

1929

KOLENDAR

G O R I Š K E
M O H O R J E V E
D R V Ź B E ✠ 1 9 2 9

Z DOVOLJENJEM KNEŽJEGA IN NADŠKOFIJSKEGA ORDINARIATA

PLATNICO IN ZAGLAVJA RISAL MAKSIM ĀSPARI

KOLENDAR

GORIŠKE
MOHORJEVE
DRUŽBE

ZA NAVADNO LETO

1929

8414/1929

4474/50 N

IZDALA IN ZALOŽILA GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
NATISNILA „KATOLIŠKA TISKARNA“ V GORICI - 1928

Poglavar katoliške cerkve.

Papež Pij XI. rojen 31. maja 1857 v Desio pri Milanu z imenom Ahil Ratti; za mašnika posvečen 20. decembra 1879; apostolski nuncij na Poljskem 6. junija 1919; kardinal in nadškof v Milanu 13. junija 1921; za papeža izvoljen 6. februarja 1922; kronan 12. februarja 1922.

Katoliški vladike v Julijski krajini:

Dr. Frančišek Borja Sedej, nadškof goriški, rojen 10. oktobra 1854 v Cerknem, posvečen za nadškofa v Gorici 25. marca 1906.

Dr. Alojzij Fogar, škof tržaški, rojen 27. januarja 1882 v Pevmi pri Gorici, posvečen za škofa 14. oktobra 1923, v goriški stolnici.

Izidor Mihael Sain, škof reški, rojen 22. novembra 1869 v Dajli v Istri, posvečen za škofa na Reki dne 8. avgusta 1926.

Kraljevska rodbina.

Viktor Emanuel III. kralj Italije, rojen 11. novembra 1869, kralj od 29. julija 1900.

Helena, kraljica, rojena kot kneginja črnogorska 8. januarja 1873, poročena 24. oktobra 1896.

Kraljična Jolanda, rojena 1. junija 1901. Poročena z grofom Karlom Calvi di Bergolo.

Kraljična Mafalda, rojena 19. nov. 1902. Poročena s princem Filipom Hesenskim.

Humbert, princ piemontski, prestolonaslednik, rojen 15. septembra 1904.

Kraljična Ivana, rojena 13. novembra 1907.

Kraljična Marija, rojena 26. decembra 1914.

Navadno leto 1929

ima 365 dni; (med temi je 65 nedelj in praznikov po starem štetju) ter se začne in konča s torkom.

Začetek leta 1929.

Občno in državno leto se začne na novega leta dan, 1. januarja.

Cerkveno leto se začne s 1. adventno nedeljo, 1. decembra.

Astronomični letni časi.

Pomlad se začne 21. marca ob 3. uri 35^m — Poletje se začne 21. junija ob 23. uri 1^m — Jesen se začne 23. septembra ob 13. uri 53^m — Zima se začne 22. decembra ob 8. uri 53^m. — Ure se štejejo od 1 do 24, to je od polnoči do polnoči.

Godovinsko število.

Zlato število: 10

Epakta: XIX

Solčni krog: 6

Rimsko število: 12

Nedeljska črka: F

Letni vladar: Luna

Cerkveni zapovedani prazniki so razen navadnih nedelj še sledeči:

Novo leto ali obrezov. Gospodovo, torek, 1. januarja.

Sv. Trije kralji ali razglašenje Gospodovo, nedelja, 6. januarja.

Sv. Jožef, ženin D. M., torek, 19. marca.

Velika noč ali vstajenje Gospodovo, nedelja, 31. marca.

Kristusov vnebohod, četrtek, 9. maja.

Binkošti ali prihod sv. Duha, nedelja, 19. maja.

Pepelnica ali začetek posta je v sredo, 13. februarja. — Od božiča do pepelnice je 7 tednov in 1 dan, ali 50 dni.

Sv. Rešnje Telo, v četrtek, 30. maja.

Sv. Peter in Pavel, apostola, sobota 29. junija.

Vnebovzetje Marije Device, četrtek, 15. avgusta.

Praznik vseh svetnikov, petek, 1. novembra.

Brezmadežno spočetje Marije Device, nedelja, 8. decembra.

Božič ali rojstvo Gospodovo, sreda, 25. decembra.

Pepelnica ali začetek posta je v sredo, 13. februarja. — Od božiča do pepelnice je 7 tednov in 1 dan, ali 50 dni.

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do božiča, in od pepelnice do velikonočnega ponedeljka.

Običajni civilni prazniki.

1. Vse nedelje. — 2. Novo leto. — 3. Sv. Trije kralji. — 4. 21. aprila, praznik dela. — 5. Vnebohod. — 6. Praznik zedinjenja Italije 20. septembra. — 7. Vsi svetniki. — 8. Praznik zmage 4. novembra. 9. Božič. — Za Trst tudi dan sv. Justa.

Državni prazniki s samo dopoldanskim delavnim urnikom.

8 januarja: Rojstni dan Nj. V. kraljice Helene. — Pustni četrtek, ponedeljek, torek — Vel. četrtek — Vel. sobota — Vel. pond. — 2. aprila — 20. julija — 18. avg. — 15. sept. — 2. okt. — 2. nov. — 11. nov. rojstni dan Nj. V. kralja — 20. nov. — 24. decembra. — 31. decembra.

Posti.

1. Pomlad. (postne) kvatre 20., 22. in 23. februarja.

2. Poletne (binkoštna) kvatre 22., 24. in 25. maja.

3. Jesenske kvatre 18., 20. in 21. sept
4. Zimske (adventne) kvatre 18., 20. in 21. decembra.

1. Dnevi zgolj zdržka (da se ne sme uživati meso, pa se sme večkrat najesti do sita) imajo znamenje *.

2. Dnevi zgolj posta, (se sme uživati meso, pa se sme le enkrat do sita najesti) imajo †.

3. Dnevi strogega posta, (se ne sme uživati meso in se sme le enkrat do sita najesti) imajo ††.

Razen tega naj se vsak vernik ravna po predpisih svoje škofije.

Znamenja za mesečne spremene.

Mlaj ☾, prvi krajec ☽, ščip ali polna luna ☽, zadnji krajec ☾

Mrki solnca in lune leta 1929.

Leta 1929. bo mrknilo solnce dvakrat, luna v tem letu ne bo mrknila. Po srednji Evropi bo viden samo obročasti solčni mrk 1. novembra.

Dne 9. maja popolni solčni mrk; začetek ob 4:33; konec ob 9:48. Viden bo v južni Afriki, na Madagaskarju in Indijskem Oceanu, v Indiji, na Kitajskem, južnem japonskem, otokih Sunda, v Gvineji in Avstraliji.

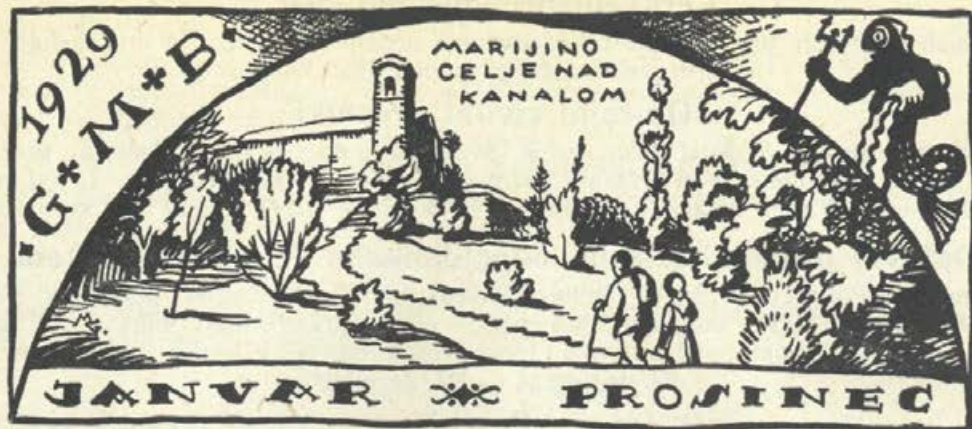
Dne 1. novembra obročasti solčni mrk; začetek ob 10:12, konec ob 15:57. Viden bo na Atlant. Oceanu, v zapadni in srednji Evropi, na Sredozemskem morju, v Mali Aziji, Arabiji, Afriki in na zapadnem delu Indijskega Oceana.

Vremenski ključ

s katerim vsakdo lahko zve za vreme celega leta naprej, ako le ve, kdaj se izpremeni luna (t. j.: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☽, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☾. — Ta vremenski ključ je napravil slavni zvezdoslovec J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je l. 1839. spoznala za najbolj zanesljivega. Pomeni pa, kadar se izpremeni luna:

Ob uri	Poleti	Pozimi	Ob uri	Poleti	Pozimi
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik	od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar	od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar	od 16. do 18.	lepo	lepo
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severo-zapadniku, sneg ob vzhodniku	od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu ali jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter	od 22. do 24.	lepo	lepo

Opomba. — Celo leto se razdeli na dva dela, t. j. na poletje in na zimo; za poletje velja čas od 15. aprila do 16. oktobra, ostali čas pa velja za zimo.

1	Torek		Novo leto. Obrezovanje Gospodovo.
2	Sreda	€	Ime Jezus; Makarij Aleks.
3	Četrtek		Genovefa, devica; Anter, papež; Florencij, škof, muč.
4	Petek	*	Tit, škof; Angela Fol.
5	Sobota		Telesfor, papež, mučenec; Emilijana, devica.
6	Nedelja		Sv. Trije kralji. Razglašenje Gospodovo.
7	Ponedeljek		Valentin (Zdravko), škof; Lucijan, mučenec.
8	Torek		Severin opat; Teofil; Eberhard škof
9	Sreda		Julijan in Bazilisa, mučenca.
10	Četrtek		Pavel, puščavnik; Agaton, papež.
11	Petek	● *	Higin, papež, mučenec; Salvij, mučenec.
12	Sobota		Arkadij, mučenec; Ernest, škof.
13	Nedelja		1. po razgl. Gospodovem. Sv. Družina; Veronika
14	Ponedeljek		Feliks (Srečko) Nol.
15	Torek		Maver, opat; Habakuk.
16	Sreda		Marcel, papež; Bernard, mučenec.
17	Četrtek		Anton, puščavnik; Marijan; Sulpicij, mučenec.
18	Petek	☾ *	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, devica, mučenica.
19	Sobota		Marij in tovariši, mučenci; Pavlin, škof.
20	Nedelja		2. po razgl. Gospodovem. Fabijan in Sebastijan;
21	Ponedeljek		Neža (Janja), devica, mučenica; Fruktuoz, škof.
22	Torek		Vincencij (Vinko), muč.
23	Sreda		Zaroka Marije Device.
24	Četrtek		Timotej, škof; Evgenij, mučenec; Babila, muč.
25	Petek	☺ *	Spreobrnjenje Pavlovo.
26	Sobota		Polikarp, škof, mučenec; Marija, mučenica.
27	Nedelja		1. Predpepelnična. Janez Zlatoust, cerkveni učenik;
28	Ponedeljek		Roger in tovariši; Julijan, škof.
29	Torek		Frančišek Sal., cerkv. uč.
30	Sreda		Martina, devica, mučenica; Janez Mil.
31	Četrtek		Peter Nol., spoznavavec; Marcela.

- € Zadnji krajec dne 2. ob 19.44 (sneg).
- Mlaj dne 11. ob 1.28 (mrzlo).
- ☾ Prvi krajec dne 18. ob 16.15 (lepo).
- ☺ Ščip dne 25. ob 8.09 (sneg).

JANUAR IMA 31 DNI.

Novo leto: Po osmih dneh je bilo otroku dano ime Jezus. (Lk 2, 21.)

Nedelja po novem letu: Modri iz Jutrovega. (Mt 2, 1—12.)

1. nedelja po razgl. Gospodovem: Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk 2, 42—52.)

2. nedelja po razgl. Gospodovem: O ženitnini v Kani Galilejski. (Jan 2, 1—11.)

1. predpepelnična nedelja: O delavcih v vinogradu. (Mt 20, 1—16.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *vodnarja* dne 20. ob 13.43. — Dan zraste za 1 uro in 1 min.
Dan je dolg od 8 ur 25 minut do 9 ur 26 minut.

DAVKI: Izobešeni so sezname davkoplačevalcev. Dobro jih preglej!

1	Petek € *	Ignacij (Ognjeslav), škof, mučenec; Brigita, devica.
2	Sobota	Svečnica. Darovanje Gospodovo. (Nezap. praznik.)
3	Nedelja	2. Predpepelnična nedelja. Blaž, škof, mučenec.
4	Ponedeljek	Andrej Korsini, škof; Rembert, mučenec.
5	Torek	Agata, devica mučenica.
6	Sreda	Amand, škof; Doroteja; Tit, škof.
7	Četrtek	Romuald, opat; Rihard, spoznavavec.
8	Petek *	Janez od Mata; Emilijan.
9	Sobota ●	Ciril Aleks., cerkv. učenik; Apolonija, devica muč.
10	Nedelja	3. Predpepelnična nedelja, Školastika, devica.
11	Ponedeljek	Lurška Mati božja; Viktorija, devica mučenica.
12	Torek	Pust. Sedem svetih ustanov.
13	Sreda ††	Pepelnica. Katarina Riči; Gregorij II., papež.
14	Četrtek	Valentin (Zdravko), mučenec; Avksencij, opat.
15	Petek ††	Favstin, mučenec; Jordan, spoznavavec.
16	Sobota †	Julijana, devica; mučenica; Onezim, škof.
17	Nedelja ☽	1. Postna nedelja. Frančišek Kle; Gregorij.
18	Ponedeljek †	Simeon, škof, mučenec; Flavijan, škof.
19	Torek †	Konrad, puščavnik; Mansuet, škof.
20	Sreda †	Kvatre. Sadot in tovariši, perz. muč.; Elevterij, šk.
21	Četrtek †	Irena (Miroslava); Feliks; Maksim.
22	Petek ††	Kvatre. Sv. Petra stol v Antiohiji; Margareta.
23	Sobota † ☽	Kvatre. Peter Damijan, cerkvenik učenik; Romana.
24	Nedelja	2. Postna nedelja. Matija (Bogdan), ap.; Sergij, muč.
25	Ponedeljek †	Valburga, devica; Viktorin in tovariši, muč.
26	Torek †	Matilda, devica; Aleksander škof, muč.; Viktor.
27	Sreda †	Gabriel od Žalostne Matere božje.
28	Četrtek †	Roman, opat; Antonija; Rajmund.

€ Zadnji krajec dne 1. ob 15.10 (lepo).

● Mlaj dne 9. ob 18.55 (dež in sneg).

☽ Prvi krajec dne 17. ob 1.23 (mrzlo).

☽ Ščip dne 23. ob 19.59 (dež in sneg).

FEBRUAR IMA 28 DNI.

2. predpepelnična nedelja: Prilika o sejavcu in semenu. (Lk 8, 4—15.)
3. predpepelnična nedelja: Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31—43.)
1. postna nedelja: Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1—11.)
2. postna nedelja: Jezus se na gori izpremeni. (Mt 17, 1—9.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje rib dne 19, ob 4.17. — Dan zraste za 1 uro 28 minut.
Dan je dolg od 9 ur 30 minut do 10 ur 58 minut.

DAVKI: Prvi obrok plačaj od 10.—18. Sicer doplačaš kazen!

1	Petek	††	Albin (Belko), škof; Hadrijan, mučenec.
2	Sobota	†	Simplicij, papež; Henrik Suzo, spoznavavec.
3	Nedelja	€	3. Postna nedelja. Kunigunda, cesarica; Andrej, muč.
4	Ponedeljek	†	Kazimir, spoznavavec; Lucij, papež.
5	Torek	†	Janez od Boga, spoznavavec; Filemon, mučenec.
6	Sreda	†	S r e d p. Perpetua in Felicita.
7	Četrtek	††	Tomaž Akvinski, cerkveni učenik.
8	Petek	††	Janez od Boga, spoznavavec; Filemon, mučenec.
9	Sobota	†	Frančiška Rimska, vdova; Pacijan škof.
10	Nedelja		4. Postna nedelja (sredpostna) 40 mučencev; Makarij.
11	Poned.	● †	Sofronij, škof.
12	Torek	†	Gregorij Vel., papež; Bernard, škof.
13	Sreda	†	Teodora, mučenica; Kristina, mučenica.
14	Četrtek	†	Matilda; Evtihij; Pavlina.
15	Petek	††	Klemen M. Dvorak, spoznavavec; Longin, muč.
16	Sobota	†	Hilarij in Tacijan, mučenca; Heribert, škof.
17	Nedelja		5. Postna (tiha) nedelja. Jedert, devica.
18	Poned.	☾ †	Ciril Jeruzalemski, cerkv. uč.
19	Torek		Jožef, ženin Marije Device.
20	Sreda	†	Aleksandra, mučenica; Janez P.
21	Četrtek	†	Benedikt, opat; Serapion, škof.
22	Petek	††	Žal. Mati božja; Lea; Katarina Gen.; Benvenut, škof.
23	Sobota	†	Jožef Oriol; Pelagija; Viktorijan, mučenec.
24	Nedelja		6. Postna (cvetna) nedelja. Gabriel, arhangel.
25	Poned.	☉ †	Oznanjenje Marije Device.
26	Torek	†	Emanuel, muč.; Ludger, škof.
27	Sreda	†	Janez Dam., cerkveni učenik.
28	Četrtek	†	Vel. četrtek. Janez Kapistran, spoznavavec.
29	Petek	††	Vel. petek. Cyril, mučenec; Bertold.
30	Sobota	†	Vel. sobota. Janez Kl.
31	Nedelja		Velika noč. Vstajenje Gosp. Benjamin, mučenec.

€ Zadnji krajec dne 3. ob 12.09 (dež).
 ● Mlaj dne 11. ob 9.37 (dež in sneg).
 ☾ Prvi krajec dne 18. ob 8.42 (dež).
 ☉ Ščip dne 25. ob 8.46 (dež).

MAREC IMA 31 DNI.

3. postna nedelja: Jezus izžene hudiča iz mutca. (Lk 11, 14—28.)
4. postna (sredpostna) nedelja: Jezus nasiti pet tisoč mož. (Jan 6, 1—15.)
5. postna (tiha) nedelja: Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan 8, 46—59.)
6. postna (cvetna) nedelja: Jezus jezdi slovesno v Jeruzalem. (Mt 21, 1—9.)
Velikonočna nedelja: Jezus vstane od mrtvih. (Mk 16, 1—7.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *ovna* dne 21. ob 3.35. — Začetek pomladi. — Noč in dan sta enako dolga. — Dan zraste za 1 uro 45 min. — Dan je dolg od 11 ur 2 m. do 12 ur 47 m.

DAVKI: Od 1.—8. preglej seznam dodatkov k direktnim davkom!

1	Ponedeljek	Velik. ponedeljek. Hugo, škof.
2	Torek €	Frančišek Pavlan.; Marija Egipč., spoznavavka.
3	Sreda	Rihard, škof; Hionija.
4	Četrtek	Izidor Sev., šk.; c. uč.; Kozim puščavnik.
5	Petek *	Vincenij F.; Irena.
6	Sobota	Sikst I. papež.
7	Nedelja	1. Povelikonočna (Bela), Herman Jožef.
8	Ponedeljek	Albert, škof; Julija Bill.
9	Torek ●	Marija Kleofova; Tomaž.
10	Sreda	Echeiel, prerok; Marko B.; Mehtilda.
11	Četrtek	Leon Veliki, papež, cerkveni učenik; Belina, devica.
12	Petek *	Julij I., papež; Angelus; Zenon, škof.
13	Sobota	Hermenegild, muč.; Ida, devica.
14	Nedelja	2. povelikonočna. Justin, mučenec; Valerijan, muč.
15	Ponedeljek	Peter Gonzalez; Teodor, mučenec.
16	Torek ☽	Benedikt Jožef Labre.
17	Sreda	Varstvo sv. Jožefa; Aničet, papež; Rudolf, mučenec.
18	Četrtek	Apolonij, mučenec; Antia, mučenec.
19	Petek *	Leon IX., papež; Konrad; Ema, vdova.
20	Sobota	Neža (Janja) Mont., devica; Teodor.
21	Nedelja	3. povelikonočna. Anzelm, cerkveni učenik; Simon, š.
22	Ponedeljek	Soter in Gaj, papeža.
23	Torek ☉	Adalbert (Vojteh), škof, mučenec.
24	Sreda	Jurij, mučenec; Fidelis S., mučenik.
25	Četrtek	Marko, evangelist.
26	Petek *	Klet in Marcelin, papeža.
27	Sobota	Peter Kanizij; Peregrin; Cita, devica.
28	Nedelja	4. povelikonočna. Pavel od Križa, spoznavavec.
29	Ponedeljek	Peter, mučenec.
30	Torek	Katarina Sienska, devica; Marijan, mučenec.

€ Zadnji krajec dne 2. ob 8.29 (dež).

● Mlaj dne 9. ob 21.33 (spremenljivo).

☽ Prvi krajec dne 16. ob 15.09 (spremenljivo).

☉ Ščip dne 23. ob 22.47 (lepo).

APRIL IMA 30 DNI.

1. povelikonočna (bela) nedelja: Jezus se prikaže ob zaprtih durih. (Jan 20, 19—31.)
2. povelikonočna nedelja: Jezus dobri pastir. (Jan 10, 11—16.)
3. povelikonočna nedelja: Jezus napoveduje svoj odhod. (Jan 16, 16—22.)
4. povelikonočna nedelja: Jezus obeta učencem sv. Duha. (Jan 16, 5—14.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *bika* dne 20. ob 15.11. — Dan zraste za 1 uro 39 minut.
Dan je dolg od 12 ur 50 minut do 14 ur 29 minut.

DAVKI: Drug obrok davkov plačaj od 10.—18. Do 9. pa vložil morebitni rekurz proti odmeri davka, ki je bil naznanjen v januarju!

1	Sreda	Filip in Jakob ml., apostola.
2	Četrtek	€ Atanazij, cerkveni učenik; Sekund, mučenec.
3	Petek	* Najdenje sv. križa; Mavra, mučenica.
4	Sobota	Florijan (Cvetko), mučenec.
5	Nedelja	5. povelikonočna (križeva) nedelja. Pij V., papež; Janez Evang. pred lat. vrati. Stanislav, škof, mučenec; Gizela, } Križevo. Prikazen Mihaela, arhangelja.
6	Ponedeljek	
7	Torek	
8	Sreda	
9	Četrtek	
10	Petek	● Kristusov vnebohod.
11	Sobota	* Antonin, škof; Janez Av. Frančišek H.; Mamert, škof; Sigismund, kralj.
12	Nedelja	6. povelikonočna nedelja. Pankracij, mučenik; Servacij, mučenec. Bonifacij, mučenec; Paskal, pp. Izidor; Zofija. Janez Nepomuk; Ubald, škof. Pashal Bajlonski. Erik, kralj; Aleksandra, devica; Feliks, spoznavavec.
13	Ponedeljek	
14	Torek	
15	Sreda	
16	Četrtek	
17	Petek	
18	Sobota	†† Erik, kralj; Aleksandra, devica; Feliks, spoznavavec.
19	Nedelja	Binkošti. Prihod Sv. Duha. Peter Celestin, papež; Binkoštni ponedeljek. (Nezapov. praznik.) Feliks Kantal, spoznavavec. K v a t r e. Emil (Milan), mučenec. Janez Krstnik de Rossi; Deziderij, mučenec. K v a t r e. Marija Devica, pomoč kristjanov. K v a t r e. Urban I., papež; Zofija B.;
20	Ponedeljek	
21	Torek	
22	Sreda	
23	Četrtek	
24	Petek	
25	Sobota	† K v a t r e. Urban I., papež; Zofija B.;
26	Nedelja	1. Pobink. Presveta Trojica. Filip (Zdenko) Neri. Beda Čast. cerkv. učenik. Avguštin, škof. Marija Magdalena Pazzi. Presveto Rešnje Telo. Angela, devica; Kocijan, mučenec.
27	Ponedeljek	
28	Torek	
29	Sreda	
30	Četrtek	
31	Petek	

- € Zadnji krajec dne 2. ob 2.26 (lepo).
 ● Mlaj dne 9. ob 7.07 (spremenljivo).
 ☽ Prvi krajec dne 15. ob 21.56 (lepo).
 ☼ Šeip dne 23. ob 13.50 (veliko dežja).
 € Zadnji krajec dne 31. ob 17.13 (lepo).

MAJ IMA 31 DNI.

5. povelikonočna nedelja: Jezus uči o moči molitve. (Jan 16, 23—30.)

6. povelik. nedelja: Jezus govori o pričevanju sv. Duha. (Jan 15, 26—27; 16, 1—4.)

Binškošna nedelja: Jezus govori o sv. Duhu in o ljubezni. (Jan 14, 23—31.)

1. pobinškošna nedelja: Jezusu je dana vsa oblast. (Mt 28, 18—20.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *dvojčkov* dne 21. ob 14.48. — Dan zraste za 1 uro 15 minut.
Dan je dolg od 14 ur 32 minut do 15 ur 47 minut.

DAVKI: Vloži prošnjo za znižanje davka ali pa za oprostitev, če nisi več v službi, če ne opravljaš več obrti ali pa če moreš kako opravičiti zahtevo po znižanju!

1	Sobota	Fortunat, spoznavavec; Juvencij, mučenec.
2	Nedelja	2. pobinkoštna nedelja. Erazem, škof, mučenec.
3	Ponedeljek	Klotilda, kraljica; Pavla, devica.
4	Torek	Francišek Kar., spoznavavec; Kvirin, škof.
5	Sreda	Bonifacij, škof, mučenec.
6	Četrtek	Norbert, škof; Bertrand, škof; Artemij, mučenec.
7	Petek	Srce Jezusovo; Robert, opat; Baptista.
8	Sobota	Medard, škof; Pacifik; Maksim, škof.
9	Nedelja	3. pobinkoštna nedelja. Primož in Felicijan, mučenca.
10	Ponedeljek	Margareta, kraljica; Bogomil.
11	Torek	Barnaba, apostol; Marcijan, mučenec.
12	Sreda	Janez Fakund, spoznavavec.
13	Četrtek	Anton Padovanski, spoznavavec; Akvilina devica.
14	Petek	Bazilij, cerkveni učenik; Elizej.
15	Sobota	Vid in tovariši mučenci; Germana, devica.
16	Nedelja	4. pobinkoštna nedelja. Francišek Reg.; Jošt opat.
17	Ponedeljek	Adolf, škof.
18	Torek	Efrem Sirski, cerkveni učenik.
19	Sreda	Julijana; Gervazij in Protazij.
20	Četrtek	Silverij, papež, mučenec.
21	Petek	Alojzij (Vekoslav), spoznavavec; Alban, mučenec.
22	Sobota	Pavlin Nol., škof; Ahacij; Nicej, škof.
23	Nedelja	5. pobinkoštna nedelja. Agripina, devica, mučenica.
24	Ponedeljek	Janez Krstnik. K r e s.
25	Torek	Viljem, opat; Henrik, škof; Prosper, škof.
26	Sreda	Janez in Pavel, mučenca.
27	Četrtek	Hema (Ema), vdova; Ladislav.
28	Petek	Irenej, škof, mučenec; Leon II., papež.
29	Sobota	Peter in Pavel, apostola.
30	Nedelja	6. pobinkoštna nedelja. Spomin sv. Pavla; Lucina.

● Mlaj dne 7. ob 14.56 (spremenljivo).

● Prvi krajec dne 14. ob 6.15 (dež).

☉ Ščip dne 22. ob 5.15 (veliko dežja).

€ Zadnji krajec dne 30. ob 4.54 (dež).

JUNIJ IMA 30 DNI.

2. pobinkoštna nedelja: Prilika o veliki večerji. (Lk 14, 16—24.)
3. pobinkoštna nedelja: Prilika o izgubljeni ovci in izgubljenem denarju. (Lk 15, 1—10.)
4. pobinkoštna nedelja: Čudežni ribji lov. (Lk 5, 1—11.)
5. pobinkoštna nedelja: O grehu v misli in besedi. (Mt 5, 20—24.)
6. pobinkoštna nedelja: Jezus nasiti štiri tisoč mož. (Mk 8, 1—9.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *raka* dne 21. ob 23.01. — Začetek poletja. Najdaljši dan in najkrajša noč. — Dan zraste do 20. za 18 minut in se zopet skrči do 30. za 4 minute.
Dan je dolg od 15 ur 48 minut do 16 ur 2 minuti.

DAVKI: Od 10.—18. Plačaj tretji obrok davka!

1	Ponedeljek	Presv. Rešnja Kri; Teobald.
2	Torek	Obiskovanje Marije Device; Oton, škof.
3	Sreda	Leon II., papež; Bernardin.
4	Četrtek	Urh, škof; Berta, devica; Lavrijan, škof.
5	Petek *	Ciril in Metod, apostola slovanskih narodov.
6	Sobota ●	Izaija, prerok; Bogomila; Dominika (Nedeljka).
7	Nedelja	7. pobinkoštna nedelja. Vitibald, škof; Pulherija.
8	Ponedeljek	Evgenij III., papež; Elizabeta, kraljica.
9	Torek	Nikolaj in tovariši, mučenci; Anatolija, devica.
10	Sreda	Amalija, devica; Veronika; Felicita.
11	Četrtek	Pij I., papež; Olga; Sidronij, mučenec.
12	Petek *	Mohor in Fortunat, mučenca.
13	Sobota ☽	Anaklet, papež; Frančišek; Evgenij, škof, mučenec.
14	Nedelja	8. pobinkoštna nedelja. Bonaventura, cerkv. učenik.
15	Ponedeljek	Vladimir, kralj; Henrik, kralj.
16	Torek	Devica Marija Karmelska.
17	Sreda	Aleš, spoznavavec; Marcelina, devica.
18	Četrtek	Friderik (Miroslav), mučenec; Kamil Lelijski.
19	Petek *	Vincencij (Vinko) Pavlanski; Aurea (Zlata).
20	Sobota	Margareta, devica, mučenica.
21	Nedelja ☉	9. pobinkoštna nedelja. Prakseda, devica, mučenica.
22	Ponedeljek	Marija Magdalena, spokornica.
23	Torek	Apolinarij, škof, mučenec; Liberij, škof.
24	Sreda	Kristina, devica, mučenica; Roman, mučenec.
25	Četrtek	Jakob (Radoslav) st., apostol; Krištof, mučenec.
26	Petek *	Ana, mati Marije Device; Valent, mučenec.
27	Sobota	Pantaleon mučenec; Natalija, mučenica.
28	Nedelja	10. pobinkoštna nedelja. Viktor (Zmagoslav), papež.
29	Ponedeljek €	Marta, devica; Beatrika, mučenica.
30	Torek	Abdon in Senen, mučenca; Julita, mučenica.
31	Sreda	Ignacij (Ognjeslav) Lojola.

- Mlaj dne 6. ob 21.47 (lepo).
- ☽ Prvi krajec dne 13. ob 17.05 (lepo).
- ☉ Ščip dne 21. ob 20.21 (spremenljivo).
- € Zadnji krajec dne 29. ob 13.56 (dež).

JULIJ IMA 31 DNI.

7. pobinkoštna nedelja: O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15—21.)
8. pobinkoštna nedelja: Prilika o krivičnem hišniku. (Lk 16, 1—9.)
9. pobinkoštna nedelja: Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk 19, 41—47.)
10. pobinkoštna nedelja: Prilika o farizeju in cestinarju. (Lk 18, 9—14.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje leva dne 23. ob 9.54. — Začetek pasjih dni. — Dan se skrči za 56 minut. — Dan je dolg od 16 ur 2 minuti do 15 ur 6 minut.

DAVKI: Objavljeni so dodatki k direktnim davkom. Vloži utok proti odmeri davka od premožnega bogastva (dohodnine), ako se ti zdi to opravičeno.

KOBARID

AVGUST & VELIKI SRPAN

1	Četrtek		Vezi sv. Petra, apostola; Makabejski bratje.
2	Petek	*	Porciunkula; Alfonz M. Liguorski.
3	Sobota		Najdenje sv. Štefana; Lidija.
4	Nedelja		11. pobinkoštna nedelja. Dominik (Nedeljko), spozn.
5	Ponedeljek	●	Marija Devica Snežnica.
6	Torek		Gospodovo spremenjenje. Sikst II., papež.
7	Sreda		Kajetan; Donat, škof, mučenec.
8	Četrtek		Ciriak in tovariši, mučenci; Miro, škof.
9	Petek	*	Roman, mučenec; Afra, mučenica. Peter Faber.
10	Sobota		Lavrencij, mučenec; Pavla, devica muč.; Hugo, šk.
11	Nedelja		12. pobinkoštna nedelja. Suzana, devica, mučenica.
12	Ponedeljek	●	Klara, devica; Hilarija, mučenica.
13	Torek		Janez Berhm.; Kasijan.
14	Sreda	††	Evzebij, sp.; Anastazija, devica.
15	Četrtek		Vnebovzetje Marije Device.
16	Petek	*	Rok; Joahim, oče Marije Device.
17	Sobota		Hiacint, spoznavavec; Julijana, dev. muč.; Emilija, d.
18	Nedelja		13. pobinkoštna nedelja. Helena (Jelena), cesarica.
19	Ponedeljek		Ludovik Toloz., škof.
20	Torek	⊕	Bernard, opat, cerkveni učenik; Samuel, prerok.
21	Sreda		Ivana Franč. Šantalska, devica.
22	Četrtek		Timotej, m.; Hipolit, škof, mučenec.
23	Petek	*	Filip (Zdenko) Ben., spoznavavec; Viktor, škof.
24	Sobota		Jernej, apostol; Ptolomej, škof.
25	Nedelja		14. pobinkoštna nedelja. Ludovik, kralj; Patricija, d.
26	Ponedeljek		Zefirin I., papež; Bernard Of.
27	Torek	€	Jožef Kalasancij; Antuza; Gerhard, škof.
28	Sreda		Avguštin, cerkveni učenik; Hermes.
29	Četrtek		Obglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, mučenica.
30	Petek	*	Roza Limanska, devica; Feliks (Srečko) mučenec.
31	Sobota		Rajmund (Rajko), spoznavavec; Izabela, devica.

● Mlaj dne 5. ob 4.40 (dež).

● Prvi krajec dne 12. ob 7.01 (spremenljivo).

⊕ Ščip dne 20. ob 10.42 (veliko dežja).

€ Zadnji krajec dne 27. ob 21.02 (spremenljivo).

AVGUST IMA 31 DNI.

11. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi gluhtonemega. (Mk 7, 31—37.)
12. pobinkoštna nedelja: Prilika o usmiljenem Samarijanu. (Lk 10, 23—37.)
13. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi deset gobavih. (Lk 17, 11—19.)
14. pobinkoštna nedelja: O božji previdnosti. (Mt 6, 24—33.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *device* dne 23. ob 16.42. — Konec pasjih dni. — Dan se skrči za 1 uro 33 minut. — Dan je dolg od 15 ur 3 minute do 13 ur 30 minut.

DAVKI: Od 10.—18. plačaj četrti obrok davkov.

1	Nedelja	15. pobinkoštna. Angelska. Egidij (Ilij), opat; Verena.
2	Ponedeljek	Štefan, kralj; Maksima, mučenica.
3	Torek ●	Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja, tov.. device muč.
4	Sreda	Rozalija, devica; Roza Vit.
5	Četrtek	Lavrencij Just., škof; Viktorin, škof.
6	Petek *	Caharija; Peregrin.
7	Sobota	Marko in tovariši, mučenci; Regina, devica, mučenica.
8	Nedelja	16. pobinkoštna. Rojstvo Marije Dev. Mali Šmaren.
9	Ponedeljek	Peter Klaver, spoznavavec; Serafina.
10	Torek ☽	Nikolaj Toledski, spoznavavec; Pulherija, ces.
11	Sreda	Prot in Hiacint, mučenca.
12	Četrtek	Ime Marija; Macedonij, škof; Valerijan, mučenec.
13	Petek *	Frančišek K.; Mavrili; Notburga, devica.
14	Sobota	Povišanje sv. križa; Ciprijan, škof.
15	Nedelja	17. pobinkoštna nedelja. M. D. 7 žalosti; Nikomed.
16	Ponedeljek	Kornelij, papež; Ljudmila.
17	Torek	Lambert, škof; Hildegarda; Rane sv. Frančiška.
18	Sreda †	K v a t r e. Jožef Kupertin, spoznavavec.
19	Četrtek ☺	Januarij in tovariši; Konstancija, devica, mučenica.
20	Petek ††	K v a t r e. Evstahij in tovariši, mučenci; Kandida, d.
21	Sobota †	K v a t r e. Matej, apostol in evangelist; Jona, prerok.
22	Nedelja	18. pobinkoštna nedelja. Tomaž VII., škof; Mavricij.
23	Ponedeljek	Linus, papež; Tekla, mučenica.
24	Torek	Marija, rešiteljica jetnikov.
25	Sreda	Kamil in tovariši; Kleofa; Firmin, škof.
26	Četrtek €	Ciprijan in Justina, muč.; Vigili, škof.
27	Petek *	Kozma in Damijan, mučenca; Kaj, škof.
28	Sobota	Venčeslav, kralj, mučenec; Marijal, mučenec.
29	Nedelja	19. pobinkoštna nedelja. Mihael, arhangel; Evtihij, m.
30	Ponedeljek	Hieronim (Jerko), cerkveni učenik.

● Mlaj dne 3. ob 12.48 (lepo).

☽ Prvi krajec dne 10. ob 23.57 (lepo).

☺ Ščip dne 19. ob 0.16 (spremenljivo).

€ Zadnji krajec dne 26. ob 3.07 (dež).

SEPTEMBER IMA 30 DNI.

15. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi mladeniča v Najmu. (Lk 7, 11—16.)
16. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi vodeničnega in govori o ponižnosti. (Lk 14, 1—11.)
17. pobinkoštna nedelja: O največji zapovedi, Mesija sin Davidov. (Mt 22, 34—46.)
18. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt 9, 1—8.)
19. pobinkoštna nedelja: Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt 22, 1—14.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *tehtnice* dne 23. ob 13.53. — Začetek jeseni. — Dan in noč sta enako dolga. — Dan se skrči za 1 uro 40 minut. — Dan je dolg od 13 ur 26 minut do 11 ur 46 minut.

DAVKI: Pred 20. se razobesijo seznama oseb, ki so podvržene davku od premičnega bogastva.

1	Torek		Remigij, škof; Janez Dukl.
2	Sreda	●	Angeli varuhi; Leodegar.
3	Četrtek		Kandid, muč.; Felicija; Mala Terezija Deteta Jez.
4	Petek	*	Frančišek Seraf., spoznavavec; Edvin, kralj.
5	Sobota		Placid in tovariši, mučenci; Gala, vdova.
6	Nedelja		20. pobink. Rožn. venca. Brunon, spoznavavec, Vera.
7	Ponedeljek		M. D., Kralj. sv. rožn. venca; Justina, devica.
8	Torek		Brigita, vdova; Simeon; Benedikta, devica.
9	Sreda		Dionizij in tovariši, mučenci; Rustik.
10	Četrtek	☾	Frančišek Borja, spoznavavec; Ludovik, spoz.
11	Petek	*	Aleksander Sauli; Nikazij; Firmin, škof.
12	Sobota		Maksimilijan, škof. mučenec; Serafin, škof.
13	Nedelja		21. pobinkoštna nedelja. Edvard (Slavoljub), kralj.
14	Ponedeljek		Kalist, papež, mučenec.
15	Torek		Terezija, devica; Avrelija, devica.
16	Sreda		Gal, opat; Gerard Maj.
17	Četrtek		Margareta Mar. Alakok; Hedviga.
18	Petek	☉ *	Luka, evangelist; Just, mučenec; Julijan, puščavnik.
19	Sobota		Peter Alkant., spoznavavec; Etbil.
20	Nedelja		22. pobinkoštna. Posv. cerkva. Janez Kancij, spozn.
21	Ponedeljek		Uršula in tov., mučenice.
22	Torek		Kordula, devica, mučenica; Marija Saloma.
23	Sreda		Klotilda, devica, mučenica; Severin, škof.
24	Četrtek		Rafael, arhangel; Kristina.
25	Petek	€ *	Krizant in Marija; Krišpin.
26	Sobota		Evarist, papež, mučenec; Amadej (Bogoljub).
27	Nedelja		23. pobinkoštna. Kristus Kralj. Frumencij, škof.
28	Ponedeljek		Simon in Juda, apostola.
29	Torek		Narcis, škof; Ida, devica.
30	Sreda		Alfonz Rodriguez; Angelus.
31	Četrtek		Volbenk (Volkoslav), škof; Krištof; Lucila.

● Mlaj dne 2. ob 23.19 (lepo).

☾ Prvi krajec dne 10. ob 19.05 (spremenljivo).

☉ Ščip dne 18. ob 13.06 (sneg in dež).

€ Zadnji krajec dne 25. ob 9.21 (spremenljivo).

OKTOBER IMA 31 DNI.

20. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan. 4, 46—53.)
21. pobinkoštna nedelja: Prilika o neusmiljenem hlapcu. (Mt 18, 23—35.)
22. pobinkoštna nedelja: O davku cesarju. (Mt 22, 15—21.)
23. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi Jajrovo hčer. (Mt 9, 18—26.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *škorpijona* dne 23. ob 22.42. — Dan se skrči za 1 uro 43 minut.
Dan je dolg od 11 ur 43 minut do 10 ur.

DAVKI: Plačaj peti obrok davkov od 10.—18.!

1	Petek * ●	Praznik vseh svetnikov.
2	Sobota	Spomin vernih duš.
3	Nedelja	24. pobinkoštna nedelja. Zahvalna. Viktorin, škof.
4	Ponedeljek	Karel Boromej, škof; Vital.
5	Torek	Caharija in Elizabeta.
6	Sreda	Lenart (Lenko), opat.
7	Četrtek	Janez Gabriel Perb., mučenec; Engelbert, škof.
8	Petek *	Klavdij in tovariši, mučenci; Bogomir, škof.
9	Sobota ☽	Teodor (Božidar), mučenec; Teofil (Bogoljub);
10	Nedelja	25. pobinkoštna nedelja. Andrej Avelin, spoznavavec.
11	Ponedeljek	Martin (Davorin), škof.
12	Torek	Martin (Davorin), papež; Livin, škof.
13	Sreda	Stanislav Kostka, spoznavavec.
14	Četrtek	Jozafat Kunčević, škof, mučenec; Serapion, mučenec.
15	Petek *	Leopold (Levko), kralj; Jedert, devica.
16	Sobota	Otmar, opat; Neža As.; Edmund, škof.
17	Nedelja ☺	26. pobinkoštna nedelja. Gregorij Čudodelnik, škof.
18	Ponedeljek	Odon, opat; Roman, mučenec.
19	Torek	Elizabeta, kraljica; Poncijan, papež.
20	Sreda	Feliks (Srečko) Val.
21	Četrtek	Darovanje Marije Device; Kolumban, spoznavavec.
22	Petek *	Cecilija, dev., mučenica; Filemon; Maver, mučenec.
23	Sobota €	Klemen, papež, mučenec; Felicita, mučenka.
24	Nedelja	27. pobinkoštna nedelja. Janez od Križa, spozn.
25	Ponedeljek	Katarina, devica, mučenica.
26	Torek	Silvester, opat; Leonard P.
27	Sreda	Virgilij, škof; Bernardin; Valerijan, škof.
28	Četrtek	Gregorij III., papež; Jakob M.
29	Petek	Saturnin, mučenec; Gelazij, papež; Demetrij, muč.
30	Sobota	Andrej (Hrabroslav), apostol; Konstancij, spoz.

- Mlaj dne 1. ob 13.01 (sneg in dež).
- ☽ Prvi krajec dne 9. ob 15.10 (lepo).
- ☺ Ščip dne 17. ob 1.14 (mrzlo).
- € Zadnji krajec dne 23. ob 17.04 (lepo)

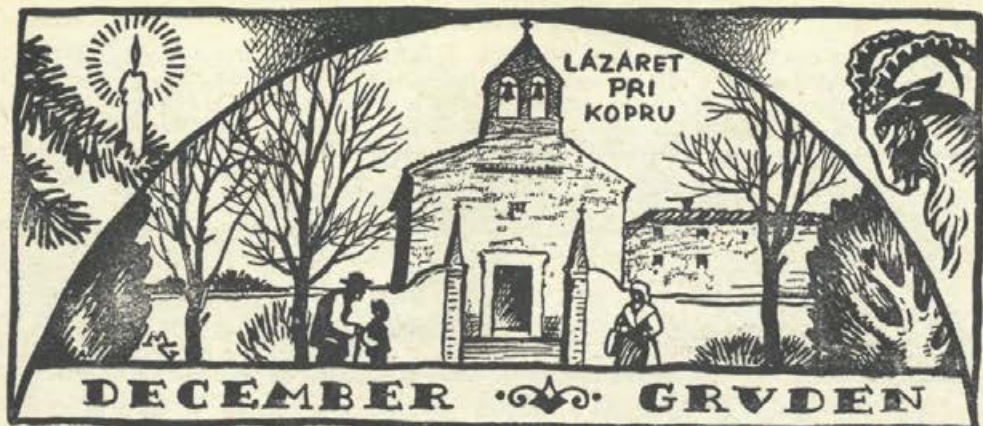
NOVEMBER IMA 30 DNI.

24. pobinkoštna nedelja: Jezus med viharjem v ladjici spi. (Mt 8, 23—27.)
25. pobinkoštna nedelja: Prilika o pšenici in ljujki. (Mt 13, 24—30.)
26. pobinkoštna nedelja: Prilika o gorčičnem zrnu in o kvasu. (Mt 13, 31—35.)
27. pobinkoštna nedelja: O razdejanju Jeruzalema in poslednji sodbi. (Mt 24, 15—35.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *strelca* dne 22. ob 18.14. — Dan se skrči za 1 uro 16 minut.
Dan je dolg od 9 ur 57 minut do 8 ur 41 minut.

DAVKI: Počitek!

DECEMBER • GRVDEN

1	Nedelja ●	1 adventna nedelja. Edmund in tovariši, mučenci.
2	Ponedeljek	Bibiana, devica, mučenica; Pavlina, devica, mučenica.
3	Torek	Frančišek Ksaverij, spoznavavec; Lucij, škof.
4	Sreda	Barbara, devica, mučenica; Peter Hriz.
5	Četrtek	Saba, opat; Krispin, mučenec.
6	Petek *	Miklavž (Nikolaj), škof; Azela, devica.
7	Sobota	Ambrozij, škof, cerkveni učenik; Agaton, mučenec.
8	Nedelja	2. adventna. Brezmadežno spočetje Marije Device.
9	Poned.	Peter Fourier, škof; Delfina.
10	Torek	Lavretanska Mati božja; Melhiad, papež.
11	Sreda	Damaz, papež; Hugolin, puščavnik.
12	Četrtek	Aleksander, mučenec; Epimal, muč.; Maksencij, u.
13	Petek *	Lucija, devica, mučenica; Otilija, devica.
14	Sobota	Spiridion, opat; Kondrag Of.; Nikarij, škof.
15	Nedelja	3. adventna nedelja. Kristina, dekla; Valerijan.
16	Ponedeljek ☉	Albina, (Zora), devica, mučenica.
17	Torek	Lazar, škof; Vivina, devica.
18	Sreda †	K v a t r e. Gracijan, škof; Teotim, mučenec.
19	Četrtek	Urban V., papež; Favsta, vdova.
20	Petek ††	K v a t r e. Evgenij in Makarij, mučenca; Kristjan.
21	Sobota †	K v a t r e. Tomaž, apostol.
22	Nedelja	4. adventna nedelja. Demetrij in Honorat, mučenca.
23	Ponedeljek €	Viktorija (Zmagoslava), devica, mučenica.
24	Torek ††	Adam in Eva; Tarzila; Irmina.
25	Sreda	Božič. Rojstvo Gospodovo.
26	Četrtek	Štefan, prvi mučenec. (Nezapovedan praznik.)
27	Petek *	Janez Evangelist, apostol.
28	Sobota	Nedolžni otročiči; Kastor, mučenec.
29	Nedelja	Nedelja po božiču. Tomaž, škof, mučenec; David.
30	Ponedeljek	Evgenij, škof; Liberij, škof; David, kralj.
31	Torek ●	Silvester, papež; Pavlina; Melanija.

● Mlaj dne 1. ob 5.48 (mrzlo).

☉ Prvi krajec dne 9. ob 10.42 (spremenljivo).

☼ Ščip dne 16. ob 12.38 (veliko dežja).

€ Zadnji krajec dne 23. ob 3.27 (dež).

● Mlaj dne 31. ob 0.42 (mrzlo).

DECEMBER IMA 31 DNI.

1. adventna nedelja: O poslednji sodbi. (Lk 21, 25—33.)
 2. adventna nedelja: Janez Krstnik pošlje svoja učenca do Jezusa. (Mt 11, 2—10.)
 3. adventna nedelja: Janez Krstnik pričuje o Kristusu. (Jan 1, 19—28.)
 4. adventna nedelja: Janez Krstnik poklican v službo predhodnika. (Lk 3, 1—6.)
- Nedelja po božiču: Simeon in Ana oznanjujeta Gospoda. (Lk 2, 33—40.)

❧ Z A P I S K I ❧

Solnce stopi v znamenje *kozla* dne 22. ob 8.53. — Začetek zime. — Najkrajši dan in najdaljša noč. — Dan se skrči do 23. za 19 minut in zopet zraste do 31. za 4 minute. Dan je dolg od 8 ur 39 minut do 8 ur 24 minut.

DAVKI: Od 10.—18. plačaj zadnji obrok davkov. V tem mesecu daj vidimirati obrtno dovoljenje.

SVETNICA RAJSKIH ROŽ

*Terezija svetnica,
ti karmelska cvetlica,
med svetimi pozdrav te išče moj:
Na zemljo si stopila,
Ljubezen si ljubila,
zato nebesa srečni dom so tvoj.*

*In vendar z nami bivaš,
ljubezni vonj razlivaš
po naših cerkvah, hišah in vrteh.
Ti govoriš iz slike;
vse, male in velike,
privabi k Bogu mili tvoj nasmeh.*

*Dehteče rože nosiš,
nebeške rože trosiš,
Terezija, ti ljubljena nebes.
V višavo duše dvigaš,
v njih čudovito vžigaš
ljubezni božje večnožarni kres.*

*Daj svojih rož mi eno,
vso v sveto kri vtopljeno,
na „malo pot“ popelji me s seboj;
da Bogu se žrtvujem,
ga vedno zveseljujem
in v lepi duši raj ustvarim svoj!*

*Saj ti boš, zvezda mila,
k svetosti me vodila,
pečat detinstva vtisnila mi boš.
Izprosi mi ljubezni,
me v Jezusa pogrezni,
Terezija, svetnica rajskih rož!*

Mati Elizabeta.

SV. MALA TEREZIJA DETETA JEZUSA

Ni ga med novodobnimi svetniki, da bi si bil osvojil toliko src kot Mala Terezija Deteta Jezusa, ki nosi tudi ljubko ime Male Cvetke. Odkod nje na moč, s katero si pridobiva srca? Tojeda je na njej mnogo vrlin in vablivosti, ki jih ima hkrati z drugimi božjimi izvoljenci, a kar jo pred njo mi odlikuje, je neki način, kako je Boga ljubila, način, ki srca današnjih ljudi posebno mika. Ona sama je ta način ljubezni nazvala »malo pot duhovnega detinstva«. To je znamenito poslanstvo sv. Male Terezije, da ljudi uči, kako naj bodo in ostanejo v božji ljubezni — otroci.

Njeno zemeljsko življenje je bilo kratko in njegovi vnanji dogodki so hitro povedani. Rodila se je 2. prosinca 1873. v Alansonu na Francoskem; starši so bili skoz in skoz krščanski. Mati ji je zgodaj umrla, oče se je s hčerami preselil v Lizjō (Lizieux), nekoliko južno od pristaniškega mesta Le Havre, odkoder se prevažajo mnogi naši izseljenci čez ocean v Ameriko. Ko je imela 16 let, je zaprosila očeta dovoljenja, da bi vstopila h karmelčankam, ki imajo v Lizjōju redovno hišo. Tam je skrito preživela blizu osem let ter je umrla 30. septembra 1897. Že 29. aprila 1923. je bila proglašena za blaženo, 17. maja 1925. za svetnico. Cerkev obhaja njen god na 3. oktobra.

Hitro po smrti je zaslula kot pomočnica v telesnih in dušnih stiskah, a nič manj kot učiteljica duhovnega detinstva.

S časnimi in telesnimi dobrotami sv. Mala Terezija res ni skopa. Cele knjige pripovedujejo čudeže, ki so se zgodili na njeno priprošnje, in zelo mnogokrat je pomagala v časnih stiskah. Tudi slovenski nabožnostni časopisi prinašajo mnogo, mnogo zahval v njeno počeščenje.

Pa ni čuda, da ljubeznivo sipa do brote na svet, saj je vse dni zemskega življenja prav gorela od ljubezni do bližnjega. Hrepenela je po takem delu in takih službah, kjer bi mogla bolj udeleževati svojo ljubezen. Pravila je: »Če bi dolgo živela, bi si najbolj želela službo bolniške strežnice. Z ljubečo skrbljivostjo bi stregla bolnikom, spominjajoč se Jezusovih besed: ‚Bolan sem bil in ste me obiskali.‘ (Mt. 25, 36). Z majhnimi, skritimi deli ljubezni spreobračamo duše v daljavi, postavljamo Jezusu duhovna bivališča v dušah, zidamo svetišča za najsvetejši zakrament.«

»Kako bomo žalostne ob Vaši smrti,« ji je nekoč za njene boleznir rekla starejša rodna sestra Marija presv. Srca. (Tri rodne sestre so bile z njo vred redovnice v istem karmelu.)

»O, ne,« je svetnica odvrnila. »To bo kakor dež samih rož. Dà, trosila bom rož...«

Seveda so časne dobrote, ki jih svetnica zemljanom trosi, le sredstva, da ž njimi pridobiva srca za ljubezen do Boga. Najlepše je to sama izrazila (17. julija v letu smrti):

»Čutim, da se bo moje misijonsko poslanstvo začelo. Moja naloga: učiti Boga tako ljubiti, kakor ga ljubim jaz; pokazati dušam svojo malo pot. Če Gospod usliši moje želje, bom do konca sveta uživala svoja nebesa na zemlji. Dà, moja nebesa bodo: zemljanom izkazovati dobrote. To ni nemogoče. Saj se tudi angeli radujejo gledajoči Boga, in obenem bde nad nami.

Dokler bom mogla reševati duše, ne bom počivala. Šele kadar poreče Angel: Odslej ne bo več časa (Raz. 10, 6), potem bom počivala, ker bo število izvoljenih dopolnjeno. Srce mi vzdrhti ob tej misli.«

SVETNICA RAJSKIH ROŽ

*Terezija svetnica,
ti karmelska cvetlica,
med svetimi pozdrav te išče moj:
Na zemljo si stopila,
Ljubezen si ljubila,
zato nebesa srečni dom so tvoj.*

*In vendar z nami bivaš,
ljubezni vonj razlivaš
po naših cerkvah, hišah in vrteh.
Ti govoriš iz slike;
vse, male in velike,
privabi k Bogu mili tvoj nasmeh.*

*Dehteče rože nosiš,
nebeške rože trosiš,
Terezija, ti ljubljena nebes.
V višavo duše dvigaš,
v njih čudovito vžigaš
ljubezni božje večnožarni kres.*

*Daj svojih rož mi eno,
vso v sveto kri vtopljeno,
na „malo pot“ popelji me s seboj;
da Bogu se žrtvujem,
ga vedno zveseljujem
in v lepi duši raj ustvarim svoj!*

*Saj ti boš, zvezda mila,
k svetosti me vodila,
pečat detinstva vtisnila mi boš.
Izprosi mi ljubezni,
me v Jezusa pogreznj,
Terezija, svetnica rajskih rož!*

Mati Elizabeta.

SV. MALA TEREZIJA DETETA JEZUSA

Ni ga med novodobnimi svetniki, da bi si bil osvojil toliko src kot Mala Terezija Deteta Jezusa, ki nosi tudi ljubko ime Male Cvetke. Odkod nje na moč, s katero si pridobiva srca? Tojeda je na njej mnogo vrlin in vabljivosti, ki jih ima hkrati z drugimi božjimi izvoljenci, a kar jo pred njimi odlikuje, je neki način, kako je Boga ljubila, način, ki srca današnjih ljudi posebno mika. Ona sama je ta način ljubezni nazvala »malo pot duhovnega detinstva«. To je znamenito poslanstvo sv. Male Terezije, da ljudi uči, kako naj bodo in ostanejo v božji ljubezni — otroci.

Njeno zemeljsko življenje je bilo kratko in njegovi vnanji dogodki so hitro povedani. Rodila se je 2. prosinca 1873. v Alansonu na Francoskem; starši so bili skoz in skoz krščanski. Mati ji je zgodaj umrla, oče se je s hčeraami preselil v Lizjô (Lisieux), nekoliko južno od pristaniškega mesta Le Havre, odkoder se prevažajo mnogi naši izseljenci čez ocean v Ameriko. Ko je imela 16 let, je zaprosila očeta dovoljenja, da bi vstopila h karmelčankam, ki imajo v Lizjôju redovno hišo. Tam je skrito preživela blizu osem let ter je umrla 30. septembra 1897. Že 29. aprila 1923. je bila proglašena za blaženo, 17. maja 1925. za svetnico. Cerkev obhaja njen god na 3. oktobra.

Hitro po smrti je zaslula kot pomočnica v telesnih in dušnih stiskah, a nič manj kot učiteljica duhovnega detinstva.

S časnimi in telesnimi dobrotami sv. Mala Terezija res ni skopa. Cele knjige pripovedujejo čudeže, ki so se zgodili na njeno priprošnje, in zelo mnogokrat je pomagala v časnih stiskah. Tudi slovenski nabožnostni časopisi prinašajo mnogo, mnogo zahval v njeno počesčenje.

Pa ni čuda, da ljubeznivo sipa dobrote na svet, saj je vse dni zemskega življenja prav gorela od ljubezni do bližnjega. Hrepenela je po takem delu in takih službah, kjer bi mogla bolj udeleževati svojo ljubezen. Pravila je: »Če bi dolgo živela, bi si najbolj želela službo bolniške strežnice. Z ljubečo skrbljivostjo bi stregla bolnikom, spominjajoč se Jezusovih besed: ‚Bolan sem bil in ste me obiskali.‘ (Mt. 25, 36). Z majhnimi, skritimi deli ljubezni spreobračamo duše v daljavi, postavljamo Jezusu duhovna bivališča v dušah, zidamo svetišča za najsvetejši zakrament.«

»Kako bomo žalostne ob Vaši smrti,« ji je nekoč za njene bolezni rekla starejša rodna sestra Marija presv. Srca. (Tri rodne sestre so bile ž njo vred redovnice v istem karmelu.)

»O, ne,« je svetnica odvrnila. »To bo kakor dež samih rož. Dà, trosila bom rož...«

Seveda so časne dobrote, ki jih svetnica zemljanom trosi, le sredstva, da ž njimi pridobiva srca za ljubezen do Boga. Najlepše je to sama izrazila (17. julija v letu smrti):

»Čutim, da se bo moje misijonsko poslanstvo začelo. Moja naloga: učiti Boga tako ljubiti, kakor ga ljubim jaz; pokazati dušam svojo malo pot. Če Gospod usliši moje želje, bom do konca sveta uživala svoja nebesa na zemlji. Dà, moja nebesa bodo: zemljanom izkazovati dobrote. To ni nemogoče. Saj se tudi angeli radujejo gledajoči Boga, in obenem bdé nad nami.

Dokler bom mogla reševati duše, ne bom počivala. Šele kadar poreče Angel: Odslej ne bo več časa (Raz. 10, 6), potem bom počivala, ker bo število izvoljenih dopolnjeno. Srce mi vzdrhti ob tej misli.«

Drugi dan je zopet rekla:

»Če me ljubi Bog ne bi mislil uslišati, mi ne bi vdihoval želje: po smrti skazovati zemljanom dobrote.« — Sestra Genovefa (njena rodna sestra) ji je začela čitati nekaj o nebeškem blaženstvu. No bolnica ji je segla vmes:

»To me ne mika...«

»Kaj pa?«

»O, — samo ljubezen! Ljubiti, ljubljena biti in se vračati na zemljo, da bi pridobivala Ljubezni ljubezen...«

* * *

S kakšnim učilom pa uboga nepoznana redovnica vrši svojo visoko šolo detinske ljubezni križem sveta?

Zložila je pristrčne pesmi, v katerih odmeva njena ljubezen do nebeškega Ženina. (Posnetki v prozi so izišli tudi v slovenščini: Srčni rubini svete Male Terezije Deteta Jezusa. M. Elizabeta, Ljubljana 1927. Iz te knjige je povzeta pesem: Svetnica rajskih rož). Najbolj pa jo svet spoznava in občuduje ter se uči iz njenih Spominov, ki jih je sama o sebi napisala. Znani so pod naslovom »Zgodba ene duše, po njej sami zapisana.« Prvi del, ki obsega dobo pred redovnim življenjem, je napisala l. 1895., redovno dobo pa je opisala za časa svoje smrtne bolezni. Oktobra 1898. — eno leto po smrti svetnice — je nastopila knjiga svojo zmagoslavno pot v širni svet. Sv. Mala Terezija se je zavedala pomembnosti svojega spisa. V zadnji bolezni je naročila svoji sestri Agnezi, ki ji je stregla:

»Po moji smrti ne govorite nikomur o rokopisu, dokler ne bo z dovoljenjem matere prednice objavljen. Ako boste ravnali drugače, nastavi hudobni duh svoje zanke, da uniči božje delo... zelo važno delo!«

Nekoč za časa bolezni je bila naprošena, naj bi neko nejasno mesto v »Zgodbi« izpopolnila. Ko se je sestra strežnica vrnila k njej, jo je našla objokano.

»Kaj je vzrok, da jočete?«

»Prebirala sem zvezek,« je preprosto odvrnila. »Vsa moja duša odseva

s tih listov. O, mati, koliko dobrega obrode te vrstice. Duše bodo bolje spoznavale božjo dobroto.«

In kakor s preroškim duhom je dostavila:

»O, dobro vem! — Vsi me bodo ljubili!«

Ko so jo blagrovali, da bo smela oznanjati svojo »malo pot,« je skromno odvrnila:

»Vseeno je, ali jaz oznanim dušam malo pot, ali jo oznani kdo drugi. Da se le razodene. Orodje je postranska stvar.«

* * *

Bistvo Terezikine male poti je zaupljiva ljubezen otroka. Doumela je Jezusove besede: »Ako se ne spreobrnate in ne postanete kakor otroci, ne pridete v nebeško kraljestvo« (Mat. 18, 3), in po njih je postala pred Bogom res pravi otrok.

»Preslaba sem,« je rekla, »da bi iz svoje moči kaj mogla. Premajhna sem, da bi mogla po strmi lestvi popolnosti v nebesa lesti. Potrebujem dvigala in to so roke Jezusove, ki me bodo dvignile v nebesa.«

Neomejeno zaupanje v dobrega Očeta najbolj označuje Terezikino otroško ljubezen. »Od ljubega Boga dobimo toliko, kolikor upamo; daje nam po meri našega zaupanja.« Uresničilo se je na njej, kar je napovedala: »Gospod bo delal zame čudeže, ki bodo moje najdržnejše želje neizmerno prekosili.«

Poleg otroškega zaupanja pa je hrana Terezikine ljubezni — kakor pač pri vseh svetnikih — vdano trpljenje.

»To je pot duhovnega detinstva,« tako je sama razlagala: »pot zaupanja in popolne izročitve... Dušam pokazem tudi mala sredstva, ki so bila pri meni uspešna. Povem jim, da je življenska naloga samo ena: trositi Jezusu cvetje malih žrtev in ga pridobiti s svojo pozornostjo. Tako sem ga jaz pridobila in zato bom v nebesih milostno sprejeta.«

Trpela je mnogo na duši: žalost, prezir, skušnjave, notranjo zapuščanje

nost; trpela je mnogo tudi telesno v trdem redovnem življenju, a zlasti v dolgi bolezni.

Ko jo je sestra strežnica gledala hudo trpečo, ji je priznala, da ji skoraj želi rešilne smrti.

»Mamica, ne pravite tega! Trpljenje! Oh, to je prav tisto, kar v življenju ljubim.«

V bolezni dne 14. avgusta ji je sestra zvečer pripomnila: »Danes ste mnogo trpeli.«

»Da, — pa saj ljubim trpljenje. Ljubim vse, kar mi pošilja Gospod.«

Drugi dan je omenila k nekemu izreku o blaženosti popolne ljubezni:

»Dušam boste morali povedati, da je blaženstvo polnilo samo mojo globino... Ne bilo bi jim v spodbudo, ko bi mislile, da nisem mnogo trpela.«

Razumela je, da si prav s trpljenjem, ki ga z ljubeznijo sprejema, služi pri Bogu milost svojega velikega duhovnega poslanstva. Med boleznijo je nekoč ogledovala sliko sv. Device Orleanske v ječi, pa je dejala: »Svetniki tudi mene spodbujajo v ječi, govoreč: Dokler si vklenjena, ne moreš vršiti svojega poslanstva. A po smrti zazori doba tvojih osvojitvev... Spomnila sem se besed sv. Ignacija Antiohijskega. Tudi mene mora trpljenje zmleti, da postanem pšenica Kristusuova.«

Njena pot ni bila gladka, trpela je kot mladenka, kot redovnica. Trpela je ob materini smrti, ob izgubi svojih sestra, ki so odšle v karmel, ob smrti dragega očeta. Trpela je tudi v karmelu, dušno in telesno, prav do smrti. Misijonarjema, za katera je trpela in molila, je pisala: »Trpljenje je bilo moj delež že od zibelke. toda Jezus me je učil križ strastno ljubiti.«

Trpela je za velike, posebno za misijonske cilje. Med boleznijo (4. avgusta) je priznala: »V bolezni je trpljenje moje duhovno življenje. To je vse... Ne morem vedno ponavljati: Moj Bog, to je za sveto Cerkev, to za domovino... Saj Gospod ve, kaj naj stori z mojim zaslužnjem. Vse sem dala njemu v veselje.«

Z dvema gorečima misijonarjema je bila sklenila duhovno bratovstvo, da bi z duhovnim orožjem podpirala njuno delo. Glede njiju je rekla: »Ko molim za duhovna brata, misijonarja, ne darujem zanju svojega trpljenja. Samo prosim: Ljubi Bog, daj jima vse, kar želim sebi...«

Globoko je ljubila sveto cerkev in radostno trpela za njo. »Živeti iz ljubezni«, — je zapisala — »se pravi, moj božji Učenik, tebe prositi, da razliješ svoj ogenj v izvoljeno, sveto dušo svojega duhovnika... Varuj jo, ne umrjočo Cerkev, rotim te za to vsak trenutek. Jaz, tvoj otrok, se zanjo žrtvujem.« — Po pravici je papež Pij XI. razglasil sv. Terezijo Deteta Jezusa za zavetnico misijonstva.

V njeni domovini na Francoskem Malo Cvetko posebno častijo duševni (intelektualni) in pa apostolski delavci. Kako je to posebno čiščenje utemeljeno, dobro razlaga v uvodu k novemu življenjepisju svetnice — ravnatelj (rektor) pariške katoliške univerze, msgn. Baudrillart. Vemo, da je sv. Mala Terezija v življenju zagotavljala, da bo v nebesih prav posebno podpirala duhovnike in vse apostolske delavce v njih trudu.

* * *

Ali ne bi hotel še ti postati prijatelj ljubeznive Male Cvetke? Stopi v njeno šolo, na njeno »malo pot!« Spoznaš jo iz njenih spisov. Naj tu navedem še delce: Zadnje besede svete Terezije Deteta Jezusa. Ljubljana 1928. — Toda najbolj sestavno in res dragoceno navodilo v duhu male poti najdeš v knjižici z naslovom: V Kristusovi šoli. I. Mala skrivnost. Gorica 1927. Naj bi si prizadeli duhovniki in drugi, ki jim je do prerodenja našega trdo izkušane ljudstva, da bi ob tem vodilo uvajali plemenite duše v skrivnost lepe ljubezni, požrtvovalnosti, apostolske gorečnosti v duhu sv. Male Terezije. Tako delo bo blagoslovljeno.

ČREZ GORICE IN RAVNICE

N A T R I G L A V U.

Tone, Tona, Tonček pa jaz. Štirje torej. Vsi smo si bili prijatelji. Tona je bil stari prijatelj Špik Trentar, Tone in Tonček sta bila pa mlajša prijatelja iz daljne doline. Tona je bil in je ko gams. blizu več po planinah in vrhah ko doma; prijatelj in sovražnik obenem vsega, kar teka in leta po planinah: divjih kozá (gamsov), srnjakov in srn, divjih »lesnih« petelinov in »ruševcev«, belih in sivih zajčkov, vider, še posebno pa lisic in kun, zlatih in belih, z dragocenimi kožuščki. Te prodaja — gamse, orle in peteline strelja le lovec — gospodar — ako jih ujame, v dobro svoje ubor ne blagajne. Pa tudi ponosnega kralja orla, sokoliča, kanjo in ostudnega jastreba, ki žre mrhovino in je za pogrebca po planinah, se ne brani, če jim le more priti do živega. Tona je že veliko let lovski čuvaj tržaškega lovca Bois de Chesneja, vseskozi moža, planinski vodnik in pa posestnik majhne kmetije in glava predobre družine pri cerkvi Device Marije v Trenti. Njegovemu očetu je zadnji trentski medved visoko gori pod Razorjem odtrgal vso spodnjo čeljust z jezikom vred. To je bilo l. 1872. Kljub temu je živel še 20 let in bil celo planinski vodnik drju. Kugyju in drugim. Uživati je mogel le tekoče jedi. Leta 1891. je podiral smreko, ki se je zvrnila nanj in ga ubila — vpričo sina Antona.

Tone in Tonček sta tudi oba že velika, a ju ni treba podrobneje opisovati, ker sta bila takrat, pred leti in leti, še čisto »zelena« nova planinca, ki sta vedela o planini le malo več ko jaz — o Kaliforniji. Dobro voljo sta pa imela in željna sta bila dogodljajev in pristnega planinskega vese-

lja. Tudi noge in meh sta imela še dosti dober. Jaz pa — kaj bi se predstavljal! Star Trentar sem, ki živi v Trenti in po njenih gorah, če ne s telesom pa vsaj v duhu, do danes že 27 let!

Sklenili smo polesti na Triglav. Tega je že veliko let. Tona je šel z nami kot prijatelj, sopotnik. In odšli smo z vedrim srcem. Le to nas je malo motilo, da je bil vrh lepo bel in je kazalo, da bo najbrže sneg pobelil tudi triglavska pobočja, čeprav je bilo v trdem poletju. Nič nenavadnega na Triglavu in sploh na visokih gorah. Pa tudi ta pomislek nam ni jemal dobre volje. Bo kar bo. Ne prvič in, če Bog čé, tudi zadnjič ne. In vriskala sva s Tonetom skozi Mali Prósek in skozi Zadnjico, da je veselo odmevalo od vsepovsod, zakaj v dobro uro dolgi in $\frac{1}{4}$ ure široki Zadnjici ne vidiš nikjer izhoda, si ko v velikanskem kotlu, čigar skoraj navpične stene se vzpenjajo v višino na vseh straneh po 1000 do 1600 m nad dno, ki je že samo blizu 1000 m visoko.

Pri »Ruši«, v vznožju Triglava, smo se okrenili v levo ter lezli po strmih in silno slikovitem »Komarju« baš ko komarji, po železnih klinih in ob vrveh ob omotičnih, nedoglednih brezdnih brzo navzgor proti sedlu Doliču (2151 m). Kdor bi rad vedel, kako se leze gor, naj sam poskusi, pa mu ne bo treba tega praviti. Težko pa ni, nevarno tudi ne. Pred 25. leti pa je bilo, ko je bil »Komar« še brez klinov in vrvi in brez vsekanih stopinj.

Do tu nam je bil odprt le pogled na zahodne in severozahodne gorske velikane, ki so eden za drugim veličastno vstajali iz širšega in širšega obzorja. Vrh Doliča in više naprej pa nam je plaval pogled na vse strani sveta ter nam pojil oko in srce, da je

kar samo od sebe vriskalo. Triglavova glava je zrla na nas v vsej mogočnosti in ljubo solnce jo je ožarjalo tako mikavno, da bi ji najraje stali že na belem temenu. — Kar pa se hipoma dvigne iz Bohinja gor debela megla in že v par minutah so začele okoli nas plesati in se loviti snežinke ko o božiču. Mi smo jo mahali kar naprej. Kmalu smo došli že skoraj do pod Triglavove glave.

Kratek posvet. Ko je tako, najbolje, da odlezemo krog glave in »Čez no go« v koč Marije Terezije, ki se zdaj Aleksandrova koč imenuje. V hipu pa se zopet zjasni, solnce ožari vrh in — hajdi gor! Lepo bo! Preprečkali smo pod trentsko Škrbino globok sneg in že smo stali na Škrbini, se zazrli gori ob levi vrh, pred sabo Mali Triglav, na desno, nasproti pod seboj pa omenjeno koč. In tedaj je bilo, ko da bi udarjalo na strune zračne harfe. Tam na Malem Triglavu je stal mož in nas gledal. Pa dvigne palico v pozdrav ter nam v melodiji zavriska (zajodla) dolg pozdrav tako zvonko, nežno in občuteno, da nam je objel vso dušo. Zdelo se ti je, da prihajajo ti glasovi od nevidnega duha, plavajočega v toli čistem in opojnem ozračju. Vsi navdušeni in prevzeti smo mu odgovorili z visokim prodirajočim vriskom. In še enkrat je ponovil svoj »triglavski« pozdrav, ki ga nisem enakega slišal še nikjer, ne prej ne poslej. Nato je odhitel po strmem grebenu na vrh, mi pa tudi. Šli in plezali smo ko po strmi strehi, iskaje talih stopinj, da bi se nam po varljivem snegu ne podrsnilo. Od ne navadno močnega solnca se je sneg kar topil in snežnica je curljala od sklada do sklada navzdol. Prej ko v eni uri smo prelezli nad 300 m visoko glavo, ki je čisto skalna.

Na vrhu se nam je nudil neznansko lep razgled, zakaj nebo je bilo čisto. Le od vzhoda so se valile velikanske meglene kope. Ob stolpu zagledamo neznanega prijatelja z Malega Triglav, ki nas je bil kar očaral s čarobnim vriskanjem. Bil je slikar Hudnik

iz Bohinja. Prišel je slikat »Aljažev stolp«. Marljivo in z vidno velikim užitkom je delal. Na kratko in prav pristrčno smo se pozdravili, pa ga pustili delati, sami smo pa hlastno uživali krasni razgled. Tik pod tabo proti se

Tožbar Tone (Špik) nese gamsa (divjo kozo).

veru leži, zdaj zasneženi, sicer pa v zelenkasti barvi blesteči mogočni Triglavski ledenik, ki obhaja vse severno vznožje do 400 m visoke Triglavove ogromne živoskalnate glave. Ledenik ima tu in tam dolge, tudi več metrov široke in bolj ali manj globoke razpoke, ki se jim često ne vidi do dna. Dovolj hladen grob, da ostaneš v njem popolnoma ohranjen in svež do sodnega dne, ako se led poprej ne stopi. Ko ledenik poka, grmi ko top. Pa da pa strmo proti strašnim severnim Triglavskim stenam, ki so do tisoč metrov globoke, zeló, zeló strme, tu

in tam celo navpične in deloma previsne. Veliko jih je že skušalo preplezati te stene, nekaterim se je to na manj nevarnih krajih posrečilo, mnogi so pa plačali to predrznost z življenjem. Med temi je tudi komaj 26

delom pok. Aljaža, ki jo je posvetil letos meseca julija sam ljubljanski vladika Jeglič.

Od to se ti nehoté dvigne pogled kvišku, nad dolino, iz katere se vzpenja nad 1700 m visoko mogočna silno

Gornji del severne Triglavske stene z vrhom.

letni naš solkanski rojak dr. Klement Jug, zelo nadarjen mladenič, in najboliši, žal preveč drzni primorski turist. Strmoglavil je s teh sten 11. avgusta 1924. Bil je mož močne volje, ki si jo je tako ojačil in oječlil prav s turistiko. Pokopal ga je 17/8 1924 pokojni župnik Jakob Aljaž na Dovjem — prav nasproti Triglavu in onim smrtonosnim stenam. — Od Triglavske severne stene dol do Mojstrane in Save se razteza do 3 ure dolga krasna dolina Vrata. Bolj v spodnjem koncu doline se nahaja mogočni slap Peričnik, za Savico v Bohinju najlepši in največji v tem ozemlju. V gornjem delu Vrat, skoraj pod Triglavsko steno, pa se dviga iz jase smrekovega gozda veliki in silno mični Aljažev Dom (1000 m nad morjem) z lično kapelico sv. Cirila in Metoda,

nazobčana dolga veriga Škrlatice ali Suhega plazu, Špika in njegovih sila drznih sosedov na levo in desno. Na severozahod kipi v nebo trdnjavskega stolpu podobni sivi Razor, ki ga imenuje dr. Kugy »kraljevega«, pred njim pa onkraj sedla Luknje, ki veže trentsko dolino Zadnjico z Vrat, pa strmi Pihavec s Stenarjem in Križem. Za Razorjem se šopiri dolgi, ostrogrebeni Prisojnik z Mojstrovko s sedlom Vrščem, na katerem stoji koča na Vršču in malce zadaj prelepa Erjavčeva koča; med obema, še bolj zadaj, grozi v nebo silovito drzni, plugu podobni Jalovec z Ozebnikom, vzporedno za Razorjem stoji ostremu dolgemu rezila podobni Srebrnjak, za njim pa v dolgi verigi Jalovčevi ponosni sosedje z zelo razoranim Grintavcem, ki mu pada strašno str-

mo skalnato pobočje naravnost doli do Soče. Tik za Jalovcem gleda pozorno v širni svet topa, mogočna, v jasne višine kipeča glava Mangarstova.

Trenta.

Proti jugozahodu, tik pod tabo, se ti zasmehlja nasproti, globoko globoko doli v strašnem kotlu Zadnjice, ozka, zelena trentska dolina s skupino hiš na Logu in bornimi seniki ob potoku Zadnjici, ter z redko sejanimi bivališči ob srebrnem, proti jugozapadu vijočem se pasu Soče, prekrasne hčere planin, ki ji s presledki sledimo tja dol do Žage.

Tik izza Grintavcem se svetlika belosiva puščava bovškega Rombona, Prestreljenek, siva Kaninova kupola in druge rezijanske gore, od tu pa pada proti Kobaridu lepi, vitki,

zeleni Stol, za njim pa širokoplečati, tudi zeleni Matajur s kapelico na vrhu.

In kamor dvigneš pogled od Škrlatic do Kanina in še na desno in na levo, se razprostirajo v daljni daljavi mogočne verige tirolskega, solnograškega, koroškega in gornještajerskega gorovja, v vzporednih vrstah, drugo za drugim, med njimi pa globoki kotli in doline, ki se jim ne vidi dna. Najlepše jih je videti ob solnčnem vzhodu in zahodu, ko bleste v sneg in led zakovani, zdaj v najčistejšem srebru, zdaj pa v rožnozagorelem zarjinem zlatu. V dno srca čutiš njihove lede in vendar tople pozdrave.

Dalje na jugozahod od Matajurja pa, ko da bi odrezal, — sama ravnina in ravnina, prepasana zdaj pa zdaj od srebrnega pasu te ali one reke — v nedogled — tja dol do Benetk, in pa belo svetlikajoče se morje proti jugu, ki se staplja z nebesom. Tik pod sabo zagledamo na južno stran silno strmo v Zadnjico padajoči Kanjavec z belimi sneženimi in ledenimi lisami in preprogami, za njim Vršac, ki so za njim prva tri Triglavska jezera, na levi Kanjavca krasno sedlo Hribarice, zadaj pa Debeli vrh in njegove sosedice, ki okrožajo s Trebiškimi lopami, trentskim Voglom, Lanševico, Bogatinom in Podrto goro čarobno Jezerško dolino z divno kočjo ob dvojnem jezeru. To morje skal in proda zaključuje na jugozapadu sivi Krn s svojim znamenitim rogom, na jugu pa Bogatin, »gora zlatih zakladov« s skuštrano sosedo Podrto goro, Malim vrhom in Komarčo. Od Podrte gore se vleče dalje nazobčana veriga Škrbine, Vogla, Rodice (Gradice nad Nemškim Rutom), zelene Črne prsti, Možica in Ratitovca, ki si deloma hladijo noge v zamolklomodrem Bohinjskem jezeru ter uživajo srečo, da smejo noč in dan, dan in leto zreti svojemu kraju Triglavu v vladarsko lice.

Za temi gorami se razteza na jug v daljo nižje gorovje valovite banjške planote do Svete gore, idrijske gorovje in Trnovski gozd, Hrušica z

Nanosom in spodaj leži, že zabrisan, Kras in istrska obala do visoke Učke in Snežnika. Daleč na jugu, ob morskem zrcalu, vidiš hrvaški Velebit in drugo gorovje, ki se na vzhod izgublja v nepregledne ravnine.

Oko ti brzi iz dalje nazaj in ti odpočine na temnozeleni Jelovci, velikanskem gozdu, segajočem blizu od Škofje Loke do Bohinja, na drugi strani pa ob Savi do divnega Bleda ter od tu zopet v zeleni Bohinj. Tik pred sabo pa zazreš zeleno Velo polje in ljubko, idilično ležečo Vodnikovo kočo. Tja dol po lepi savski dolini ti plava oko do bele Ljubljane in ljubljanskega polja, do notranjskih in dolenskih hribov ter se dviga zopet v sive Kamniške planine, ki jim vlada Grintavec, ter v Karavanke z mogočnim Stolom in drugimi vrhovi, Kepo, zeleno Golico, »goro narcisov«. Ob tem pogledu ti nehote izvabi opojeno oko z vrhov zopet zelena savska dolina in zasmehlja se ti v vsej krasoti božjepotno Brezje in bleško jezero. A kmalu ti oko odpluje dalje. Od severa te zopet pozdravljajo lepe štajerske in koroške gore z Dobračem; tja daleč gori nad Gradec ti seza oko, spodaj pred tabo na desni stoji drzna skalna Rjavina, na drugi strani pa Vrbanova Špica, sila strmi Cmir in Begunjski vrh, sredi med njimi pa te iz peščene ga »Pekla« vabi Staničeva kočica, čez Rež ali ob ledeniku, jedva uro od Triglava oddaljena.

Pa nam je vse bližja in ljubša, vsaj za zdaj, Kredarica s kapelico lurske Matere božje, ki stoji tik ob Triglavovi glavi ter nas komaj pričakuje, da nas bogato poplača za ljubeznivi obisk.

Vse to in še veliko drugega nam nudi na vpogled tudi »Aljažev stolp«, kamor je šel Tonček pravkar kuhat čaj. Stolp je postavil iz železne ploščevine l. 1895. dovški župnik, »triglavski župnik« in skladatelj Jakob Aljaž, ki je umrl lani v zelo visoki starosti. Stolp je približno 2½ m visok, okrogel. V njem sede lahko 3 osebe (a ne Trebušniki), stoji pa za silo 8 bolj

tenkih oseb. Mala okenca gledajo na vseh osem glavnih strani sveta. V notranjosti je dal župnik Aljaž pritrčiti na pločo izdelano barvano »panoramno« vsega triglavskega razgleda. V katerokoli smer zreš skozi okence, pogledaš na pločo, pa ti ta pove, katera gore leže v isti smeri.

Toda še prej, ko bi si vse to le površno mogel ogledati, so se privadile, naglo ko velikansk zrakoplov, megla od Bleda ter zavile ves Triglav in nas v svoj vlažni plašč. Z meglo je potegnil mrzel veterček in nakrat se je leta raztrgala v prave snežene cunje, skoroda velike ko dlan. Brž je bilo vse belo in mi ko sneženi možje. Zeblo pa je tudi pošteno. Toplomer je moral pasti v hipu od 25 stopinj na ničlo! Gospod Hudnik je pa le slikal dalje, zavil v pelerino. S slastjo in za potrebo smo popili čaj. Hudnik se je pa le malo ogrel, zakaj otrple so mu roke, in ko je povrh še njegovo platno postalo vse belo, da ni vedel več kam s čopičem, je naglo pobasal platno in barve v nahrbtnik, povprašal še, ali ne gremo tudi mi, ter jo nemudoma pobrisal sam dol na Kredarico.

Mi smo pa le upali, da se kmalu spet zvedri, in zlezli v stolp. Ko je pa sneženi metež le še bolj naraščal, od Bleda pa še parkrat votlo zagrmelo, smo jo tudi mi pobrali; Tona Špik nazaj v Trento, mi trije pa proti Kredarici. Zdaj je bila pa bridka, a obenem vso pot tudi vesela. Vse stopinje dol so bile zasnežene že od poprej, tako tudi že vse sledi g. Hudnika z novim snegom, da se ni poznalo več, kod je stopal. Tu je bilo treba paziti, paziti zlasti na Toneta in Tončka, povsem novinca v visokih turah in v stopanju po v skalo vdelanih ozkih stopinjah, zdaj manj ali bolj zasneženih, na dnu celo oledenelih. Pozor na novinca v hoji ob klinih in vrveh!

Kmalu smo došli do table, ki nas opozori, da je ob stranski stezi Staničovo zavetišče. Nahaja se prav blizu poti, nekaj metrov pod vrhom Triglava, na njegovem južnem pobočju. Steza do njega vede po dovolj široki

polici, pod njo se odpira prepad nad 400 m globoko. Zavetišče je vsekano v živo skalo, par metrov dolgo, toliko visoko in $1\frac{1}{2}$ m široko. V njem je miza in klop, ki je na menda danes več ni. Tudi vrata ima. V tej sobici je pa vse kamenito ali leseno, tudi žebliji. Napravili so jo za zavetišče za one, ki jih zaloti na vrhu ali na poti gor ali dol nevihta ali snežni metež. V stolpu na vrhu je pribit opomin v ruskem, nemškem, francoskem, italijanskem in angleškem jeziku, naj se turisti zatečejo ob bližajoči se nevihti v Staničevo zavetišče. Imenovali so ga tako v počaščenje in v spomin velikega turista Valentina Staniča, goriškega kanonika, ki je že pred sto leti rad plezal na Triglav, ko ni bilo še sledu nobenega klina ali vrvi ali zasekane stopinje in je redko, redko kdaj kdo polezel gor.

Nam ni kazalo noter. Naprej smo polzeli navzdol.

Ker je občutno zeblo, si je Tonče nateknil rokavice. Da bi jih ne bill! Sneg pa mokrota sta kljub temu uhažala na roko in zeblo ga je vendarle, pa oprijemal se je težje in nerodnejše. Zdaj, zdaj so mu zobje zašklepetali d-d-d-d. Končno je Tonček, ko je imel od mraza prste že skoraj otrple, izprevidel, da je bolje rokavice spraviti. S Tonetom sva jih imela le v žepu.

Dol je šlo le počasi. Jaz sem šel s cepinom naprej, da sem vdela val stopinje, ona dva pa previdno za mano. Snežilo je še vedno z vso silo, v celih plahtah. Grom se je oglašal in prihajal bliže in bliže. G. Hudnik je moral biti že na Kredarici. Tak gams! Polagoma se je jelo radi goste megle mračiti. Kredaričane je skrbelo, kako je z nami, zato so večkrat pozvonili z zvončkom na kapeličini linici. Mi smo odgovarjali z veselimi vriski. Saj nam sicer ni bilo nič hudega. Ko smo došli na greben, ki veže Veliki in Mali Triglav, sem opazil, da mi brni cepin, pa tudi palici onih dveh. Pa kako je brnelo! Spoznali smo, da je od tega, ker je bil zrak prenasičen z

elektriko. Skoraj ravni dolgi greben in precej debeli sneg smo naglo preprečkali. Kdo je mislil kaj na to, da so desno in levo od grebena več sto metrov globoki prepadi! Oprijemali

Severna stena Travnika (2379 m) — Jalovec.

smo se trdo za žico in mislili le, kako bi čim brže prišli dol. Na Malem Triglavu smo zopet zaslišali zvone nje, oni v prijeten in tolažilni odgovor pa naše vedre in sočne vriske. Snežilo je še vedno na vso moč, v celih plahtah. V prste pa je tudi preklemano zeblo. A kaj to! Naprej dol po beli temi in še dobro, da je sneg bel! Pol poti imam o za sabo. Zagrmelo je zdaj pa zdaj, a vendar razmeroma še daleč. In šlo je zdaj sem, zdaj tja po ključih in ovinkih bolj ali manj strmo navzdol. Kjer ni bilo železnih oprijemkov ali žice, zlasti ob pol zledenelih mestih, tudi po potrpežljivi zadnji plati. Sicer sem pa

pridno neprenehoma vdelaval s cepinom in s težkimi, krepko okovanimi čevlji stopinje v sneg in led, pazil ob enem, kako in ali prav stopata ona dva, tu in tam pa krepko zavriskal. Skoraj vroče mi je bilo, Tonetu in Tončetu tudi, samo v roke ne in Tonče je zdaj pa zdaj, sicer vedno dobre volje, vendar zajadikoval, da ne more skoraj več prijemat za železne kline in vrvi. A sila kola lomi. Videč, da bomo kmalu spodaj, smo bili prav dobro razpoloženi. Še parkrat smo zavriskali in v trdi, a vendar beli noči smo prelezli zadnje skale.

Po tali poti bi imeli do koč še kakih pet minut. Pol poti je šlo čez nerodne plošče in prod navzdol na sedlo, pol poti spet vkreber na Kredarico k zaželjeni koči. Pa je ležalo na tej poti najmanj en do dva metra snega, zlasti na sedlu. In sneg je bil mehak, da smo se kopali skozenj do pasu. In to v temi in v divjem sneženem metežu, ob desni pa se nam je boli in bolj bližal grom. Bili smo ko v vreči, da nisem niti za gotovo vedel, v kateri smeri leži Kredarica. A pogumno in dobre volje naprej! Le na to sem moral paziti, da ne zgrešimo do sedlovega robu in ne zdrčimo v velikanski globoki kotel med Kredarico in Malim Triglavom.

Cepin mi je bil najbolj zanesljiv vodnik. Nos pa tudi. Prav vohati sem moral, kje nas čaka pripravljena teč na večerja in lepo pisana dišeča mokrota. Obojega smo bili dobro potrebni. — Vse je šlo po sreči. Pot navzgor do koč je bila lažja, sneg je bil plitev in nenadoma so nas pozdravili vrli Kredaričanje, mi nje, a koč pa njeno vsebino še bolj. Hodili smo dol mesto eno šibko uro — 2½! Taki pa vendar nismo smeli v koč! Moj Bog, kakšni smo bili! Pravi sneženi možje! Z vratu in z las od zadaj sem si trgal sneg in ledeno skorjo, blizu do pasu me je zakrivala debela snežena skorja, na nahrbtniku mi je ležala cela plast snegu. Ona dva pa prav tako. Prinesli so trde metle in med glasnim smehom

so nas ometali ko dimnikar dimnike. Kar ni šlo dol zlepa, pa zgrda. Vrli oskrbnik Arh se je pošteno trudil. Kakih 20 oseb je bilo v prijetno zakurjeni obednici in vsi so nas z dopadenjem gledali. Na to pa v koč. — Pozdravljena, preljubljena! — Stara znanka! In tu nam je še bolj prijazna in postrežljiva Arhlja kar naproti prinesla prijetno toplega čaja z dvojno ali celo trojno porcijo dišečega rumca. »Še enega!« in prišel je. »Še enega!« in takoj je bil na mizi! Pa ne mislite, da sem »šnopsar!« Po vrhah pa vleče vsakomur, celó ženskam! Tako! Razpoloženje je bilo kakor na pravcati svatbi! Vse se je gnetlo krog nas in povpraševanja in priznavanja zlepa ni bilo konca. — »Izprva nas je skrbelo, kako pridete dol! Zvonili smo. — Že smo mislili iti naproti! — Ko smo pa slišali, kako veselo vriskate, smo bili brez skrbi! — Tako je, korajže se ne sme zgubiti, pa gre vse prav! — Tiči ste pa!«

No, sem si mislil, prav posebni pa le ne! Hribolazci naletijo še na vse drugačne ovire in težave! Vsaka šema gre po vdelanih stopinjah in ob klinih in vrveh! O tem sem gotov, da bi nas ne bil naš goriški kozorog, Setničar France, prav nič pohvalil. On, ki je preplezal Triglav in velikanske njegove plasti snegov in ledov večkrat celo prav sam, v vseh zimskih mesecih, ob vsakem vremenu in brez prave turistovske opreme! Nasmejal bi se nam bil ter dejal meni: »In ti misliš to »junaško« pot najbrže še popisati in razglasiti med svet?« France jih je napravil že sto, različnih na razne vrhove, popisal pa le eno pot, ki jo je bil sam napravil 4. jan. 1910., o vseh drugih potéh v posamnih zimskih mesecih pa je poslal s fotografijami Aljaževega stolpa (ali pa le snega, ki ga je čez in čez pokrival) vred uredniku »Plasinskega Vestnika« le čisto kratke beležke in je moral g. urednik sam napisati uvod, da je »spis« zrastle. — Nekoč je hodil skoraj nepretrgoma 30 ur, drugič: »Tura je trajala na-

pornih in zaporednih 26 ur, druga spet 24 ur. Najnevarnejša in najbolj naporna je bila tura 28. marca 1912 zlasti radi obilnega in mehkega snega, ki sem ga moral s Triglavskega grebena cele metre trebiti, da sem prišel do varne stopinje. Od Marije Terezijine (zdaj Aleksandrove) koče do vrha sem rabil 4 ure (tako malo!). Vrh Triglava je bil tako popolnoma zasnežen, da ni bilo sledu o Aljaževem stolpu.« — Taki so Francetovi popisil!

Bodi kakorkoli. Priznati moram, da nisem Francé ter da je malo takih. No, če se ne morem ponašati sam s sabo, sem bil pa ponosen na Toneta in Tončka. Dobro sta prestala svojo visokoplaninsko preizkušnjo. Dobila sta vrlo zaslužen hribolaško diploma.

Na tem mestu moram popraviti malo krivico, ki sem jo napravil začetkoma tega popisa Tonetu in Tončku. Dejal sem, da sta bila še čisto »zelenca«, da je bila ta pot na Triglav njuna prva pot. To ni res. To je bila že četrta preplezana gora v istem tednu. Vse smo prehodili v mrazu in snegu. Iz Soče na bovški Grintavec (2434 m) in po drugi strani, deloma s pomočjo vrvi na planino Zapotok v Gorenji Trenti, — na Jalovec (2657 m) — na Razor (2601 m) in slednjič šele na Triglav. Tako je res. In po vseh teh gorah sta se oba prav dobro izkazala. To izpriča lahko tudi Ciril, ki je takrat prelezal z nami Grintavec in Razor. in o tem bi mogel dobro pričati vrli Tomaž Kvrh iz Zapodna v Trenti, ki je bil z nami na Jalovcu, Tona Špik in pa naš spremljevalec čez Grintavec, sloviti vodnik Jože Komac (Paver), ki ga dr. Kugy radi njegove izredne moči, velike postave ter radi podjetnosti in drznosti naziva z imenom »Divji Jože«. To sem moral dostaviti, zakaj sicer bi me utegnil zlasti sila nagajivi Tonček, pa tudi poredni Tone, postaviti pred vsem svetom na laž. —

Šli smo se preobleč. Nato smo prav krepko povečerjali, dobro zalili ve-

čerjo z dišečim jeruzalemčanom in jeli v prijetno zakurjeni izbi prav pošteno — kvartati. Imeli smo tudi koncert. Polno študentov je bilo. Pa tako so peli in razne pevke-turistke so jim tako pomagale, da je postala polagoma vsa izba en mogočen zbor. Zunaj je medlo in medlo, grom se je medtem privlekel v Triglavske skale, tu in tam je treščilo, da je vsa veličanska gora zabobnela in se stresla — z nami vred. Mi pa v dobri, najboljši volji naprej in naprej. dokler nas slednjič ni zvalilo v prijetne sobice, kjer smo spali v najlepših sanjah pozno v dan.

Triglavsko kočjo na Kredarici (2515 m), ki jo je na najlepšem in najprimernejšem mestu tudi zgradil Jakob Aljaž, ima prostorno obednico z zelo prijaznim Aljaževim kotom, ki jo ogreva krasna peč, vežo ob vhodu, na drugi strani še eno majhno obednico (nekdaj kuhinjo) in dalje veliko sobo za skupno ležišče, na koncu ob kapelici pa drvarnico. Iz veže vedejo lepe stopnice v nadstropje, kjer je osem ličnih sobic z eno ali dvema posteljama. V podstrešju je še soba za oskrbnika ter ležišče za vodnike. Ko je mnogo turistov, leže vsak pač kamor more, tudi kar na tla. Pripetilo se je že, da je prenočilo takó ali takó v koči nad 200 turistov hkrati! Koča je odprta in oskrbovana navadno od konca junija do srede ali konca septembra, kakor je vreme ugodno.

V koči je tudi vremenska opazovalnica.

Tudi za želodec je v koči izborno preskrbljeno in oskrbnik Arh z ženo je sila ljubezniv in postrežljiv. Oskrbuje pa kočjo že blizu 30 let! Nima ga para!

Dobiš pa v koči vsega, kar poželiš. Vsak dan sveže mleko z 2½ uri oddaljene planine na »Velem polju«, jajca, juho, meso, kuhano in pečeno, golaž, kruh, razne močnate jedi, žganice, kavo, čaj, čokolado, likerje, pivo, razna vina iz sodčka in v steklenicah

i. t. d. Tudi razna zdravila in obliže dobiš tu. Kar se rado pokvari, se hladi pa v snegu in ledu. — Vse to pri našajo po parkrat na teden ali v potrebi nosači iz planinskega hotela Sv. Ivana poleg Bohinjskega jezera. Tam je glavna zaloga za vse triglavske kočice, za hotel Zlatorog onkraj Bohinjskega jezera, za Jezersko kočico (pri Sedmerih Triglavskih jezerih), za Vodnikovo kočico na Velem polju, za Aleksandrovo kočico tik pod Triglavskim vrhom in za Staničevo kočico v »Peklu« pod Cmirom. In vendar v teh kočah ceneje prenočiš in skoraj ceneje živiš nego v kakem mestnem hôtelu!

Drugo jutro nas je solnce sicer pozdravljalo, vendar toplomer je kazal — 5° pod ničlo in to 23. avgusta. Živio! Od kočine strehe je viselo vse polno dolgih sveč, v kapelici pri lurski M. B. pa ste stali samo dve. Ležali smo še, ko je dobri Arh zvonil sveto jutro.

Ko smo se to jutro sešli, smo se drug drugemu iz srca smejali in bili dobre volje kot še nikdar.

Maševal sem s toplim srcem in s

skoraj otrplimi prsti. Drugi gostje so pa stali pri zadnjih vratih kočice, gledali v kapelico, molili — pa se gredli na solncu, ki je postajalo bolj in bolj toplo. V kapelici je prostora le še za strežnika in kvečjemu dva stoječa človeka. Zato so pa kapelična vrata steklena, da se vidi ven. Stregel mi je Tone in po sv. maši dobil za to običajni groš.

Še to. Na Triglavu, prav na vrhu, sem bil vsega vkup devetnajstkrat. Sneg, oziroma nevihta, me je zalotila pa samo ta pot. Sicer je bilo bolj ali manj lepo vreme, vendar mi je ta pot ostala najbolj v spominu in mi je najljubša. — Še en obisk Triglava mi je blizu tako ljub. Bil sem gori sam. Na Kredarici je bilo mrzlo, na vrhu Triglava, 350 m više, pa tako toplo, da sem ležal na toplem solncu cele 3 ure, izprva gledal v temno modrino nepreglednih višav, kmalu pa v neizrazno globoki in čarobni tihoti sladko zasnuil in sanjal najbrž najlepše sanje svojega življenja. Saj sem bil kralj in spal sem na temenu kralja!

T R E N T A R.

S O L N C E

*Solnce siplje zlato luč
na zelene gôre,
plašna je vtonila noč
v svoje temne dvore.*

*Vsa pokrajina trepeče
pod tančico belo —
poj srce od tihe sreče,
v solncu poj veselo.*

Venceslav Sejavec.

PRAZGODOVINSKA GROBIŠČA PRISV. LUCIJI.

(PO SPISU † ALOJZIJA CARLIJA,
SVETOLUCIJSKEGA ŽUPNIKA, A. G.)

I. Leta 1880.

Od nekdanj so govorili, da je bila tod okoli sedanje Sv. Lucije na »Miriščih« davna rimska naselbina. Dne 2. septembra 1880. je začel v starinoslovstvu jako izvedeni dr. Bizarro izkopavati in evo, že onega dne in naslednja dva se mu je posrečilo izkopati jako zajemljive predmete.

Že pod umrlim tukajšnjim župnikom Tomažem Rutarjem je lastnik nekega sveta na levem bregu Idrijce ravno nasproti cerkvi sv. Lucije pri izboljševanju svoje njive (Ograjnica imenovane) zadel na stare poganske grobe, izkopal nekoliko starin ter izročil tedanjemu župniku g. Rutarju. Le škoda, da so mnogo teh reči ljudje raztresli, raznesli, uničili.

Nekoliko teh se je predlanskim (1878) izročilo omenjenemu drju Bizarro, ki jih je poslal na Dunaj v starinoslovski oddelek državnega muzeja; le ta mu je dovolil glede na važnost teh starin tudi majhno svoto za kopanje.

Dne 2. septembra začne s petimi delavci. Predpoldne je slabo kazalo, a opoldne g. doktorja veseli: »Heureka!« (našel sem!) naznani, da je zadel na pravo. Razkopali so prvi grob in našli v njem dve lepi brončeni igli. Stvar se nadaljuje in v soboto zvečer so odkrili okoli 30 poganskih grobov.

Grobovi so prek griča izpostavljeni in sicer v vrsti skoro v isti črti. Drugi nad njimi sledijo skoro vzporedno in najvišji so skoro komaj česvelj nizko v zemlji. Najnižji do sedaj izkopani so bili 2—3 metre nizko v zemlji.

Grobovi so različni in jaz bi jih razdelil v tri vrste.

Mrliča so naši stari ravno tam sežgali, pobrali njegove ostale kosti,

oglje in pepel, naredili v grič jamo, pa vse skupaj vrgli noter, položili na to kamen in potem zasuli »ohne Sang und Klang.«*) To je III. red za

Prsten lonec z okraski.

kakega ubogega zlodeja. Zato smo naleteli samo še na črno oglje in kako majhno koščico. — Druga vrsta grobov: Oglje, kosti in pepel sežgane mrliča so zbrali, položili vse skupaj v glinasto posodo — lonec — prsten vrč — žaro. Kar je manjkalo, so napolnili s prstjo, skopali primerno jamo, če trebalo, jo obzidali s kamenjem, zasuli in na vrh položili veliko ploščo iz opeke, večinoma črne. Če je imel kak lišp, so mu vrgli še tega v žaro in zato se v teh žarah nahajajo raznotera lepotičja. — Tretja vrsta grobov kaže še večji napredek. V teh grobovih se nahaja poleg navadnega lonca še kak drug manjši lonček, v kojem je ali oglje ali pa zemlja. Takih malih žar so izkopali tri, v eni celo dobili lep brončen kotlič, širok kakih 10 cm v premeru in visok kakih 20 cm. V njem je bil še drug manjši prsten lonček in poleg tega mnogo brončenega lišpa. Znamenita je igla s tremi kroglicami. Vsi ti znamenitejši grobovi so kriti z rdečkasto ploščo iz opoke, ki je včasih tako velika, da tehta gotovo 3 stote. Iz tega sklepam sledeče:

Grobovi so silno stari. Mogoče še iz časov pred Kristom. Ljudstvo je bilo v dotiki z Oglejem, ker vsi vrči so rimsko oglejsko delo. — Narod, ki je tod bival, ni bil rimski. Mogoče, da so to bili Karni, kajti lišp, ki so ga

*) Brez petja in godbe.

nosili na rokah, je bil bolj v navadi pri severnih narodih. Dalje: če bi bili tod Rimljani pokopani, bi se bil našel kak denar, vsaj »obolus«^{**}) v vrču, a ni ga ni enega ne. — Narod je dobival te stvari iz Ogleja v zameno za domače pridelke. Narod je bil miroljuben, najbrže so bili tod le pastirji, kajti o orožju ni ne duha ne sluha; edino eno puščico smo dobili. — Narod je bil poganski, kajti kristjan se ni dal sezgati, že zastran nauka o vstajenju ne.

Stavim pa domnevo, da je bilo pod konec 4. stoletja po Kristu tod zavoljo bližine mesta Ogleja že vse pokristjanjeno. Če je to res, zgubi tudi vso podlago misel, ki jo je postavil zgodovinar Coernig, da je bilo tod kedaj jezero, ki si je zaradi velike povodnji šele leta 485. po Kristusovem rojstvu odprlo pot pri Sv. Luciji. (Poročilo Pavla Dijakona). Saj ajdje menda niso pokopavali svojih mrličev v vodo, in ti grobovi so, kolikor oko nese, v isti višini, kot stoji tolminska ravan. Da bi pa imela Idrija svoj poseben odtok in bi Soča posebej tvorila jezero, na to ni niti misliti. Vse kaže pa, da je bila sedanja vas Sv. Lucija od nekdanj že prav razklen in imeniten kraj za naše Gore.

II. Leta 1881.

Na mestu, kjer naj bo novi šolski vrt, sem ukazal kot načelnik krajnega šolskega sveta pri Sv. Luciji razkopavati zemljo in pri tem sem našel na starorimske starine. Tu pa tam smo razkopali stare grobove in končno smo došli do zidišča in podzemskih kanalov (kloak).

III. Leta 1882.

Meseca marca in aprila l. 1882. smo obzidavali šolski vrt in pri tem smo zopet trčili na jako močan podzemski zid. Enako zidišče so zasledili v Kovačičevem »Mirišču«, kjer so kopali nov vinograd. Tam se je našel tudi rimski denar. Zadaj za Svetim Mav-

rom na Ruščevem polju na griču je gospodar izkopal kakih 50 voz prav lepega kamenja, ki je bilo zloženo v mogočno zidovje v podobi oboka. Kot kaže, je še dalje podzemski rov, ki vodi najbrž na vrh griča. Ta je ustvarjen kot nalašč za gradišče.

IV. Leta 1884.

Dne 12. avgusta 1884. je začel vodja tržaškega muzeja, zdravnik dr. Karol Marchesetti, na Ograjnici, tam kjer je jenjal dr. Bizzaro, na novo izkopavati starine v paganskih grobeh. Do 13. avgusta dopoldne je razkril več grobov, do 30. Bili so enaki prejšnjim: žare (lonci) tistim podobne, a prav velike ni bilo nobene. Lepotičje bolj redko.

Hlovnata žara.

Med drugim se je našla lepo izdelana igla za lase iz bronca, igla zaponka; spodnji del ima podobo čolnariča. V tridesetem grobu se je dalje našel lonec visok 11 cm, širok 8 cm, čisto dobro ohranjen, v njem zemlja, krog njega navadno oglje s kostmi pod opokino ploščo; v oglju ostanki brončene naročnice in sosebnost lep zaponka v podobi pijavke v navadni velikosti 8 cm. Dne 14. dopoldne je omenjeni dr. Marchesetti razkril še 13 grobov, v katerih so bile različne posodice, a najimenitnejši je bil grob št. 43. Velik vrč 50 cm širok, 47 cm visok, s peterimi obroči; v njem je bila le zemlja, krog njega oglje in človeške koščice, mogočno kamenje; vrč je bil pokrit z veliko ploščo. Lepotičja pa nobenega.

***) Rimski denar.

Dne 16. in 18. avgusta so odkopali še mnogo grobov, toda prav globoko in brez vsakega lepoticja. Mnogo jih je bilo tudi brez zemljatih posod. Grobovi so bili pokriti s prav velikimi ploščami. Glinaste posode so bile pa jako različne od prejšnjih. Spominjajo nas na kelihe. Dr. Marchesetti meni, da so bile daritvene skledice.

V grobu, razkopanem dne 20. avgusta, se je našel zelo velik lonec, v njem pa manjša posoda. Prva posoda je bila jako trebušasta, kar pove njen obseg na najdebelejši strani: 147 cm. V drugi posodi in okoli nje ni bilo družega nego zemlja, v prvi, manjši, pa izvanredno bel pepel namesto črnega oglja in jako močne kosti. Iz tega se sklepa, da je bil sežgani človek imenitnejši od drugih ljudi, ker so ga tako dobro sežgali, da je postal čist pepel, ne pa le tolsto oglje. Dalje je stala na tem grobu poldrugi meter pod površjem silno velika skala; ne plošča; ta skala je bila najbrže donesena ob povodnji. Obe posodi sta razpadli. Lepoticja ni bilo nobenega razven nekaj malega železja.

Grob, razkopan 22. avgusta, je bil na južni strani pokopališča ter dobro zadelan s kamenjem v ilovnati zemlji. V njem je bila silno velika prstena žara (lonec) s 4 ročaji, a brez vsakih zunanjih okraskov. V njej so bile človeške kosti in tudi črn pepel.

Do 3. septembra je našel dr. Marchesetti veliko žar, veliko lepoticja in izvanredno v nekem grobu žaro se svincem zamašeno in v drugi celo jantar, dve lepi, veliki ter dobro ohranjeni jagodi. Skupaj je omenjeni gospod odkril dve sto grobov. Toda vse kaže, da se pokopališče razširja še dalje na vse tri strani.

V. Leta 1885.

Mnogo časa se je g. vodja tržaškega muzeja »Museo civico della storia naturale in Trieste« dr. Karel Marchesetti poganjal, da bi smel pričeti svoj izkopavanje tam, kjer je lani kon-

čal, namreč na posestvu g. Štruklja, po domače Šoštarja. A omenjeni posestnik se je preselil v tem času k svoji hčeri Mariji, omoženi Disorz v Gorico, posestvo je prešlo v njene roke, in njen mož, nek kočijaž, je stavil za dovolitev samega kopanja take pogoje, da jih dr. Marchesetti ni mogel sprejeti. Zahteval je 1000 goldinarjev za samo odškodovanje! Zavržjo tega se je cela stvar razbila. Sosed omenjenega polja, Andrej Velikonja od Sv. Lucije hšt. 51, pa dovolji, naj se na njegovem svetu začne razkopavati in sicer tik mejnika z

Brončen vrček z vrezanimi okraski.

omenjenim poljem »Ograjnico«. Dne 15. julija 1885. prične dr. Marchesetti kopati ravno tam, kjer je lani končal, na vzhodni strani, a ne dobi niti znamenja kakega groba. Zato se poda na ono stran polja in nadaljuje delo ter razkrije do 19. avgusta 100 grobov, v katerih najde: 3 brončene vrčke različne »fibulae« (zaponke), brončene prstane, brončene uhane, mnogo žar in izvanredno tudi prekrasne jagode iz jantarja rdeče barve. Bile so prav dobro ohranjene, a na zraku so bile v nevarnosti, da razpadejo. Delo se je tam nadaljevalo in razkrilo se je končno vsega skupaj 107 grobov. A kar nedomoma ni bilo več znamenja kakega grobišča in s tem je dr. Marchesetti opustil daljno razkopavanje.

V tem času naznani meni starček Štrukelj, po domače Kofolč, da je, noseč gnoj na Testenčevo njivo, ki ji »Ograjnica« pravijo, ravno na poti v Drobočnik, torej na desni strani, izkopal iz zemlje s palico lonec,

kar tik meje. In glej! Dr. Marchesetti začne tam kopati in dobi grob pri grobu, grob vrh groba, mnogo jako lepih in velikih prstenih posod, mnogo uhanov, prstanov, zaponk in tudi par prav lepih vrčkov, vse iz bronu. Železne reči so skoro vse pregnile. Do 10. septembra je dr. Marchesetti izkopal ravno tam še 103 grabe, torej na obeh Ograjnicah vkup leta 1885. 210 grobov, kakor leta 1884., in s tem je za letos dokončal svoja izkopavanja.

VI. Leta 1886.

Še dalje glede starinskih izkopavanj:

Ko se je razglasilo, da je tudi na Testenčevi Ograjnici grobišče, poskusi sin posestnika Janeza Golja, Janez, tedaj c. kr. komisar v Trstu, svojo srčno ter piše v Berlin, London in na Dunaj o tej reči. Celo tako da leč je šel, da si je hotel kupiti pravico do izkopavanja na posestvu Marije Štrukelj omožene Disorz, kar mu je pa spodletelo.

Janez Golja pa sklene z dunajskim c. kr. dvornim muzejem pogodbo, po kateri prepusti pravico do razkopavanja grobov omenjenemu muzeju proti temu, da se mu plača 2 goldinarja za vsak štirijaški seženj. In na to pogodbo dojde 2. maja t. l. kustos c. kr. dvornega muzeja za prazgodovinske reči na Dunaju g. Jožef Szombathy sè svojim preparatorjem Bratinom ter začne s povprek 10 delavci razkopavati grobišča ter razkrije v šestih tednih 599 grobov, v katerih najde navadne brončene reči z navadnimi lonci. Opazil sem, da je na tej strani več železnih reči, kot onstran; med drugimi so našli dobro ohranjeno konjsko opravo. Razkopavanja sveta je okoli 300 m².

Proti koncu razkopavanja, meseca junija, poskusi g. Szombathy kopati tudi na zemljišču Antona Fona, po domače Sirka, od Sv. Lucije, proti vzhodu od Marije Štrukelj Disorzeve Ograjnice ter najde tudi tu grobove, nakar omenjeni kustos hitro

sklene s posestnikom pogodbo in si enako tudi osvoji pravico do razkopavanja na Taljatovem holmu, ki stoji nekaj nižje.

Zategadel je postala Sv. Lucija za starinoslovce zelo imeniten kraj. Najnovejša knjiga o tej reči, razen mnogih člankov v različnih slovenskih, italijanskih in nemških časopisih, je lepo delo dr. Karla de Marchesettija z naslovom: »La Necropoli di St. Lucia presso Tolmino« (Grobno mesto pri Sv. Luciji poleg Tolmina), v kateri ta učenjak poroča o svojih prejšnjih dveletnih razkopavanjih, trdeč, da so tukaj prebivali Veneti, ki so napravili ta grobišča.

Tako stoji zapisano v svetolucijski župni kroniki, kar je vse vestno in po pravici zapisal rajni župnik

A L O J Z I J C A R L I.

O Č E Š Č E N J U NEKATERIH CERKVENIH Z A V E T N I K O V.

(S posebnim ozirom na Pivko.)

V lanskem koledarju sem prav pod tem naslovom skušal poudariti pomen češčenja nekaterih svetnikov, katerim je pred mnogimi stoletji verno ljudstvo na Pivki postavilo cerkve in oltarje ter izročilo sebe in svojo lastnino v varstvo. Ker so se te drobtine z nekolikim zanimanjem sprejele, naj sledi letos zopet nekaj mrvic o zgodovini češčenja še drugih svetnikov in njihovih cerkva na Pivki. Za boljše razumevanje vsega pa naj vsak blagovoli prebrati uvod k temu sestavku v lanskem koledarju.

Presveta Trojica.

(Razdrto, Gradec pri Št. Petru, Trnje in Sv. Trojica nad Trnjem.)

Presv. Trojica je bila in je vernim kristjanom vseh stoletij kot osnovna skrivnost krščanske vere predmet vdanega češčenja. Saj se vrši vse cerk-

kveno bogoslužje in vsa zasebna požbožnost v tem znamenju. V 10. stoletju pa so začeli v francoskih, angleških in nemških škofijah praznovati posebno nedeljo v letu kot praznik presv. Trojice, a l. 1334. je papež Janez XXII. zaukazal za celo cerkev, naj bo praznik presv. Trojice na prvo nedeljo po binkoštih. Z gorečnejšim češčenjem presv. Trojice so se začele zlasti ob koncu srednjega veka po naših deželah dvigati številne cerkve, posvečene največji skrivnosti.

O početku cerkve presv. Trojice na Razdrtem nimamo nikakih podatkov. Sedanja stavba izvira iz konca 15. ali začetka 16. stoletja (t. j. pred ali po l. 1500.) in je bila prvotno zidana v gotskem slogu. Od stare cerkve je ostal še prezbitarij, kateremu pa so odbita vsa gotska rebra na oboku, in pa spodnji del stolpa. Ta stolp so postavili v turških časih za tabor in je imel prvotno strelne line (danes se vidi samo še ena). — Cerkev je bila l. 1635. vsa prenovljena in ladja izdelana v baročnem slogu. V prezbitariju je dal napraviti l. 1632. takratni gospodar razdrškega gospostva (poznajši baron Janez Anton Rossetti) družinsko grobnico, v ladji pa je iz let 1750.—1760. dvojna grobnica z enim vhodom: v eni so okostja treh duhovnikov, v drugi večji pa so pokopavali nekdanjo razdrško gospodo. Lepo umetniško delo je veliki oltar iz srede 18. stoletja: sliko sv. Trojice je izvršil mojster Andrej Herrlein.

Pri razdrški cerkvi je bival že od l. 1690. kaplan, a kaplanija še ni bila pravilno cerkveno ustanovljena. To se je zgodilo l. 1707. ali kako leto prej, ker omenja baron Rossetti v svoji oporoki dne 1. avgusta 1707. »novoustanovljeno« kaplanijo. Krstni kamen in stalno sv. Rešnje Telo pa je dobila cerkev šele dne 27. septembra 1760.

Sedanja cerkev sv. Trojice nad Gradcem pri Št. Petru se je zidala ob koncu 16. ali v začetku 17. stoletja — če je bila že prej tam cerkev, ni poročil — na oboku v prezbitariju so namreč še precej močna gotska rebra,

a sosvodne kape ob strani so že polkrožne. Kakor v nobeni drugi cerkvi na Pivki vidimo tukaj lep umetniško izdelan slavolok v baročnem slogu. Zvonik so postavili l. 1877.

Nekako v istem času kot pri Gradcu, morda še malo kasneje, so zidali cerkev sv. Trojice na gori Lonici nad Trnjem, ki je dobila zato novo sedanje ime: Sv. Trojica. Ker so se pa ob velikih shodih in romanjih godile na gori razne nerednosti, je cerkev na in potem tudi svetna oblast proti koncu 18. stoletja te shode pri Sv. Trojici prepovedala in cerkev so začeli opuščati. Nekaj let pozneje (morda okoli 1825.) je cerkev zgorela; kakor se pripoveduje — natančneje je o tem poroča Zabukovec v »Zgodovini Slavine« — jo je po nasvetu trnjskega duhovnika dal zažgati cerkovnik, da mu ne bi bilo treba več hoditi vsako soboto iz Trnja na goro prižigat luč. Oltar iz cerkve sv. Trojice je sedaj stranski oltar na evangelijski strani v župni cerkvi v Slavini; pri Materi božji v Strmci pa je veliki zvon z napisom: Sancta Trinitas unus Deus — miserere nobis. A. 1662. (Sveta Trojica en sam Bog — usmili se nas. L. 1662.), kar se da težko drugače razložiti, kakor da je bil ta zvon prvotno na gori sv. Trojice in ga je ob opustitvi cerkve kupila strmška soveska.

Da bi se ohranil spomin na nekdanjo cerkev sv. Trojice na gori, so postavili v Trnju l. 1895. novo cerkev posvečeno troedinemu Bogu, staro svetišče sv. Elija pa, ki je stalo na pokopališču od 15. stoletja dalje, so porušili. Prvega kaplana je dobila trnjska cerkev l. 1808., krstni kamen in sv. Rešnje Telo pa 31. decembra 1809. Sv. Eliju kot varuhu proti gromu in strelji so navadno postavljali cerkve in oltarje na gričih; danes je pri nas že popolnoma pozabljen.

Sv. Križ.
(Strane, Selce.)

Sv. križ, na katerem je umrl Jezus Kristus, cerkev drugače časti kakor

ostanke svetnikov, z neko večjo slovesnostjo. Odkar je cesarica sv. Helena v letih 326 do 329. našla v Jeruzalemu sv. križ, so začeli postavljati cerkve njemu na čast, in večji ali manjši deli te relikvije so se naglo raznesli po vseh krščanskih deželah. Zlasti mogočno pa je vzplamtelo češčenje sv. križa ob času križarskih vojsk za rešitev Svete dežele iz mohamedanske oblasti od 11. do 13. stoletja. Takrat so nastale mnoge cerkve sv. križa. Ko so pozneje v 16. stoletju krivoverski protestanti zametavali češčenje tega odrešilnega znamenja, se ga je verno katoliško ljudstvo tem iskreneje oklenilo in množile so se cerkve in oltarji njemu v čast.

Strane na pobočju Nanosa prištevamo k najstarejšim vasem na Pivki, saj so le nova naselbina tik pod zgodovinskim seliščem na Dolgem griču. Tudi tisa ob cerkvi, o kateri trdijo, da je preživela že blizu 1600 let, naznanja visoko starost tamkajšnjega bivališča. Čeprav ni verodostojno ljudsko izročilo, da je pri tisti tisi pridigoval sv. Jeronim, smemo vendar iz tega sklepati, da se je postavilo tam že ob času pokristjanjevanja naše dežele krščansko svetišče, morda celo na mestu poganskega oltarja. Mogoče je, da je zablestelo že takoj v začetku zmagoslavno znamenje križa, ali pa je bilo sprva svetišče posvečeno kakemu drugemu zaščitniku in je šele pozneje kdaj dobilo sedanje ime. Vsekakor je zanimivo, da se je še v 18. stoletju z veliko slovesnostjo praznoval v Stranah praznik sv. Primoža in Felicijana (9. junija): po sv. maši pri sv. Brikciju je šla od tam procesija, ki se je je udeležilo ljudstvo iz cele hrenoviške fare, k Sv. Križu, kjer se je vršila pridiga, peta sv. maša in večernice. Morda je bila to kaka zaobljubljena slovesnost hrenovške župnije na ta dan. A neka druga okolnost mi vsiljuje mnenje, da je bila cerkev v Stranah nekdanj posvečena sv. Primožu (in Felicijanu), ki ga je verno ljudstvo častilo tudi še pozneje, ko so tam postavili oltar sv.

križa. Sv. Primož je namreč zavetnik pred strelo in točo, varuh poljskih pridelkov; njegove cerkve najdemo večinoma na hribih in gorskih rebrih. Ko se je pa v 18. stoletju pomen češčenja sv. Primoža popolnoma zaživel in se ljudstvo ni več v zadostnem številu udeleževalo procesije, je hrenoviški župnik Semen okoli l. 1770. to procesijo preložil na praznik vnebohoda Gospodovega (križev četrtek), ko je bil pri Sv. Križu slovesen shod. — Sedanja cerkvena stavba je iz 17. stoletja ali pa iz l. 1706. (letnica na obeh oknih ob vhodu), stolp se je prizidal l. 1776. Oltar je ljubko, z mnogimi angeli okrašeno delo iz kamna in marmorja v rokokoškem slogu (pred oltarnimi stopnjicami je letnica 1760.). Ljudsko izročilo pove, da se je prenesel semkaj iz puščajniške cerkvice sv. Valentina na gori Sabotinu pri Gorici. Koliko je na tem resnice, bo menda težko dognati.

Cerkev sv. križa v Selcah izvira iz začetka 17. stoletja (morda l. 1622.); starejših podatkov o cerkvi v Selcih nimamo in najbrže ni bilo. Portale kaže renesančni slog in se mora po mojem mnenju brati letnica 1622 in ne 1699, kakor jo je bral Zabukovec (glej Slavina str. 119).

Sv. Daniel.

(Zalog, Hruševje.)

Prerok Daniel je mož božji stare zaveze. A starozakonskih pravičnikov rimska cerkev ne časti v svojem bogoslužju in jim navadno tudi ne prideva naslova »sveti«. Edina izjema so Makabejski bratje (1. avgusta). Vzrok temu je zgodovinski razvoj češčenja svetnikov. V prvih krščanskih stoletjih je vsaka dežela najprej častila domače svetnike, ki so tam delovali in tam imeli svoje grobove, potem pa tiste, katerih telesne ostanke je od drugod sprejela in jih hranila v svojih cerkvah. Starozakonski svetniki so bili pokopani vsi na Vzhodu, zato se je njihova slava omejevala samo na one dežele. Ko pa se je v teku stoletij spletla ozka politična in nato

živahna trgovska zveza med Vzhodom in Italijo, ni čudno, da je ta sprejemala od tam tudi kulturne vplive. Benečanski trgovci so prevvažali iz Vzhoda ostanke mnogih svetnikov in z njimi se je razširilo tudi češčenje vzhodnih, med temi tudi starozakonskih svetnikov na jadransko obal. Od obali pa so se širila ta imena tudi v zaledje, posebno če so škofje pri posvečevanju novih cerkva vlagali v oltarje svétinje takih svetnikov.

Sv. Daniel spada med najstarejše cerkvene zavetnike oglejske cerkve. Središče njegovega češčenja je v videdmski nadškofiji — gotovo so dobili tam najprej ostanke tega svetnika —, kjer je največ cerkva njemu posvečenih; najstarejša, v mestu San Daniele zahodno od Vidma, se je postavila v 10. stoletju. Od tam se je širilo po vplivu oglejskih patriarhov češčenje svetega preroka po sosednih deželah in je o mnogih njegovih cerkvah znano ljudsko izročilo, da so bile prve v tistih okrajih, tako na pr. v Sanaboru na Vipavskem, v Volčah na Tolminskem.

Danielovi cerkvi pri Zalogu pri Postojni in v Hruševju sta gotovo iz tiste dobe, ko je spadalo postojnsko okrožje pod svetno oblast oglejskih patriarhov, to je od l. 1077. do 1346. Da češčenje tega svetnika na Pivki niso posredovali tržaški škofje — vsa Pivka je spadala namreč od zdavnja pa do l. 1831. k tržaški škofiji —, nam priča zlasti to, ker ni sicer v celi tržaški škofiji najti nobene cerkve sv. Daniela.

Cerkve pri Zalogu ima še zvon, ki nosi napis: MCCCLXXXIII MICHAEL ME F. (1383. me je Mihael vliil.) Ta zvon je za onim pri cerkvi sv. Lavrencija v Orehku (okoli l. 1350.) najstarejši na Pivki.

Sv. Peter.

(Št. Peter, Goriče.)

Sv. Petru kot poglavarju cerkve in ustanovitelju prve krščanske občine v Rimu, so postavljali svetišča od pr-

vih časov krščanstva ne samo v Rimu, ampak po vseh krščanskih deželah. Saj je naravno, da so misijonarji, ki so iz Rima prodirali med evropske narode, izročali novoizpreobrnjeno ljudstvo tistemu apostolu, ki je prvi prinesel v Evropo luč sv. vere. Tudi po naši slovenski domovini zasledujemo cerkve sv. Petra nazaj do najstarejših časov.

Vas Št. Peter na Pivki (prvotno se je imenovala vas »na Pivki« in ne »na Krasu«) najdemo v starih listinah l. 1300. Ker je vas gotovo dobila ime po cerkvi, smemo sklepati, da stoji tam cerkev sv. Petra že iz davnih stoletij. Sedanja stavba je nastala v letih 1753 do 1754., ko je bila stara cerkev mnogo predelana in razširjena. Veliki oltar, izvršen l. 1907., je delo kamnoseka Feliksa Tomana iz Ljubljane. — Prvi kaplan se je nastanil v Št. Petru l. 1721., a krstni kamen in stalno sv. Rešnje Telo pa je dobila cerkev šele l. 1807.

O cerkvi sv. Petra v Goričah nimamo starih poročil, vendar smemo misliti, da se je tudi tukaj nahajala cerkev že zdavnaj. Vas se prvokrat imenuje v zgodovini l. 1262. in je verjetno, da je taka stara vas že zgodaj imela svojo cerkev. Sedanja stavba je nastala iz stare gotske cerkve, ki je bila l. 1663. prezidana v baročnem slogu s polukrožnim (banjastim) svodom v ladji, pozneje pa je bila ladja za kak poldrugi meter na vsaki strani razširjena. L. 1693. je imela cerkev samo en oltar; kdaj sta prišla sedanja dva stranska oltarja semkaj, ni znano, ker se tudi v matrikulah iz srede in 2. polovice 18. stoletja nobeden ne omenja. Ta dva oltarja, izdelana v renesančno-baročnem slogu sredi 17. stoletja ali kako desetletje pozneje, so prinesli v Goriče iz kake druge cerkve. Pod sliko sv. Jožefa na levem stranskem oltarju se vidi majhna slika (74 × 15 cm), ki predstavlja kamena nje sv. Štefana; judje so oblečeni kakor Turki. Izvršena je bila v istem času kot oltar.

Sv. Andrej.

(Nemška vas, Veliki Otok, Postojna.)

Sv. apostol Andrej je bil brat sv. Petra in je šel s sv. Janezom kot prvi učenec za Jezusom, zato ga tudi imenujemo »prvega kristjana«. Po Kristusovi smrti je oznanjal evangelij v Skitiji (v južni Rusiji), Bitiniji in na Grškem, kjer je umrl mučeniške smrti na križu. Po starih izročilih je bil ta križ iz dveh enako dolgih brun, ki sta bili napošev v sredi skupaj zbiti (Andrejev križ). Truplo sv. Andreja so prenesli l. 357. v Carigrad, odtod l. 1210. v Amalfi (v južni Italiji), glavo njegovo pa l. 1462. v Rim.

Sv. Andrej je zelo češčen svetnik po celem krščanskem svetu: Rusi ga časte kot svojega prvega blagovestnika, mnoge dežele so si ga izvolile za svojega zaščitnika. Matrikula hrenoviške župnije navaja zapisnik cerkva po l. 1740. in pravi, da »hiti k sv. Andreju umirajoči prosit življenja«, iz česar bi mogli sklepati, da so se nekoč — vsaj v postojnski okolici — nevarno bolni priporočali temu svetniku za zdravje.

Češčenje sv. Andreja je že zelo zgodaj vzkliko tudi na obali Jadranskega morja, gotovo po vplivu grške cerkve, ki slavi apostola kot ustanovitelja škofijske stolice v Carigradu. Že v 6. stoletju najdemo pri Gradežu in v Pulju svetišča in samostan sv. Andreja. Od morske obali so ponesli misijonarji ime njegovo v naše pokrajine, kjer ga moramo šteti med svetnike, kateremu v čast je postavljenih največ starodavnih cerkva.

Na Pivki sta sedaj dve cerkvi sv. Andreja: v Nemški vasi in pri Velikem Otoku; nekdanja pa je bila tudi sredi Postojne.

V Postojni je bila cerkev sv. Andreja gotovo starejša kot cerkev sv. Štefana, ker se je češčenje tega pri nas začelo šele v 10. in 11. stoletju. Stala je menda na trgu, kjer se je potem ko so cerkev l. 1781. opustili, sezidalo l. 1810. prejšnje šolsko poslopje.

O postanku in zgodovini cerkva v Nemški vasi in pri Velikem Otoku nimamo nikakih poročil, a je verjetno, da sta nastali šele v 15. ali 16. stoletju.

Sv. Jernej.

(Zagon, Peteline.)

Sv. apostol Jernej (Bartolomej) se v evangeliju imenuje tudi Natanael. Zgodovinskega vemo o njegovem apostolskem delovanju zelo malo. Pobožno sporočilo pripoveduje, da je učil v Indiji ali v Arabiji, Frigiji in Armeniji, kjer je umrl strašne mučeniške smrti: živemu so odrli kožo s telesa in potem odsekali glavo. Njegove telesne ostanke so prenesli v 6. stoletju na otok Lipari pri Siciliji, l. 839. iz strahu pred mohamedanci v Benevent (v južni Italiji), l. 983. pa po skrbi cesarja Otona II. v Rim, kjer so mu ob tej priliki postavili cerkev. Od tedaj se je začela širiti slava sv. Jerneja po krščanskih evropskih deželah, zlasti po širnem rimsko-nemškem cesarstvu.

Sv. Jernej se nam v umetnosti predstavlja kot apostol s knjigo v eni roki in z nožem v drugi, včasih pa tudi drži odrto kožo na roki. Dan sv. Jerneja (24. avgusta) je bil v prejšnjih časih važen koledarski dan za kmeta, dan raznih dajatev, ker so ga imeli za prvi jesenski dan. Zato je bil včasih ta apostol tudi zavetnik kmetov, bojda ker so jih graščaki »drli«.

Po slovenskih deželah se je častil sv. Jernej gotovo že v začetku 2. tisočletja, kajti že iz teh prvih stoletij so nam znane nekatere stare župnijske cerkve z njegovim imenom, n. pr. Cerkno na Goriškem, Št. Jernej na Dolenjskem, Senožče, druge pa so postale nekoliko pozneje župnijske. Zanimivo je pri mnogih Jernejevih cerkvah, da so jih stavili zunaj človeških bivališč, na poljih in pašnikih; najbrže prav zato, ker so mu kmetje priporočali v varstvo svojo zemljo, da bi rodila zadosti sadov, ne samo za graščino, marveč tudi za družino.

Začetek cerkva in češčenja sv. Jerneja pri Zagonu in v Petelinah smemo staviti precej daleč nazaj.

Zagonska cerkev je prej imela v ladji lepe gotske slike, katere so morada v 17. stoletju prebelili, pri popraviljanju l. 1927. pa so jih morali popolnoma odstraniti. Prezbiterij je pozneje zidan kot ladja. Oltarno sliko je izdelal župnik Dejak na Vipavskem.

Cerkev v Petelinah se prvičkrat imenuje l. 1526., ko se o njej poroča, da nima premoženja, ker so Turki cerkev oropali in vse odnesli (l. 1522.). Sedanja cerkev je bila zidana v 17. stoletju.

Sv. Jakob.
(Studeno.)

Sv. apostol Jakob starejši, brat sv. Janeza, je veljal v družbi apostolov za sv. Petrom za najjemenitnejšega in najbolj odlikovanega. O njegovem apostolskem delovanju nimamo nobenih poročil, a mislimo si lahko, da je moral biti zelo goreč oznanjevalec evangelija, ker ga je dal kralj Herod Agripa prvega prijeti in obglaviti. Njegove telesne ostanke so prenesli pozneje na Španško, kjer je od začetka 9. stoletja dalje vzkliklo navdušeno češčenje sv. Jakoba (v svetišču St. Jago di Compostella) in se od tukaj širilo po celim svetu. Kompostela je postala znamenita krščanska božja pot, nič manj obiskovana kot Jeruzalem ali Rim. Proti koncu srednjega veka je slava sv. Jakoba Kompostelskega vedno mogočnejše rasla in dosegla v 15. stoletju vrhunec. Iz vseh dežel — tudi slovenskih — so romali verniki na Španško, se navdušeni vračali v domovino in delali na to, da so se zidale sv. Jakobu v čast cerkve in kapele in ustanavljale bratovščine. V 17. in 18. stoletju so pa ta romanja skoro popolnoma ponehala.

Prav zaradi tega romanja se upodoblja sv. Jakob v romarski obleki, s palico in potno torbo, steklenico za vodo za pasom in romarsko školjko

na prsni ali na klobuku. Ker poroča legenda, da je pomagal krščanskim Špancem v boju proti mohamedanskim Saracenom, ga včasih slikajo tudi na konju v romarski obleki, ko jaha po padlih nevernikih.

Po naših deželah so cerkve, posvečene sv. Jakobu, zelo mnogoštevilne in nekatere prav častitljive starosti.

Čeprav nimamo o cerkvi sv. Jakoba v Studenem starih zgodovinskih podatkov, smemo vendar trditi, da se ta apostol že od davna tam časti. Saj je Studeno ena najstarejših vasi pod Nanosom in se imenuje že l. 1162. Na praznik sv. Jakoba (25. julija) je prihajala v Studeno procesija iz cele hrenoviške fare in iz Planine. — Ker se zdi lega sedanje cerkve za nekdanja stoletja nekoliko neprimerna in so tik nad vasjo »na Tabru« še ostanki turškega tabora, bi bilo morda upravičeno vprašanje, ali ni stala cerkev nekoč na Tabru in so jo v 17. stoletju, ko so zidali sedanjo, prestavili na današnje mesto. Ali ve ljudsko izročilo o tem kaj povedati?

Župnijska cerkev v Studenem je bila nekoč podružnica hrenoviške župnije. Na podlagi ustanove hrenoviškega župnika Baltazarja Neffa, ki je dobro poznal vse nevarnosti za zveličanje duš zaradi tega, ker je bil podgorski del župnije zavoljo hudih povodni večkrat odtrgan od duhovščine pri fari, je tržaški škof z odlokom dne 17. julija 1703. ustanovil kuratno kaplanijo v Studenem za vasi Studeno, Strmico, Belsko, Bukovje, Gorenje in Zagon. Dne 21. marca 1840. pa je postalo Studeno samostojna župnija, a odtrgala se je vaš Zagon, ki je pristopila nazaj k materi hrenoviški, v zadnjih letih pa se ji zopet polagoma in s težavo trga iz naročja in sili k mestni župniji postojnski.

Zelo v časti so imeli nekoč sv. Jakoba tudi v Šmihelu pod Nanosom, kjer mu je v cerkvi sv. Mihaela posvečen stranski oltar, najbrže najstarejši oltar v hrenoviški župniji in sploh na Pivki.

Sv. Štefan.
(Postojna.)

Sv. pismo nam poroča, da je bil prvi dijakon sv. Štefan tudi prvi mučenec Kristusove cerkve, čegar goreče delovanje in mučeniška smrt je znana. L. 415. so našli pri Jeruzalemu njegovo truplo, na kar so se sv. ostanki širili po krščanskem svetu in z njimi češčenje sv. mučenca. — Navadno se slika sv. Štefan kot mlad mučenec, ki drži kamne v rokah ali na knjigi.

Prve cerkve in samostane, posvečene sv. Štefanu v oglejskem okrožju, nam sporočajo listine iz 10. in 11. stoletja: v Čedadu, Ogleju, Trstu. Morda v tem času ali brž v naslednjih stoletjih so se dvignila po deželi svetišča sv. Štefana, ki jih prištevamo k najstarejšim župnim cerkvam, n. pr. v Solkanu pri Gorici, v Vipavi (l. 1334.), v Brezovici na Krasu, v Sori nad Ljubljano.

Tudi cerkev sv. Štefana v Postojni je nastala v tisti dobi. Sedanja cerkev se je sezidala popolnoma na novo l. 1777. in je lepa središčna stavba s kupolo, v tlorisu ima podobo križa. Veliki oltar je mogočna zgradba v klasicističnem slogu.

Postojna je pripadala nekdanj k slavinski župniji in je l. 1645. ali 1646. dobila svojega kaplana, a l. 1794. je postala samostojna župnija, petdeset let kesneje pa tudi dekanija.

Sv. Urh.

(Ubeljsko, Replje nad Selcami.)

Sv. Urh (Ulrik, Udalrik) je bil 50 let škof v Augsburgu na Bavarskem, kjer je umrl 4. julija 973. V tedanjih razrvanih vojnih časih je veliko storil za cerkev in za državo. Takoj po njegovi smrti so ga po celi deželi z zapanjem častili, in on je prvi svetnik, ki ga je papež slovesno proglasil za svetnika (l. 993.); do takrat so namreč na željo ljudstva škofje sami vsak za svojo škofijo ali za večje pokrajine na škofijskih zborih dovolili, da se sme kdo javno na oltarjih častiti kot svetnik.

Sv. Urha navadno predstavljajo v škofovski obleki z ribo v roki, ker se je kos mesa, ki ga je svetnik dal nekemu vojvodovemu selu v noči od četrтка na petek, izpremenil v ribo.

Ime svetega škofa se je naglo razširilo po vsem tedanjem nemškem cesarstvu, kamor so pripadale tudi naše pokrajine. Že v 11. stoletju najdemo na ozemlju oglejske cerkve, zahodno od Vidma ob reki Taljamentu, samostan sv. Urha. Po vplivu oglejskih patriarhov in nemških plemenitav, ki so v velikem številu nosili krstno ime tega narodnega svetnika, se je širilo njegovo češčenje povsod po slovenski deželi, zlasti od 11. do 14. stoletja; v tisti dobi je zrasla večina cerkva sv. Urha po naših hribih in dolih.

Zato moramo tudi začetek obeh cerkva sv. Urha na Pivki staviti v dobo od 11. do 14. stoletja.

Sedanja cerkev na Ubeljskem je bila sezidana ali vsaj temeljito predelana l. 1616., kakor kaže letnica na stolpu in slog stavbe. Dne 10. marca 1790. je z 18 hišami vred pogorela tudi cerkev in bila nato popravljena v današnji obliki. Po požaru so bili postavljeni tudi sedanji trije oltarji. Veliki oltar so menda, tako pripoveduje ljudsko izročilo, prepeljali semkaj iz Sv. gore pri Gorici. V obeh stranskih oltarjih sta sliki (sv. Jožefa in sv. Ane), delo znanega slovenskega slikarja Valentina Mencingerja, ki je umrl l. 1759., iz česar bi morali sklepati, da sta bila morda tudi ta dva oltarja iz kake druge cerkve na Ubeljsko prepeljana.

Pri Selcah na griču v Repljah je stala cerkev sv. Urha do konca 18. stoletja, opustila se je med letom 1785. in 1811. Kamneni podboji duri te cerkve tvorijo sedaj vhod v zakristijo pri Sv. Križu, kamor so prenesli tudi vso cerkveno opravo.

Sv. Bric (Brikcij.)

(Na Nanosu.)

Sv. Bric je bil učenec sv. Martina in njegov naslednik na škofijskem

sedežu. Bil je razburljivega značaja in še kot duhovnika ga je moral sv. Martin zavoljo njegovih nedostatkov večkrat grajati. Po smrti svojega učnika je vladal kot vreden naslednik njegov tursko škofijo 47 let (397. do 444.). Še celo kot škofa so ga sovražniki dolžili velikih pregreh, a on je nesel v svoji obleki goreče oglje na grob sv. Martina in je obleka ostala popolnoma nepoškodovana, ob enem pa je majhno dete začelo govoriti in izpričevati njegovo nedolžnost.

Z ozirom na to slikajo po nekaterih deželah sv. Brikcija z ogljem v obleki ali z otrokom ob sebi.

Po naših krajih pa se časti sv. Bric kot zavetnik proti sneženim in skalnim plazovom, potem pa tudi proti blisku in hudi uri. Njegove cerkve stoje na pobočjih ali obronkih hribov, kjer imajo snežni in drugi plazovi razdejavno moč. Kako pa je neki prišel sveti francoski škof do tega?

Legenda namreč govori še o nekem drugem Brikciju, vitezu iz Danskega, ki je vstopil v grško vojsko, da bi se bojeval s Turki, ki so prodirali vedno bliže proti Evropi. Pozneje je odložil meč, zapustil grško vojsko in se podal na pot v svojo dansko domovino. Romal je čez planine proti Solnogradu, a uro hoda nad sedanjo župnijsko vasjo Sveto Krvjo na Koroskem je opešal in v burni noči ga je zasul snežni plaz. To se je baje zgodilo l. 914.

Češčenje sv. Brikcija, francoskega škofa, je v ozki zvezi s to legendo. Verno ljudstvo je združilo oboje v eno celoto in se zaradi posebne smrti danskega viteza priporoča učencu in nasledniku sv. Martina za varstvo pred nesrečno smrtjo v gorah in pred vsemi nevarnostmi, ki grozijo dolinam iz gorá (plazovi, povodnji, hude ure).

Kdaj se je udomačilo pri nas češčenje sv. Brica, ni razvidno iz zgodovinskih virov, ker so v začetku postavljali po hribih njemu v čast le majhne, neznatne kapelice. Znale so njegove cerkvice iz 15. stoletja.

O cerkvi sv. Brica na Nanosu imamo prve podatke v urbarju predjamske graščine iz l. 1589., kjer se zaznava muje cerkev kot mejnik med jamsko in vipavsko gosposko, gotovo pa je stala tudi ta cerkev že vsaj kako stoletje prej. Nad vhodom je vzdignjena štirioglasta kamnena plošča z različnimi znaki; ljudstvo trdi, da je to mejni kamen treh grofov, a če opazujemo znake, to ni verjetno. Nekateri so podobni starim gotskim zidarskim ali kamnoseškim znamenjem; kaj ta plošča pomeni, bo ostalo najbrže skrivnost. — Ker stoji cerkev na strmem pobočju, zidovje vedno poka in se je v cerkvi že od časa do časa morala opustiti sv. maša, dokler se ni zopet popravila. Tako n. pr. govori neka listina l. 1842., o cerkvi sv. Brica, ki je bila; znova pozidali in blagoslovili pa so jo l. 1887.

Sv. Barbara.

(Studeneč, Knežak.)

Sv. Barbara je bila hči poganskega očeta v Nikomediji v Mali Aziji, ki jo je zaprl v stolp, da bi ne prišla v dotiko z oznanjevalci krščanske vere. Ker pa je v odsotnosti očetovi kljub temu postala kristjana in ostala nesomajno zvesta, jo je oče sam izročil rabljam. To se je zgodilo v 3. ali 4. stoletju.

Iz Vzhoda je ime sv. Barbare zasiljalo v evropske dežele gotovo po križarskih vojskah, a šele v 15. stoletju je njeno češčenje mogočno zaplapolalo. Takrat so se začele zidati njeje na čast cerkve in kapele. Postala je slavljenja in mogočna priprošnjica za srečno zadnjo uro v tistih divjih turskih časih, ko ljudstvo po naših deželah noben dan ni bilo varno pred ognjem in mečem krvoločnih pošganov.

Kako pa je prišla sv. Barbara do te časti? Slike in kipi so jo v začetku predstavljali s stolpom na rokah ali poleg sebe. Ta stolp je pa imel v 15. stoletju obliko tistih posod (cibo-

rijevi), v katerih so takrat hranili sv. Rešnje Telo v cerkvi; — takrat namreč niso še postavljali na oltarje takih tabernakljev kot sedaj. Zato so začeli kmalu staviti sv. Barbari v roke namesto stolpa kar kelih (s sv. hostijo) in verniki so se ji priporočali za milost sv. popotnice na zadnjo uro. (Tako jo tudi že od začetka 16. stoletja časti mesto Idrija, rudarsko mesto, ker so rudarji pod zemljo v vedni smrtni nevarnosti.) — Ker pripoveduje pobožno sporočilo, da je očeta sv. Barbare, ki je v svoji jezi vzel rabljem meč in sam odsekal hčeri glavo, udaril blisk iz neba, je sv. mučenica nastopala tudi kot varuhinja pred bliskom in strelo.

Iz povedanega je jasno, da obe cerkvi sv. Barbare na Pivki nista nastali pred 15. stoletjem, najbrže pa šele v 16. stoletju.

Cerkev na Studencu kaže v prezbitერიju poznogotski slog; za velikim oltarjem v zidu je ozko, zgoraj prišiljeno okence, ki ima komaj 15 cm luči. Pod zvonikom v tleh je škrlja z gotsko letnico 1504; morda se je prav tega leta sezidala cerkev sv. Barbare. L. 1661. je bila ladja prenovljena v sedanjem obsegu, stolp se je pa pozneje deloma vzdal v pročelje cerkve. Veliki oltar je postavil podobar Alojzij Götzl iz Kranja l. 1853., oba stranska oltarja pa sta ljubko umetniško delo mojstra A. G. (ime in priimek neznan) iz l. 1690.

Sv. Katarina.

(Veliki otok pri Postojni.)

Sv. Katarina je umrla mučeniške smrti pod cesarjem Maksencijem v Aleksandriji l. 306. ali 307. Toda o načinu njene smrti nimamo nobenega prvotnega zgodovinskega poročila; kar vemo danes o njeni globoki mrdosti, s katero je pred sodnikom razpravljala s poganskimi modrijani o krščanski veri, in o mučenju na kolesu, je nastalo v poznejših stoletjih. — Tudi njeno ime so prinesli

iz Vzhoda v Evropo križarji, ob enem pa so v 11. stoletju dobili v Ručnu na Francoskem nekaj njenih telesnih ostankov, (nekaj pa jih hranijo kot dragocen zaklad v samostanu na Sinajski gori.) Mogočno pa je zažarela slava sv. Katarine šele ob koncu srednjega veka, tako da je postala v 15. in 16. stoletju ena najbolj čiščenih svetnic in pomočnic.

V podobi se nam navadno kaže s palmo ali z mečem v roki in s košesom zraven sebe, ki je včasih strto. Učenjaki in modrijani so jo častili kot svojo pomočnico. Zaradi kolesa so jo izvolili za varuhinjo tudi mlinarji (mlinsko kolo!) in kolarji.

Na Velikem otoku pri Postojni se je začela sv. Katarina častiti v 15. ali 16. stoletju. Sedanja cerkev nima na sebi nič starinskega, bila je postavljena v zadnjih stoletjih. Tudi oltarji so iz zadnjih časov. — Ta cerkev je bila od zdavnaj podružnica hrenoviške župnije, toda odkar je bival duhovnik v Postojni, je večinoma on opravljal duhovno pastirstvo v vasi, dokler je ni tržaški škof z odlokom 27. februarja 1794. popolnoma utelesil novoustanovljeni postojnski župniji.

Sv. Jeronim.

(Koritnice.)

Cerkveni učenik sv. Jeronim se je rodil okoli l. 340. v Stridonu v Dalmaciji. Živel je v mladosti v Rimu, Trierju in Ogleju. Leta 373. je postal v Sveto deželo, kjer je prož učeval jezik sv. pisma in nato začel razlagati svete knjige. Pet let je preživel kot spokornik v puščavi, odkoder je bil poklican v Rim, kjer mu je papež Damaz izročil znamenito delo, naj pregleda in po grških izvirnikih popravi latinsko prestavo sv. pisma, kar ga je potem privedlo do tega, da je prestavil celotno sv. pismo na latinski jezik; Jeronimova izdaja sv. pisma je bila proglašena v katoliški cerkvi za edino veljavno. Zadnja leta svojega življenja je preživel v Betlehemu, kjer je umrl l. 420.

Sv. Jeronim je bil do konca srednjega veka znan večinoma le med cerkvenimi učeniki in bogoslovci. Ko so v 13. stoletju prenesli njegove ostanke iz Betlehema v Rim, je začelo prodirati njegovo ime tudi med ljudstvo. Ko je l. 1340. poizvedoval profesor Janez Andrejev v Bolonji o cerkvah sv. Jeronima, je zvedel samo za štiri: ena je bila v Apuliji v Južni Italiji, dve v Toskani in ena v kraju Soregna v tržaški škofiji, kjer so trdili, da se svetnik rodil. Ta učenjak se je veliko trudil z besedo in s pismom, da bi razširil slavo svetega učenjaka. Danes se najdejo Jeronimove cerkve po Primorskem in Notranjskem, a po Gorenjskem in Dolenjskem, Štajerskem in Koroškem ni sledu o njih. Pač pa ga časti Dalmacija, njegova rodna dežela, za deželnega zavetnika.

Jeronimove cerkve so postavljali zlasti v 15. in 16. stoletju najrajši po hribih in samotnih krajih. Ljudska duša je namreč v tisti dobi zelo vzljubila svetnike, ki so kot spokorniki živeli v puščavi, n. pr. sv. Magdalena, sv. Jeronim, sv. Anton.

Cerkev sv. Jeronima nad Koritnicami je nastala, kakor kaže način zidave, proti koncu 15. ali v začetku 16. stoletja. Svodni loki ob straneh obojaka v prezbitteriju tvorijo značilni »oslovski hrbet«. Nekaj posebnega je tudi, da se prezbitterij zaključuje z dvema stranicama šesterokotnika. Oltar je delo Alojzija Vodnika iz Ljubljane v letu 1904. Kakor poroča ljudsko izročilo, je bila tukaj prvotno samo kapela, sedanji prezbitterij. — Sv. Jeronim v Koritnicah je še danes po gorenji Pivki znana božja pot, kamor ob jesenskem shodu prihaja ljudstvo v obilnem številu.

Podnanaški del Pivke pa dobro pozna in rad obiskuje sv. Jeronima na Nanosu, kjer kraljuje, če ne že od prej, vsaj od l. 1624. dalje v višini 1019 m nad morjem v popolni samotni prijazna cerkvena nekdanjega svetega puščavnika in oznanja pokoro Vipavcem in Kraševcem.

Sv. Ana.
(Hrašče.)

Sv. Ana nam je po ustnem izročilu znana kot žena sv. Joahima in mati preblazene Device Marije. V vzhodni cerkvi se časti že od 6. stoletja dalje, dočim je bila po evropskih deželah do 14. stoletja — enako tudi sv. Jožef — skoro popolnoma v ozadju. V 14. stoletju je verno ljudstvo začelo vedno glasneje izpovedovati vero v brezmadežno spočetje Marijino; to pa se je izvršilo v materi Ani. Tako je zaradi brezmadežne matere Odrešenikove zaslovela tudi mati te Matere. L. 1378. je papež Urban VI. dovolil Angležem češčenje sv. Ane, kar je leta 1474. papež Sikst IV. potrdil za vso cerkev, in Gregor XIII. je l. 1584. zaukazal njen praznik 26. julija. V 15. in 16. stoletju so se po vseh evropskih deželah stavile neštetilne cerkve in oltarji v čast sv. Ani, tako da je še danes med svetniki, ki imajo največ cerkva po naši deželi (v ljubljanski škofiji 42, v goriški 12.)

V dobi cvetočega češčenja sv. Ane je nastala tudi cerkev v Hraščah. Stala je ta prva cerkvena na koncu vasi proti Malemu otoku. Imela je en sam oltar. Ko je proti koncu 18. stoletja postala cerkev slabotna, so sklenili vaščani zidati novo in večjo. Dne 27. maja 1795. so pričeli kopati temeljni kamen in dne 18. sept. l. 1796. je bila blagoslovljena. Veliki oltar je lesen, ne umetniško, ampak bolj mizarsko delo, postavljen v letih 1810. do 1811.

Cerkev sv. Ane v Hraščah je za navadno vaško cerkev malo prevelika in ima na desni strani velikega oltarja tudi kamnito omarico za sv. olja. Čemu to? Hraščani so hoteli napraviti novo cerkev kot kuracijsko cerkev in bi bili radi dobili duhovnika. Pa pravijo, da so prosili cesarja, ko se je peljal skozi vas iz Postojne v Trst, naj bi jim pomagal, da bodo dobili svojega kaplana. Pa ker so morali izjaviti, da še nimajo stanovanjske hiše za duhovnika, jih je cesar odslovil.

F R A N C R U P N I K.

VZORNA GORSKA O B Č I N A.

Na poti od Idrije proti Sv. Luciji stoji na levem bregu reke Idrijce hrib Šebrelje. Na hribu se razprostira lepa, precej obsežna planota, na kateri se nahajajo tri vasi med njivami, travniki, gozdiči in obširnimi sadovnjaki.

Šebreljska občina je vredna, da opišemo nje zgodovino v zadnjih 50. letih. Saj je tu vladala živa in vzorna občinska avtonomija, se je zgodaj zgradilo zdravo združništvo, je cvetelo prosvetno življenje.

Župnik Adolf Harmelj.

Vsa občina je zelo obsežna, meri 2660 ha zemljišča, ni pa gosto naseljena, ker šteje le 979 prebivalcev. Do leta 1866. je bilo Šebrelje podrejeno županstvu na Št. Viški gori, a že takratni možje so se zavedali koristi, ki bi jih imeli od samostojnega županstva. Z vednimi prošnjami so dosigli, da je postalo leta 1866. Šebrelje samostojna občina.

V tem času je imelo Šebrelje osem županov. Najdalje je županoval posestnik Anton Rejec, celih 23 let, prav do julija 1928, ko je vlada pridružila Šebrelje cerkljanski občini. S tem je bilo 62 letno delo občinske samouprave na Šebreljah završeno.

Anton Rejec, bivši župan.

Od leta 1875. nadalje se je v občini začela doba ljudskega prebujenja, ko je nastopil tu duhovsko službo župnik Adolf Harmelj. Najprej je ustanovil dober in številen pevski zbor, z katerim je nastopal še v drugih večjih krajih, kakor v Idriji in Cerkljem, vselej z dobrim uspehom. Začel je z vnemo učiti orgljanja in pevo vodstva našega domačina Janeza Lapanja, kateri se je pozneje pod vodstvom Janeza Kokošarja izobrazil v enega najboljših organistov.

Leta 1884. je pok. Harmelj ustanovil »Kmetijsko bralno društvo« v Šebreljah, v katerem je izobraževal občane, posebno mladino. To društvo je prirejalo veselice in predavanja, člani so se izobraževali s številnimi časopisi in knjigami. Leta 1922. je to društvo postavilo na pokopališču spomenik 56. v vojni padlim občanom.

Leta 1887. je pričel župnik Harmelj z akcijo za ustanovitev posojilnice, a to takrat ni bila lahka stvar, ker v

naši deželi še ni bilo nobene posojilnice v vaseh, a gotovo bi bil to izpeljal, ako bi ne bil na veliko žalost občanov odšel spomladi 1888 iz Šebrelj.

Misel za ustanovitev zadružne posojilnice je ostala živa pri delavnih in za dobro vnetih možeh. Na spodbudo teh mož sta ustanovila leta 1890. Janez Kokošar, takrat župnik v Šebreljah, in Jakob Rejec, takrat bogoslovec sedaj dekan v Solkanu, »Šebreljsko štedilno posojilnico«, katere predsednik in knjigovodja je bil do svojega odhoda iz Šebrelj, leta 1901., pok. g. Kokošar. Po njegovem odhodu je prevzel vodstvo in knjigovodstvo Anton Rejec, ki jo vodi še sedaj. Ta posojilnica je na deželi najstarejši zadružni zavod naše domačije in lepo cvete.

Pred vojno je bila ustanovljena tudi zavarovalnica za živino, ki pa je morala med vojno prenehati s svojim delovanjem.

V zadnjem času se je ustanovilo v občini 5 mlekarn, in sicer v Šebreljah, Jagrščah, Krnicah, Sejavnici in na Utreh.

Občina Šebrelje ima dve župniji, Šebrelje in Jagršče, in tri cerkve.

Šebreljci so imeli zelo dobre duhovnike; služili so tu župniki Jekše, Harmelj in Kokošar, potem pa župnika Mihael Kragelj in Ivančič, ki je že 20 let naš dušni pastir. V Jagrščah so se župniki pogosto menjavali, dalje časa so ostali le župniki Primšar, Peternelj in Sok.

Šole so v občini tri, v Šebreljah, Jagrščah in Krnicah. V Šebreljah in na Krnicah obstojajo šolska poslopja, ki jih je ukaželjno ljudstvo postavilo.

Občina, društva, staro zadružno gibanje, glasba, šole, cerkve, to so priče žive in pristne ljudske kulture, ki se je v zadnjem polstoletju razvijala na mični šebreljski planoti.

S T V O J I M I L A S M I

*S tvojimi belimi lasmi
se je veter igral,
ko sva čez polja šla
in si z žarečimi očmi
mi pripovedoval,
kako opojna je zemlje slast,
ki iz prsti dehti.*

*In še si pripovedoval,
da je prečudna zemlje moč,
zajé se v dušo kakor noč
in se vse dni je ne sprosti,
kdor padel v njeno je oblast.*

*In tvoje oko žarelo je,
ko zemljo večerno objelo je,
in bil si, moj oče, kot silen hrast,
ponosen vase, v svojo rast,
zakoreninjen v zemlje dno
z dušo in ljubeznijo.*

Venceslav Sejavec.

K R I Ž E M D E Ž E L E

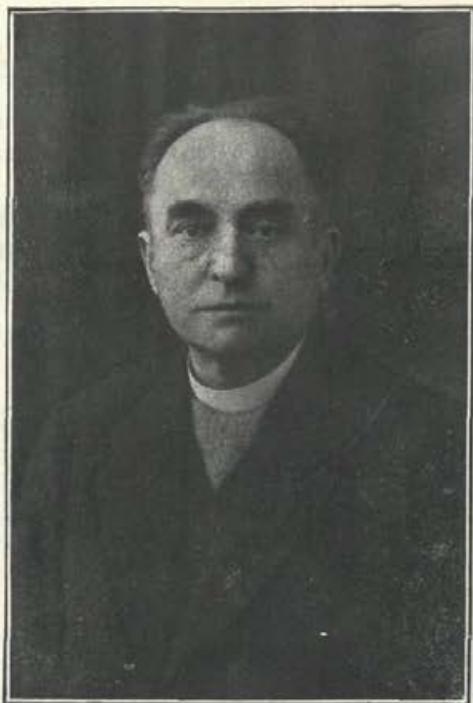
Dekliška Marijina družba v Jelšanah v Istri.

Most v Klužah.

Cerkvica Marijina v Šeškovju pri Sežani,
zgrajena l. 1502.

Mons. Mihael Arko, dekan v Idriji, zaslužen prosvetitelj in zadružni voditelj je obhajal dne 11. septembra 1927 sedemdesetletnico rojstva.

Ženska narodna noša v Danah in Šmarjah pri Sežani. Kraško nošo odlikuje okusna preprostost.

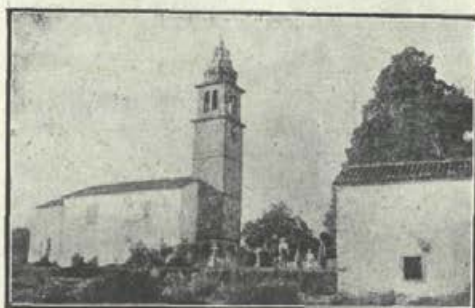
Iz domače občinske uprave: Župan Florjančič na Grahovem oddaja občinske posle g. komisarju De Toniju.

CIRIL KOSMAČ.

Dne 10. januarja 1928 je tiho zaspal v Bogu Ciril Kosmač, tajnik Goriške Mohorjeve družbe, star komaj 27 let.

Rojen je bil v Cerknem, dovršil je gimnazijo in bogoslovje, a bolezen, ki je glodala njegovo mlado telo, mu je branila, da bi postal mašnik. Z ljubeznijo in vestno skrbjo se je posvetil Goriški Mohorjevi družbi in ji je znatno pomogel do razcvita. Globoko veren je bil, angelsko dober in ponižen, tih apostol med mladim svetom v Gorici in okolici. Naj počiva v Bogu, ki ga je ljubil vse dni!

Cerkev na Pregarjah v Istri.

MARIJA GRE ZA ZVEZDO

Za góre mi pa zvezda gre,
za zvezdo pa Marija gre,
na rokah nese Jezusa.

V rokah nese pušeljc zlat.
Tega bo hlapčičem šenkala,
ki jo za gnade prosijo.

Za góre pa mi zvezda gre,
za zvezdo pa Marija gre,
na rokah nese Jezusa.

Na glavi nese krancelj zlat.
Tega bo deklicam šenkala,
ki jo za gnade prosijo.

Za lepo petje ni dovolj, da samo note pravilno zadenemo, ampak moramo uporabiti tudi vsa sredstva pevske umetnosti tako, da naša pesem zaživi in najde neposredno pot do srca poslušavcev. Naši pevski zbori še vse premalo pazijo na lepo predavanje pesmi in mislijo, da je enakomerno močno in glasno petje — že lepo petje. To pa ni res in tako petje zasluži bolj ime kričanja kakor petja. Pri petju moramo pred vsem paziti: 1. na pravilno dihanje, 2. na razločno izgovorjavo besed, 3. na umerjeno naraščanje in padanje glasovne moči (dinamiko), in 3. na pravilno pohitevanje in zadržavanje brzine (agogiko). Le če vse te štiri točke upoštevamo, bo naše petje zares lepo in umetniško.

Vdihavati moramo globoko, neslišno in mirno ter le na mestih, kjer je prikladno. Izdihavanje naj bo varčno in mirno. Vdihavajmo, preden nam je vsa sapa pošla. Pri navadnem govorjenju rabimo le gorenji del pljuč, pri petju pa to ne zadostuje. Pri petju moramo bolj globoko dihati, tako da rabimo cela pljuča. Da pa zamoremo globoko dihati, moramo pri petju stati in ne sedeti, ramena nekoliko privzdigniti, trebuh potegniti nazaj in prsa pa razširiti. To globoko dihanje je za pljuča zelo koristno, zato so tudi pevci mnogo manj podvrženi pljučnim boleznim kakor drugi. Nikoli ne smemo dihati sunkoma, ampak vedno enakomerno, mirno in globoko. Tudi ne smemo vdihavati na sredi besede ali na mestu, kjer bi z vdihavanjem raztrgali zmisel stavka ali glasbene fraze. Vdihavajmo redno pred nepoudarjenim delom takta. V novejših skladbah je s posebno črtico označeno mesto, kjer naj se vdihava.

Izgovorjava besed naj bo čista, jasna in razločna. Pevci naj pomnijo, da ne pojejo zase, ampak za poslušavce. Pevci imajo besedilo v rokah in ga razumejo torej tudi brez izgovorjave, poslušavec pa razume pesem le po tem kar sliši, in če zavoljo slabe izgovorjave besedila ne razume, je pesem zanj mrtva in mu ne ugaja. Da pa bo naša izgovorjava razločna, moramo paziti, da usta dovolj odpiramo. In paziti moramo posebno na to, da odpiramo tudi zobe in ne samo ustnice. Usta in zobje naj bodo vsaj toliko odprti, da imata prostor med zobmi dva prsta eden nad drugega položena. Pri visokih glasovih moramo usta bolj odpirati, pri nižjih manj. Usta naj bodo bolj na okroglo kakor na široko odprta. Obraz naj bode miren in prijazen, nikoli se ne smemo pačiti ali ustnic vstran zavijati, kar bi odvzelo glasu vso lepoto. Izgovarjati moramo vsako besedo natančno in razločno; ne smemo požirati posameznih soglasnikov ali celo zlogov; posebno jasno pa moramo izgovarjati končnice vsake besede. Posamezne besede ne smemo nikdar pretrgati, ampak celo besedo v eni sapi izgovoriti. Naglašene zloge moramo bolj poudarjati, nenaglašene pa manj. Najvažnejši činitelj pri izgovorjavi so ustnice. Paziti moramo torej prav posebno pri izgovorjavi na gibčnost in prožnost ustnic. Nekateri pevci so silno leni gledè ustnic, komaj da jih malo premikajo — to je eden največjih pogreškov pri izgovarjanju besedila.

Pomnimo še to: Kričanje ni petjel. Pri petju ne smemo nikdar kričati. Paziti moramo na vsa znamenja, ki so predpisana gledè glasovne moči. Najnavadnejša znamenja so: p, mf, f, ff in pomenijo, da naj pojemo do tični odstavek tiho, srednje močno,

močno, prav močno. Omenjena znamenja so italijanski izrazi in pomenijo: p (piano) = tiho, mf (mezzo forte) = srednje močno, f (forte) = močno, ff (fortissimo) = prav močno. Vedno enakomerno močno petje je za poslušalca neprijetno in dokazuje neizvežbanost ali pa malomarnost dotičnega pevskega zboru.

Pa tudi brzina skladbe ni da bi morala biti vedno enaka. Včasih moramo kaj malega pohitevati, včasih pa tek skladbe malo zadržati. Dotična mesta v skladbi so navadno natančno določena z izrazi: pohitevaj ali zadržuj (italijanski: accelerando ali ritardando).

Pri nastopu ne smemo gledati vedno v glaske (note), ki jih imamo v rokah, ampak neprenehoma moramo paziti na pevovodjo in slušati vsak njegov migljaj. Krajše in lažje skladbe pojmo na pamet, da tem lažje pazimo na pevovodjo. Hodimo redno k pevskim vajam. Kdor je le eno vajo zamudil, je zgubil veliko in bo morda škodoval celemu zboru. Učimo se pridno in nikdar ne nastopajmo, dokler skladbe popolnoma v vsakem oziru ne znamo. Kdor noče redno hoditi k pevskim vajam, naj rajše izstopi iz zboru. Veliko boljši vtis naredi majhno številce dobro izvežbanih pevcev kot pa velik zbor samih kričačev.

Za naše pevce ta pravila zadostujejo, za pevovodjo pa je treba več znanja. To znanje pa si vsak pevovodja lahko pridobi, če prav temeljito preštudira M. Bajukovo pevsko šolo, zlasti od strani 159. dalje do konca. Bajukovo pevsko šolo si vsakdo lahko kupi v Katoliški knjigarni v Gorici.

Ne smemo pa misliti, da je pevska umetnost kaj lahkega. Seveda, eno ali drugo pesmico si že vsak otrok lahko zapoje, toda do lepe pevske

umetnosti je dolga in težka pot. Preživeli smo že tisto dobo, ko je pevovodja naučil svoj zbor le na posluš, tako nekako kakor naučimo kosa žvižgati. Pevovodja, ki hoče imeti pri svojem zboru kaj uspeha, mora pevce korenito naučiti vso potrebno teorijo glasbe in za to je treba najmanj pol leta pridnega učenja. Ker pa pevci navadno niso preveč stano vitni, si mora skrben pevovodja vzgajati naraščaj, da ž njim hitro zamaši morebitno vrzel v svojem zboru. Pevci pa morajo imeti eden do drugega ljubezen, prizanesljivost in potrpežljivost. Nevoščljivost in pevski napuh sta že večkrat uničila najboljše pevske zборе. Svojega pevovodjo morajo pevci spoštovati in ga slušati. Posebno vzgledni pa morajo biti cerkveni pevski zbori, ki naj imajo vedno pred očmi, da ne pojejo v svojo čast, ampak v božjo čast, in so takorekoč zastopniki vsega v cerkvi zbranega ljudstva, da oni na glas izražajo pobožna čustva zbranih vernikov.

Najslajša umetnost je pevska umetnost! Komur je ljubi Bog dal neprecenljivi dar dobrega posluha in lepega glasu, naj ta talent nikar ne zapljuje, ampak naj pristopi k domačemu pevskega zboru Bogu v čast, sebi v veselje in tolažbo, in vernemu občestvu v korist.

Pojmo radi, pojmo v veselju in žalosti ne samo v cerkvi, ampak pojmo povsod, v domači hiši, na polju, po travnikih. Vsa vas naj bo polna petja, povsod naj doni naša pesem, ki v lepoti nima enake po celem svetu. Saj je zrno resnice v besedi našega vodnika Antona Martina Slomška, ki pravi: »Ptiča spoznaš po petju, pa človeka tudi; ako lepo poje, ima tudi lepo srce.«

V I N K O V O D O P I V E C.

Z A R O D N O Z E M L J O

K M E Č K A Z G O D B A

I.

Ponoči so prinesli starega Repnika napol mrtvega domov. S sinom Francetom sta bila šla pod večer doli v Dolinarjevo krčmo, da bi pregovorila krčmarja, naj še malo počaka in ustavi dražbo, ki bi se imela vršiti čez tri dni. Toda Dolinar si ni dal k sebi, češ, da je čakal dovolj dolgo, zdaj pa ne more več, ker je sam v denarnih stiskah in nujno rabi denar. Mladi Repnik je vzkipeł, se zaletel v zabuhlega Dolinarja in bi ga bil pobil na tla, da mu niso gostje zabranili. Od jeze je potem zajokal in odšel iz gostilne ter ga tisti večer niso več videli. Stari Repnik pa je po svoji navadi obsedel v krčmi, dušil jezo in sramoto s pijačo, dokler se ni napil za žive in mrtve in ga ni Dolinar ne prerahlo postavil pred duri. Od tam se je menda preklinjaje in rohneč lovil proti domu, pa je spotoma omahnil čez škarpo na ovinku, kjer so ga dobili delavci, ki so se vračali z dela. Vsega pobitega so ga prenesli domov. Zdravnik, ki so ga poklicali iz bližnjega trga, je našel, da ima mož prebito lobanjo in da si je možgane pretresel ter da je malo upanja. Repnica je jokala, ravnala po zdravnikovih navodilih, deklji pa ste šli, ko je najhujše minilo, iskat Franceta. Pa ni ga bilo nikjer, kakor bi se bil v zemljo udrl. Mater pa zaskrbelo, kaj se godi s sinom, in ko je sedela ob nesrečenčevi postelji, je iskreno in vroče molila, da bi se France srečno vrnil.

France je bil iz gostilne krenil v gmajno, ne vedoč skoro, kam ga pelje korak. Samo stran od ljudi in vseh domačih si je želel, tako ga je bilo sram pred celo sosesko. Ko se mu je

nekoliko polegla notranja ihta, je gori v gmajni sedel na parobek in se zamislil. Pred njim se je vrstilo v duhu vse, kar je bil doživel zadnje čase in kakor se je bilo godilo.

Ko je pred vojno doraščal, je bil najraje na polju in v gmajni. Hosta je bila njegovo največje veselje in pol vsega dela je opravil kljub mladim močem na polju, v hlevu in v gozdu. Kakor drevo je rasel v zemljo in tako mu je bila v srcu, da mu ni bil noben trud zanjo prevelik. Oče je že tedaj pričel pomalem popivati in je gospodarstvo zanemarjal, kar je sina najbolj bolelo. Ali stisnil je pesti, zavihal rokave, pretegnil za dva, za tri in šlo je, čeprav trdo in je pozno v noč legal kakor ubit na seno v skednju. Ko pa je prišla vojna in so pobrali najprej starega, potem pa še Franceta, je pričelo pri Repnikovih iti rakovo pot. Ni ga bilo, ki bi bil trdno poprijel, ženske so gospodarije, kolikor so pač zmogle; mati so se skoro pretrgali, ali s tujimi delati je križ, ki mu je komaj moški kos, kaj šele ženska! Ko se je po par letih vrnil prvi domov oče, in je mati o tem pisala Francetu, je zaplalo v njem upanje, da se bo zdaj obrnilo na bolje. Ali prekmalu je sledilo veselemu pismo drugo, ki je vedelo povedati, da oče pije na vso moč, da mu ni mar ne doma, še manj polja in gmajne. Samo živino da prodaja rep za repom in les, pa kljub vsemu ni denarja pri hiši, ker gre vse sproti po grlu. Tisto noč potem, ko je France dobil to pismo, je pobegnil od straže, se potikal po gmajnah in skrival po hostah, dokler ni četrta noč potrkal doma na okno, da je mater od strahu vrglo iz postelje in ni mogla verjeti svojim očem, ko je stal pred njo

bled, raztrgan, pretegnjen in izlakan sin France.

»Hvala Bogu in Materi Božji, da si domal!« se je oddahnila mati in peljala z lučjo sina v hišo. France pa je najprej ugasnil svečo v materini roki, potem pa je trdo in kratko povedal:

»Ušel sem!«

»Mati nebeška!« se je ustrašila in se sesedla na posteljo.

Molčala sta oba. Šele čez dolgo je France pobaral po očetu.

»Ga še ni domov. Se je že pijan zavlekel kam pod kozolec in bo spal tam pozno v dan. Tako je zdaj vedno!«

Sin je vzdihnil.

»Vse je narobe, sama ne zmorem, sproti mi poproda vse in zapije. Pa si ne da dopovedati prav nič! Vse gre po zlu!«

»Zato sem prišel. Ni me strpelo!«

»Kaj pa bo zdaj? Zaprli te bodo? Oh, le zakaj sem ti pisala!« je zaskrbelo mater.

»Saj gre vse h koncu. Ne bo dolgo, pa bo vse pri kraju, tačas se jim bom pa že ubranil. Samo nikomur ne povejte, da sem bil doma.«

»Kam pa se jim boš skrtil?«

»K baiti v Zajasovnik. Tam bom čez dan. Ponoči pa pridem, da pogledam po polju, pa da mi daste kaj s seboj.«

Oprezno je odprl hišne duri in utožil v noč. Mati pa je do jutra prebela na postelji in molila, da bi se vse dobro izteklo.

Za Franceta se je. Baš ko so ga zavohali žandarji, je na fronti počilo, in nitj iz domače vasi ni prišel: orožniki so ga takoj izpustili.

Z očetom pa se ni tako srečno končalo. Stari Repnik je pil dalje; ko ni imel denarja, ničesar, kar bi bil prodal, ker je France pazil nani ko jastreb, je pil na kredo, prodajal travnike in njive za smešno ceno, da je bilo za pijačo dovolj. Ko so ga dejali pod skrbstvo radi pijančevanja in zapravljivosti, je bilo pa že prekasno. Prevelika je bila raca pri Do-

linarju in oderuh je zahteval, naj Repnik plača dolg takoj. Ker niso Repniki imeli, s čemer bi bili plačali, je pognal posestvo na boben.

»Na dražbo! Na dražbo!«

Kar zavrelo je v Francetu, ko se je zdaj spomnil onega trenutka, ko je prinesel birič v hišo odlok, da bo vse prodano. Še je videl, kako je prebledel oče, ko je stopil predenj in mu nemo pomolil papir s pečatom od sodnije pod nos. Dolgo je obsedel Repnik na mestu, kakor da so mu vse moči odpovedale. Potem pa je krenil v vas, zavil k Dolinarju, se napil, ozmerjal krčmarja in se ga dejansko polotil. Dolinarjevi so ga vrgli na cesto in dva dni ga ni bilo na izpregled.

Toda čas je tekel in France je poskušal vse mogoče, da bi posestvo rešil. Prosil je pri sosedih, v trgu, pa stiska za denar je bila tedaj še prevelika, čeprav je bil malo vreden, in ni dobil posojila nikjer. Tudi pri posojilnici ne, ker je bil še stari gospodar in posestvo preveč zadolženo. Tako je iskal rešitve do danes, ko je poklical očeta s seboj, da sta šla k Dolinarju poprosit, naj počaka. O, kako je ponosnega Franceta to ponižanje bolelo, ali dejal si je v srcu, da gre za rodno zemljo, da gre za dom in premagal se je. Ko pa je Dolinar njegovo prošnjo gladko odbil in se mu zraven še v lice režal, se ni zmožgel več in ubil bi ga bil, da ga niso drugi odtrgali od oderuha.

To vse se je vrstilo v duhu pred Francetom, ko je sedel gori v gmajni, in sam ni vedel, kdaj se je pričelo daniti in je solnce vzšlo. Šele tedaj se je dvignil. Spomnil se je matere in skrbi, ki jo bodo imeli zanj, pa je stopil za mejami okrog proti domu. Na dvorišču ga je srečala dekla in mu povedala:

»Vso noč smo te iskali. Oče se je pobil in komaj bo kaj ž njim.«

Brž je stopil France v hišo, ker se je za mater ustrašil. Našel jo je ob postelji, ko je očetu predevala ovitke na glayi.

»Kje si bil, France?«

»V gmajni.«

»Sta kaj opravila sinoči?«

»Nisval! Saj zato!«

Obrnil se je od matere, ker ji je videl solzo privreti iz oči. in stopil je k nezavestnemu očetu. Kljub sramoti in skrbi, ki mu jo je bil oče napravil, se je vendar zgenilo v sinu, ko je videl obvezano glavo, še vso okrvavljeno in z roko mu je spodil muho, ki mu je bila sedla na brado.

»Kaj pravi zdravnik, mati?«

»Da ni nič upanja.«

»In v takem nas bodo pognali!« je zaškripalo Francetu izmed zob, da je mati planila v glasen jok. Sedel je na stolico ob peči; v sencih mu je butala kri, da se mu je krvavo delalo pred očmi in je komaj sapo lovil.

»Morda se bo zdaj dal preprositi, France, ko je tako?«

»Ne bo se! In tudi k njemu ne grem več, ker bi ga ubil! Le zakaj ga nisem sinoči!«

»Križ božji France, pomisli!«

»Saj on tudi ne!«

Spet sta umolknila. Pa se je oglasila mati:

»Jaz stopim k njemu! Morda ga jaz omehčam.«

»Nikamor ne boste hodila! Da bi še Vas poniževal in se norčeval iz Vas!«

»Kako pa bo, križ božji?«

»Bo že kako!«

Pletla sta vsak svoje misli dalje, ko je prišel zdravnik in pregledal bolnika. Naročil je poklicati gospoda, čeprav se oče ne zave več. Je zadnji čas, je dejal.

France je stopil v farovž in prišel je gospod, da je Repnika dal v sveto olje. Ko je sivolasi župnik sveto opravilo končal, ga je mati poprosila, naj bi pregovoril Dolinarja, da ustavi dražbo.

Sočutno je zmajal z glavo in rekel:

»Malo imam upanja, ali poskusil bom!«

In pravo je zadel. Dolinar ni hotel odnehati. Na skrivaj je šla še mati k njemu. Zastonj. Ne le, da jo je kratko odbil, ampak se je res, kakor je bil

rekel France, iz ženice še norčeval. Ko je mati prišla domov in povedala Francetu, kako je bilo, je ves vzkipel, hudoval se je nanjo in komaj mu je ubranila, da ni šel nad Dolinarja.

Malo so kuhali tiste tri dni pri Repniku, še manj jedli. France je bil mrk in nem kakor kamen. Odpovedal je obema deklama, odpustil pastirja. Postikal se je okrog po hosti, lazil okrog hiše, hleva, po polju, nikjer ni imel obstanka. Govoril ni z nikomur, celo sosedovi Ančki, ki sta se rada videla z njo, ni dal odgovora, ko ga je hostela tolažiti in mu svetovala, naj se pomiri, da bo že bolje. Zasukal se je in odšel, dekle pa je pritisnilo pred pasnik na oči in je zajokalo. Tisti dan pa, ko je bilo v trgu na sodnji prodano, ga sploh ni videl nihče. Ančka je gotovo stokrat pritekla pobarat mater Repnico, če je že prišel France domov in oči je imela kakor mati vse zajokane. Zvečer je prišla Ančka zopet materi povedat, da je kupil vse posestvo Dolinar. Prav tedaj je stopil v hišo tudi France. Nikdo si ni upal žugniti besedice, tako je bilo strašno med njimi. Šele čez dolgo si je upala mati:

»Dolinar je kupil. Vse skupaj.«

»Naj! Na duši naj mu gori!« se je utrgalo iz sina in v očeh mu je zagorelo.

»Zdaj-nas bo vrgel na cesto!« je zartarnala mati.

»Ne bo nas! Gremo sami!«

»Kam?« je glasno zaihtela starica.

Spogledali so se vsi trije in vseh oči so šle nehote k očetu na posteljo. Obmolknili so in vse tri je zazebló v dno srca.

II.

Čez par dni so pokopali starega Repnika. Komaj sta se mati in sin vrnila od pogreba domov, je pričelo Francetu goreti pod nogami. Preveč živo je občutil, da sta z materjo tujca v domači hiši. Ko je mati po bornem kosilu pospravila, je prišla Ančka.

»Pri Dolinarju sem bila zdajle. Prosil sem ga, naj vaju pusti v hiši.«

»Ančka!« je planil France in trdo udaril s pestjo po mizi. »Ti!«

»Kaj je dejal?« je vprašala mati.

»Da lahko ostaneta. Nič ne bi plačevala, samo za posestvo bi mu skrbel.«

»Kaj deš, France?« je z upanjem v obeh vprašala mati.

»Ste nori? Da bi mu bil še za hlapca?«

»Kam pa bova šla?« je zaskrbelo mater.

»Kamorkoli, samo da ne bom gledal sramote!« je vzkripelo v sinu.

»Rekel je, da si premisli do jutri, ker se mu že nekdo ponuja,« je prigovarjala Ančka.

»Sem že dejal! Za hlapca grem lahko drugam!«

»Vajen si doma in polja, France,« je poskušala mati.

»In jaz tudi,« je tiše pristavila.

V Francetu je zavalovalo, da je vstal. Hotel je ven, na prosto, ker ga je preveč tiščalo v prsih. Stopil je k durim.

»France, daj, radi mene tudi!« je stopila predenj Ančka in mu zastavila pot.

»Kaj boš z menoj? Nimam doma!« je butilo iz njega. Rahlo je odrinil deske od sebe in odšel iz hiše.

Ženski sta ostali sami in niste si znali pomoči. Solze same so premajhna uteha in niso v stiski pomoč. V tišino njune bolečine je utripalo eno še, edino: ni dejal zadnje besede, premisli si.

V resnici je France sedel v globoke misli zatopljen v hlevu. Misli so se mu mudile pri Dolinarjevi ponudbi.

Doma bi ostal, vse bi bilo na zunaj kakor dozda. Zemlje je vajen, ljubi jo, ker je njegovo delo in trud in znoj v njej: v gmajni pozna slednji štor, vsako brino, slehrno stezico. Tako mu je šepetalo v prsih. In srce je hotelo, hotelo z vso silo, da bi zmagalo v Francetu. Slikalo mu je rodno zemljo v solncu, risalo je predenj črne razore plodnih njiv, v nosnice mu je pričaralo vonj domačega sena in otave; prigovarjalo mu je z nežno-

stjo vetriča skozi gmajno, se mu kakor zlato zrelo klasje v dlan dobričalo, kakor trta zidu na hiši se ga ovijalo. Spominjalo ga je košnje v senožeti, spravila v prelepih poletnih večerih, brnanja po hlevu in po dvo-rišču okrog hiše v lepili, svetlih nožeh. Nazadnje mu je še domačo hišo v luninem svitu priklicalo v spomin, da je France vzdrtel in se stresel v gledanju svoje duše.

Tudi pamet je govorila Francetu kakor srce. Kam bi šel z materjo? Stara je in nadložna, umrla bi, če bi morala iz hiše, kjer je potekalo njihovo življenje. Stara je in nadložna, težko bi ž njo po svetu. In kam bi sam? Za hlapca? Bolje biti hlapec doma, na rodni zemlji, kakor gospod na tujem, mu je govorila pamet, in srce je kričalo še huje od nje. V tovarno? Ko je iz zemlje in zanjo zrastel, ki mu je drugo življenje, edino veselje? V dimu in sajah bi umiral, dušilo bi ga v smrt in ne bi dolgo zmogel! Saj ve, kako je bilo pri vojakih, ko je moral samo par dni pomagati pri kovačih. Ušel bi bil, javil se v fronto, ako ga ne bi bili brž premestili!

Še mu je govorilo srce:

Ančka! Kaj bo ž njo? Jo boš tako samo pustil? Po svetu je ne boš vlačil s seboj, ne bi domači pustili. Edinka je, čeprav kajžarjeva, ali iz domače grude je ne boš iztrgal! Iz domače zemlje izruvana, presajena v tujo prst bi usahnila! Pamet ga je brž opomnila: k njim se priženiš, ako tukaj ostaneš, sam svoj boš zopet, na svojem boš delal in počival!

Tako je premišljal France v hlevu in se je že skoro vdal vabljivi misli, ko je nenadoma udarilo vanj iz spomina zadnjih težkih dni: Dolinarjev hlapec!

Kar užgalo je Franceta, kakor bi se mu bil bič ovil pleč, da je šnil pokonci, stisnil pesti in se mu je v grlu zateknilo kakor od solza in ihte. Hlapec njemu, ki se mu je rogal v lice, ki je očeta metal na cesto? Hlapec njemu, ki mu je mater opsoval, si privo-

ščil v šali Ančko in io morda samo zato poslal gori s ponudbo, da bi ga še bolj ponižal? Njemu hlapčevati? Nikdar, nikoli, nikoli!

France je planil iz hleva, treščil vrata za seboj in se zagnal v breg nad hišo. Ni videl, da je drvel mimo Ančke, ki je stala ob durih. Pehal se je v breg, se krivil in zajemal v široko, da je bil prej gori, da se je prej skrtil vsem za drevje; da ni videl rodne hiše, ki ga je vabila in klicala k sebi z belo roko!

Gori v gmajni se je vrgel v mah in glasno zajokal, ihtel, da so se mu strelala ramena in vse telo. V dlani je tiščal obraz in izza prstov so mu tekle solze ter se zgubljale v presušeno zemljo. Žejna zemlja jih je pila, pila; in kakor da jo hočejo napojiti za dolgo, so solze tekle in se raztekale vanjo. Solnce se je v žalosti ponižalo in se umaknilo za gore, da ne bi videlo boli ihtечега in da bi se zemlja v miru, v senci lahko napojila s solzami svojeга sina!

»France!« je tiho poklicalo fanta, ki je omagal v duševnem naporu in je v solzah zaspal. France je dvignil glavo, si šel z roko preko oči in zagledal pred seboj v lunini bleščavi Ančko, ki je sedela kraj njega.

»Ti je hudo?« je vprašala skrb iz dekleta. France je molčal, si popravil lase in sedel pokonci.

»Kako si prišla sem?« jo je čez čas vprašal.

»Videla sem te prej iti sem gori in ko te ni bilo domov in je mati skrbelo zate, sem te prišla iskat.«

»Pojdiva!« je vstal fant in hotel v reber.

»Počakaj malo, France!« je branilo dekletu in se z otožnimi očmi zazrlo vanj. »Si se odločil?«

»Sem. Ne ostanem!«

»Pomisli, France, na mater se zmisli, ki gre tako težko od doma in po svetu! Kam boš ž njo? Če ti že zame ni mar!«

Zabolelo je Franceta.

»Čemu tako govoriš? Sem ti dejal žal besedo?«

»Nisi, pa napak delaš! Kam bi s svojo ihto?«

»Za hlapca ne bom Dolinarju!«

»Saj ne bi bilo dolgo, France. Če hočeš, meni oče prepíše in tebi polovico, nekaj dokupiva, pa boš zopet na svojem in mati skoro doma!«

»Berač ne maram k hiši!«

»France, čemu si tak z menoj?« Dekletu so solze zabliščale v očeh. »Saj nisi berač! S svojim denarjem bi dokupil.«

»Kje ga bom vzel?«

»Nisi povprašal, za koliko je bilo prodano? Kolikor sem zvedela, ti bo par tisočakov ostalo in ž njimi bi mogel.«

Osuplo je pogledal France Ančko, kakor da je ne ume.

»Kakor bi bilo tvoje, skrbiš,« je naposled spregovoril.

»Mi očitaš?« je vstalo dekletu in stopilo k fantu. Pogledala mu je v oči in nadaljevala:

»Mesto, da se potikaš po gmajni in čepiš skrit v kakem kotu, bi pogledal okrog sebe, se pomenil s svojo pametjo in se oprijel ene misli, ki bi bila najboljša!«

Fant ji ni odgovoril, v srcu si je moral priznati, da ima Ančka prav. Toda ko ga pa ta ločitev od domače zemlje tako boli, ko ga tako peče ponižanje! Stopil je bliže k njej in ji dejal:

»Si huda name, Ančka? Glej, težko je!«

»Preveč si se vjedel v zemljo. Saj je ena ko druga, in so boljše kotvoja.«

»Ančka!«

»In če ti je toliko zanjo, čemu pa ne ostaneš? Ti je treba v svet? Boli ti te ponižanje, vem. Pa praviš, da ljubiš svojo zemljo, a niti tega ponižanja ne moreš zanjo prenesti?«

France je moral v mislih potrditi, da je Ančka v pravem. Ali ni mu dalo. Preveč je bolelo.

»Ne morem, Ančka!«

»Vse premisli, pa boš drugačnih misli!«

»Sem že. V tovarno grem v mesto, mater že kam spravim. Delal bom, da pridelam svoj dom nazaj!«

Velik, močan in lep je stal pred njo, ko je dejal te besede, in v očeh mu je gorelo. Ančka bi mu bila najraje ovila roke okrog vratu. Pa se je obrnila vstran in na videz užaljena dejala:

»Kakor hočeš, ne silim te! Morda bi nazadnje še mislil, da se ti usiljujem!«

»Ančka!« je planilo iz fanta; stopiti je hotel k nji, da bi ji bliže pogledal v obraz, ker ni mogel verjeti tem besedam. Toda na pol obrata se je okretnil in stopil v reber.

Za usta se je morala prijeti Ančka, da ga ni poklicala nazaj, in oprijeti se je morala debela, da ni stekla za njim. Strašno jo je bolelo, da ga je užalila; vendar si je premislila, da bi mu pojasnila. Zakaj; sama ni vedela. Obstala je na mestu, zrla za odhajajočim, dokler ga ni skrnil rob, potem pa so jo oblike solze. In strah je je postalo noči; obrisala si je zajokane oči, potem pa je stekla po bregu nazvzdol in naravnost domov.

France je tisto noč sklenil, da gre čimprej od doma. V mislih je iskal za mater stanovanja za ta čas, dokler ne dobi stalnega zaslužka. Pozno v noč je premišljeval, se v skrbi boril in pehal, dokler ni dognal do kraja vsega, kakor je bilo po njegovih mislih potrebno. Ko pa je vse to razmislil, je vstala pred njim Ančka v nocojšnjih besedah in misel nanjo ga je pekla, da se je premetaval na ležišču kakor na žerjavici. Še v sanje je šla z njim in se z njim drugo jutro znova zbudila, ko je daleč v belo jutro še enkrat vse razmislil in preudaril ter potem stopil k materi, da ji pove. Ančke pa se je ogibal ves dan in tudi dekleta ni bilo blizu. Obema pa je v srcih zijala velika rana....

III.

Repnikova dva sta se izselila, ne da bi bil France počakal Dolinarjeve odpovedi. Mati ni šla daleč; samo tja do Zoreta je prenesla svoje stvari,

ker je končno le Ančka tako dolgo pribijala, da se je France vdal vsaj toliko. Tista razprtija, ki je nastala med njima oni večer, ni trajala dolgo, ker ni Ančke strpelo, da ne bi bila šla pogledat k Repniku, France se pa tudi ni mogel vedno umikati njenim svetlim očem in hoditi mimo njih, ne da bi se jim bil naposled odzval. Toda, da bi bil France ugodil Ančkini in materini prošnji ter pristal na to, da Zore prepiše bajto in vse okrog nje na mlada dva, toliko niso zmogle ne Ančkine objokane oči, ne materine prošnje. Berač neče k tuji hiši, prislužiti hoče in potem se povrne. Le toliko so ga pregovorile ženske, da ni šel v Kanado, kakor je prvotno nameraval, ampak se odločil, da si v bližnjem trgu poišče dela in zaslužka. Nekaj denarja mu je res še ostalo od skupila za posestvo, toda to je skoro vse pustil materi, da ne bi bila novim gospodarjem v nadlego, kakor je dejal, in ga je zato Ančka ošinila s takim pogledom, da mu je sredi besede zaprlo sapo.

Ono noč pred jutrom, ko sta z materjo zapustila rodno hišo in zemljo, je vso noč prečul zunaj. Hodil je po polju, se razgledaval v njem, kakor bi se za vedno hotel napiti sile in ljubezni, ki je vela vanj iz rodne grude; šel je med travnike, kjer je otava klicala h košnji in se je komaj ubranil, da ni stopil domov po kosoj, nabrusil in pričel kositi. Ker ga je v njivah in travnikih preveč skelelo v srcu, je krenil v hosto in je proti jutru prišel iz nje kakor pijan, da so mu trepetale noge in je omahovaje lovil stezo pod borštom doli za hlev. Stopil je vanj in tako je zazijala iz njega praznina izza jasli, da se je zdrzil in ni mogel napraviti koraka dalje. Zaloputnil je vrata, zbežal mimo svinjaka pod kozolec in tam sedel na tnalno, ki je čakalo smrečja za steljo. Komaj je mati, ki tudi ni vso noč spala, pa bolj radi skrbi za sina ne, kakor pa radi ločitve od doma, pripravila zajterk, je že priganjal v hiši, naj se žurijo, ker pride kmalu Dolinar, on pa se noč

če srečati z njim v tej hiši. In dokler ni prišel Zore z vozom ter odpeljal, kar je bilo njunega, ni imel France miru, ampak je venomer hodil na prag ogledovat, ne prihaja li že morza Dolinar iz vasi gori. In prav pred nosom se mu je umaknil.

Dejal je materi in Ančki, da kani še isti dan oditi v trg za delom. Ko maj so ga udržali do južine, tako se mu je mudilo. Mači je jokala na vso moč, ko je odhajal, ter ga prosila, naj si kmalu premisli, se vrne in se pazi, da se mu kaj ne pripeti. In Zore mu je dejal, da je zanj vsak dan hiša odprta, če resno misli z Ančko.

Na pot ga je spremila Ančka. Skoro tekla je poleg njega, tako je v šir roko zajemal z bežnimi koraki. Nič nista govorila spotoma; le naskrivaj sta se pogledovala od strani in ugibala vsak v misli drugega. Tam, kjer kolovoz priteče v cesto, se je Ančka ustavila. Obstal je tudi France. Nista vedela, kaj bi. Dokler ni prva spregovorila Ančka:

»Tak, vsaj roko mi daj, France!«

Pogledal ji je naravnost v oči, kakor presenečen, ker jemlje slovo. Že je stegnil roko, že sprožil dlan, ko se mu je utrgalo težko, težko:

»Ančka!«

»Saj ni treba, da bi odšel, France!« je poskusilo dekle še zadnjikrat prigovoriti. »Vrniva se, vsi bodo veselili!«

Fantu je omahnila že izprožena roka in trdo je dejal:

»Ne morem, Ančka! Bolje je, da grem, verjemi!«

»Je vsaka beseda zastonj?«

»Vsaka!«

Težko mu je šlo iz grla, še težje dekletu v uho. Nemo sta stala, drug poleg drugega in nista znala v besedo. France je bleдел vedno bolj, Ančka pa je komaj tlačila v grlo nazaj solze, ki so grozile privreti z vso silo.

»Zbogom, Ančka!« se je prvi vzdramil France in ponudil dekletu roko. Ta se je oprijela ponudene desnice z vso močjo in fant se je nagnil k njej, kakor bi jo bil hotel dvigniti in

odnesti s seboj. V tem hipu se je ozrl nehote gori v breg. Kakor bi ga bil pičil gad, je spustil dekletovo roko, pa se obrnil in z velikimi koraki zbežal v cesto in po njej dalje proti trgu. Ko se je Ančka iz solza ozrla za njim, ga že ni več videla; in ko je potem pogledala v breg za prikaznijo, ki jo je menda videl France, je spoznala, da na pragu Repnikove hiše stoji možki in je vedela kakor je vedel France: Dolinar!...

Kakor ubijavec, ki so mu zasledovavci tik za petami, je pribežal France v dve uri oddaljeni trg in takoj pričel iskati za delom. Po dveh, treh brezuspešnih poizkusih je dobil delo v tovarni na žagi. Ko se je bil domnil z lastnikom za delo in zaslužek, je odšel iz pisarne, da bi si v trgu samem poiskal prenočišča, kjer bi se odpočil za delo, ki ga je imel pričeti drugi dan. Komaj pa je stopil malo po dvorišču proti izhodu, mu je prišel nasproti delavec in ga odgovoril:

»O, France, pa tako možki? Kaj pa te je prineslo sem? Si prišel les ponujat?«

Bil je Lojze, sin Dolinarjevega sosedu, ki pa bržkone še ni vedel za Repnikovo nesrečo, ali pa je hotel ušipniti.

»Nimam več, kar bi prodajal!« je ves rdeč v lice odbil France in stopil dalje.

»Ej, pa tako možki! Le čakaj, te bo že še minilo!« mu je vračal Lojze kratkobesednost in odšel dalje po opravku. France je polagoma šel do vrat, kjer se je nenadoma obrnil, krenil nazaj proti pisarni in poprosil tovarnarja:

»Gospod, premislil sem si, ne morem za to plačol!«

»Kako? Drugje še toliko ne boste dobili,« je obžaloval tovarnar, ki bi bil rad pridržal krepkega mladeniča v svoji službi. »Pa, ker ste Vi: pri-maknem Vam nekaj na uro!«

France je zmajal z glavo:

»Ne morem, gospod, oprostite!«

»Tedaj pa v božjem imenu, kakor

hočete. Žal Vam še bo. Ostanite zdravi!« ga je brzo odslovil delodajavec.

Žal je bilo Francetu že zdaj, res; tako dobro plačo bo težko dobil kje, če bo sploh delo dobil. Ali poleg osreda delati, pustiti, da gleda njegovo sramoto človek iz njegove vasi, ki mu bo vrh tega še večer opomin in spomin na rodno hišo in zemljo, nak, tega pa ni zmožel in je raje popustil ter odšel iskat novega nameščenja.

Že v mraku je bilo, ko je po dolgem iskanju dobil delo pri zidanju nove velike stavbe. Težko delo sicer in nestalno, ali za prvo silo bo že šlo kako, potem se pa ogleda še drugod in si poišče kaj boljšega.

Truden od pohajanja po trgu, še bolj pa od bolečine, ki se mu je vedno glasneje oglašala v srcu, je krenil France v bližnjo krčmo, da si dobi prenočišče in se malo pokrepča, ker že od poldneva ni imel ničesar v ustih. Ko je tako sedel za mizo med delavci, napol poslušal v njihovo govorjenje, z drugim ušesom pa prisluškoval domotožju v sebi, se je nadoma tako močno zganelo v njem, da je skoro glasno zastokal. Nekdo izmed gostov se je v pogovoru spomnil doma in pripovedoval, kako je težko šel od doma, pa da ne bo dolgo vzdržal tukaj, raje doma otepava neslan močnik. Te besede so tako živo urezale v Francetovo srce, da se mu je skoro zameglilo pred očmi. Hitro je plačal, popil, kar je bilo še v kozarcu, na dušek, stlačil v žep ostanke večerje, pa je zbežal ven v poletno noč in sam ni vedel, kdaj so ga noge zanesle po cesti gori iz trga proti domači vasi. Kakor mesečen je hitel po poti in se predramil šele, ko je zagledal luč v vasi pred seboj. Bila je Dolinarjeva krčma, kjer so bili še tako pozno pokoncu. V velikem ovinku se je je ognil kakor kače in se pognal po predobro mu znani stezi v breg proti domači hiši. Kakor tat se je počasi splazil k durim, tiho pritisnil kljuko, ali vrata se niso vdala, bilo je zaklenjeno. Luči nobene, vsa okna

zaprta. Nikogar ni bilo notri, prazno je bilo še vse. France je zavil k hlevu, si ogledal vse: in je našel, da je še vse kakor je bil pustil. Sesedel se je na tla na dvoru in zapeklo ga je v grlu. Ko je segel v žep po robec, je roka otipala vžigalnice v njem. Trdo so se jih oklenili fantovi prsti in kakor mrzla kača mu je zlezlo iz roke gori do srca in nekaj se je zabliskalo v njegovih očeh, da bi ga bilo strah, kdor bi bil videl vanje. Ali tako hitro kakor je prišlo vse to, tako urno je zopet izginilo, ko se je misel spomnila matere in Ančke. France je zastokal, vrgel zapeljivo škatlico daleč stran in se sunkoma dvignil. Skoro klecnil je v kolenu, ko je zavil iz dvora med njive in v senožet, kjer je postal, se zvalil v travo, zgrabil vanjo z obema rokama, se zagrizel v prst z zobmi, kakor bi je ne hotel nikdar več popustiti, in zaihtel kot otrok...

Kakor da mu je s solzami iztekla iz srca vsa trpkost, kakor da mu je z jokom izginila vsa bolečina in izplahnilo vse gorje, ki je bilo prej nakopičeno v njem, je vstal France, ko je bila ura že davno čez polnoč in je pričela tam za gmajnami že brezeti zarja, ter je s prožnim korakom stopil doli niz breg proti Zoretu. Prav po prstih se je priplazil pod okno kamre, kjer je vedel, da spe mati, in je poslušnil. Skozi odprto okno je slišal materino težko dihanje in semtertje težak vzdih, ki ga je zabolelo bolj, kakor pa da bi bil lasten. Dolgo je stal tam pod oknom, ni se mogel ločiti od njega in je strmel v temo, ki je zijala iz kamre. Nato je šel na drugo plat hiše, se zopet ustavil in se zagledal v podstrešno okence, kjer je vedel, da spi Ančka. Dolgo je stal tukaj in kajkrat je že usta odprl, da bi bil zaklical sladko ime, ki mu je rastlo in klilo v prsni, pa se je premislil. Še je stal tam, ko je bilo že zelo svetlo in je bila nevarnost, da bodo domači vstali. Tedaj se je brž umaknil, poiskal med travo stezo na cesto in preden je bila ura sedem v jutro, je bil pri novi stavbi v trgu,

kjer je zavihal rokave, se prekrižal, pa dvignil težak kamen, ga naložil na samokolnico in zapeljal po deskah v višino, da so se mu napele vse mišice na roki in se mu je, še preden je došel na cilj, ulil pot po licu. V srcu pa mu je bilo težko, težko, ker je preživo gorelo v njem: za tuje, na tujem delaš, France! — — —

IV.

Svinčeno težko so tekli dnevi Francetu, vsak je bolj pritiskal nanj in ga krivil, vsak mu je izpil več moči in mladosti. Kaj tovari, ki jih je nosil na stavbo, rastočo v višino, kaj solnce, ki je palilo in žgalo, da je pot curkoma lil po životu! Vse to ni bilo nič proti bremenu, ki ga je vlačil France v duši s seboj in se ga ni mogel otresti niti za hip. Opeko in kamenje in malto je zvečer otresel raz hrbet, položil lopato in grebljo iz rok, ali bremena v duši se ni mogel znebiti, ne ga odložiti. Kolikor bolj se je dvigala stavba v višino in rastla proti nebu, tem večje je bilo gorje Francetovo, tem hujša bolečina. Kadar je prispel s tovorom na vrh — in to je bilo vsak dan več ko stokrat — vsaki krat se je mogel razgledati po pokrajini in je videl tam daleč med drevjem v solncu bliščati zvonik domače cerkve, belino par hiš, nad njimi med zelenjem svoj dom, ki je zdaj tujec na njem gospodar. In je vedel za polja in travnike, ki leže okrog izgubljene domačije in kličejo njeга nazaj, njeга, Franceta, da zarije vanje svojo žuljavo roko in prikličje z njo iz črne prsti cvet in sad!

Nerad je hodil France na oder, od koder je mogel videti domov. Naprosil je mojstra, da mu je dal delo, ki ga je lahko vršil spodaj. Le takole zvečer, ob delopustu, je potem, ko ni bilo na stavbišču nikogar več, stopil kakor tat po položenih deskah in si dejal roko na oči, pa se je zastrmel tja preko travnikov in polja proti domači vasi, da jo je gledal, kako jo je zlatilo in poljubovalo solnce ob večernem slovesu. In vedno je potem

s težkim srcem odhajal nazaj v dno, noseč v duši vso težo hrepenenja, v očeh pa še vedno utripajočo in živo sliko domačega kraja in poslednji pozdrav stolpa v solncu za lahko noč...

Najljubše mu je bilo še, ako je mogel zvečer v mraku ležati mirno v svoji podstrešni sobici in biti sam s svojimi mislimi, ki so bile vedno le ene in iste: dom, mati, zemlja, gmajna, Ančka. Tako v svoje misli ugreznjen je mogel preležati ure in ure, ne da bi bil trenil, ne da bi se bil premaknil. Često je slonel ob oknu in gledal na ulico. Če je videl iti po cesti konje, se je spomnil domače živine, če je kdo peljal voz sena, mu je domače seno zadišalo; ako je videl peljati ali nakladati moko, se mu je videlo, kakor da bi moral sam peljati omlačeno žito v mlin, pa nima voza. O, vse, vse, karkoli je moglo samo senco domačega zbuditi v človeku, je Franceta preganjalo s silo, ki se ji ni mogel ustavljati! In vsak dan je bilo huje, vsak dan je bolj rezalo v srce!

Delal je ko črna živina, vlačil tovore ko nor, da so mu odgovarjali tovariši; ali vse je bilo zaman, ni mogel pozabiti bolečine, pa naj je prišel v sobo truden do smrti, da je kar omahnil na posteljo. Komaj je oči zaprl, že je stal pred njim rodni krov, že so se pričeli vrstiti pred njim razzori in so ga mikale redi, že je čul nekje daleč mukati živino, lajati Sulšana.

Ponoči je pogosto planil iz globokega sna; zdelo se mu je, kakor da ga je nekdo ali nekaj poklicalo glasno, na vsa usta, počasi in zategnjeno: France—e—e! Šinil je kvišku, široko razprl oči, si jih pomencal z žuljavimi rokami, zastrmel je v temo in v noč in v srcu mu je še vedno zvenel oni klic kakor odmev. Vstal je, stopil k oknu in gledal dolge ure proti domači vasi, dokler se ni pričelo daniti in je vstal, odšel ven in blodil v okolici po travnikih in poljih, dokler ni bil čas za delo. In komaj se je mogel odtrgati od dozorele zemlje; vsaka bilka,

vsaka travica mu je klicala: Ne hodi, France, ostani, ostani!

Strašno ga je vleklo domov. Vsak dan, ko je prihajal na delo, je moral noge siloma voditi v pravo smer, da mu niso ušle po cesti, ki pelje v rodno vas. In kadar je bil posel končan ter je France stal gori visoko na stavbi in strmel tja proti domu, je kar kipelo in vrelo v njem. Pojdi France, pojdi, čakajo te doma! Dom, zemlja, Ančka, mati! Pojdi, čemu umiraš tu med tujci, čemu si drugim hlapec, ko bi bil lahko sam svoj gospod na svoji zemlji! Pa je stisnil France zobe, pesti so se mu skrčile in nabrekli, zamižal je in pogoltnil vase grenko in trpko: berač!

Verno je nosil prisluženi denar v hrambo, se omejil na najnujnejše izdatke, samo, da je lahko vsak teden odločil, da se je prihranek povečal. Samo enkrat se je pustil zapeljati vabljivi misli, ko mu je bilo tako hudo, da je mislil, po njem mora biti: napil se je, da bi pozabil v omami pijske svoje hrepenenje in bolelost. Ali drugo jutro, ko se je zbudil in ga je bolela glava, še bolj pa srce, ker se je bil dal prevariti mamljivi skušnjavi in je videl, da je skoro celo dnevo plačo zapil, se je samega sebe sramoval in si ni upal nikomur pogledati v oči, ker je mislil, da vsi šepetajo med seboj: glej, ta se je sinoči napil, pijan je bil!

Ko je preteklo že skoro mesec dni, je nekega dopoldne France baš mešal malto in jo potem nalagal dečaku, ki jo je imel nesti visoko gori, ker se je stavba že bližala strehi, ko je ugledal izza vogala priti tri znane mu ljudi: Zoreta, Ančko in mater. Vsa kri mu je šinila iz lic v srce, ki mu je pričelo divje utripati. Zalučil je grebljo stran, pobegnil za zid v notranjost stavbe in je tam izza njega opazoval prišlece. Videl je, kako so se vsi trije razgledovali, opazil je materin blede obraz in upadlost Ančkinih lic, gledal oprezujoče poglede vseh treh in bral v njihovih očeh, da ga kličejo: »France!« Vztrepetal je po vsem životu, ko

je videl Zoreta z okornimi koraki stopiti k bližnjemu delavcu in ga slišal povprašati po njem. Delavec je preletel s pogledom okolje stavbe, skomignil nato z rameni in nesel svoj torvor naprej. Še je videl France, kako se je mati začudila, ko jim je prinesel Zore delavčev odgovor, in kako je Ančka vztrepetala. Nato je dekletostopilo k nadzorniku stavbe in povprašalo po Francetu. Ta je dobro slišal v svoje skrivališče:

»Malo prej je bil tukaj. Ne more biti daleč. Kar malo počakajte, kmalu se vrne!«

Besno je utripalo Francetu srce, ki je hotelo k njim, k njim, po katerih je tako dolgo in s tolikim hrepenenjem klicalo. Ali France si je pritisnil dlan trdo na prsi, se zasukal in odšel na drugem koncu stavbe v ulico, kjer je krenil v pot po polju in se tam zleknil v travo.

V pozno popoldne je ležal tam in se ni ganil z mesta. Šele, ko je bil prepričan, da so domači že odšli iz trga domov, se je dvignil in šel v svojo sobo, da se je takoj zaklenil vanjo in ležal na posteljo. Nedolgo zatem je nekdo potrkal na vrata. Gospodinja je bila, ki je povedala Francetu, da so neki ljudje že petkrat vprašali po njem in naročili, če pride, naj jih počaka doma. France je odgovoril, da je zaspan in že v postelji, da ni treba nikogar k njemu. Ali komaj je gospodinja odšla, se je že vrnila in z njo je stopalo več drugih. Ko je potrkal na vrata se France ni odzval.

»Pravkar sem govorila z njim, no, tri mora biti!« je hitela zunaj zatrjevati gospodinja.

Vnovič je potrkal, zdaj močneje in Zore je zaklical zunaj:

»France, odpri, če si živ!«

France se še ni mogel odločiti, da bi vstal in odprl.

Potrkal je še močneje in materin glas je zaprosil tako vroče in mehko, da se France ni mogel upirati:

»France, France, za pet ran božjih, odpri!«

Fant je planil pokonci, odklenil duri in jih odprl. Mati mu je skoro omahnila v naročje, Ančka je bila vsa zaskrbljena, Zore pa se je jezil:

»Fant, kakšne neumosti pa ugašnjaš? Ves dan te iščemo, pa te ni kakor bi se bil v zemljo udril! Si li obse seden?«

France je bil bled in ni vedel, kaj bi jim odgovoril. Mati pa je videla, kako je sinu hudo, in je tolažila:

»Oh, nič ne dè, samo da te vidim živega in zdravega!«

France pa, ki bi ji bil najraje padel okrog vratu, se je obrnil vstran in molčal.

»Kakšen pa si, France, saj te komaj prepoznam?« je s skrbjo ušlo Ančki in vsi trije so se ozrli vanj. Mati je začela tarnati, Zore pa je spregovoril, da bi utolažil:

»Vedel sem, da to ni zate. Lahko bi se bil že prej vrnil, ni bilo treba čakati, da pridemo pote!«

»Ne grem!« je trdo vrgel France iz sebe; »dobro mi je tukaj!«

»O, saj se ti vidi! Meniš da smo slepi?« mu je oporekla Ančka. In brž je nadaljevala, kakor da se ji je šele zdaj zjasnilo:

»Zato si se nam ognil, kajne? Kakor hočeš, prositi nisem prišla!«

France je že imel besedo na jeziku, trpko in trdo, toda prehitela ga je mati:

»Ne verjemi ji, France, najtežje te čaka ona, To samo tako govoril!«

»Nisem je prosil, naj pride!« se je utrgalo iz fanta. Oči pa so govorile drugače in v njih je bral Zore, ki je pričel:

»France, prišli smo, da smo na Ančko in nate prepisali. Jutri greš še ti k notarju, da podpišeš, pa je vse v redu. Potlej gremo pa skupaj domov. — Seveda, če si še tistih misli, da vza-meš Ančko!«

France je preletel s pogledom vse tri in se ustavil pri dekletu. Dolgo so molčali vsi, dokler ni France, ki je ves čas strmел nepremično v Ančko, odgovoril:

»Ne grem še domov! Berač ne mara priti k Vam!«

»Raje reci, da me ne maraš več!« je bruhnilo iz Ančke.

France je stopil k oknu. Tedaj je šla mati za njim, mu položila roko na rame in mu proseče dejala:

»Bodi pameten, France, in daj si k sebi! Saj vidiš sam, da ne moreš tako dalje!«

»Kdo to pravi?« jo je zavrnil sin in se potegnil v vis, da je segel z glavvo skoro do stropa nizke sobe. »Šele privadil sem se zdaj in zmorem trikrat toliko! Umril pa tudi ne bom za vami in za zemljo in domom!«

Trije gosti so se spogledali in Ančka je stopila proti durim. Trdo je privrelo iz nje:

»Če neče, pa naj pusti! Nazadnje bo še dejal, da sem se mu prišla ponujati! Jaz grem domov!«

Odprla je vrata in jih držala odprta, čakaje, da ji oče in Repnica sledita. Zore pa je stopil k Francetu in mu povedal:

»Ihta si bil, France, in boš, dokler boš živ! Ali, čakaj, da ti povem in v glavo ubijem! Dolinarja zaliva vino in ne bo več dolgo. Otroci se že zdaj, ko še oči ni zatisnil, kregajo in dajejo za doto. Tudi dolga je menda precej, ker vsi razen starega so nosili s kupa. Nihče neče biti kmet in se zariti v zemljo na Repnikovem. Tako ne bo dolgo, ko bo vse skupaj zopet na prodaj. — Lej, France, nekaj ti je ostalo od prodaje, nekaj si si zdaj prihranil. Tudi jaz bi dal Ančki za doto par stotakov, nekaj pa hranilnica, je rekel gospod, in vsaj hišo in nekaj polja okrog bi si kupil nazaj za prvo silo, drugo pa sčasoma, ako boš varčen in delaven. Vidiš, ni tedaj, da bi ostal na tujem, da bi bil hlapec in berač, kakor praviš; v svoje bi prišel nazaj! — No, ali boš zdaj še tiščal svojo, a?«

V Francetu je vrelo, je kipelo in se trgalo, da je komaj miril svojo nožtranjost. Najraje bi bil starega Zoreta za njegove novice objel, ali zmagal se je. Še je bilo presilno v njem

ono, ki ga je držalo nazaj: prišel bi k hiši skoro berač, s tujim denarjem bi kupil nazaj! Že je odprl usta, da bi kljub temu notranjemu odporu radi matere in Ančke dejal: »Grem!«, ko se je izza vrat oglasila Ančka:

»Zdaj menda ne boš več mislil, da te mislim kupiti?«

Tedaj pa je France prebledel in se zamračil, da sta se ustrašila mati in stari Zore. Bliskajoče je ošinil Ančko, stisnil najprej zobe in pesti, potem pa je izdaval iz sebe, kakor bi bil izpuhnil nekaj grenkega:

»Ne grem!«

In obrnil se je, pa jih je pustil same. Zdaj je Ančka stopila nazaj v sobo, prišla mater pod pazduho in očeta potegnila za rokav, rekoč:

»Pojdimo, sicer nas še ven poženel!«

Siloma je vlekla za seboj mater, ki se ni mogla z očmi ločiti od sina in jo je bolela ta ločitev tako, da mu niti: z bogom ni mogla reči. Zadnji je šel Zore, ki je postal na vratih, preden jih je odprl, pa dejal v temno sobo:

»Bog s teboj, France! Še je čas, še si premisli.«

Šel je tudi on in zaprl vrata za seboj. Za njim pa je planil France, odtrgal duri k sebi, obstal, se prijel za čelo, potem pa jih s silo zaprl nazaj, jih zaklenil in se oblečen vrgel na posteljo, da je zaječala.

V.

Lilo je kakor iz škafa tisto noč, ko je že proti polnoči stekel moški v porober proti Zoretovi bajti in se tam ob hlevu stisnil pod streho, še preden je utegnil zalajati pes, priklenjen na verigi. Bil je France, ki ga je zatekla nevihta sredi Repnikove domačije, vrnivšega se iz trga, kjer ni mogel več strpeti kljub vsem mukam in napenjanju zadnjih sil. Že v poznem mraku se je bil odločil, sam ne vedoč prav, kaj dela. Obšel je najprej rojstno hišo, ki je stala zaklenjena in zapuščena, kakor tisti dan, ko je bil slovo vzela od nje, zavlil je v hlev, kjer je poskusil

vrata in so se mu odprla. Potem ga je neslo v polje in dalje po travnikih, in ko je dobro prišel v hosto, se je iz oblakov, ki so že davno težki in črni prepregli nebo, ulilo na domačo zemljo, kakor v blagoslov prišlemu sinu.

V takem vremenu ni mogel vzdržati zunaj, čeprav se je malo menil za vreme; ali bliskalo se je vedno bolj in fant je bil že do kože premočen. Vendar mu je tako dobro delo, ko je zopet slišal grmenje na svoji domači zemlji, ko je videl bliskanje nad svojo domačijo, da se kar ni mogel koj odločiti, da bi se zatekel pod streho. Šel je počasi po bregu nizdol in šele, ko je pričela strm proti Zoretovi bajti, je pospešil korake, da je potem v teku prišel pod streho.

Zdaj je stal tam in gledal v nebo, ki se je kakor odpiralo med bliskanjem, ko je pričel lajati pes in ga France kljub pomirjevalnim besedam ni mogel umiriti. Še huje je lajal, tako da je zbudil gospodarja, ki je prišel na prag pogledat, kdo moti nočni mir okrog njegove hiše. Glasno je klical v noč: kdo je, pa se ni nič oglasilo. Tedaj je prenehalo deževati in pes se je znova pognal ob verigi ter se zaganjal proti hlevu. Zore je stopil nazaj v hišo, pa se kmalu vrnil z brlivko in se napotil proti hlevu. Tedaj se je izpod pristreška utrgala temna postava in pred Zoreta je stopil France ter voščil dober večer.

»Kdo pa je?« je vprašal Zore in dvignil brlivko, da bi prišleca spoznal v obraz. Ni še utegnil France povedati, da je on, ko je Zoretu omahnila luč in iz prsi se mu je izvil:

»France?!«

»Da, jaz sem, oče!«

»Kaj delaš tu na dežju, pojdi v hišo!«

»Nisem maral buditi!«

»Vso noč vendar ne moreš ostati tukaj v takem! Kar za menoj pojdi!«

»Grem takoj nazaj, da pridem za dne v trg na delo!«

»Ne nori, France, dovolj je že teh neumnosti! Kar za menoj v hišo, pa mir besedi!«

Potisnil je Franceta predse, stopil za njim, ga porinil skozi duri, jih zaprl in zapahnil, pa odprl hišo in zaklical proti kamri:

»Marjana, France je prišel!«

»Križ božji, pa v takem!« je prišel glas iz kamre in že se je slišalo, da vstajajo raz postelje. Pa ni še utegnila priti mati iz kamre v hišo, ko je že pritekla po stopnjicah iz gornjice Ančka, vsa zardela, planila v izbo in se vrgla Francetu okrog vratu:

»France, France, tako sem te težko čakala!«

Že je bila tudi mati pri sinu, ga prišla za roko, mu jo gladila, in ga gledala, kakor da ga vidi prvič v svojem življenju in se ga ne more nagledati, sina, ki se je vrnil v dom.

»Ženske, pustite ga no, da bo vsaj lahko sedel! Pa kaj za pod zob mu prinesite, saj vidite, da je žlakan in pretegnjen, da komaj stoji!« jih je nagnal Zore, ki ga je ganila bolest in radost v Francetovem obrazu in veselje žensk, česar vsega pa ni maral pokazati in se je skrtil za te vsakdanje besede skrbi. Res je hotela Ančka v kuhinjo, ali zabranil ji je France, ki je ni spustil, ampak jo krepko držal za roko in jo po dolgem molčanju poprosil:

»Ančka, ali nisi več huda name radi tistega zadnjič v trgu?«

»Saj tudi ti nisi. France! O, kako mi je bilo že tisočkrat žal!«

»Vidita, ihti ihtavi, neugnani, mari bi bila tačas svoje jezike malo bolj krotila, pa bi ne bilo vseh teh solza in praznih marnj, ki ni prav nič haska od njih!« se je navidezno jezil stari Zore in hitel iskat srajco od svojih, da jo je potem ponudil Francetu, ki je bil do kože premočen. Ženski sta šele zdaj to opazili in hiteli v kuhinjo, da pripravita kaj toplega, dokler se France ne preobleče.

Ko so vsi kljub pozni uri sedeli za mizo brez besede od same radosti in nenadnega veselja, je vprašala mati:

»Kako na, da si prišel in v takem, France?«

»Ni me strpelo več, pretežko je bilo zame!« je odgovarjal. »Samo pogledati sem hotel še enkrat sém gori, ker sem se bil za trdno namenil, da grem v Kanado, ker tako blizu doma, pa vendar na tujem in za tuje nisem mogel več zdržati. Pobral sem svojih par stvari, jih stisnil v žepe in odšel, ne da bi skoro sam vedel, kam, sém gori proti domači vasi in samo me je zaneslo na domačijo. Od tam sem mislil iti kar nazaj, ne da bi bil koga od vas videl, ker bi mi bilo slovo pretežko. Pa se ni mi dalo oditi. Mislil sem, da moram vsaj po oknih pogledati, vsaj v bližino stopiti, da bom zmoget na pot. Pa je kriv vaš Čuvaj, da me je oče dobil in me prignal v hišo!«

»Bog bodi zahvaljen, da je prišlo tako!« je vzkliknila mati. »sicer bi te ne videla nikoli več, preveč bi mi bilo prizadejalo. Zdaj pa ne pojdeš od tod, kajne da ne, France?« je toplo poprosila mati.

»Ne bi hotel, če bi me gnali; ne bi mogel! Preveč boli biti z doma, na tujem, čeprav tako blizu!«

»In ostaneš pri nas, kakor smo bili že govorili?« je povprašal Zore.

France ni odgovoril, samo Ančko je pogledal, ki je zardela in ni znala drugega reči kakor samo: »France!«, to pa tako goreče in tako iz srca, da so vsi vedeli, da bi umrla, ako bi France samo podvomil, bi li ostal, ali ne. Vendar je France še pobaral:

»Samo, če je Ančka še pri volji po vsem tem?«

Ančka mu ni odgovorila, ampak je stopila prav blizu njega in položila roko na mizo poleg njegove. France se je je oklenil s prsti trdo in vroče in njuna pogleda sta si povedala v enem samem hipu o vsem hrepenežnju, o vsej boli, o vsem pričakovanju in radosti in sreči in izpolnitvi nočojšnje večera. Mati je imela oči solzne, Zore pa je malo pogoltnil, se nerodno dvignil in stopil po hiši, rekoč:

»No, se bomo že še jutri pomenili

naprej, zdaj je treba v posteljo, na eno gre ura! — Kam boš legel, France?»

»Na skedenj grem, oče!«

»Ne boš raje tule, v hiši?«

»Mi bo lepše na senu! Mi je že tako dolgčas po njem, da komaj čakam, kdaj se zlekнем vanje!« je za-trdil France in vzel ponudeno mu brlivko, da si posveti na pod.

»Pazi, da česa ne pripališ!« ga je še opozoril Zore, potem pa je France odšel, za njim pa vsi trije vsak v svoj kraj. A zaspati ni mogel nihče od njih dolgo. Ko se je že zasvetilo tam za gorami, so še vsi čuli in obgve, v kolikič znova preživljali nocojšnjo nenadno radost in srečo. Izza oblakov pa se je svetilo vedno bolj in se vedrilo kakor obljuba boljšega, lepšega vremena...

* * *

Drugo dopoldne je bilo nebo kakor umita šipa v poznojesenskem solncu in svet pod njim je bil kakor sam smeh vanje. Na strmi za Zoretovo bajto je stal France, si zakrival z roko oči pred solčno bleščavo in zrl tja gori proti rojstni hiši, ki je samevala zapuščena in osamljena kakor izumrla sredi rebri nad vsemi drugimi. Žalostne so bile fantove oči; kakor da bi bile solze v njih, so bleščale in otožno sijale. Zdaj pa zdaj je mračna senca preletela obraz mladega moža in zobje so tiščali drug na drugega, kakor bi hoteli pregrizniti les. Tedaj je izza grmovja stopila za njegovim hrbtom Ančka, se po prstih približala samotnemu in mu položila obe dlani na oči.

»Ančka!« se je izvilo mlademu iz prsi in trdno so se njegovi prsti oklenili dekličinih rok. Ančka je popustila, da so ji zdrknile dlani na fantova ramena, se prestopila in zdaj sta si pogledala mlada dva v oči in samo veselje je bilo v njih.

»Ti je hudo, ko gledaš gori, kajne, France?«

»Vprašaj! — Ne vem, kako bom zmogel tukaj, tako blizu?«

»Že zopet obupuješ; nič nimaš vere vase in vame!«

»Ne obupujem, le hudo mi je, tako strašno hudo!«

»Vse se obrača, France, tudi nama se bo obrnilo na bolje!« ga je tolažila.

France je molčal, tiha žalost je bila v njem. In tiho, kakor da ne bi hotela motiti neme bolečine, je spregovorila Ančka:

»Samo, da si spet doma, France!«

Hvaležno ji je pogledal fant v oči in se nasmehnil. V tem hipu se je iz doline gori začul navček, mrtvaški zvonček.

»Nekdo je umrl,« je dejal France.

»Dolar, nihče drugi ne,« je pokaznila Ančka. »Že sinoči so ga pre-videli in mu svetili. Zdaj ga je vzela noč.«

»In naš dom je spet brez gospodarjal« se je trpko iztrgalo Francetu.

»Ne za dolgo, France, zdaj sva midva tu!« je krepko in moško dejala Ančka.

Najraje bi bil France Ančko objel za te besede. Poprijel jo je za roko, jo potegnil za seboj in odšla sta proti bajti. Spotoma je zagrabil France z roko v strniščno deteljo, ki je veselo gnala in se razraščala, iztrgal cel šop s koreninami vred in ga pritisnil k licu ter polglasno dejal dekletu:

»Kako lepo diši, nà!«

Pritisnil je sveže, od ponočnega dežja še mokre liste Ančki v lice. Dekle pa je nenadoma pograbilo po nudi in ji šop, ga iztrgala Francetu iz roke in mu ga zalučala v obraz, da ga je vsega pokrilo zelenje in mu za hip vzelo vid. Stekla je po strmini navzdol, za njo pa se je pognal France in veselo klical:

»Čakaj, čakaj, Ančka, ti bom nekaj povedal!«

Pritekla sta oba hkrati v duri, da bi bila kmalu prevrnila mater, ki je nesla kokošim pest zrnja. Na dvoru pa je stal in se smejal Zore ter sam zase zatrdil:

»V nedeljo gremo pa v farovž!«

S L A V K O S A V I N Š E K.

NJEGOVO KRALJEVO VISOČANSTVO PRESTOLONASLEDNIK HUMBERT SAVOJSKI.

Dne 15. septembra 1929 bo princ Humbert Savojski, prestolonaslednik Italije, dovršil 25. leto. V vztrajnem, tihem delu se je vso mladeniško dobo pripravljaval za zgodovinsko nalogo, da kedaj prevzame v roke kraljevsko žezlo. Prestolonaslednik služi zdaj kot častnik v vojski. Naj mladega kraljeviča spremlja božja pomoč!

SILVIO PELLICO. SLIKA IZ BOJEV ZA ZEDINJENJE

Italija je po padcu cesarja Napoleona postala plen tujih vladarjev. Na dunajskem kongresu leta 1815. so evropske velesile razdelile Italijo na osem večjih držav. V njih so vladali tuji knezi s svojimi dvori in zatirali vsako svobodoljubno narodno stremljenje. Le v sardinskem kraljestvu, ki je obsegalo otok Sardinijo, Pijemont, Ligurijo in Nico, je vladala rodbina Savojska, ki je z nastopom kralja Karla Alberta postala živo gorišče narodnega zedinjenja.

V tej žalostni, težki dobi je italijanski narod pokazal, da živijo v njegovem osrčju neizcrpne življenske sile. Po vseh pokrajinah Italije so začele vstajati skupine borcev za domovino,

idealnih, za pravico in blagor naroda navdušenih in na skrajne žrtve pripravljenih mož. Na jugu, v napoljskem kraljestvu, je svobodoljubne rodoljube vodil general Guglielmo Pepe. S pomočjo tujih vlad je napoljski kralj Ferdinand v krvi zadušil to gibanje; a pod pepelom je tlel ogenj domovinske ljubezni naprej. V Pijemontu so svobodoljubni domorodci, ki jih je vodil Santorre Santarosa, zahtevali ustavo. Najbolj globoko in daleč segajoče pa je bilo domovinsko gibanje v Lombardiji in Benečiji, pod oblastjo avstrijsko. Tod so se mogoče no razširila tajna društva, ki so pripravljala pot narodni svobodi Italije. Vplivni in goreči možje, med njimi veliki pesniki in genialni znanstveniki so delovali v tem gibanju. Ena najlepših osebnosti med njimi je Silvio Pellico.

Silvio Pellico (rojen l. 1788.) se je že kot mladenič prepojil z veliko in žlahtno ljubeznijo do italijanskega naroda in je že zgodaj spoznal, v kako žalostno stanje so tujci privedli Italijo. Združil se je z odličnimi mladimi rodoljubi in skupno so pripravljali čas, da se italijanske dežele otmejo tuji oblasti in združijo v enotno, svobodno državo, v kateri bo italijansko ljudstvo gospodar. Pellico je že zgodaj zavzel ugledno stališče v tedanjem italijanskem kulturnem svetu, ker je priobčil krasne pesmi in drame.

Silvio Pellico.

Ko je avstrijski absolutizem, v strahu, da bi mlado narodno gibanje moglo kedaj zrušiti njegovo vladu, začel preganjati domoljube, je takoj obrnil pest proti mlademu pisatelju. Leta 1820. so avstrijski biriči odvedli Silvija Pellica v strašne beneške svinčene ječe. Zdaj je začel njegov križev pot. Obtožili so ga veleizdaje. Resnično, en zločin je imel na sebi: ta, da je ljubil svojo domovino. To je slovesno in v dovršeno lepi obliki oznanjal v svojih spisih, s svojimi deli, z vztrajnim sodelovanjem v tovarištvu, ki si je zapisalo na zastavo:

Svoboda in zedinjenje Italije. Toda ne Pellico ne njegovi tovariši, ki so bili tudi zaprti, niso bili krivi ne zločina ne zarot ne krvavih naklepov; brez madeža so stali pred sodniki. Bili so to izbrani duhovi in velika upanja Italije, ki so, ne s tajnim varjenjem, ampak javno vzgajali ljudstvo k domovinski ljubezni. Oni so imeli v rokah pravico in žarko ljubav — nemški absolutizem pa je imel v rokah bajonete in topove.

Silvio Pellico je bil obsojen na smrt radi veleizdaje, pozneje pomiloščen na težko ječo. Odvedli so ga v grad Spielberg nad Brnom na Moravskem, kjer je rahli pesnik preživel deset grenkih let. To življensko dobo je popisal v sloveči knjigi »Le mie prigioni,« ki se je razširila po vsem svetu; izšla je tudi v slovenščini. V njej zelo priprosto, pristrčno in z globoko resničnostjo opisuje svoje jetniško življenje. Te nesmrtni strani prožijo blesteč zglede junaške vdanosti, skalno trdnega zaupanja v božjo previdnost, ki po nedolžnem preganjanju ne zapusti. Z ganjenim srcem prebiraš te žalostne zgodbe s potovanja, mučeniške prizore iz ječe, vidiš upanja, muke v strašni samoti, hrepenenje po materi, bridko trpljenje desetih let pod zemljo. Toda vso knjigo preveva krščanska milina in ljubav; zastonj iščeš v njej eno samo besedo sovraštva, zaničevanja, ali mržnje proti krivičnim sodnikom. »Moje ječe« so sad v trpljenju izčiščenega in poveličanega srca. Kar je Silvio Pellico zapisal v svoji knjigi »O dolžnostih človeka«, to mu je samemu bilo življensko vodilo: »Prva naša dolžnost je, da ljubimo resnico in verujemo vanjo.«

Silvio Pellico je umrl l. 1854., še preden je mogel videti uresničen sen svojih mladih let, zedinjeno Italijo. Toda njegovo in drugih rodoljubov delo za domovino je rodilo uspehe: šestnajst let po njegovi smrti je vstala Italija, zedinjena pod vlado hiše Savojske. In v trdem delu je narod začel korakati nasproti svetlejši bodočnosti.

»ITALIA« ČREZ SEVERNI TEČAJ.

General Nobile, čigar prvi polet na severni tečaj smo opisali v koledarju za l. 1927., se je odločil, da poleti s pomladi 1928 vnovič na severni tečaj, topot pa z zračno ladjo, ki nosi ime »Italia«. Na tihem so se vršile dolge mesece preizkušnje in priprave za ta drzni polet. Nobile si je odbral moštvo, same izkušene plovce, dva znanstvena raziskovalca, enega časnika, vsega vkup 14 ljudi. V nedeljo dne 15. aprila ob 2 in pol zjutraj se je »Italia« dvignila z milanskega letališča in jo je urezala črez Trst in Dunaj. Nad Trstom je plula ob pol osmih zjutraj, ob 3. popoldne je bila nad Dunajem, ponoči je preletela Šlezijo in pristala v ponedeljek zjutraj ob 7.45 zraven mesta Stolpa ob obali Vzhodnega morja. V 24. urah je torej preletela Srednjo Evropo od Jadranskega do Vzhodnega morja. Tu so ladjo popravili, ker so jo viharji na potu nekolikaj poškodovali. Nemško prebivalstvo je italijanske letalce spoštljivo in ljubeznivo sprejelo.

Ko so dovršili poprave in znova pregledali vse stroje in instrumente, so se zrakoplovci spet dvignili in pluli do mesta Vadsoe na skrajnem severu Norveške. Tam je »Italia« čakala na ugodno vreme in je nato prešla morje ter se zasedrila v Kraljevem zalivu (na zemljevidku: Baya del Re) na Svalbardskem otočju. Tu je stala kraljeva bojna ladja »Città di Milano«, ki je ves čas tvorila izhodišče za polete in pozneje za rešilna podjetja.

»Italia« je napravila najprej polet, da razišče ledenomorske pušče severno od Sibiriije. Srečno je šlo in prinesli so s seboj nove dragocene po-

datke o teh pokrajinah. Ko se je vreme spet zjasnilo, se je »Italia« dvignila proti severnemu tečaju. O polnoči dne 24. maja je zrakoplov dospel na tečaj. Nobile je spustil na tečaju italijansko zastavo in hrastov križ,

»Italia« se vrača s raziskovalnega poleta.

ki mu ga je bil podaril papež. Prvi smoter je bil dosežen! Dve uri je »Italia« krožila nad tečajno okolico, potem pa se je okrenila nazaj proti Svalbardskemu otočju. »Italia« je stala vso pot v brzovjavni zvezi z ladjo »Città di Milano«. V petek dne 25. maja zvečer ob 10.40 je ladja prejela zadnjo brzovjavno vest z »Italije«. Potem je vse utihnilo in dneve in dneve ni bilo o zrakoplovu sluha.

Kaj se je bilo zgodilo? Ko se je po 18. dneh spet oglasil radiotelegrafist Biagi od zrakoplovske posadke, je poročal: »Italijo« je zalotila nesreča. Dne 25. maja ob 10 in pol je zrakoplov plul kakih 500 m nad zemljo; vse je bilo v redu. Kar hipoma začne zrakoplov brzo padati, v dveh minutah je udarila kabina ob led in se razbila, balon pa je olajšan splahutnil v vis in viharen veter ga je odnesel na vzhodno stran. V kabini je bilo 8 mož, ki so vsi živi ostali na ledu. Eden izmed moštva je padel iz balona na led in bil na mestu mrtev. Z balonom je veter zavlekel 6 tovarišev v neznano prostranost.

Skupina na ledu z generalom Nobilejem je brž začela skrbeti za rešitev. Postavili so si na ledenem skladu šotor rdeče barve in vanj so spravili vse, kar se je s kabino rešilo. Najboljše upanje jim je nudil radijski aparat, ki so ga imeli s seboj. Sicer pa je bil njih položaj obupen. V neznanj samoti, na tankem ledenem skladu, v katerem so se odpirale globoke razpoke, pretreseni od padca — so videli smrt prihajati. Šved Malgreen se je dvignil, da gre peš črez ledena gorovja iskat pomoči. Vzel je s seboj Italijana Marianna in Zappija. To je bil obupen poskus, rešiti tovarišem življenje.

Taborniki pri rdečem šotoru so pa tesnobno čakali, čakali, da bi z radijem ujeli kako besedo iz živega sveta. Prišla je. Dne 12. junija se je oglasila »Città di Milano«. Zdaj je lahko začela rešilna ekspedicija z uspešnim delom. Od vseh strani so hiteli na pomoč. Na Svalbardskem otočju se je zbralo celo brodovje letal: dve italijanski pod poveljstvom kapitanov Maddalena in Penzo, pripravniki za obširne polete, potem štiri švedska, ki imajo operacijsko izhodišče na ladji »Tanja« v Deviškem zalivu, in slednjič dve norveški letali, ki ju vodita slavna letalca Holm in Larsen, opiraje se na ladjo »Bra-ganza«.

Vsa posadka ladje »Città di Mila-

no« je preživljala ure tesnega pričakovanja. Ladja je zaplula proti severu in je na 28. maja prešla 80 stopinj širine, v hudem snežnem viharju. Radijo je s krova brez nehanja klical izgubljene letalce. Ladja je pristala na Danskem otoku, odtam pa se je pokresu pomaknila višje na severovzhod in se zasidrala v Deviškem zalivu.

Svalbardsko otočje in Severovzhodna zemlja; zgoraj na levi kraj, kjer je stal rdeči šotor.

Dne 18. junija se je v Bergenu na Norveškem dvignilo letalo »Latham 47« in poletelo v smeri proti Svalbardskemu otočju. Letalu je poveljeval sloveči norveški narodni junak Raoul Amudsen, največji raziskovalec severnotečajnih pokrajin, vodil pa je letalo francoski poročnik Guilbaud; na »Lathamu« je bilo šest oseb. Odleteli so, da poiščejo skupino, ki jo je »Italia« odnesla proti vzhodu. Toda niso se več vrnili. O »Lathamu« ni sledu. Junaški Amudsen in tovariši so se bržda ponesrečili.

Dne 21. junija se je dvignilo v Krajevem zalivu letalo z italijanskimi barvami in imenom »S 55«. Poveljeval mu je *Maddalena*, z njim so šli poročnik Cagni, motorist Rampini in radiotelegrafist kr. mornarice, Marsano. Obrnili so se na vzhodno stran in komaj so prileteli nad otok Foyn, je Marsano začel klicati radiopostajo »Italije«.

V rdečem šotoru so jih čez čas zaslišali! Biagi je odgovoril, naj okretno letalo; zdajci je zdrčalo nad rdečim šotorom, pa kar naprej, ker letalci majcene kolibice v ledenem morju niso zapazili. Brž je Biagi brzojavil, naj se vrnejo, naj se bližajo. In čez pol ure so letalci zagledali v ledeni puščavi, med čermi, razpokami in modrimi sencami, rdeči šotorček in ljudi, ki so jim mahali z rokami. Bilo je ko hipna prikazen, zakaj letečim je rdeča točka brž zginila — in že so se vprašali, ali ni bil to le slepeč pri vid, kakor se včasih pokaže razburjeni domišljiji omočenih popotnikov. Vrhu vsega je zdaj še Biagi obmolnil. Letalo je krožilo nad pokrajino, zdaj visoko, zdaj v nižini, in je presiskovalo poljano za poljano, kjer so slutili šotor. Po dolgem brezuspešnem iskanju so se morali vrniti na otok Foyn. Z radijem so pa brez nehanja klicali »Italijo« — in glej, spet se je oglasila! Čez par minut so letalci že zagledali taborišče z rdečim šotorom, na katerem je plapolala zastava. Taborišče je stalo v ledenem skladu, ki je bil nekolikanj izdolben, posut z ostrimi ledenimi ploščami, okoli šotora pa je bil sneg umazane barve. Na tem ledenem skladu živi pet ljudi že 25 dni! Globoko ganotje je zgrabilo tovariše, ki so prileteli izgubljenim na pomoč.

Letalo je začelo krožiti v kratkih zavojih okoli taborišča, medtem pa sta Cagni in Rampini metala ponesrečencem živila, obutalo, obleko, puške, streljivo, zdravila, zastavice in dimnate bombe za opozorila, in slednjič pnevmatično ladjo. Na ledu je pet oseb mahalo z rokami in cunjami, da

bi letalci ne zgubili šotora izpred oči. Sredi med njimi so letalci zagledali lepo postavo generala Nobileja v beli volneni jopi. Dvanajstkrat je letalo plulo nad šotorom in spuščalo pri-nešene predmete na tla. Ko so končali, so z rokami in radijem pristrčno pozdravili tovariše; potem so zakrenili nazaj proti Deviškemu zalivu, kamor so prišli ob 1 in pol popoldne, slovesno pozdravljeni od posadke ladje »Città di Braganza«.

Pozneje je italijansko letalo še enkrat poneslo tabornikom pomoč in uteho. Ime junaškega poveljnika *Maddalena* pa je za večno zapisano v svetovni zgodovini letalstva.

Par dni pozneje so ponesrečenci že upali, da bodo rešeni iz ledene ječe. Zakaj dne 23. junija je poletel švedski poročnik Lundborg v smeri proti taborišču z rdečim šotorom. Posrečilo se mu je, da je tam pristal, v burno veselje ponesrečencev. Lundborg je izstopil in se postavil pred generalom Nobilejem v pozor, proseč za povelja. Po kratkem, živahnem posvetu so vsi navzoči sklenili, naj letalo odpelje najprej generala Nobileja, ki bo pač najbolj spretno vodil z ladje »Città di Milano« celotno rešilno akcijo. Lundborg je z generalom odletel na ladjo, ga izkrcal in že čez par ur je zopet krožil nad taboriščem. Toda v teh par urah so se na ledu razpoke razširile in poglobile. Ko je letalo pristalo, je nekaj metrov drselo po ledu, potem pa je zadelo ob rob razpoke, se nagnilo naprej — in propeler se je razletel na kosce. Lundborg je ostal zdrav, pa ni mogel več nazaj!

Zdaj je vojni minister brzojavno imenoval za poveljnika taborišča kapitana Viglierija. Mala četa je dolgo čakala rešitve. Še so krožila nad njo letala, toda ker je ledeni sklad vedno bolj pokal in se topil ter tanjšal, se niso več upali spuščati se na led, da bi ga ne prebili in ne potopili cele karavane.

Tisti čas pa sta polagoma prodirala proti taborišču dva parnika s ledolomca, ki so ju poslali Rusi na pomoč.

Od ene strani je vozil »Maligin« z letalcem Babuškinom na krovu, okoli Svalbardskega otočja pa je lomil ledeno skalovje parnik »Krasin«. Ta ladja je težka 10.000 ton, dolga 93 m, široka 21 m. Ladja tare led tako, da se s prednjim delom požene na vrh ledene ploskve, vijaki pa istočasno odvajajo vodni tok izpod napadene ploskve nazaj. Pod silno težo ladje se prelomi tudi do 7 metrov debela ledena plast. Ko led počí, se začuje grozen trušč, kakor bi streljali topovi, in ladjin kljun se spet pogrezne v vodo. Po razpoki plove ladja naprej.

»Krasin« je lomastil proti rdečemu šotoru. Med potjo pa se je z ladje dvignil letalec Čuhnovski, ki je dne 12. julija odkril na majhni ledeni plošči dva človeka. To je bila skupina, ki se je 25. maja ločila od Nobileja in hotela peš prodreti na zapadno obrežje. To skupino je vodil švedski tečajni raziskovalec Malgreen, z njim sta šla Mariano in Zappi. Malgreen je na poti od šibkosti in ker je imel zlomljeno roko, obležal in ukazal tovarišema, naj marširata naprej, da poiščeta pomoč za tovariše na taborišču. Slušala sta, a sta kmalu obnemogla; dneve in dneve brez hrane sta čakala na 15 metrov široki ledeni plošči smrti. Marianiju so noge premrle, da so mu pozneje eno morali odrezati. »Krasin« se je približal ledeni plošči, ruski pomorščaki so napravili most, po katerem so ponesrečenca spravili na krov. »Krasin« jo je nato lomil naprej proti rdečemu šotoru.

Lahko si mislimo, kako veseli so bili ponesrečenci, ko so zagledali dim bližajoče se ladje! Dne 12. julija ob 9. zvečer se je »Krasin« ustavil in naložil ponesrečence. Potem se je obrnil nazaj. Po poti so s »Krasina« zapazili dva človeka na otoku Foyn. Bila sta kapitan Sora in vodnik Van Dougen, ki sta šla peš iskat ponesrečence. »Krasin« je to sporočil v »Deviški zaliv«, odkoder so poslali finskega letalca Sarkota na otok Foyn, da ju je pripeljal na varno. Tako je bila cela

skupina iz kabine »Italije« rešena, potem ko je v strašnem mrazu in ledu, na tenki ledeni ploskvi, viseč med življenjem in smrtjo preživela 48 bridkih dni. V tej strašni stiski pa se je izkazala notranja moč in krepcina poletnikov: vedro, zavestno, moško so vse prenašali v misli na domovino.

In ko so se vrnili, jih je domovina zmagoslavno sprejela, neustrašene borce za odkritje zemlje. Pa tudi osmero junakov, ki so zginili v ledeni brezmejnosti, ohrani domovina v častnem spominu.

KAJ LEPEGA VIDIM NA NEMŠKEM.

Ko gledam nemško življenje, mi misli rade zletijo na južno stran, v domače kraje. Ker berem slovenske časnike, vem vse, kaj in kako se godi tam doli. Zato mi tudi misli neprestano švigajo med Nemčijo in domačijo. Posebno pa še mislim na vas, kadar opažam razlike med tu in tam, primerjam in preudarjam, kaj je boljšega na Nemškem, kaj pa med Slovenci...

Da vidite, kaki so tukaj kraji, vam pošiljam nekaj slik.

Kaj me je na Nemško privedlo, nekateri udje Goriške Mohorjeve družbe že veste. Kateri pa ne veste, vam takoj povem. Tukaj nebiva že več let kakih štiri do pet tisoč slovenskih mož z družinami. Če štejemo vse družinske ude za Slovence, bi bilo vseh Slovencev na Nemškem dvajset do trideset tisoč. Tudi vaših ožjih rojakov, Goričanov, je nekaj tukaj. In sicer je največ Bovčanov, nekaj pa tudi Tolmincev in Cerkljanov. Pod zemljo rijejo in kopljejo ter izbijajo iz nje svoj kruh, ki jim ga domovina ni mogla dati. Godi se jim različno, če so zdravi in močni, da delajo, jim ni preslabo. Zaslužijo, da se dá živeti. Delo v jami je pa zelo nevarno, mnogo se jih do smrti pobije. Veliko jih

že krije nemška zemlja. Če so pa opešali in nimajo polne pokojnine — to je tedaj, ako so že prestari sem prišli — potem jim gre pa trda za življenje. Enako tudi živijo vdove, stare ženice, ki nimajo po možu cele pokojnine, prav revno življenje. Sreča je ta, da so domačini tukaj dobri in siromakom veliko pomagajo, drugače bi bilo še hujše. — Pravim: če bi šteli vse družinske ude za Slovence. Toda otroke slovenskih staršev komaj še prištevamo med Slovence. Sicer se zavedajo, da so slovenskega rodu, tudi razumejo slovensko, ko od staršev slišijo — govoriti pa redkokdo dobro zna, razen če je bil nekaj časa pri sorodnikih v domačiji. To stori vse okoličica. Ne le da je šola čisto nemška, tudi cerkev in vsa okolica je nemška. Njih otroci niti razumeli ne bodo slovensko. In to je povsod, kamor se preselijo Slovenci v tujo deželo, ne samó na Nemškem. A ne samó Slovincem se tako godi, marveč drugim narodom tudi. Če pridejo Nemci v Ameriko, se tudi njih kri poangleži. Držijo se samo tam, kjer prebivajo v večjem številu skupaj. — V verskem oziru je nekaj dobrih in prav dobrih; nekateri so boljši kakor bi bili doma, ker imajo na domačinih jako lepe zglede. Veliko je pa tudi versko zgubljenih, ne samo moških, tudi žensk. Leta in leta ne grejo v cerkev, tudi ne, če jih pride slovenski duhovnik vabit in jim svojo pomoč ponujat. Ne čutijo nobenih drugih potreb kakor jesti in piti in se oblečiti in uživati. Ne vidijo dalj kakor v skledo. Uboგი otroci, ki se rodijo in odraščajo v takih družinah, ki imajo take matere!... Kdor pa hoče na Nemškem dober biti, je pa lahko; priložnosti ima dosti, prostosti pa tudi. Nemci tujcem ne delajo nobene sile, tujci se lahko gibljejo svobodno. Mi imamo tukaj 27 slovenskih katoliških društev sv. Barbare in 20 rožnovenskih bratovščin za žene. Po cerkvah slovensko pojemo pa celó, da je veselje! Pa ne samo po cerkvah. Tudi po cestah se slovenska pesem glasi

svobodno. Društva imajo svojo »zvezok«. Vsako leto napravimo par skupnih slavnosti, korakamo v sprevedu po ulicah s svojimi zastavami, katerih imamo nad dvajset.

Ko sem prišel pred petimi leti prvič v te kraje, sem pač začudeno gledal. Prišel sem v nov svet. Tri reči so posebno vzbudile mojo pozornost.

Remagen ob Renu: cerkev sv. Apolinarija.

Prvič promet. Že kolodvor v Monakovem je nekaj velikanskega, česar mi nismo navajeni. Promet je silno velik. Železnice in tramvaji so speljani in razpleteni na vse strani. In kako živahno življenje po kolodvorih! Z velikih kolodvorov gre na dan po dve sto ali še več osebnih vlakov; tovornih pa sploh ni mogoče šteti. Če grem iz Kölna v Düsseldorf in zamudim en vlak, ni treba dolgo čakati, kmalu, časih le čez nekaj minut, vozi že drugi. Zdaj stanujem ob reki Reni, največji nemški reki. Ne verjamete, kako živahno je na tej vodi! Parniki švigajo gor in dol, pozimi tovorni, poleti tudi osebni. Pravijo, da se po Reni prevozi toliko blaga kakor bi ga speljalo 80 železnic, ne vlakov, ampak železniških prog!

Drugo, nad čimer sem strmél, je industrija: tovarne in rudokopi. Visoki tovarniški dimniki štrlijo povsod kvišku. Zemlja, na kateri so naseljeni naši rojaki, je velika približno kakor cela Goriška (brez Istre), a je čisto ravna. Po vsej tej pokrajini so raztreseni naši ljudje. Na tem ozemlju je več ko 300 rudnikov, katerih vsak ima po 2000 do 3000 delavcev. To je men-

da že nekaj! Koplje se samo premog. Vse to je nastalo v zadnjih petdesetih letih. Približno vsake pol ure narazen je en rudnik. Vhod v rudokop ni zvrtnan v hrib, kakor je to marsikje drugod, ampak naravnost v tla. Rudniki so globoki po 500 in tudi po 800 metrov. Naprava je pa taka, da so rudarji v par sekundah na dnu. A če se železna vrvi, ki je sicer silno debela, utrga, je pa — vse drobnost. Se ne zgodi kmalu, a se je vendar že zgodilo. Tak rudnik — Nemci mu pravijo »ceha« — je velikanska stvar že na vrhu zemlje, kaj šele spodaj! Tu vam je več velikanskih poslopij in orjaških dimnikov, višjih kakor zvoniki. Na prava take cehe stane kakih 30 milijonov mark, in marka je zdaj visoka. Da so toliko delavcev pod streho spravili, so morali zidati nešteto hiš in hišic — takoimenovanih kolonij. Vsaka ceha ima svojo kolonijo, obstoječo iz kakih 200 ali 300 hiš. Hiše so večinoma bolj majhne, kar je boljše, ker ni dobro, če jih preveč v eni hiši stanuje. Čim več jih je, bolj se kregajo in tudi drug drugega pohujšujejo. Navadno so pritlične hišice, v katerih stanujejo po dva, tri, štiri družine, vsaka s svojim vhomom. Stanovanja delavska so prostorna in čedna. — Da je bilo vse to zame nekaj novega, ker pri nas kaj takega ni, si lahko mislite.

Kaj pa je bila tretja stvar, ki je moja pozornost vzbudila? — Že prvo jutro, ko sem se vozil mimo teh naselbin, mi je prijetno delo, ko sem opazil poleg mnogih dimnikov tudi toliko cerkvenih zvonikov kvišku se dvigati. Hvala Bogu, sem rekel, to je dokaz, da ljudje duše še niso čisto ubili, zamorili, da ne mislijo samo na denar, kruh in meso, ampak na kaj višjega tudi še. Z novo ceho in naselbino vred je povsod nastala tudi nova cerkev in župnija. V teku 50 let je nastalo nad 300 novih cerkvá. Te cerkve so večinoma zelo velike, nekatere tudi take kakor cerkev Sv. Antona Novega v Trstu, če ste jo že videli, če ne še večje. Ponekod imajo pa tudi za-

silne cerkve. Kajti nove župnije še vedno nastajajo, in če ni dosti denarja, da bi takoj sezidali veliko cerkev, napravijo zaenkrat zasilno, ki se bo pozneje, ko pride prava cerkev, porabila za društveno dvorano.

Kar je pa glavno, je to, da te cerkve ne stojijo prazne, ampak so lepo obiskovane. Na Nemškem sta dve veri: protestantje in katoličani. Dasi je protestantov veliko, je katoličanov še vedno 20 milijonov. In ti kraji na zapadu Nemčije ob Reni so večinoma katoliški. Da je po takih krajih, kjer je nabranih skupaj toliko ljudi, na milijone, ki so se naleteli skupaj iz vseh krajev Evrope, tudi veliko soderge, se razume. To je povsod po svetu in je na Nemškem tudi. Splošno pa so nemški katoličani, posebno domačini, dobri, prepričani in odločni. O tem priča naprimer že to, da ima veliko mesto Köln, ki šteje 800.000 prebivalcev, odločno katoliškega moža za župana. Doktor Adenauer je njegovo ime, in je obenem predsednik nanovo ustanovljenega misijonskega društva za nabavo modernih prometnih sredstev: avtomobilov, parnikov in zrakoplovov za misijone. Posebno dobro katoliško mesto je tudi Essen s pol milijona prebivalci. To je največje industrijsko mesto v Srednji Evropi; tu so velikanske Kruppove tovarne, kjer so pred vojsko izdelovali topove, zdaj pa druge bolj pametne reči. Tu je delavstva kakih 50.000. V Kölnu je 66 župnij, v Essenu pa 33. Cerkve pa so v obeh mestih, posebno še v Essenu, polne. Neki župnik mi je rekel: Če pridete v nedeljo ob enajstih k nam v cerkev, boste videli cerkev polno mož, tako natlačeno, da bi jim lahko po glavah hodili. Stolna cerkev v Kölnu, ki jo vidite pred seboj v podobi, je največja cerkev na Nemškem; po svoji mogočnosti spominja na cerkev sv. Petra v Rimu, čeprav je zidana čisto drugače. Prostora ima za 25.000 ljudi. Veliki zvon te cerkve pa je morda največji zvon na svetu, tehta 25.000 kilogramov. Enkrat sem bil pri pridigi v stolni cerkvi,

tudi ob enajstih. Pravijo, da posluša pridigarja 10.000 ljudi. Jaz, ki sem stal bolj zadaj, ga nisem mogel dobro razumeti, dasi je bil glasen. Posebno dobra katoliška mesta so tudi Aachen, Trier, Münster, Paderborn. Tudi ta in še druga imajo dobre katoliške može za župane, može, ki verske dolžnosti vestno izpolnjujejo in se s ponosom imenujejo katoličane. Ko te in take reči slišim, se nehoče spomnim na slovenske kraje, kjer tako velikih mest sploh ni, kjer pa je že skoro vsako malo mestece, da, skoro vsak trg, moral imeti župana, ki se ni ponašal s svojim katoličanstvom, ampak se včasih bahal s tem, da vere in cerkve ne mara.

Če vas ne bom dolgočasil, naj vam opišem še nekatere posamezne strani javnega življenja v Nemčiji.

Najprej šola! Da je tukaj dosti šol in da so nemške šole na višku naš predka, mi ni treba šele praviti. Šola traja osem let. Kljub temu napredku pa je — v nasprotju z bivšo avstrijsko šolo — nemškim učiteljem še danes dovoljeno, da smejo porednega otroka, če je treba, — našvrkati. V Avstriji je bilo to prepovedano. Tudi to je bil sad avstrijskega liberalizma. — A kar je na nemški šoli posebnega, je to, da je ta šola — verska. Katoličani imajo svoje šole, protestantje svoje. Kaka pa je verska šola? Taka, da so vsi učitelji verni in da otroke versko vzgajajo. Veronauk je v vsakem razredu ne po dve, ampak po pet ur na teden. Ker bi bilo pa toliko verouka za duhovnike preveč, poučujejo krščanski nauk tudi učitelji. Celó na prvo spoved pripravljajo otroke učitelji in sicer — tako so mi povedali duhovniki — jih pripravijo prav dobro. Le na prvo sv. obhajilo pripravljajo otroke duhovniki sami. Prvo sv. obhajilo je na Nemškem zmirom v nedeljo in sicer z največjo slovesnostjo. To je v vsaki župniji skoro največji praznik celega leta. Ko sem to prvič videl, sem kar strmel nad vsem, posebno nad krasnim redom in pa nad tem, s kako pobožnostjo so

z otroci vred prejeli sv. obhajilo tudi vsi učitelji in učiteljice. Pa tudi vsi starši so povabljeni, da z otroci vred pristopijo k božji mizi. Če so učitelji verni, so pa učiteljice še prav posebno pobožne. Versko nebrižna učiteljica, kakršnih je pri nas doma polno, je v katoliških deželah Nemčije neznašna stvar. Šolska sv. maša je vsak dan; vendar tako, da niso vsi otroci dolžni biti pri sv. maši vsak dan, ampak vsaj pa dvakrat na teden.

Stolnica v Kölnu ob Renu.

Če imajo Nemci tako šolo — si mislite — potem so lahko dobri. Res je, šola naredi mnogo. Toda ne smete se Slovenci s tem izgovarjati, češ, pri nas ni taka šola, zato se pri nas ne da kaj takega doseči. Vedite dobro: Šola naredi mnogo, — a domača hiša naredi neizmerno več. To skušnjo imamo vsi, ki smo kdaj v šoli poučevali. Tisti otroci, ki so od doma, od staršev, dobro vzgojeni, s tistimi je v šoli prijetno delati. Z otroci pa, ki so od doma zanemarjeni, najboljši učitelj ali katehet ne more veliko napraviti. Zapomnite si matere, kar sem jaz doma s prižnice stokrat povedal: Kar mati naredi, to najbolj drži; kar mati zanemari, tega za njo nobeden ne popravi. Da še tako dobra šola ne naredi vsega, temu je dokaz tole: Tudi na Nemškem ni taka šola povesod. Nemčija namreč obstoji iz raznih manjših držav, katere je leta 1870. Bismarck združil in zvaril v eno veliko državo. In po teh raznih državah so še danes različne postave.

Tako n. pr. dežela Badenska nima »verske« šole, ampak tako kakor so bile avstrijske šole: dve uri vero-nauka na teden. In vendar, kolikor mi je znano, na Badenskem niso slabši katoličani kakor po ostali Nemčiji. Letos na binkoštno nedeljo sem bil v mestu Mannheimu na Badenskem (200.000 prebivalcev) v neki cerkvi pri šmar-nicah. Mannheim niti ne velja za dobro mesto, pa je bila pri šmar-nicah cerkev polna same gospode in prav spodbudno so se vedli.

Ne govoril bi popolne resnice, ko bi ne povedal ali skušal prikriti, da tudi na Nemškem niso vsi katoličani dobri. Sicer se pa to samo po sebi razume. Kje pa je kaka njiva brez ple-vela? Po velikih mestih je v naših časih povsod, v vsaki deželi, mnogo nevere in nenravnosti. In Nemčija ima toliko velikih mest. Da med mi-lijoni delavcev, kolikor jih je tukaj, tudi cerkvi odtujenih socialistov in komunistov ne manjka, se tudi razume. Vendar so ti večinoma prote-stanti. Vsi katoličani torej tudi niso dobri, — a veliko je dobrih. In kateri so dobri, so res dobri.

Še nekaj me mika zapisati, — ne vem, kaj boste na to rekli — pa ven-dar zapišem, ker je resnica. In res-nice se ne smemo bati povedati, če-tudi včasih ni prijetna. Nemci niso le bolj pobožni kakor nekje drugod... ampak tudi bolj — ponižni... No, no, kaj takega pa še nismo slišali, da bi bili Nemci ponižni! Seveda saj tudi ne mislim na tiste ošabne pruske kro-ge, ki so pred vojsko vedno s sabljo rožljali, potem pa tepeni bili; mislim le na one, med katerimi jaz živim in jih bližje poznam. Tukaj ni nič tiste-ga medsebojnega zavidanja, zabav-ljanja in sovraštva kakor je žalibog med Slovenci. Tukaj sta dve veri in veliko strank; a niti zaradi vere niti zaradi strank si ljudje osebno niso nič nasprotni, ampak kljub različnim strankam, katerim pripadajo, prijaz-no med seboj občujejo. Vernih, po-božnih katoličanov tukaj nikdo ne zmerja, kakor je to med Slovenci na-

vada. To je tista grda ošabnost, na katero mislim. Kaj pa je naša doma-ča svobodnomiselnost drugega ka-kor ošabnost? Od duhovnov se ne damo komandirati, to je nekako je-dro njih nauka. To je pa toliko, ka-kor da se ne dajo komandirati od Boga. »Kdor vas posluša, mene po-sluša,« je rekel Kristus. Slovenski brezbriznež pa odgovarja: Nihče me ne more siliti, da grem v cerkev; če hočem, grem, če nočem, pa pustim! Svoboden hočem biti! Ta miselnost se je zajedla v mnogo slovenskih src, še posebno na Primorskem — Bogu bodi potoženo! In vse tisto »napred-njaštvo«, s katerim se bahajo in sle-pijo slovenski svobodnoumneži, je gola prevara in zmeta. Naprednost majhna, ošabnost in domišljavost pa velika. To tukaj posebno vidim in ob-čutim. Pridite na Nemško, pridite v Mainz, Köln, Aachen, Essen in druga kulturna središča in recite, če morete, da tu ni napredka in naprednosti v najvišji meri! A ta napredek in na-prednost ljudem prav nič ne brani, da bi ne bili tisoči visokonaobraženih mož dobri, prepričani, ponosni kato-ličani. Pridite slovenski vseznali in vprašajte kolinskega župana drja Adenaurja, ki je menda res silen na-prednjak — naprednjak v pravem pomenu besede — a obenem pred-sednik velikega misijonskega društva; vprašajte bivšega nemškega kancler-ja dr. Marxa, ki je vsak dan pri sv. maši in sv. obhajilu; vprašajte veliko drugih akademsko izobraženih mož, ki verno živijo, če jim njih napred-nost in izobraženost kaj brani hoditi v cerkev, poklekniti k spovednici in obhajilni mizi in če treba, tudi k sv. maši streči! Kam pa takile gospodje hodijo k spovedi? — sem vprašal en-krat nekega duhovnika. O, kam, k do-mačemu kaplanu, sem dobil odgovor. V župniji, kjer stanujem, zdravnik nosi nebo pri procesiji. Je namreč član »cerkvenega odbora«, ki uprav-lja cerkveno premoženje, in ti nosijo nebo. Pri nas bi takega njegovi to-variši bržda zmerjali z »mežnarjem«.

To je, kar me je tiščalo, da sem vam moral povedati. No, in kaj boste rekli na to? ...

Poleg šole so na Nemškem nekaj posebnega tudi društva. Na Nemškem je vse v društvih. Predvsem so v vsaki župniji katoliška društva za vse štiri stanove, fante, dekleta in žene (Jünglings = Jungfrauen = Mütterverein); za može pa po njihovem stanu ali poklicu, o čemer bom kmalu posebej govoril. To se imenujejo »društva« (Verein), so pa to, kar pri nas navadno imenujemo »družbe«, Marijine ali sploh cerkvene družbe. Glavni namen teh društev je gojiti pri svojih članih versko življenje. Glavna zahteva: mesečno prejemanje sv. zakramentov. In v teh »društvih« je skoro vse, kar je versnega. Na kmetijskih farah skoro vse, po mestih in industrijskih krajih pa vsaj vsi boljši kristjani. V eni župniji mesta Essen, ki šteje kakih 15.000 duš, sem bral, da je v mladeniškem društvu 1300 fantov. Zraven je bila opazka: Kako lepo je, če že vsak mesec pristopi k obhajilni mizi 1300 fantov. Če je fantov toliko, gotovo deklet in žena ni manj. Skoro vse so v »društvu.« — Enkrat sem bil na neki kmetijski župniji, kjer službuje gosp. kaplan Jenster, ki zna slovensko, — kakor je tukaj sploh več duhovnikov, ki so se na ljubo našim tukajšnjim rojakom slovensko naučili. Župnija šteje kakih 3000 duš. Vprašal sem ga, koliko ima fantov v mladeniškem društvu. Odgovor: 300. Vprašam: Kolikokrat gredo k spovedi? Odgovor: Vsak mesec. Vprašam: Pa koliko jih pride? Odgovor: Skoro vsi.

Da je to, kar vam pišem, resnica, bi lahko nekoliko potrdili slovenski gospodje, ki so nas ravnokar obiskali. Na moje povabilo nas je prišlo obiskat 30 rojakov iz domačije. V nedeljo 15. julija smo se sešli od ene strani ti, od druge pa naši delavci iz industrijskega ozemlja na veliki božji poti v Kevelarju. Ti naši obiskovalci sicer niso mogli vsega tega videti, kar tu popisujem. A v Kevelarju sem sli-

šal iz njih ust razne opazke, na primer: »Rad bi videl, da bi bila iz vsake naše fare vsaj po dva človeka tukaj, da bi to videla!« Ali pa: »O, ko bi naši možaki videli in slišali, kako tu možje in fantje v procesiji rožni venec molijo!« — Jaz bi pa še to rad, da bi vi videli, kako tukaj vsi ljudje, moški kakor ženske, k sv. obhajilu pristopajo — s tako sklenjenimi rokami po cerkvi gor in dol kakor pri nas le kake redovnice.

Mainz ob Renu.

Žene, fantje in dekleta imajo torej društva, vsak za svoj stan. Za fante so poleg mladeniških tudi rokodelska društva, ki je v vsakem količkaj večjem kraju in ima tudi svoj »dom«. V Kölnu ima tak dom poleg več dvoran in kapelice še več ko 500 sob. Iz tega razvidite, da je promet precejšen. — Može pa nimajo društev kar splošno za može, ampak društva za razne poklice. Po deželi imajo pač večinoma »apostolstvo mož«, kar je za vse može sploh. Glavna dolžnost apostolstva mož je spet mesečno sv. obhajilo, zraven pa pogumno izpoznavanje vere. Po mestih in industriji ima pa vsak poklic svoje društvo. Največ je »delavskih« društev. To je v vsakem kraju, ker delavcev je razen na strogo kmetijskih župnijah povsod dosti. Dalje pa so katoliška društva še za druge stanove. Naj omenim posebno tri: Društvo katoliških »akademikov«, to je onih, ki imajo akademsko, vseučiliško izobrazbo: uradnikov, profesorjev, zdravnikov itd. Društvo ima poseben namen go-

jiti med člani versko zavest in krščansko življenje. Članov šteje kakih 25.000. Razen tega imajo marsikje še posebej katoliško uradniško društvo, v katerem so tudi uradniki, ki nimajo visokih šol, na primer poštni, železniški in tovarniški. Posebnega spomina je vredno tudi društvo katoliških trgovcev, ki šteje 40.000 članov.

Pogled na Köln.

— Pri delavskih društvih je predsednik vedno duhovnik; pri uradniških, akademskih in trgovskih društvih pa ne, pač pa ima vsako društvo svojega duhovnega svetovalca. Tudi se pri vseh teh društvih ne zahteva mesečno sv. obhajilo, pač pa vsaj štirikrat na leto. — Razume se, da imajo tudi drugi stanovi: učitelji, učiteljice, uradnice, trgovske uslužbenke, celo hotelirski in gostilniški uslužbenci, ladjarji ali brodarji, ki po Renu s parniki vozijo, in drugi, svoja katoliška društva.

Jaz živim in hodim skoro samo po mestih in industriji, daleč od kmetov. V industrijski pokrajini, ki je tako velika kakor cela Goriška, ni nobenih vasi, samo mesta, rudniki, tovarne in delavske naselbine. Ker sem pa od duhovnikov mnogokrat slišal, kako je na kmetih, sem šel lani neko nedeljo našlašč na neko kmetsko župnijo. A tudi ta ni čisto kmetska. Ko sem se bližal kraju, sem rekel: saj nisem prišel prav; jaz sem želel videti prav življenje na kmetih, tu pa vidim tovarne in tako gosposke hiše, vile. A župnija vendar velja za kmetsko. Imenuje se Gescher in šteje malo manj ko 6000

duš. Obstoji iz dveh delov: polovica ljudi biva v »vasi«, ki je pa po naše velik in lep trg; polovico je pa pravih kmetov, ki živijo izven vasi raztreseni, vsaka kmetija zase, ločena od drugih. Šel sem pogledat tudi v kmetsko hišo. Predaleč bi me zapeljalo, ko bi vam hotel opisovati hišo samo in življenje na kmetih. Na kratko rečem: čisto drugače kakor smo mi vajeni. Zemlja je popolnoma ravna, kakor pri vas v Furlaniji. Vsak zase, vsa zemlja okrog njegova. Imajo veliko lepe zemlje; merijo jo na »jutra«. Nekateri kmetje imajo do 200 juter. Hiše so vse rdeče, imajo barvo opeke. Da je naprednost tu doma, priča že to — da drugega ne naštevam — ker na umeten način valijo piščeta in s strojem že celo — molzejo. Vsak kmet ima tudi dnevnik, časnik, ki mu prihaja v hišo vsak dan. O kakem protiverstvu ni tukaj nobenega sluha. Vsi so enega, katoliškega duha.

Bila je sobota popoldne, ko sem prišel. Duhovniki so bili v spovednici. Najprej seveda ženske, zvečer so pa pritisnili fantje. Pri večerji začnem duhovnikom staviti vprašanja: »Ali imate kaj ljudi, ki ne hodijo v cerkev?« Odgovor: »Ne poznamo nobenega; morebiti kak tuj delavec, a ne vemo.« (V kraju sta dve tovarni in še zvonarna.) — »Ali je kaj takih, ki ne hodijo k spovedi?« Odgovor: »Kolikor vemo, nobenega. En tovarnar gre samo enkrat na leto, drugi vsi po večkrat.« — »Ali imate kaj ljudi, ki so cerkvi in duhovnikom nasprotni?« Odgovor: »Ne, takih pri nas ni. Z vsemi smo si dobri.« — »Ali fantje kaj ponočujejo?« Odgovor: »Tega tukaj ne poznamo.« — »Kako pa je z nezakonskimi rojstvi?« In šli smo gledat v krstno knjigo. Kako leto je po eden, kako leto nobeden. — »Boste pa vi jutri obhajali«, mi je rekel gospod župnik. In res sem obhajal, štirikrat, vsega skupaj skoro poldruugo uro. Bila je dekleška nedelja — ker ima vsak stan svojo nedeljo v mesecu za to — a obhajal sem tudi več ko sto čednih fantov. Vzrok: Rokodelsko

društvo, 60 članov, je imelo skupno sv. obhajilo; drugi fantje so pa obhajali Alojzijevo pobožnost. Okoli cerkve je pa stalo veliko kočij na dveh kolesih. Boljši kmetje se pripešljejo v cerkev v kočiji. Vprašal sem, če je po drugih župnijah tudi tako. Rekli so: približno povsod v okolici enako. Tudi na več drugih krajih sem slišal, da 90 odstotkov vseh ljudi v župniji prejme sv. zakramente vsak mesec. Mislil sem si pač: Oh, ko bi bilo v naši domačiji tako! Srečni ljudje! Premožni so, zraven pa tako verni in pobožni!

Naj omenim še, da je blizu dežela Holandska ali Nizozemska. Ker so tudi tam naši rojaki, sem bil že večkrat tam. Cela Holandija šteje dobrih šest milijonov ljudi, od teh je dva in pol milijona katoličanov. Vsa dežela je ravna, najvišji hrib je visok možda 20 metrov. Nizozemski katoličani so bogati, veliko je trgovcev. Ti so pa še boljši in bolj odločni katoličani kakor nemški. Imajo kakih 15 dnevnikov, a ni enega veri nasprotnega! S ponosom se imenujejo rimski katoličani. Tako da vsa svoja društva imenujejo »rimsko katoliška«. Na primer rimsko katoliško telovadno društvo, rimsko katoliška posojilnica... To se nam čudno sliši, pa je tako! Tudi po odličnih mestnih družinah vsak večer molijo rožni venec.

Če pridete v delavnik v mestu v cerkev, boste videli, kako so cerkve polne, koliko gospode, in skoro vsi so pri sv. obhajilu. Celo v delavnik sem videl, da sta dva duhovnika hkrati obhajala. Nekoč sem stanoval pri vseučiliškem profesorju v mestu Nymwegen, drju Bromu, ki vsak dan pri sv. maši streže in se obhaja. Samo stanov imajo čuda veliko. Za doma imajo duhovnikov dosti in preveč in jih še v misijone veliko pošljejo. Dasi jih je komaj pol več kakor Slovencev, imajo vendar 35 misijonišč za vzgojo misijonarjev. Vseh holandskih misijonarjev v poganskih deželah je zdaj 1500, med temi 20 škofov, in približno enako število misijon-

skih bratov in sester. Radodarni so Holandci tako, da pri eni sv. maši pobirajo dvakrat ali trikrat za dva ali tri namene.

Pogled na Mainz.

Napisal bi lahko o tem celo knjigo. A določeni mi prostor sem že zdaj prekoračil. — Ko sem doma, kamor pridem na počitnice vsako leto, o tem že večkrat govoril po cerkvah, so rekli dobri ljudje: O, hvala Bogu, da je na svetu vendar še toliko vere! Morda boste tudi pri vas tako rekli. Želim, da vas ta kratki popis in lep zgled iz tuje dežele potrdi, poživi in spodbudi k vsemu dobremu.

J A N E Z K A L A N S T.

A R G E N T I N A.

V Argentini se že nahaja kakih 15 do 16.000 Slovencev. Okrog 11 do 12 tisoč Slovencev je iz Italije, in štiri do pet tisoč iz Slovenije. Število slovenskih izseljencev v Argentini se pa z vsakim tednom večja. Skoro vsaka ladja, ki pride iz Evrope, pripelje večje ali manjše število naših ljudi. Zato bo marsikoga zanimalo, kakšna je argentinska dežela.

1. Dežela in ljudje.

Republika Argentina (izgovori: Arhentina) obsega površino 279,271.300 hektarjev. Obdelane površine je samo 24,000.000, torej niti ena desetina. Prebivalcev je samo deset in pol

milijona. Najmanj 100 milijonov ljudi lahko živi v nji. Ako bo pa Argentina kdaj tako obljudena kakor je Nemčija, bo štela do 500 milijonov ljudi. Saj je devetkrat obsežnejša kot Italija.

Argentina leži v Južni Ameriki, torej na južni zemeljski polobli. Zato imajo letne čase tam ravno obratno od nas. Ko je pri nas poletje, je tam zima, in ko je tam zima, je pri nas poletje. Pri nas so severni vetrovi mrzli, v Argentini so severni vetrovi gorki; pri nas je južni veter topel, v Argentini je južni veter mrzel. V času smo si navzkriž za skoro pet ur. Ko je pri nas poldne, je v Argentini šele sedem proč. Podnebje je večinoma zelo zdravo. V severnih pokrajinah je toplo, v južnih mrzlo, v srednjih, kjer je največ naših ljudi, je zmerno. Zime so jako blage, poletja so včasih precej topla. Srednja letna toplina v Buenos Airesu znaša 17 stopinj Celzija. Le redkokdaj se zgodi, da pade toplomer po zimi pod ničlo.

Argentina ima zelo bogato rastlinstvo. Ni rastline, ki ne bi uspevala na njenem obširnem ozemlju. Lepo obroditi pšenica, ječmen, oves, koruza, lan, bombaž, tobak, sladkorni trs, kava, kakao, vse vrste sadja in povrtnine. Posebej naj omenim čaj »mate«, ki ga pije vsak Argentinec in ki je zdrav ter redilen. Dobro bi bilo, da bi se vpeljal tudi pri nas namesto drugih strupenih čajev. »Mate« se pije ali sam ali s sladkorjem. Srka se iz posebne čebuljaste posodice po kovinasti cevki.

Tudi živalstvo je vrlo mnogotero. Izmed največjih izvorov argentinskega bogastva so velike črede goved, ovac in konj.

Argentino je odkril l. 1508. španski poveljnik Juan Diaz. Španci so prvotne prebivalce deloma uničili deloma pregnali. Dandanes se nahajajo Indijanci samo še na severu v pragozdovih pokrajine Chaco in na jugu v Patagoniji in na Ognjeni zemlji. Vseh cenijo na 40.000 duš.

Argentina je bila španska kolonija, katero je upravljal peruanski pod-

kralj. Španci so zelo ovirali gospodarski razvoj Argentine. Blago, namenjeno za Argentino, so iz Španije pošiljali mesto naravnost po morju v Buenos Aires, daleč po ovinku preko Paname, Peruja in Bolivije. Radi tega so se Argentinci uprli in 25. maja 1810 proglasili neodvisnost od Španije. Od tačas dalje dežela silno napreduje. Seveda so bili dalj časa notranji boji med unitarci in federalisti, dokler niso ti poslednji prodrli ter uredili državo tako, da sestoji iz napol samostojnih držav.

Argentinska republika obstoji iz: 1. federalnega okrožja mesta Buenos Aires, ki je obenem glavno mesto republike; 2. 14 samostojnih dežel; in 3. 10 gubernij ali teritorijev.

Argentina je federalna, reprezentativna in demokratska republika. Predsednik se voli vsakih 6 let. Letos meseca aprila so bile volitve. Borilo se je 6 strank. Pokazalo se je, da imajo socialisti in komunisti samo po mestih nekaj pristašev. Za predsednika je bil izvoljen dr. Hipolit Irigoyen iz radikalne stranke. Sedaj upajo vsi, da bo tudi za izseljence bolje, ker novi predsednik ima veliko smisla, da se pomaga ljudskim množicam.

Argentinska republika je federalna, ker ima vsaka dežela svojo vlado in svojo poslansko zbornico in se torej sama vlada. Vrhovno zakonodajno oblast izvršuje skupščina (congresso), ki je sestavljena iz dveh zbornic: poslanske (camara de diputados) in senatorske (camara de senadores). Poslance volijo na štiri leta, a vsaki dve leti se polovica zbornice obnovi. Žreb odloči, kateri poslanci morajo odstopiti. Senatorska zbornica obstoji iz odposlancev deželnih zbornic. Vsaka deželna zbornica izbere po dva zastopnika. Isto stori tudi glavno mesto Buenos Aires, ki je država zase. Senatorje izberejo za devet let, a vsakega tretjega leta se obnovi tretjina senatorske zbornice. Poslancev je 120, senatorjev 30.

Ministrov je 8. Nastavlja in odstavlja jih predsednik. Vsaka dežela

ima svojo ustavo, ki ne sme biti protivna državnim ustavi, dalje svoje sodstvo in svoj municipalni režim ter svoje šolstvo. Vsaka dežela voli svojega gubernatorja, svoje poslance in vse ostale javne uradnike brez vmešavanja osrednje zvezne vlade.

Razen dežel ima republika tudi 10 teritorijev ali gubernij, ki jih vlada jo od predsednika imenovani upravitelji ali gubernatorji. Imenuje jih predsednik po dogovoru s senatom. Teritoriji so slabo obljude. Ko se število prebivalcev pomnoži, dobe teritoriji svojo ustavo in postanejo samostojna dežela.

Svoboda v Argentini je velika. Državna vera je rimsko-katoliška, toda vsakdo lahko izpoveduje vero, katero hoče. Šolski pouk je obvezen in brezplačen. Vendar veliko otrok, zlasti zunaj na čakrah (kmetijah), ne hodi v šolo. Vojna dolžnost je obvezna. Argentinski državljan je vsakdo, ki je rojen v Argentini.

Sedanji argentinski narod je mešanica raznih narodov, največ Špancev, Italijanov pa tudi Francozov, Nemcev, v zadnjih desetletjih tudi Slovanov. Skoro vsi slovanski narodi imajo v Argentini svoje izseljence. Ako greš v nedeljo dopoldne ali popoldne v Angleški park pri pristanišču v Buenos Airesu, je po navadi ves park poln šetalcev in slišiš vse slovanske jezike, zlasti poljsko in ukrajinsko. Tudi Slovenci se tu zbirajo.

Prvotni Argentinci so bili mešanci Špancev in Indijancev. Njih potomci se imenujejo »gaučci« (gauchos). Gaučci se ne da ločiti od svojega konja in služi po navadi velikim posestnikom »estancijerom« za pastirja. Njegova hrana je skoro izključno na ražnju pečeno meso. Zelo ljubijo tudi matečaj.

Za naseljence je argentinska vlada zgradila v pristanišču Buenos Airesa velik naseljeniški hotel (Hotel de inmigrantes). Vsak naseljenec ima pravico, da dobi v tem domu pet dni hrano in stanovanje brezplačno; če zbolí, dobi tudi brezplačno zdravnika

in zdravila. Argentinska vlada tudi brezplačno posreduje delo in postavi naseljence brezplačno po železnici na kraj njih zaposlenja. V naseljeniški dom gredo po največ Slovani, ker ti imajo najslabše organizirano izseljeniško skrbstvo. Druge narodnosti imajo dobro izpeljano izseljeniško službo, tako da njih rojaki takoj stopijo v službo, da jim ni treba čakati v naseljeniškem domu, kam jih bo argentinska vlada poslala na delo. Izkazalo se je, da je državno posredovanje dela jako okorno. Državnemu uradu za delo naznanjajo državni uradniki po deželi, kje je treba delavcev. Toda zasebniki mnogokrat dobe potrebne delavce prej sami. Radi tega nastanejo mnogokrat zmede, ki so na škodo delavcev.

II. Življenje v glavnem mestu.

Buenos Aires se imenuje zvezno glavno mesto argentinske republike. Besedi »Buenos Aires« pomenita dober zrak ali tudi lepo vreme. Nekateri pisci pravijo, da so vzklikali mornarji, ki so nekdanj tu pristali: »Que buenos aires son los de este suelo!« (Kak dober zrak je v tej deželi!) Toda v resnici je ime Buenos Aires takole nastalo: Ko se je nekoč špansko brodovje nahajalo v veliki nevarnosti, se je poveljnik Mendoza zaobljubil, da bo prvo naselbino posvetil Mariji. V mestu Triana pri Sevilli na Španskem se je v 15. stoletju nahajala kapelica z bolnišnico, ki se imenovala: »Nuestra Señora Santa Maria de Buenos Aires (Naša Gospa Marija lepega vremena). Tamna Marija je bila varihinja ondolnih mornarjev, ki so jo prosili za lepo vreme na morju, da bi bili obvarovani vremenjskih nezgod. Pravo ime, ki ga je dal Mendoza naselbini, se je glasilo: Puerto de Nuestra Señora Santa Maria de Buenos Aires.« (Pristanišče Matere Božje Marije lepega vremena). Tekom časa so začeli rabiti samo zadnji dve besedi Buenos Aires, ker je bilo neprilичno izgovarjati celo dolgo ime.

Mesto ima dva milijona prebivalcev, z okolico celo tri milijone. Vsi naši izseljenci, ki so namenjeni v Argentino, se tu izkrcajo. Mesto je zdravo. Leži na obrežju najširše reke na svetu Rio de la Plata. Pri mestu Buenos Aires znaša širina reke 50 km, dalje proti jugu okrog 250 km. Vsa reka je dolga 330 km in nastaja iz rek dežele Parana in Uruguay.

Največji parniki pristajajo v pristanišču »Darsene Norte« poleg carinarne, kjer cariniki pregledajo potnikom prtljago. Južno od Darsene Norte so se 4 pristaniški pomoli, kjer nakladajo in razkladajo blago z ladij in tudi za potniški promet. Severno od sedanjega pristanišča grade novo pristanišče, ker promet silno narašča, tako da sedanje pristanišče že več ne zadostuje.

Kadar izseljenec opravi svoj posel v carinarni (aduana), naj gre takoj v imigrantski hotel, ki se nahaja takoj poleg carinarne. Naj izrabi ugodnosti, ki mu jih brezplačno nudi ta naprava. Seveda komur je delo in stanovanje v mestu preskrbljeno, takemu ni treba hoditi v naseljeniški dom. Če ima pa kdo pri svojcih zagotovljeno samo stanovanje, ne pa tudi službe, se svetuje, da se v imigrantskem hotelu da vpisati, ker mu to lahko koristi. Morda dobi delo kje na deželi ali v kakem drugem argentinskem mestu; treba se bo peljati daleč z vlakom do službenega mesta. Železnica je v Argentini jako draga. Toda kdor se je javil pri dohodu v imigrantskem hotelu, se potem lahko brezplačno pelje po železnici na svojo službo.

Mesto obsega velikanski prostor. V središču mesta in ob pristanišču so hiše večnadstropne, dočim so na obrobju mesta hiše pritlične in enodružinske. Na robu mesta je še mnogo stavbišč nezazidanih. Takoj ko prideš iz pristanišča, zagledaš na hribčku lepo 17nadstropno palačo. Ta hiša je last Dalmatinca Nikole Mihanoviča, ki je pred 65 leti prišel kot preprost mornar v Buenos Aires, a je sedaj morda najbogatejši človek v

Argentini. Ta palača blizu pristanišča ga je stala tri milijone pesov ali okrog 24 milijonov lir. Neka tvrdka je Mihanoviču ponujala devetdeset tisoč pesov letno, ali 720 tisoč lir, da bi napravila na streho palače svojo reklamo, toda Mihanovič jo je dal rajši brezplačno državi na razpolago, da bo napravila vrhu palače morski svetilnik.

Nikjer na svetu se menda toliko ne gradi, kakor v Buenos Airesu. Skoro v vsaki ulici vidiš, da zidajo ali visoke palače ali na kraju mesta delavske hišice in uradniške vile. Oblike hišic in vil so sila prikupljive in zelo raznovrstne. Tudi nekatere slovenske družine so že prišle do svojih hišic. Mnoge družbe dajejo razne ugodnosti pri zidanju hiš in hišic. Mnogo slovenskih zidarjev in mizarjev ima v Buenos Airesu pri stavbarstvu svoj zaslužek, ki ni ravno slab, 5 do 7 pesov ali 40 do 56 lir na dan. Tu naj omenim brata Benčiča, ki sta doma iz tržaške okolice in sta prišla brez sredstev v Argentino. Sedaj sta sloveča stavbenika in stavita krasne palače. Seveda sta tudi obogatela in si sedaj zidata lastno veliko palačo na lepem kraju v središču mesta. Seveda se med tisočem enemu tako posreči.

Dasi Buenos Aires obsega velikanski prostor, vendar je tako razdeljen, da se človek kmalu spozna. Vse mesto je razdeljeno na četverokote, »kvadre«, ki so dolgi in široki po 100 metrov. Prva kvadra se začinja s številko 1 in sega do 100, druga se začinja s 101 in sega do 200, tretja se pričinja s 201 in sega do 300 itd. Vse mesto je razdeljeno po ulici Rivadavia na dve polovici, na severno in južno. Ulica Rivadavia se prične v pristanišču s številko 1 in presega vse mesto, dolga je nad 16 tisoč metrov ali 160 kvader. Tudi druge ulice se pričenjajo v pristanišču in gredo potem sporedno z ulico Rivadavia. Hišne številke povedo, kako daleč od pristanišča je dotična hiša, n. pr. hiša št. 5000 v Rivadavia pomeni, da je od

pristanišča do dotične hiše razdalja 5000 metrov. Zato lahko na Plaza de Mayo blizu pristanišča stopiš v podzemski vlak in se popelješ v nekaterih minutah do višine 5000, kjer stoji hiša, kamor želiš iti. Počezne ulice se prično pri ulici Rivadavia. Na ta način se vsakdo kmalu navadi hoditi po mestu in se brž ovè, kje je.

Po mestu vlada silno živahen promet. Cestna železnica ima jako gosto mrežo. Mnogo je omnibusov in pravijo da 80.000 avtov. Ker je promet po cestah tako obilen, ga razbremenjuje podzemna železnica. Vendar se radi velikega prometa po cestah dogaja mnogo nesreč.

Naši izseljenci se po večini ustavljajo v Buenos Airesu in skušajo tu dobiti zaslužek. Argentinski denar se imenuje peso. Navadni denar je papirnati peso, ki velja okrog 8 lir. Okrajšava za peso je \$ m/n ali c/l, kar pomeni moneda nacional (državni denar) ali curso legal (zakoniti tečaj). Čeki, ki nimajo te označbe, se od bank ne sprejemajo. 1 argentinski zlatnik je vreden 36 papirnatih pesov. En peso ima 100 centavov (stotink).

Velike kulturne važnosti so v Argentini železnice. Pri nas v Evropi se grade železnice po obljudenih krajih, dočim se v Argentini grade železnice po neobljudenih pokrajinah. Ko se zgradi železniška proga, pridejo naseljenci, da ustanovijo nove kraje. Za železniški promet skrbi 7 velikih in 12 manjših železniških družb. Pri pošiljanju pisem je treba na naslovu vedno označiti, ob kateri proggi leži dotični kraj. Skoro vsi kraji leže ob železniških progah. Proge se označujejo z okrajšavami, n. pr. F. C. S. pomeni Ferrocarril Sud, t. j. Južna železnica, F. C. C. C. pomeni Ferrocarril Central Cordoba, t. j. Kordovska centralna železnica, F. C. C. A. pomeni Ferrocarril Central Argentino, t. j. Centralna železnica. Vožnja po železnici je splošno zelo draga, ker so skoro vse železnice v tujih rokah.

Ob nedeljah se dobi znižana vožnja (recreobilleto).

Brzjavijo se oddajo na vsaki železniški postaji. Telefon je zelo razpreden. Radiotelefonija se je v zadnjih letih silno razširila.

V Buenos Airesu izhaja zelo veliko listov in raznih revij. Izhaja okrog 70 dnevnikov. Najvažnejši so: Prensa, Nacion, Critica itd. Skoro vse narodnosti, ki so se tu naselile, imajo liste v svojem jeziku.

III. Gospodarske razmere.

Naši izseljenci, ki prihajajo v Argentino, so večinoma taki, ki hočejo nekaj let tam ostati, da si kaj prislužijo, da poplačajo doma dolgove in se potem povrnejo domov. Vendar je čedalje več takih, zlasti s Primorskega, ki se hočejo v Argentini stalno naseliti. Gotovo je, da velik del teh naših izseljencev ne bo prišel več nazaj in so za domovino izgubljeni. Že prvi rod se večinoma potujči.

Toda kako se tam čez to veliko lužo zasluži? Argentina je v prvi vrsti poljedelska dežela, industrija je še slabo razvita. Zato ni veliko tovarn. Naval izseljencev je velik. Vsak dan pride povprečno tisoč novih izseljencev, večinoma iz Evrope. Zato je vedno veliko delavcev, ki čakajo na delo ali ga iščejo, dočim je popraševanje po delavskih silah od strani delodajalcev bolj majhno. Najlažje se dobi delo ob času žetve, ki se pričinja v decembru in potem traja do konca maja. Najprvo je žetev pšenice v severnih pokrajinah, kjer žito radi toplega podnebja najprej dozori, potem se žetev pomika vedno bolj proti jugu v zmernejše in hladnejše kraje. Ko je pšenična žetev končana, se prične zopet na severu koruzna trgatve, ki se istotako vedno bolj pomika proti jugu. Pri poljskem delu se zasluži povprečno precej dobro, od 4 do 8 pesov in hrano. Seveda se dobe tudi kmetje, ki delavce zlorabljajo.

V mestih dobe strokovno izučeni

delavci mnogo lažje in bolje plačano delo od neizučeni. Zlasti zidarji in mizarji dobe precej lahko za služek, ker v Buenos Airesu se mnogo zida. Strokovno izučeni delavci imajo plačo od 5 do 10 pesov na dan, neizučeni od 3 do 6 pesov, kar je komaj za prve potrebe.

Gradijo se vedno nove železniške proge, kjer pa uboge delavce silno izrabljajo. Delo je težko, hrana slaba, plača slaba, stanovanja nikakega. Spe pod šotori, kjer jih večkrat nadleguje razen mrčes. Kar zaslužijo, dajo za hrano. Razni delovodje (capatasi) jih do skrajnosti in brez usmiljenja izrabljajo, tako da so delavci res samo sužnji.

Mnogo delavcev dela tudi v gozdovih, zlasti v severnih krajih v teritoriju Chaco, kjer sekajo les »quebracho«, iz katerega dobivajo tanin, ki ga rabijo strojarji pri strojenju kož. Pa tudi za razne druge namene rabijo ta les, n. pr. za železniške pragoove. Čul sem, da tudi v gozdovih zelo in še veliko bolj kakor pri gradbi železniških prog izrabljajo delavce. Ti opravljajo jako naporno delo, a zaslužijo komaj toliko, da plačajo hrano. Nimajo nikoli nič. Krivi so ponajveč delovodje, ki prevzamejo gotove dele gozda na svoj račun za posekanje.

V južnem delu Argentine, to je v Patagoniji, je razvita zlasti ovčjereja. Tu je nekaj naših ljudi zaposlenih kot pastirji. Imajo plačo do 100 pesov na mesec in hrano.

Svetujem našim izseljencem, da ne hodijo delat v gozdove ali h gradbi železniških prog, ako se niso prej po domačih ljudeh dobro prepričali, da so tam ugodne plačilne razmere.

Morda mika tudi kakega trgovca, da bi se izselil v Argentino in da bi tam odprl svojo trgovino. Svetujem mu, naj tega ne stori, ako se hoče obvarovati nesreče. Poznal sem nekega ljubljanskega trgovca s čipkami in nogavicami, ki se je izselil v Argentino, da bi tu nadaljeval isto kupčijo.

Ko je prišel v Buenos Aires, je kmalu uvidel, da ne more ničesar opraviti. Prodral je svojo robo v zgubo in se po preteku dobrega meseca vrnil v Evropo. Seveda ga je ta poskušnja stala lep denar.

Morda mika kakega kmeta, da bi tu v Evropi prodal svojo zemljo in da bi kupil novo zemljo v Argentini. Tudi to je jako nevarno. Treba je po zaupnih ljudeh dobro pozvedeti o vseh razmerah v dotični pokrajini, preden storiš kak tak korak. Tudi tam je zemlja jako draga in treba je veliko kapitala, da se osamosvojiš.

IV. Za naše izseljence.

Kake so pa verske in нравstvene razmere v Argentini? Splošno zelo slabe in žalostne. V cerkev k sv. maši ob nedeljah in zapovedanih praznikih hodijo zelo malo. Sv. zakramente prejemajo le malokateri. Otrok nekateri ne dajo več krstiti. Mnogi so samo civilno poročeni in umirajo brez duhovnika.

Razbrzdanost se je zelo razpasla. Mnogo se pijančuje in širijo se grde spolne bolezni. Poštenosti je malo. Dogajajo se tatvine in ropi pri belem dnevu. Mnogo se čuje o podkupljivosti sodnikov in policije.

Vse to slabo vpliva na naše izseljence, da tudi ti postanejo versko mlačni in naposled morda tudi brezverni in da morda zaidejo na pregrešna pota.

Zelo slabo je, ker nimamo slovenskih duhovnikov, ki bi naše izseljence zbirali v cerkvi in v društvih in jih navajali k lepemu krščanskemu življenju. Storili so se potrebni koraki, da dobijo Slovenci svoje domače duhovnike, sprva vsaj enega v Buenos Airesu, kjer je največ naših ljudi.

Sicer se že sedaj nahajajo v Argentini trije slovenski salezijanski duhovniki in trije slovenski salezijanski bogoslovci. Toda noben teh ne biva v kraju, kjer so naši izseljenci. Naj-

dalje časa se nahaja v Argentini g. Janez Zamjen, ki je doma iz Mengša. Njegov naslov je: Colegio card. Casigliero, Stroeder F. C. S. Drugi je g. Jeronim Preclik, ki je bil prej lekar nar v Litiji. Ko je slišal o Don Bosku in njegovih delih, je sam odšel k salezijancem. Leta 1914. je pel novo sv. mašo in odšel takoj v Argentino. Sedaj se nahaja bolan v zavodu Colegio »San Pedro«, Fortin Mercedes, F. C. S., Prov. Bs. Aires. Tudi g. Zamjen je bolehen. Tretji najmlajši je dr. Pedro Serdoch (Sardoč). Njegov naslov je: Colegio »San José«, Roca 150, Rosario. Rodil se je od slovenskih staršev v pokrajini Mendoza. V Turinu se je priučil pri drugih slovenskih bogoslovcih slovenskemu jeziku. Slovenski salezijanski bogoslovci so: Pernišek, Jakša in Rubinič. Pred par leti je umrl kanonik Pavšič v mestu Parana. Bil je doma iz Gorice. Bil je zlata duša in velik dobrotnik revežev. — Imamo tudi 7 slovenskih usmiljenk, ki bivajo v zavodu Colegio La Providencia, Cochabamba 1428, Bs. Aires.

V več krajih imamo tudi slovenska društva. V Buenos Airesu so štiri: Slovenska podružnica »Slavije«, ki ji predseduje g. Rudolf Leban. Naslov: 25 do Mayo 347, Escr. 327. Dalje je pevsko društvo »Primorje«. Potem imamo Slovensko žensko društvo. Naslov predsednice je: Frančiška Kerševan, Campana 4675, (Villa Devoto), Bs. Aires. Priporočam, da se slovenska dekleta in žene priglasijo in pristopijo v to društvo.

Ali je svetovati ali odsvetovati našim ljudem, da se selijo v Argentino? Kdor more doma živeti, naj se nikar ne seli! Ljubo domá, kdor ga ima. Kdor pa res mora po svetu za kruhom, naj si pa skuša prej preskrbeti delo. Svetujemo, naj se od tu selijo v novemburu, da pridejo v Argentinijo, ko se prične žetev in ko se gotovo dobi delo. Vsakdo naj se sprva zadovolji, če je tudi slabo plačan. Ko dobi boljše delo, naj staro odpove. V Argentini je silno neprilичno to, da je

delo zelo nestalno. Kar si v nekem času zaslužil, to porabiš, ko se znaješ kar na lepem brez dela. Zato si skušaj dobiti delo, ki je stalno. Zelo priporočam, da se vsakdo nauči španskega jezika. Kupi si slovnico španskega jezika, ki jo je spisal Rudolf Leban in ki se kupi v slovenskih knjigarnah v Gorici in Trstu. Na ladji imaš tri tedne časa, da se pridno učiš. V Argentini si pomaga le, kdor zna špansko.

Velika napaka naših ljudi je, da preveč pijo in preveč plešejo, Mnogi vse kar zaslužijo, zapijejo in zaplešejo. V nedeljo dopoldne spijo, popoldne pa pijejo in plešejo ter kvarijo dušo in telo. Kdor je priden in varčen, si že prihrani, da pošlje domov, saj splošno so plače mnogo boljše kakor v Evropi.

Kdor more doma živeti, naj ne hodi v tujino! Če pa že moraš iti, ne zabi na Boga ne na svojece ne na svojo domovino. Bodi varčen in pošten, varuj se pijače in nečistovanja, živi s cerkvijo in božji blagoslov bo s teboj. Moli in delaj!

Da ne bo nejasnosti, ponovim: Odsvetujem se izseliti v Argentino. Argentinske razmere so mi poznane, ker sem bil dalj časa tam. Marsikateri naš rojak je tam prišel v hude nesreče, bolezen in črno lakoto. Zelo veliko se jih tam versko in moralno zgubi. Velika zguba je tudi v narodnem pogledu. Vsi oni, ki tam trajno ostanejo, se bodo poargentinili. Njih otroci po veliki večini ne bodo več govorili slovensko. V gospodarskem oziru tudi ni velike gotovosti na uspeh. Delo v Argentini je zelo nestalno in tudi precej težko se dobi. Draginja je velika. Obleka, hrana, zlasti pa stanovanja so zelo draga. Kdor je zelo varčen, zdrav in priden in stalno dela, si že nekaj prihrani; kdor pa ni tak, ne bo nič opravil. Torej ako imaš le kaj kruha doma, ne hodi na tuje. »Ljub je domek, če ga je tudi samo en bobek.« (Narodno reklo).

A N T O N M R K U N.

S I L V E S T R O V A S M R T

Na ladji, ki je nameravala odpluti, so bolnega mornarja Silvestra položili na eno izmed železnih postelj, razvrščenih kakor v bolnici, in znova je začel v nasprotni smeri svoj dolgi sprehod preko morij. Samo, da je tokrat, mesto da bi živel kot ptič v prostem zraku ob jamborih, bil v težavah nižin, sredi hlapov zdravil, sredi ran in bede.

Prve dni mu je veselje, da je na poti, storilo nekoliko bolje. S pomočjo podzglavnika se je mogel v postelji držati pokoncu in od časa do časa je zaprosil svoj kovček. Njegov mornariški kovček je bil iz lesa, kupljen v domačem mestu Paimpolu, da bi vanj spravil svoje dragocenosti; tam so se nahajala pisma stare matere Ivone, pisma od Jana, zvezek, kamor je prepisoval mornarske pesmi, in neka Konfucijeva knjiga v kitajščini, dobljena ob priliki nekega plenjenja, v katero je na bele robove zapisoval preprosti dnevnik svoje vojne.

Vendar se rana ni boljšala in po prvem tednu so zdravniki mislili, da smrti ne bo ušel.

Blizu ravnika; v neznosni vročini viharjev. Transport je plul vedno hitreje na razburkanem morju.

Po odhodu iz Ha-Long jih je več umrlo in treba jih je bilo vreči v vodno globočino; mnogo teh majhnih postelj se je že znebilo svoje betežne vsebine.

Ta dan pa je bil na premikajoči se bolnici zelo temačen: bili so prisiljeni zaradi bibavice zapreti odprtine ob boku ladje in to je napravilo ta zadušni bolniški prostor še groznejši.

Bilo mu je slabše; to je bil konec. Ležeč neprestano na svoji predrti strani, jo je stiskal z obema rokama, z vso močjo, ki mu je še ostala, da bi

ustavil to vodo, to tekoče razkrajanje v desnem delu pljuč, in skušal je dihati le z drugim delom. Toda tudi ta drugi del se je polagoma pokvaril od sosednjega in pričela se je najhujša muka.

Vse vrste prikazni iz domovine so vznemirjale njegove umirajoče možgane; v vročični nejasnosti so se prišle ljubljene ali grozne podobe sklanjat nad njega; bil je v večnih sanjah, v katerih so se mu prikazovale Bretanja in Island.

Zjutraj je dal poklicati duhovnika in ta starec, ki je bil navajen gledati umirajoče mornarje, je bil presenečen, da je našel pod tako moško zunanjostjo čistost majhnega otroka.

Prosil je zraka; toda ni ga dobil od nikoder; prezračevalne naprave ga niso dajale več; bolničar, ki ga je ves čas prezračeval s kitajsko pahljačo, ni delal drugega kakor da je premikal nad njim nezdrave sopare, že stokrat izdihane neokusnosti, ki jih prsi niso marale.

Nekajkrat se ga je lotila obupna besnost, da bi zapustil to posteljo, kamor je dobro čutil prihajati smrt; šel bi na prosti zrak tja gor, poskušal bi zopet živeti... Oh, drugi, ki tekajo po vrveh ob jamborih, ki bivajo v koših na jamboru!... Toda ves njegov silni napor, da bi odšel, ni dosegel drugega, kakor dviganje glave in oslABLJENJE vratu — nekako tako, kakor se pregiblje človek v spanju. — Eh, ne, ni mogel več, padal je zopet v iste jame svoje razdrte postelje; že ga je lovila smrt... In vsakokrat po naporu takega tresljaja je za trenutek popolnoma zgubil zavest.

Da bi mu napravili veselje, so odprli eno zamašenih odprtih, dasi je bilo nevarno, kajti morje se še ni bilo

dovolj umirilo. Bilo je zvečer okrog šeste ure. Ko je bil železni nadstrešek dvignjen, je padla v notranjščino samo luč, blesteča rdeča luč. Zahajajoče solnce se je prikazalo na obzorju z izredno bleščobo v razporu mračnega neba; njegova slepeča luč se je sprehajala ob guganju ladje in plapolajoč razsvetljevala to bolnico, kakor majajoča se baklja.

Zraka ni prihajalo nič; tisto malo, kar ga je bilo zunaj, ni moglo dospeti sem, da bi odganjal mrzlični vonj. Povsod, do neskončnosti, ni bilo nad tem ekvatorijalnim morjem drugega, kakor mlačna vlaga in teža, v kateri ni bilo mogoče dihati. Nikjer zraka, niti za umirajoče ne, ki so sopihali.

Eno zadnjih videnj ga je nad vse vznemirilo: njegova stara mati gre po neki poti, zelo hitro, z izrazom presunljive tesnobe na obrazu; dež je padal na njo; oblaki so bili nizki in žalobni; podala se je v Paimpol, pozvana od mornariškega urada, da bi jo obvestili, da je on mrtev.

Sedaj se je boril in hropel. Z gobo so mu obrisali z ust vodo in kri, ki sta mu privrela iz prsi, ko se je zvijal v smrtnem boju. Veličastno solnce pa ga je ves čas osvetljevalo; skozi od-

prtino se je vлил širok pramen rdeče luči, končavajoč se na Silvestrovi postelji in tvoreč okoli njega sij.

Ta hip se je videlo to solnce v Bretanji, kjer zvoni poldan. Bilo je prav tisto solnce in isti trenutek je bil kakor brez konca; tukaj je imelo zelo različno barvo; z neko sladko belo lučjo je osvetljevalo staro mater Ivono, ki je na pragu sede šivala.

Na Islandiji, kjer je bilo jutro, se je tudi pojavilo solnce, baš v trenutku smrti. Žalostno je žarelo v nekem fjordu, kamor je dospela ladja »Marija«. Z neko stekleno bliščobo je posudarjalo dele tega kamenega kaosa, ki se imenuje Islandija; vsa ta dežela, vidna z »Marije«, se je zdela kakor obložena s kovinsko plastjo. Jan, ki je bil tukaj, tudi nekoliko nenavadno obsvetljen, je kakor navadno ribaril sredi mesečnih sinjin.

V hipu, ko je ugasnila progga rdečega ognja, ki je zasijala v ladjo, ko je ekvatorijalno solnce hipoma zginito v zlatih vodah, so videli, da so se umirajočemu oči prevrnile, se obrnile proti čelu, kakor bi hotele izginiti v glavi. Tedaj so se veke z dolgimi trepalnicami spustile doli in Silvester je postajal zelo lep in tih, kakor spavajoč marmor...

P O Č I V A J T E . . .

Počivajte, utrujene oči,
zaprite se,
saj zarja za pokoj sladkô dehti,
ko roža na zapadu riše se,

O, duša moja, lahko noč...
Pokojno zdaj
objemi me večer gasnoč
na vekomaj...

VENCESLAV SEJAVEC.

Č U J M E, M A T I !

Vsaki materi veljajo sledeče zapovedi, ki so jih sestavili preizkušeni zdravniki:

1. Hrani svoje dete sama! Človeškemu otroku pritiče človeško mleko. Ni ga mleka ne drugega živila, ki bi se moglo meriti s hranilno vrednostjo materinega mleka. Otrok, ki se umetno hrani, umrje sedemkrat več kot pa otrok, ki jih mati doji.

2. Dojenčku daj hrane pet — do šestkrat na dan. Ponoči pusti ga v miru!

3. Če otroka umetno hraniš, vprašaj zdravnika, kaj naj mu daš. Pri grizi takoj opusti mleko in sladkor!

4. Ko doseže otrok šest mesecev, začni mu dajati zraven mleka še drugo primerno hrano (zelenjavo, juho, sadje, močnik).

5. Ne odlagaj dojenčka samovoljno! Prsno mleko je najboljša hrana, ki ga lahko obvarje mnogih bolezni.

6. Otroku daj solnca, zraka, luči! V zatohlih izbah, v vročih pogrinjalih in blazinah začne veneti. Zato nosi že dojenčka na prosto!

7. Daj otroku miru! Preveč zabave in poigravanja ga vznemiri in razdraži.

8. Drži otroka snažnega! Pogosto ma ga umivaj po vsem životu; to otroka osveži, utrdi in ga varje pred mnogimi boleznimi.

9. Čuvaj svojega otroka pred bolnimi ljudmi! Že navaden nahod lahko postane otroku nevaren, silno velika nevarnost mu pa preti od bolnih na pljučih.

10. Če so oči ali popek novorojenca otekle ali če ust ni mogoče odpreti, vprašaj zdravnika za svet. To stori tudi, če otrok slabo uspeva ali če ima mrzlico, izmetanje, drisko ali krče.

Mati (M. Maleš).

ŠOLA IN ZDRAVJE.

S šestim letom stopi otrok v šolo. Nekateri redki otroci so že preje zreli za šolo, marsikateri šestletnik pa telesno ali dušno v šolo še ne bi spadal. Če je otrok bolehen in slaboten, naj starši raje počakajo eno leto s šolo. Boljše je izgubiti eno leto, kakor pa zdravje. Najprej zdravje — potem šola. Če se torej zdi otrok še preslaboten za šolo, naj ga peljejo k uradnemu zdravniku, ki bo otroka preiskal in povedal, ali naj začne hoditi v šolo ali ne.

Ko začne otrok zahajati v šolo, se mu dnevni red spremeni. To šibki otroci radi občutijo. V prvih tednih pouka so sitni, nemirno spijo, nimajo

teka, postajajo blede in utrujeni. S potrpljenjem in prigovarjanjem pomiri šolarčka, daj mu mnogo počitka in naj se mnogo gibá na svežem zraku. Tudi pozneje se raje sprizajni s srednjimi redi v spričevalu, kakor da bi slabotnega ali težko se učečega otroka silila k prevelikemu naporu. Moj stric, moder mož, mi je, ko sem bil bolan, vedno pravil: »Boljši je živ osel ko mrtev doktor.« Seveda mora znati mati dobro ločiti med lenobo in šibkostjo šolarčka.

Prvič v šolo.

Pozneje, ko šola začanja dajati otroku več dela, naj starši pomagajo otroku s svetom, kako naj si razdeli dan. Treba je otroka naučiti na dnevni red: da v določenih urah brž in pridno opravi svoje šolarske dolžnosti — potem pa naj se igra, pomaga pri delu, naj se telesno okrepcuje. Priprosta domača telovadba, redno kopanje skozi vse leto, daljši sprehodi — vse to okrepcuje otrokovo telo in otroku pomaga, da se lahko in veselo uči.

ZAKAJ UMRE POLETI MNOGO DOJENČKOV?

Vsako leto umre na sto tisoče otrok pod enim letom za raznimi že-

lodčnimi in trebušnimi boleznimi. To je »kolera dojenčkov«, gríza, ki kosi malčke. V sami Nemčiji, računajo, jih letno pomori 60—100.000! V vročih letih umre tekom štirih poletnih mesecev dvakrat toliko dojenčkov kot v ostalih osmih hladnih mesecih; tako kaže statistika nemških vele-mest. Iz tega razvidimo, da je vročina glavni vzrok teh bolezenskih pojavov. Lahko trdimo, da vsako leto na tisoče dojenčev umre zaradi vročinske kapi.

Sladko spavaj pri 40. stopinjah vročine!

Otok, ki trpi radi vročine, začne slabeti, zgublja tek, je nemiren in zato kriči (mati pa morda misli, da je lačen in mu sili hrano, kar povzroča notranjo vročino), se zapre, dobi drisko, meče iz sebe, potem se preneha potiti, pokaže se mrzlica, otrok pri dihanju lovi zrak, omedleva, se krči, ker je živčni sestav že prizadet.

Ti nevarni bolezenski pojavi se dajo, če mati količkaj pametno ravna, preprečiti. Mati naj ve, da je otrok zelo občutljiv za visoko toploto, kakor je občutljiv za nizko; škodi mu, če se »pregreje« — kakor če se »prehladi«. V mrazu varuj otroka pred prehladom, v vročini varuj ga pred pregretjem. Najvažnejše je, da otroka ne položiš spat v celo jamo toplih

odej, kovtrov, blazin; taka jama lahko postane otrokov grob. V vročih dneh in nočeh naj otrok spi na hladnem, brez obleke, odet z rjuho. Pazi, da ni posteljica ob vročih zidovih ali pa celo ob ognjišču! Če je vročina ponoči zelo visoka, naj gre družina spat na vrt ali dvorišče. (To pametno navado sem opazil v Brdih). V vročih sobah odpri okna in vrata, da bo zrak tekel. Postelja in obleka naj bodo lahki in naj propuščajo zrak. Proč z debelimi volnenimi odejami, pernicami, kovtri! Skrbi, da se otrok lahko prosto giba, zato naj se obleka ali ovitki ne prijemajo života. V veliki vročini pusti otroke, ki imajo več ko en mesec, dalj časa slečene breati. Lahko otipaš, kdaj so se dovolj shladili. Važno je tudi, da za hude vročine otroka en — ali dvakrat dnevno okoplješ v bolj hladni vodi. Pazi tudi, da mu ne siliš vedno mleka, kar povzroči preobloženost, notranjo vročino in prebavne težave; dajaj mu raje po žlici mrzlega kamilčnega čaja ali vode.

Če se bodo matere držale teh priprostih navodil, bo mogoče rešiti na tisoče otročičev pred smrtjo.

HUDI SOVRAŽNIKI.

Mrčes se nam kar studi! Človek pač slutí, kdo je njegov sovražnik. Podganja bolha prenaša kugo, uš prenaša pegasto mrzlico, posebna muha (glossina palpalis) prenaša spalno bolezen, komar anofeles prenaša malarijo.

Med to družbo strupenih sovražnikov človeškega zdravja spada tudi naša domača muha. Muha je zoprna, ostudna, ki z največjo slastjo seda na odpadke, srka pljunke in izmečke, sreba gnojnico, potem pa se spušča na naše krožnike, pomaka svoje ognjene noge v juho in kavo, lazi po nosu dojenčkov in spečih odrastlih. S seboj pa nosi muha čudne darove: na nožicah, na rilčku in kosmatem telesu prenaša kužne kali jetike, tifusa, griže in drugih sila nevarnih kužnih

bolezni. Posebno kužne kali, ki jih za pušča muha na krompirju, mleku, mesu, slaščicah, sadju se brž namnožijo v milijonske naselbine, in to še posebej v poletni vročini.

Sitne muhe.

Kako naj pobijamo muhe? Začnimo jih že spomladi pobijati, to mnogo zaleže. Zakaj ena sama muha lahko zleže od aprila do srede septembra 5,598,700.000.000 jajčec! In ena muha ima lahko 5—7 milijonov kužnih kali na sebi! Muhe preganjamo z limanicami, vodnimi pastmi, s tem, da jim ne dajemo hrane, da skrbno spravljamo jedi in odpadke, da dobro pokrivamo straniščne jame in gnojišča, da hleve (glavna gnezdišča muh!) držimo kolikor mogoče snažne. Muhe tudi ne marajo hladnih prostorov in bežijo pred prepihom.

Zapomnimo si to: Snaga je mušja smrt!

ROBEC NA USTA, KO KAŠLJAŠ IN KIHJAŠ!

Dobro vzgojen človek obrne, ko za kašlja ali kihne, glavo v stran in si pritisne na usta robec ali roko. Zakaj tako? Ko zakašljaš ali kihneš, prhneš cel dežek drobnih kapljic, ki ostanejo nekaj hipov v zraku kakor meglica. V teh kapljicah je lahko na milijone kužnih kali. Pri kihanju letijo kapljice 2 do 3 metre daleč, pri kašljanju pa en meter. Če ne verjameš, poskusi! Kašljaj ali kihni na steklo.

Po kašljanju se lahko prenesejo bolezenske kali davice, nalezljivega otrpnjenja tilnika, mrzličnega vnetja

mezgovk, oslovskega kašlja, španske hripe, pljučnice in jetike. Pri kihanju pa lahko preneseš nahod in hripo. Čim bolj vlažen je katar, tem bolj nevarno je, ga prhati drugim v obraz. Ko bolni človek vstane, ne samo da bolj kašlja, ampak ima v katarju tudi več kužnih kali.

Robec na usta!

Zatorej naj bodo kašljavci in posebej še jetičniki zelo previdni. Treba se predvsem izogibati otrok, ki so za okuženje posebno sprejemljivi. Kdor kašlja, naj bo vsaj za eno dolžino roke oddaljen od drugih oseb. Če ga med govorom popade kašelj, naj se obrne v stran in naj pritisne robec na usta. Če ne more dovolj hitro poiskati robca, naj si pritisne na usta levo roko in sicer zunanjo plat; (pozor! zunanjo stran levece, ki jo malo rabimo in je drugim ne podajamo). Pri kihanju moraš pa rabiti levo dlan. Zmeraj pa roko obriši, osuši in čim prej umij. Žepne robce jetičnih bolnikov in družog njih perilo peri posebej, ločeno od

družinskega perila. Najbolje, če tako perilo namočiš skozi 24 ur v škafu vode, kateri si prilil raztopino alkaliszola (5 delov na 100 delov vode).

Če se bodo vsi tisoči ljudi, ki bodo te vrstice brali, zmeraj držali teh priprostih navodil, — bo marsikateri človek obvarovan nevarne kužne bolezni.

MOKRE NOGE.

Vode v čevljih se zelo bojimo. Po pravici. Zakaj če imaš mokre noge in dalj časa stojiš na mestu, se lahko do dobra prehladiš. Dve poti sta, da se zavarujemo pred temi škodljivimi posledicami: držimo noge v suhem in utrjujmo jih. Če si na poti, je težko doseči, da bi noge vedno imel v suhem. Stara in znana sredstva, da obvaloval bolj varuješ pred premočenjem, so: namaži podplate z mastjo ali lanenim oljem, rabi podplate iz gumija. Zelo občutljivi ljudje (bolni na ledvicah, revmatizmu, spodnjem telesu, živcih, nagnjeni h katarjem) bi morali v mokrem vremenu nositi čevlje iz gumija. Take čevlje pa je treba ko prideš v sobo, sezuti. Dokler se gibaš, mokrota na nogah ni nevarna; nevarna postane, ko stojiš, ali pa če mokrota zelo dolgo traja. Zato si, brž ko je priložnost, sleci mokre nogavice in čevlje, noge močno odrigni z brisačo. Kako pa, če ne moreš premeniti obutve, n. pr. če si na potu? Sredstvo je priprosto: papir! Sleci nogavice, zavij noge v papir. Če je samo podplat moker, potem zadostuje, da na dno čevlja položiš nekaj listov papirja. Dokler sediš, ne obuj čevljev, ampak ostani bos ali pa z nogami v papirju.

Noge si utrdiš, če hodiš bos. Kdor je navajen bos hoditi, naj premočene čevlje sezuje in naj hodi bos. Le v topečem se snegu tega ne delajmo.

Če te kljub temu prime nahod, spomni se, ko prideš domov, na staro, a preizkušeno sredstvo: Vdihavaj vročo paro, glavo in pleča pa si pokrij s plahto.

P R E B R I S A N I B R I V E C

Polžev grad je mesto, ležeče v lepi dolini, ki šteje 2967 prebivalcev. Toľiko jih je izkazovalo zadnje štetje. Stanje prebivalstva je ostalo skozi zadnje stoletje skoraj vedno na isti višini; števila 3000 ni nikdar doseglo. No tedaj je naš mestni župan, Ivan Gorčič, volil pomembno ustanovo: Tritisoči meščan, ki bo podarjen Polževemu gradu v letu 1904., dobi zlato uro, moško ali žensko uro, kakršen bo pač potomec, moškega ali ženskega spola; in to častno darilo hoče on, župan, pokloniti iz svojih sredstev. Stvar je prišla v uradni list, kjer je bila od meščanov zelo občudovana. V naslednjem letu se je narodilo v mestu mnogo otrok. Pa ne le mestna občina se je brigala za štetje, temveč tudi meščani so se zanj skrbno zanimali. In ko je prebivalstvo doseglo višino 2998, je nastalo v drugi polovici decembra med gospo krojačevko Lemeževu pa gospo čevljarko Bodico trpko sovraštvo, ker sta obe upali, da bosta še pred koncem leta povili otroka. Dne 30. grudna, je dobila gospa Lemeževa punčko. Njen mož pa, mesto da bi se cvetoče hčerkice veselil, jo je mahnil v krčmo, kjer se je tako napil, kakor se še ni svoj živ dan. Zakoncema Bodica je tolklo srce. Na Silvestrovo popoldan je gospa porodila sina in presrečni oče je stekel na županstvo, vprijoč: »Tritisoči meščan! Tritisoči meščan!« V predsobi županove pisarne je pa od zmage pijani srečal črno postavo. Bila je žena tkalca Vetrnjaka, ki je pravkar naznanila smrt svojega moža. No, in prebivalcev je bilo zopet le 2999. Uboģi čevljar je omahnil strt proti steni. Tegobno so zapeli staroletni zvonovi nad mestom, od sreče tako skopo obdarjenim.

Mestni župan je tudi še v novem letu vzdrževal svojo nagrado in ne-

katere mlade matere so se zibale v zlatem upanju. Pa je smrt imela bogatejšo žetev, pa tudi brivec sē svojo sedmeroglavo družino se je preselil v Novo mesto. No in mestni prvi svetovalec, skopuški pekovski mojster Jaka Selan, je smatral, da je prišel ugoden trenutek, ko se lahko izkaže kot podpornik svojega mesta, in je zato tudi on razpisal nagrado za tritisočega meščana, in sicer novo dvoģkolo, seve moško ali žensko dvokolo. Stvar je prišla v novine in meščani so se smejali. Mar misli Selan, da novorojenček že zna voziti kolō, so meščani vpraševali ustanovitelja nove nagrade. In jezno jih je Selan zavrnil, češ, vi morebiti mislite, da novorojeni otrok že zna na uri čas razbrati. Tedaj se je oglasil krčmar pri »Zlatem zmaju«, ki je bil bogat in tudi najbrž malce častihlepen, in določil bogato nagrado, grozno visoko nagrado:

»Zlata ura in dvokolō«, je rekel, »so dobre stvari. Le škoda, da otroci le počasi doraščajo in take stvari kaj naglo zastarajo. Edino kar ne zastara je denar. Jaz hočem svojemu rojstnemu mestu izkazati svojo ljubav in zato vložim 5000 lir v mestno hranilnico za tritisočega meščana, ki se rodi v letu Gospodovem 1905. v Polževem gradu.

Tako se je glasila ustanova, objavljena v mestnem časopisu, ki je dvignila veliko hrupa.

In tedaj je prišlo nepričakovano, kakor se v takih slučajih navadno nekaj nepričakovanega zgodi.

Prebivalstvo Polževega grada je doseglo število 2993, ko se je brivec Tomaž Lopata, ki se je bil sē ženo in peterimi otroki pred kratkim preselil v Novo mesto, z ženo in peterimi otroci spet vrnil v Polževgrad, in je od sreče žareč zahteval za sebe zlato uro, dvoģ-

kolo pa še 5000 lir, ker je sè svojim prihodom dopolnil število 3000 prebivalcev.

V Polževem gradu je nastala cela revolucija. Meščani so hoteli drznega brivca z ženo pa otroci kamnjati. Kričali so, da je to sleparija in da ne velja nagrada zanj ker se je drugače mislilo. Brivec Lopata pa, ki je vprašal, pred nekaj dnevi, pri jezičnem dohtarju v Novem mestu za svet, je ohranil svoj mir. In sodnik Piš, edini ki se je v celem Polževem gradu razumel na paragrafe, je izjavil mestnim starešinam, ob stalnem vinskem omizju in kjerkoli so ga hoteli poslušati, sklicujoč se na različne paragrafe: da gre pri tej stvari za javen razglas, čigar vsebina je bila izpolnjena po briv-

cu Lopati, kateremu sedaj brez vsake dvojbe pripadejo one tri razpisane nagrade.

Ves gnjev celega sveta bi na stvari ničesar ne spremenil: Lopata je dobil nagrado.

O nesrečni Polžev grad! V mestu je zavladała črna žalost, jeza in sovražstvo in vsi možje so sklenili, da se ne bodo pri tem brivcu ne brili ne strigili.

Vse to pa premetenega nesramnika ni dosti vznemirilo. Čez kake tri mesece se je spet preselil v Novo mesto in je vzel, seve, nagrade s seboj.

Polžev grad je po brivčevem odhodu spet štel le 2993 prebivalcev, in nagrad niso več razpisali.

P A U L K E L L E R . — A . Č .

R D E Č A J U N I C A

Stari Ambrož, oče petih fantov in dveh deklic, je ležal težko bolan za pljučnico.

Tudi najmlajši sin, Evzebij, deček pri štirinajstih letih, je prišel domov, brž ko je zvedel, kaj je povedal godrnjavi zdravnik, ko je zjutraj zapuščal bolnikovo sobo. Pustil je sama na paši štiri teleta in rdečo junico, najlepšo žival njih hleva.

— Same na paši! Ali bodo živali varne, fant? je vprašal Evzebija najstarejši brat.

— Preden sem jih pustil, sem jim pritr dil vse sponse. Ni nevarnosti.

Sponse je deček res pritr dil, toda ni bilo res, da ni nevarnosti.

— Živali so mlade; se malo zanesem. Daj, pojdi malce pogledat, fant.

In deček je šel, godrnjaje. Kake pol ure kasneje pa so vsi hišni napeto in prestrašeno gledali z oken proti holmu, odkoder so prihajali obupni kriki in jok.

— To je Evzebijev glas!

— Ne.

— Da.

— Da.

— On je, on je!

— Je že nesreča!

In z mračnimi očmi in brez besed so se vsi spustili v tek proti oni smeri.

Junica je sredi strmega brega mukala, s trebuhom obrnjenim v zrak; imela je eno nogo zlomljeno. Blizu nje se je Evzebij valjal po tleh, se tolkel s pestmi po glavi in presunljivo krikal.

Najstarejši brat je pri tem pogledu skoro prišel ob pamet in je navalil nanj z zverinskim tulenjem. Drugi so ga zadaj zgrabili, da bi ga zadržali.

— Pustite ga, saj ima prav! Pustite ga, naj me ubije! Ah, ah, ah! — je na moč kričal deček, bijoč z glavo med trdimi grudami in trnjem.

— Nesrečnik! Uničil si družino! je kričal brat z zadušenim glasom.

— Ubijte me, ubijte me! je obupano prosil deček in si je s pestmi tolkel glavo, besno proseč, naj ga kaznujejo.

Rdeča telica je pihala in mukala, ližoč si zlomljeno nogo.

— Hajdite urno po živinozdravnika!

— Eden izmed fantov se je v teku odtrgal od gručice, drugi pa so se, me-

šaje in zadevaje se v naglici, postavili okoli živali, da denejo nogo v deščice.

— Ne, ta je prekratka.

— Tam tisti kolec!

— Ne, onega mi daj!

— Ali vrv?

— Saj je ni.

— Dajte trak, ženske, vrbje, eno krilo, predpasnik...

— Oh, tiho, Rdečka, stoj!

Junica, prestrašena po vsem tem oboroževanju, je brcala in na vse grlo mukala ter je poskušala vstati.

Po velikih težavah in le za silo so obdali zlomljeno nogo z ogrodjem deščic in palic, ki so jih skupaj držale močne obveze iz vrbja in ženskih predpasnikov. Toda komaj so delo končali, je junica vrgla od sebe vse te ljudi in je nenadno puhaje vstala, pa je brž spet padla z zamolklim štrbunskom, deščice in kolci pa so šli narazen in se lomili kakor suhe treščice, komaj da se je žival naslonila na zlomljeno nogo.

Ko je prišel živinozdravnik, spremljan po mesarju Zenu, so kmetje že brez upanja in po tolikem trudu razmršeni in po obrazih in rokah zamazani od krvi, potu in solz, tiho sedeli okoli junice, ki je, tudi že upehana, nepremično ležala tam v solncu, v oblaku muh.

— Pripeljal sem Zena s seboj — je dejal živinozdravnik, — ker sem slutil, za kaj gre in sem mislil, da boste potrebovali bolj njega kot mene.

Pri teh besedah se je iz kmetov utrgal jok. Živinozdravnik je pogle-

dal zlomljeno nogo, zmajal z glavo in se obrnil k mesarju:

— Zeno, zmenite se s temi ljudmi. To je Vaša reč. Jaz tu ne morem nič več.

— Torej, kaj mi poveste vi, Paskval? je vprašal Zeno najstarejšega izmed bratov. — Vaš oče je bolan. Se morava midva domeniti?

Paskval se je počasi dvignil, namignil Zenu, in skupaj sta šla govorit, v stran, zadaj za grm črnega trna.

Pogovor je bil živahen in zelo dolg. Slednjič pa je bila pogodba le sklenjena, in to je bilo razumeti iz besed, ki jih je Paskval z visokim in votlim glasom naslovil na mesarja:

— Pravi tat ste! Odrš ste me, ker veste, da ste edini mesar tu naokoli. Tat!

In godrnjaje besedo »tat« je prišel, z bingljajočimi rokami in s klobukom potisnjenim na oči, k bratom sporočit jim novico o mršavi pogodbi.

— Tat! — so vsi v zboru ponovili in znova udarili v obupano ječanje.

Zeno je brž zasadil svoj brušeni nož junici v grlo, da bi se meso ne kaj prisadilo.

* * *

Stari Ambrož, skozi tri ure pozabljen od vse družine, je v tem času tudi uredil, — sam Bog ve, kako, — svoje zadeve, in mrzel, stegnjen v postelji, ni imel več časa, da bi zvedel, da tisti pasji mesar za žival, ki je bila vredna pet sto lir, ni hotel odšteti več kot dve sto in dvajset.

R E N A T O F U C I N I.

J E S E N I V M E D A N I

Okrog ognjišča zbrana je družina, dva roženkranca so že odžebriali, že dogoreva glavnja: iz kamina se vrača dim; vsi so že polzaspali.

Na sredi hiše, v krogu, pa mladina koruzo lička, poje in se šali in si podaja polno bučo vina. Trepetajoč po vsem telesu, mali

na uho vlečejo, kako verige pri Sirkovih ponoči ranjca vlači. Potem se spet okrene govornica

in pričkajo se o žornadni plači, po čem rebule letos bo lodrica, po čem penčane češplje in suhe fige.

ALOJZIJ GRADNIK.

PIJ XI. IN MISIJONI.

Kristus je ob slovesu s tega sveta ukazal apostolom, naj gredo oznanjat njegov evangelij do skrajnih mej zemlje, vsem narodom in ljudstvom. S tem je dal svoji Cerkvi misijonsko oporoko. Cerkev, ki bi ne bila misijonska, ne bi bila Kristusova. Katoliška Cerkev se je vedno trudila, da bi izvršila Jezusovo oporoko. Toda delo za razširjenje svete vere je v mnogih ozirih odvisno od verskih, gospodarskih, prometnih in političnih razmer doma in v misijonskih deželah. Tudi notranje cerkvene razmere niso vedno enako godne za veliko potezno delo v misijonih. Zato vidimo, da se misijonsko delo ni vršilo v vseh stoletjih z enako vnemo in z enakimi uspehi.

Kadarkoli je zabeležila cerkvena zgodovina kako zlato stran misijonske povestnice, se je na njej vedno blestelo ime kakega velikega namestnika Kristusovega — papeža. To je nujno tako, kajti misijonsko delo je delo Cerkve in Cerkve Kristusove si brez papeža niti misliti ne moremo.

Zdaj živimo v dobi, ko je misijonska misel splošno tako zaživeła, kakor še nikdar prej. Zlasti po vojski se je v vseh katoliških deželah močno dvignilo misijonsko zanimanje. Če primerjamo n. pr. misijonsko vnemo med nami pred vojsko in po vojski, se nam odkrije razlika kot dan in noč. In vsako poveljno leto prinaša nov napredek. Naj tu navedemo nekoliko števil, ki govorijo o napredovanju misijonske misli v Italiji sploh in pri nas posebej.

Leta 1921. je dala Italija za Družbo za širjenje vere L 754.574.39; leta 1922. L 1,199.292.27; leta 1923. L 1,726.120.79; leta 1924. L 1,916.415.66; leta 1925. L

2,448.257.89; leta 1926. L 3,355.807.77; leta 1927. pa že 5,581.300.67 lir.

Goriška nadškofija je dala za isto misijonsko družbo leta 1922 L 2.036; leta 1923. L 2,120.50; leta 1924. L 3.642; leta 1925. L 8.646; leta 1926. L 21.217.80; leta 1927. pa 35.382 lir.

Da se je misijonska gorečnost med katoličani tako dvignila, je v veliki meri zasluga papeža Benedikta XV. Njegova okrožnica »Maximum illud« je začrtala novo smer misijonskemu delovanju; misijonska družba za duhovnike »Unio Missionaria Cleri«, ki jo je razširil na vse škofije sveta, je pa postala nekaka duša misijonskega apostolata med katoličani.

Po stopinjah Benedikta XV. hodi tudi sedanji poglavar katoliške Cerkve, Pij XI.

Komaj je februarja 1922 zasedel prestol sv. Petra, že je ob tristoletnici kongregacije za širjenje vere (1622 do 1922) razodel vso svojo gorečnost za misijone. Na binkoštni praznik je imel v cerkvi sv. Petra v Rimu slovesen pontifikal. Pri pontifikalu je govoril zelo zanosit govor o misijonskem delu, ki ga je Cerkev v zadnjih treh stoletjih izvršila po kongregaciji za širjenje vere. Nato se je 8. junija istega leta vršila v njegovi prisluščujočnosti slovesna mednarodna akademija. Nastopali so takrat gojenci Urbanovega kolegija in govorili v najrazličnejših evropskih, azijskih in afriških jezikih. V spomin na tristoletnico Propagande je dal sv. oče pridejati litanijam vseh svetnikov vzklík: »Daj, da se vsi, ki so v zmoti, vrnejo v edinstvo Cerkve, in privedi vse nevernike v svetlobo evangelija, prosimo te, sliši nas!«

Zelo važna za misijonsko gibanje je preuredba Družbe za širjenje vere, ki jo je sv. oče izvedel s posebnim

odlokom z dne 3. maja 1922. Ta misijonska družba je imela do takrat le bolj zaseben značaj. Njen sedež je bil v Lionu v Franciji. Sv. oče jo je preuredil v uradno družbo sv. stolice in prenesel njen sedež v Rim. Tako je dobila docela mednarodni značaj. Neprimerno obilnejši prispevki, ki od takrat prihajajo iz vsega katoliškega sveta tej družbi, kažejo, kako zelo je s to preuredbo sv. oče ustregel željam vseh katoliških narodov, ki vedno bolj zahtevajo, naj bo delo Cerkve čim preostejše vseh nacionalnih barvil.

Sv. oče je 24. aprila 1923 v posebnem pismu do kardinala prefekta Propagande sprožil o misijonski razstavi, ki naj svetoletne romarje nazorno pouči o misijonskem delu Cerkve in jih navduši za sodelovanje na tem apostolskem polju. Kmalu je bila površina okrog šestih tisočev kvadratnih metrov na vatikanskih vrtovih pokrita z velikimi paviljoni, v katerih so strokovnjaki z veliko bistrumnostjo in lepočutjem razstavili razne predmete, ki so jih dali na razpolago sv. očetu misijonski zavodi in nad pet sto vikariatov, prefektur in misijonov iz najoddaljenejših točk zemске oble. Poleg predmetov iz misijonskih dežel si videl tam razstavljene najvažnejše misijonske listine, statistike in znanstvene podatke s številnimi misijonskimi knjigami in spisi. Ta razstava je imela v mnogočem zares splošen značaj, saj je zelo veliko nudila naravoslovcu, zgodovinarju, zemljeslovcu, apologetu — vsakdo je našel zase kaj poučnega in zanimivega.

Misijonsko razstavo so slovesno otvorili v prisotnosti Pija XI. dne 21. decembra 1924. Zatvorila se je spet dne 10. januarja 1926. Pri tej priliki je sv. oče ponovno razodel svojo misijonsko skrb in ljubezen. Misijonsko razstavo je obiskalo približno 800.000 oseb iz vseh delov sveta. Le Bog ve, koliko koristi je prinesla Cerkvi in njenim misijonom. Ob zatvoritvi razstave je sv. oče naznanil, da misli ustanoviti v Lateranski palači misijonski muzej, kajti škoda bi bila,

ako bi se zaprla ta važna knjiga, ki nam kaže, koliko je Cerkev za misijone storila, a nas obenem tudi zgovorno opominja, koliko dela nas še čaka.

Za misijonsko gibanje je zelo pomembna papeževa misijonska okrožnica »Rerum Ecclesiae« z dne 28. svečana 1926. V tej okrožnici poudarja sv. oče, da Cerkev nima drugega namena, nego da posreduje sadove odrešenja vsemu človeškemu rodu. Zato se nikakor ne more zadovoljiti s tem, da varuje in brani izročeno ji čredo, ampak z vso gorečnostjo se mora truditi, da pridobi za Kristusa vse, ki tavajo daleč od njega. Radi tega priporoča katoliškim škofom, naj na vso moč podpirajo misijonske poklice, ustanavljajo in oživljajo misijonske družbe, predvsem pa veliko molijo za misijonske namene. Misijonskim predstojnikom priporoča ustanavljanje zavodov za vzgojo domačih duhovnikov, češ, da le-ti niso samo koristni, marveč vprav potrebni za uspešno misijonsko delo.

Pij XI. želi korenite rešitve misijonskega problema z vzgojo številne domače duhovščine v misijonskih deželah. S tem namenom je sam prav slovesno posvetil prvih šest domačih kitajskih (1926) in prvega japonskega škofa (1927). Ista misel ga naganja, da prav toplo priporoča Družbo sv. Petra apostola, t. j. misijonsko družbo, ki ima namen, skrbeti za vzgojo domačih duhovnikov v misijonih.

Istočasno svari vedno znova katoliške misijonarje, naj se skrbno ogibljejo vsega, kar bi moglo v poganskih deželah škodovati misijonskemu apostolatu. Misijonarji naj delujejo tako, da bodo prepričali poganske narode, da so prišli med nje iz same ljubezni: da so prišli z Jezusom vse dajat — prav nič pa ne jemati. V nekem pismu do misijonskih predstojnikov na Kitajskem pravi sv. oče, naj zlasti pazijo, da ne bodo katoliški misijoni orodje v rokah posvetnih nacionalizmov. »Če se je kdaj Cerkev poslužila varstva inozemstva, si je s

tem želela samo varstva misijonov pred krivicami zlobnih ljudi, nikakor pa ni hotela s tem podpirati političnih smotrov raznih vlad, ki so jih morda s takim varstvom nameravale.«

Z enako vnemo kakor za misijone dela sv. oče tudi za zedinjenje vzhodne z zapadno Cerkvijo. Vsako priliko porabi, da pokaže slovanskim narodom svojo očetovsko ljubezen. Znana je njegova akcija za pomoč stradajoči Rusiji iz l. 1922. Ista želja po zbliznanju krščanskega Vzhoda in Zapada ga je gnala, da je z novim sedežem močno dvignil ugled Vzhodnega zavoda v Rimu, ki ga je ustanovil Benedikt XV. O priliki šestnajststoletnice vesoljnega cerkvenega zbora v Niceji je sv. oče ponovno izpregovoril besede očetovske ljubezni in skrbi slovanskim pravoslavnim narodom.

Dne 8. septembra 1928 pa je izdal okrožnico, v kateri naroča škofom celega sveta, naj širijo zanimanje in delo za zedinjenje s pravoslavnimi brati.

Dne 21. decembra 1927 so slovesno otvorili misijonsko-narodopisni muzej v Lateranski palači. Šest in dvajset velikih dvoran in sedem galerij so priredili v ta namen. Ob priliki božičnih voščil je izrazil sv. oče kardinalskemu zboru svoje veselje nad dovršenim delom z besedami: »Ta muzej nam nudi veliko nado za bodočnost misijonov, kajti navdaja nas za upanje, da smo prižgali luč, ki se bo vedno žarnejše in uspešnejše razlivala po vsem svetu.«

O tej gorečnosti govori tudi dejstvo, da je 14. decembra 1927 proglašil za posebno zavetnico vseh misijonov veliko novodobno svetnico sv. Terezijo Deteta Jezusa, ki je že nešteto krat dokazala veliko moč svoje priprošnje zlasti v misijonih.

Nič čudno torej, če misijonski papež Pij XI. vedno znova kliče k misijonskemu sodelovanju tudi vse katoliške vernike. To njegovo željo omenja kardinal Gasparri tudi v pismu, ki ga je pisal glavnemu predsedniku Družbe za širjenje vere. Papež

želi, naj bi bili vsi verniki organizirani v misijonskih družbah.

Vsakemu pravemu katoličanu je papeževa beseda v takih zadevah Kristusova beseda. Tudi mi jo sprejmemo tako. Nihče med nami naj se ne odtegne misijonskemu sodelovanju s Cerkvijo.

Sodelujemo pa tako, da se vsakdo izmed nas vpiše vsaj v eno izmed misijonskih družb. Vsi odrasli naj se vpišejo v »Družbo za širjenje vere«, vsi otroci pa v »Dejanje sv. Detinstva«. Kdor želi storiti za misijone še več, naj se vpiše povrh še v »Družbo sv. Petra apostola« za vzgojo domačih duhovnikov.

D R. M I R K O B R U M A T.

KAM HITIŠ, RUSIJA?

»Kam hitiš, Rusija? — Odgovori! Ni odgovora! Čudovito popevajo trojkinji zvonci, zrak stoče, vstaja nevihta; Rusija leti ob zemlji mimo, umikajo se ji drugi narodi in države.« S temi besedami je završil veliki ruski pisatelj Gogolj sredi preteklega stoletja svoje slavno delo »Mrtve duše«. »Kam hitiš, Rusija?« še s posebno pravico vprašujemo danes, ko zremo to neznansko državo velikansko, ki pokriva skoraj šestino suhe zemlje in daje stanovanje malone 147 milijonom ljudi, kako se presnavlja v svoji notranjosti. Ali se ji res obeta tako sijajna bodočnost, tako veličasten razmah njenih sil, da se ji bodo strmeč morali umikati drugi narodi in države? Težko je biti prerok. Ruska duša je še vedno velika uganka. Vendar poskusimo malo odmakniti zastor, ki zakriva bodočnost. Predvsem nas zanima, kaj naj pričakuje kraljestvo božje v Rusiji.

1. Gospodarska in politična bodočnost.

Skoraj ne more biti dvoma, da se odpira Rusiji sijajna gospodarska bodočnost. Seveda je ne bo že jutri. Ne smemo preveč verjeti poročilom

boljševikov o velikem gospodarskem napredku Rusije pod njihovo

Bogorodica. (Slikal Vasnecov).

vlado. Mnogi trdijo, da pride lahko kaj kmalu do poloma boljševiškega gospodarstva, ako ne podpre sovjetov evropski ali ameriški velekapital. A kljub temu moremo mirno trditi, da se bo Rusija prej ali slej gospodarski dvignila kakor malokatera dežela.

Po neizmerni površini ruske države so razsuti velikanski prirodni zakladi. Preko vse severne Rusije in Sibirijske, od Pripetskega močvirja pa do Kamčatke se vleče širok pas gozdov (tajga), ki za sedaj zaradi slabih prometnih zvez sicer še nima tolike uporabne vrednosti, pa jo vedno bolj dobiva. Južno od gozdnega pasu se od

vzhoda do zapada raztega velikanska ravnina, *stepa*, ki je ponekod (černozemje v južni Rusiji, v Sibiriji) izredno plodna, tako da je že zdaj prava svetovna žitnica. Tretjina posetve vsega sveta je v Rusiji. Ko bodo izpopolnili način obdelovanja, ki je zdaj še jako preprosto, bo rusko žito postalo odločilen činitelj na svetovnem žitnem trgu. Na jugu sega Rusija v polvroči *pas*, tako da v nekaterih pokrajinah že pridelujejo čaj, bombaž, sladkorni trs itd. Izvrsten tobak in vino dajejo Krim, Kavkaz in Turkestan. Potemtakem ima Rusija mnogo prednosti pred drugimi evropskimi državami: ni navezana na uvoz poljskih pridelkov in ni odvisna od kolonij, ki pomenijo zlasti v zadnjih časih za evropske države večno skrb, da se ne osamosvoje in napravijo konec izkoriščanju.

Še večje prirodne zaklade pa krije ruska zemlja v sebi. Dandanes so zaradi razvijajoče se industrije za države življenskega pomena zlasti železo, premog in petrolej. Vsega tega ima Rusija v izobilju. *Železa*, in sicer iz vrstnega, so velikanski skladi v Ukrajini, na Uralu, v Sibiriji in Turkestanu. *Premoga* ima Rusija dosedaj odkritega trikrat več kakor na premogu tako bogata Nemčija. *Petroleja* dobivajo na Kavkazu, v severni Rusiji, v Sibiriji in Turkestanu toliko, da bi mogli po nekaterih poročilih doseči tretjino svetovnega pridobivanja. Vrh tega so zakopani v zemlji še veliki skladi raznih *drugih rud*: bakra, mangana, svinca, zlata, srebra itd.

Vendar so vsi ti zakladi komaj še dobro odkriti in načeti. Prevelika oddaljenost od morja, pomanjkanje prometnih zvez, redko naseljeno pre-

bivalstvo in nizka izobrazba: vse to je krivo, da morejo razmeroma le malo črpati iz bogatih podzemeljskih zakladov. Kadar se pa zgame prebivalstvo in ko se uredi in pospeši promet, se bo Rusija gospodarsko tako razmahnila, da bo njen vpliv na svetovnem tržišču veliko pomenil.

Iz vsega tega pa sledi, da bo imela Rusija tudi v *političnem življenju* narodov tehtno besedo. Kdor ima denar, ta je sveta vladar. Zgled je Amerika, ki je vprav zaradi gospodarske premoči postala tako mogočna in posega odločujoče tudi v evropske razmere. In mnogi prerokujejo, da čaka tudi Rusijo podoben gospodarski in zato tudi politični razvoj. Njen položaj sam ji daje že zdaj važno vlogo v svetovni politiki. Na Kitajsko in Indijo meji, na deželi, ki vstajata in otesata s sebe grabežljive Evropece. Z rastočo Kitajsko vstaja tudi Rusija, ki zadnje čase vedno bolj naglaša mongolske prvine v svoji krvi in omiki.

Nas pa ne zanima toliko gospodarska in politična bodočnost Rusije, temveč kaj bo s kraljestvom božjim, z vero, s sv. cerkvijo v bodoči Rusiji. Ali sme tudi ona tam pričakovati lepe bodočnosti?

2. Verska bodočnost.

Veliki ruski pisatelji radi imenujejo Rusijo »Sveta Rusija«. K temu jih je nagnila vernost ruskega ljudstva, množica velikanskih in bogatih samostanov in cerkva. Ali je še kaj ostalo od te »svete« Rusije? Ali ni morda boljševiška vihra uničila in odnesla te svetosti? Kaj obeta bodočnost?

Gotovo je, da so boljšeвики silno mnogo škodovali, in škoda bo vedno večja, dokler ostanejo gospodarji države. Kot dosledni komunisti so načelno proti vsaki veri. Izjavili so, da

ne velja načelo: Vera je zasebna stvar, in da se bodo v vsemi silami borili, da jo izrujejo iz src ljudi.

Niso ostali le pri besedah. Sprva, od l. 1918. do l. 1922., so se borili proti

Krst sv. Vladimirja, kneza ruskega, (leta 988.), ki je privedel v krščanstvo Ruse, takrat še neločene po razkolu.

veri bolj s surovo silo, z nasiljem in prelivanjem krvi duhovnikov in versnikov. Ko se je pa pokazalo, da na ta način ne bodo dosti dosegli, ker se je vprav s tem zbudila v ljudeh speča verska zavest, so začeli nekrvav, a zato tem bolj premišljen in nevaren boj zoper vero.

Ustanovili so osrednji urad za pobijanje vere, ki vodi odslej vse protiversko razrvalno delo. Le-ta je organiziral tečaje, na katerih se šolajo protiverski *agitatorji*, ki gredo med ljudi in jim vcepljajo nevero. Agitatorji so jo večkrat na svojih predavanjih prav pošteno izkupili, ker so

na preveč surov način nastopili proti veri. Od takrat so postali boljševiki še previdnejši, zato pa niso prav nič popustili v svojem boju proti veri. Vlada ima v rokah ves *tisk*, to velesilo, ki toliko vpliva na človeštvo. »Gosizdat« (Gosudarstvenoe izdateljstvo = Državno založništvo) izda vsako leto velikansko množino knjig, brošur, gledaliških iger, ilustriranih časopisov itd., v katerih je vse polno gradiva proti veri. (V 8 letih je izdalo to založništvo nad 300 milijonov knjig in spisov.) Karkoli so napisali zapadni bogotajci in krivoverci proti veri in cerkvi, pa naj je še tako lažnivo, podlo in plitko, prevajajo na rusko in širijo med ljudi. Pa tudi ruske glave so napisale že dokaj ostudnih stvari o najsvetejših stvareh. Dva časopisa: »Ateist« za izobražence, »Bezbožnik« za preproste ljudi, pri našata mesec za mesecem sestavke in najogabnejše slike, ki smešijo vse, kar je kristjanu svetega.

Najhuje pa je, da so se boljševiki spravili na družino in jo zastrupili s svojo zakonodajo o razporoki in »svobodni ljubezni« in da so vzeli v zakup vso vzgojo otrok. Zakon se sklene pred uradnikom in se lahko za vsako malenkost vsak čas zopet razdere. Zato pa je družinsko življenje v boljševiških družinah skoraj popolnoma razdejano. Ako že pride otrok na svet, ga ne krstijo, ampak »oktobrizirajo« (v oktobru je bila boljševiška revolucija) v komunističnem društvu, kjer mu nadenejo ime Oktober, Marx, Krasnij (Rdeči) in podobno. Ko pride otrok v šolo, mu začno učitelji komunisti vcepljati boljševiške nazore: sovražstvo do drugih slojev, vero v mrtvo snov itd.

Če pridejo v srednje šole, se ta pouk še bolj izpopolni: zgodovina, književnost itd. so prepojeni s komunističnimi, veri sovražnimi mislimi. Zakon prepoveduje, da bi kdo otroke pred 18. letom skupno ali posamič, v šoli ali v cerkvi poučeval verouk. Samo starši smejo čisto zasebno doma otroke poučevati v verskih stvareh.

Vse je torej navsezadnje odvisno od matere. Kar dobe otroci v verskih stvareh od nje, to jim bo ostalo.

Vendar skušajo boljševiki tudi to iztrgati iz otroških src. Več *organizacij* jim pri tem pomaga. Otrok za pišejo in napravijo najprej za »ljetinca«, ko nekoliko odraste postane »pionir« (neke vrste komunistični skaut), od 18. leta dalje pa lahko vstopi v »Komsomol« (Komunističski sojuz molodeži), organizacijo, ki se je žalostno proslavila že po vsem svetu po svojem divjanju zoper vero in cerkev. L. 1927. jih je bilo 500.000 v tem društvu.

Največja zapreka širjenju brezverstva so žene. Zato so začeli tudi nje premišljeno pridobivati zase, in sicer na ta način, da jih spravljajo v javno in društveno življenje in jim skušajo priti tam do živega po predavanjih, s kinematografskimi predstavami itd.

Danes lahko razlikujemo glede vere v Rusiji *tri rodove*: 1. rod, ki je vzrastel v stari, caristični Rusiji, je po večini ostal veren. Tudi od tistih, ki se prej niso toliko brigali za verske stvari, se je večina vrnila k veri in goreče hodi k božji službi; 2. rod, mladih ljudi od 16. do 25. leta, ki je bil rojen v starih razmerah, a je prišel do zavesti pod sovjetsko vlado, je različen v mestih in različen na deželi. Kmetje so po večini verni in vrše verske dolžnosti, dočim so se delavci bolj navzeli protiverskega duha in se vsaj na zunaj kažejo kot brezverce. Vendar se boljševiški časopisi mnogo pritožujejo nad nezavednostjo celo »komsomolcev«, češ, da so še vedno mnogi preveč vdani praznoverju, kar pomeni v boljševiškem jeziku vero. Uradniki in častniki se pod pritiskom ali iz prepričanja ne brigajo za vero. Izmed dijakov je četrtnina zagrizeno protiverska, druga četrtnina pa globoko verna, mnogo bolj kakor dijaštvo pred vojno; 3. rod, ki je prišel na svet in raste pod vplivom boljševikov, je razmeroma najbolj podivjan in najmanj veren, posebno mladina

po mestih. To bo največja šiba Rusije. Vendar zavira prostranost Rusije boljševiški vpliv, ki je tem manjši, čim dalje pridemo od mest.

Na splošno pa večina poročil iz Rusije pripoveduje o *verski pomladi*. Cerkve, pravijo, so polne kakor redkokdaj poprej. Zganila se je in oživila verska zavest. Verniki na lastne stroške popravljajo stare cerkve in zidajo nove ne samo na deželi, temveč tudi v mestih. Ugled duhovščine, ki mora toliko trpeti od boljševikov, je zrastle. Verniki so začeli tudi dejansko protiofenzivo, ki se raztega od Ukrajine pa do Vladivostoka. V načinu verske propagande posnemajo boljševike. Ustanovili so organizacijo »celice« (jajčko = jajčece). Boljševiki so s »celicami« širili svoje misli med delavci in vojaki. Trije ali pet ljudi tvori tajno organizacijo »celice«, ki širi svoje misli med tovariši, lepi letake po tovarnah in hišah, pridobiva pristašev za svoje nazore itd. Na ta način so verske »celice« prodrle in se ugnezdile po komunističnih vojašnicah in tvornicah, kjer vztrajno širijo verski nastroj. Boljševiško časopisje se pritožuje, da se tudi med delavci širi verska misel. Zato so prepovedali v okrožju 5 km (1 uro daleč) okoli tovarne vsako pridigo. V Ukrajini sami izhajajo 11 verskih časopisov v 35.000 izvodih, ukrajinski »Brez božnik« pa samo v 6000 izvodih in ga še tako malo čitajo. Poleg tega širijo verniki tudi molitvenike, kalendarje, letake itd. Prav tako izobražajo dijake za duhovnike z denarno podporo ljudstva.

Uspeh boljševiškega dela je torej: verniki so se strnili, organizirali, postali so bolj zavedni in odločni in bolj — verni. Žal, je pa pravoslavna cerkev sama razcepljena na več struj, ki si druga drugi nasprotujejo in tako slabe obrambno moč.

Zanimivo je, da je tudi med *ruskimi begunci v Evropi* neke vrste versko gibanje, tako zvano »evrazijast-

vo«. Skoraj ves mlajši ruski rod beguncev je v tej struji, ki hoče, da se Rusija odvrne od Evrope in se obrne k Aziji ter postane velik samosvoj del sveta, s svojevrstno omiko. Podlaga tej omiki mora biti vera, in sicer pravoslavna vera. Čeprav so si ti ljudje

Sv. Olga, prva ruska krščanska kneginja, stara mati svetega Vladimirja (Slikal Vasncev).

prilastili mnogo boljševiških nazorov, vendar so nasprotniki boljševikov, kar se tiče vere. Ako bodo torej kdaj prišli nazaj v Rusijo, bodo tudi ti sodelovali pri verski obnovi Rusije.

Potemtakem se zdi, da se veri obeta v bodoči Rusiji boljša bodočnost. Kar je bilo gnilega, je odpadlo; zato so se pa dobri tem bolj okrepili v boju. Brez dvoma ne bo manjkalo borb, kajti seme boljševikov bo rodilo sad, čeprav bo kdaj izginil njihov politični vpliv. Ali v teh borbah bo stala na strani vere mogočna izvežbana vojska zavednih vernikov, sinov tistih očetov, ki se za vero niso branili pretrpeti tudi smrt. Čim višja in

čistejša pa bo verska zavest, čim bliže bodo ti ljudje Kristusu, tem bliže bodo tudi zedinjenju, tem bliže bodo vesoljni sv. cerkvi.

3. Katoliška bodočnost.

V vsej boljševiški Rusiji, od poljske meje pa do Vladivostoka, biva ta čas okoli 1,600.000 katoličanov *latinskega* obreda; duhovnikov je okoli 300, cerkev in kapelic 594. Katoličani so v najtežjem položaju. Najprvo že zaradi tega, ker po večini ne prebivajo zdržema (razen ob poljski meji), temveč so raztreseni po vsem velikanškem prostoru, ki obsega šestino kopne zemlje. Zato nimajo tiste odpornosti in si ne morejo tako drug drugemu pomagati kakor n. pr. katoličani v Mehiki. Duhovščine je bilo že prej premalo, da bi mogla dobro oskrbovati raztresene katoličane. Zdaj je je pa vedno manj. Veliko jih je bilo postreljenih, mnogo jih je v ječah ali izgnanstvu, semenišč ne smejo imeti, od zunaj je pa prepovedan dostop vsakemu katoliškemu duhovniku. V treh letih se je število duhovnikov zmanjšalo za četrtno. Pa tudi duhovniki kar jih je ostalo, živijo v tako težkih razmerah in nevarnostih, da mnogi zavidajo sobrate, ki so v ječah in izgnanstvu, češ, da bi bila ječa glede na njih razmere že pravo zdravilišče. Tako se obeta žalostna bodočnost, ako kmalu ne popusti boljševiški pritisk in se razmere ne izboljšajo.

V še težjih prilikah so katoličani *vzhodnega* obreda. Njihov eksarh Fjodorov je v ječi, duhovščina raztepena in izgnana.

Ali naj pri vsem tem obupamo? Ali se res ne obeta lepša bodočnost? Rusija! Kakšnega pomena bi bila za sv. cerkev! Ti milijoni mladih, svežih narodov, ki še niso razpeli kril in premerili svojih moči. Ta zemlja, ki veže Zapad z Vzhodom, ki jo je, zdi se, božja Previdnost izbrala, da žoltim plemenom posreduje krščanstvo. Ti ljudje, ki tako dosledno izvajajo svoje ideje, da so po vsem svetu razpeli

mrežo svoje propagande, mar ne bi bili tudi sposobni blagovestniki nauka Kristusovega? Kaj obeta v tem pogledu Rusija?

Gotovo je, da se bodo prej ali slej odprla vrata Rusije in da se bo kdaj začelo *naseljevanje* v tej deželi gospodarske bodočnosti, kakor se je do najnovejšega časa godilo z Ameriko. V Rusiji je prostora še za veliko milijonov ljudi. V evropskem delu Rusije pride na km² komaj 18.8 ljudi, v azijskem delu pa 1.7. Zdi se, da se bo v bodočnosti tok izseljencev obrnil v Rusijo. Na ta način se bo pomnožil tudi katoliški živelj v deželi. Vendar moremo od tega upati koristi za katoliško cerkev le tedaj, ako se bo takoj moglo organizirati pastirsko delo.

Kaj pa *delo zedinjenja*? Zlepa se ni še toliko molilo in delalo za zedinjenje kakor v naši dobi. Celu narodi, ki so stali do sedaj od daleč ali le maloverno gledali vse gibanje, so se začeli zanimati in zavzemati za stvar. Pri Francozih je bilo že od nekdaj veliko prijateljev in pospeševalcev cerkvenega zedinjenja. Razen katoliških Slovanov so se v rimski cerkvi edino Francozi bavili s tem vprašanjem. Po vojni so se pa Nemci z njim lastno odločnostjo in vztrajnostjo lotili dela za sv. edinstvo in lahko po kažejo že lepih uspehov. V Belgiji je mnogo zanimanja, celo na Španskem so se nekateri začeli baviti s tem vprašanjem. Amerikanski katoličani so ustanovili posebno društvo, ki predvsem gmotno podpira delo zedinjenja. V Londonu deluje društvo sv. Janeza Zlatousta. Mnogo so pripomogli k temu razmahu velehradski mednarodni shodi za proučevanje odnosov vzhodne in rimske cerkve. Največ zaslug pa ima sedanji sv. oče Pij XI., ki mu je zedinjenje cerkva srčna zadeva in ki s posebno ljubeznijo oklepa in ki s posebno ljubeznijo oklepa v svojem srcu Rusijo. Često moli znani vzdihljaj »Odrešenik sveta, reši Rusijo!« in na svoji pisalni mizi ima najbolj češčeno sliko Matere božje v Rusiji, Kazanjsko Mater božjo.

POD INDIJSKIM S O L N C E M.

Več redov se že pripravljajo, da pojdejo ob prvi priliki v Rusijo in začnejo neposredno delati za sv. edinstvo. Redemptoristi so že pred leti sprejeli vzhodni obred in delajo z izvrstnimi uspehi med grkokatoličani v Galiciji, Podkarpatski Rusiji in v Severni Ameriki. Jezuiti, ki že od prvih časov delajo za to sveto zadevo, so osnovali vzhodno vejo svojega reda. Imajo novicijate vzhodnega obreda v Albertynu pri Slonimu v Beli Rusiji. Večpatrov vzhodnega obreda deluje uspešno v Beli Rusiji in med begunci. Sv. oče je naročil benediktincem, da osnujejo posebno svojo kongregacijo vzhodnega obreda, ki naj pripravi vse potrebno, da ob prvi priliki ustanovi v Rusiji samostan vzhodnega obreda, kjer bodo menihi z božjo službo in znanostjo delali za sv. edinstvo. Dominikanci imajo ruski kolegij v Lilleu. V Rimu se je na vzpodbudo sv. očeta prav tako snoval ruski kolegij sv. Terzije Deteta Jezusa. Frančiškani, zvesti svojim velikim izročilom, se pripravljajo, da pošljejo svojih duhovnikov vzhodnega obreda v Rusijo.

Tako katoliški svet z molitvijo in delom utira pot zedinjenju Rusije s sv. cerkvijo. Pa bo kaj uspehov? Težko je odgovoriti na to vprašanje. Včasih se zdi, da gre božji plug preko Rusije in orje zemljo ter jo namaka s krvjo in solzami, da jo pripravi za bogato setev. Sv. Duh vodi cerkev, njegova sila giblje njeno življenje. Mar ne namerava nekaj posebnega, ko je dal glavarjem cerkve v zadnjih desetletjih tako ljubezen do Vzhoda in ko je razvnel tak ogenj in toliko delavnost za sv. edinstvo med katoličani? Kdo ve? Brez dvoma bo treba še mnogo molitve in mnogo potrpežljivega, vztrajnega dela. Prepad med cerkvama, ki so ga izkopala stoletja, se ne da zasuti v enem dnevu. Naj bi k temu pripomogle vsaj malo tudi naše molitve in delo!

R U D O L F P A T Ě S. J.

Pred 200 leti so hodili slovenski jezuiti v Ameriko in na Vzhod oznanjati Kristusovo blagovest. Najznamenitejši med njimi je pač sin solnčne Gorishe, p. Ivan Mesar, ker je dal življenje za sv. vero. Rojen je bil v Gorici 12. avgusta l. 1673., umrl je pa v ječi v daljnem Tonkingu 15. junija l. 1723. In zopet začenjajo slovenski misijonarji Družbe Jezusove hoditi v misijone. Toda kako vse drugače je zdaj! Takrat so morali naši misijonarji spreminjati svoja imena, ako niso hoteli, da jih ozkosrčni Španci in Portugalski ne poženejo kot tužce iz svojih dežel; pa tudi sicer niso bili znani kot Slovenci, temveč kot Nemci ali Avstrijci. Danes pa imajo slovenski jezuiti skupno s hrvaškimi lastno provincijo in so se odločili, da prevzamejo tudi samostojen misijon med pogani. Božja Previdnost jim je izbrala za misijonsko delo Indijo, in sicer njen severovzhodni kot, kjer imajo belgijski jezuiti cvetoči »zapadno-bengalski misijon«. Poglejmo malo, kam bodo odslej hodili sinovi našega ljudstva in kakšno delo jih čaka.

1. Dežela in ljudje.

Ako stopimo v Trstu na parnik in se peljemo proti jugu skozi Sueški prekop in skozi Rdeče morje ter jo zavijemo potem okoli Arabije proti vzhodu, pridemo nekako v 3 tednih v Indijo, deželo pravljic in južnega čara. Velika je kakor Evropa brez predvojne Rusije; nad 320 milijonov ljudi najrazličnejših polti, plemen, narodov, jezikov in ver jo imenuje svojo domovino. Angleži so znali vse te narode združiti v mogočno, skrbno urejeno in upravljano cesarstvo, ki ga v imenu angleškega kralja vlada podkralj. Vendar je način vladanja različen. Večino dežele upravlja neposredno angleška vlada in se imenuje Britanska Indija. Skoro povsod so pa

posejane po ozemlju večje ali manjše »domače države«, ki so deloma neodvisne in jih vladajo domači vladarji ali radže. Vseh takih držav in državic je 675 in so s posebnimi pogodbami zvezane z angleškim gospodstvom.

Naš misijon leži, kakor rečeno, v

stala iz naplavin, katere leto za letom odlaga Ganges s svojimi pritoki in odtoki, ter spominja malo na beneške lagune. Ob deževnem času je zlasti ob ustju večinoma pod vodo in morejo ljudje le s čolni priti do vasi. Zemlja je izredno plodna in posebno

Bogoslovski zavod jezuitov v Kurseongu. V ozadju s snegom pokriti Kangčindžunga.

severovzhodnem delu Indije, severno in severozapadno od indijske prestolnice Kalkute. Imenuje se »zapadno bengalski misijon«, ker zavzema zapadni del najimenitnejše indijske pokrajine Bengalije. Vendar sega še daleč na zapad od te dežele v pokrajine Čota Nagpur, Behar in Orisa in ima povrhu še 27 domačih držav, med kateri sta posebno znameniti državi Gangpur in Jaspur. Na severu sega misijon prav pod Himalajo v ozki predor med državama Nepal in Butan. Vse misijonsko ozemlje je približno tako veliko kot Italija brez otokov (262.172 km²) in ima okoli 29 milijonov prebivalcev, večidel pogonov. Zares velikansko polje dela za misijonarje!

Pokrajine same in ljudje v njih so zelo raznolični. Prava Bengalija je nizka močvirnata ravnina, ki je na-

priljubljena za nasade riža in jute (iz jutinih vlaken so napravljene naše vreče). Zato je tudi silno gosto naseljena, do 1000 ljudi na km². Prebivalci spadajo k plemenu Bengalcev, ki je najbolj vplivno plemo v Indiji, tako da je pregovor: »Kar Bengalija danes misli, bo mislila jutri vsa Indija«. Dali so Indiji največ mislecev, pesnikov, pisateljev in drugih velikih mož. Stara je njihova omika, obširna književnost, velika umetnost. Po veri so večinoma hinduisti (21 milijonov), 4 milijone je pa mohamedancev. Silno so ponosni na svojo omiko in zmožnosti in prezirljivo gledajo na Evropo in vse, kar pride od tam. Ker označujejo krščanstvo evropski misijonarji, prezirajo tudi krščanstvo. Vrh tega so trdno navezani na kaste (sloje), na katere so razdeljeni, in smatrajo za največjo nesrečo, če so izločeni iz

kaste. To se pa zgodi, ako postanejo kristjani. Zato je misijonarjenje med temi ljudmi silno težavno in prinaša kljub mnogim žrtvam le malo sadov. Vendar bomo videli, da se je zadnje čase že začelo obračati na bolje.

Misijonska cerkva v Morapaju.

Vsa drugačna kakor Bengalija je pa pokrajina v Čota Nagpurju in so sednjih deželah ter tudi ljudje v njih. To je visoka planota, divje razrita od hudournikov in potokov, ponekod veličastne prirodne lepote. Prebivalci so ostanki starih plemen, ki so v davnini vladala v Indiji, a so jih novi priselci Bengalci potisnili v gore in gozdove. Polti so črne kakor čokolada, nizke postave, veseli in klepetavi kakor otroci. Omika je nizka, večinoma ne znajo šteti preko 20. Nimajo malikov, temveč časte duhove po gorah in svetih gajih. Pripadajo k različnim rodovom, izmed katerih so največji Santalci (2.000.000), Uraonci (1 milijon) in Mundi (600.000). Tudi njihov jezik je različen. Ti nepokvarjeni narodi so najbolj pripravno tlo za seme božje besede.

Severni del misijona je *pod himalajskimi gorami*. Podnebje je tukaj razmeroma sveže in zdravo, zato so tu letovišča za Evropece, ki ne bi mogli dolgo vzdržati v indijski vročini, ako ne bi od časa do časa šli v gore in se osvežili v gorskem zraku. Tudi misijonarji morajo prihajati sem na odih in imajo todi svoja zdravilišča, sicer bi jih kmalu umorilo podnebje in naporno delo. V mestu Dardžilingu (2000 m) je zavod sv. Jožefa za otroke boljših družin, v Kurseongu (1800 m) pa osrednje bogoslovje za vse jezuitske misijonarje v Indiji. Tam študirata in se pripravljata na misijonsko delo tudi naša dva rojaka Anton in Jožko Vizjak. Ljudje v teh krajih so žolttega mongolskega plemena in budistične vere, ter se dajo težko spreobrniti. Spadajo k rodovom Lepča, Butja in Nepal.

2. Misijonsko delo.

21. novembra l. 1859. je prišlo v Kalkuto 7 belgijskih jezuitov, ki jih je poslal Pij IX. da rešijo katoličanstvo v Bengaliji popolnega propada in začno novo misijonsko delo. Od 40.000 katoličanov koncem 18. stoletja jih je namreč ostalo le okoli 10.000 in še te so skušali protestanti odtrgati od cerkve. Nasprotij in težav so imeli več kot preveč, vendar so se žilavo lotili dela. Leto za letom so jim prihajali iz Belgije novi sobratje na pomoč in z nepopisnimi žrtvami utrjali in širili kraljestvo Kristusovo v Bengaliji in deželah zapadno od nje. V 70. letih so napravili z božjo pomočjo iz teh pokrajin enega izmed najbolj cvetočih misijonov na svetu.

Vendar ni božja beseda našla povsod enako dobrih tal. Misijonarjem se je godilo kakor sejavcu v evangeliju. V enem delu misijona, v Čota Nagpurju predvsem, je rodila njihova setev stotero in tisočero, drugod pa le pičlo. Zlasti velja to za bengalsko ravni. Oznanjevalcem evangelija stoje nasproti tisočletna izročila, narodni ponos in družabna razcepljenost Bengalcev ter preziranje krščanstva. S

samim oznanjevanjem Kristusovega nauka zlepa ne bi mogli daleč naprej. Treba je najprej spremeniti mišljenje

Pri kovaču na Himalaji.

teh ljudi, da izgube predsodke in dobe spoštovanje do katoliške vere. To se pa da največ doseči s šolami in znanstvenim delom. V šolah pridejo pogani v stik z misijonarji in katoliškimi učenci ter začno spoznavati krščanstvo v čisto drugačni luči, kakor so ga presojali doslej. To so uvideli že prvi belgijski misijonarji. Zato je bilo eno prvih njihovih del, da so ustanovili v Kalkuti kolegij sv. Frančiška Ksaverija, ki se je čez nekaj let spopolnil z univerzo in šteje danes okoli 1350 dijakov. Zasluga tega vseučilišča predvsem je, da se je bengalsko javno mišljenje že dokaj izpremenilo v prilog katoliški veri. Spreobrnjenja niso več velika izjema. Dijaki, ki so končali študije in imajo večjidel visoke službe, niso samo prijazni do misijonarjev, temveč jih tudi zelo spoštujejo ter jim v svoji hvaležnosti povsod radi pomagajo. Na ta način prihaja cerkev do ugleda tudi pri priprostih ljudeh in se rušijo stari predsodki proti katoličanom. Razen vseučilišča sv. Frančiška Ksaverija imajo misijonarji v Kalkuti še srednješolski zavod sv. Antona, v Dardžilingu zavod sv. Jožefa, redovnice pa vodijo razne ženske srednje šole. Ta-

ko skušajo polagoma napraviti srca sprejemljiva za nauk sv. vere. — Sličen namen ima tudi mesečnik »Luč z Vzhoda« (The Light of the East), ki ga izdajajo jezuiti v Kalkuti. Dva belgijska patra, ki sta se nalašč zato poglobila v indijsko modroslovje in književnost, ga urejujeta. Časopis ima nalogo, da na podlagi indijskega modroslovja in miselnosti pokaže vso lepoto in veličino Kristusovega nauka in izlušči iz njihovega modroslovja, kar je resnice.

Vendar se ne zadovoljijo misijonarji samo s šolami in znanstvenim delom, temveč sejejo v trudu in znoju po raznih misijonskih postajah v bengalski ravnini seme božje besede v srca preprostega ljudstva.

Tolažba in veselje misijonarjev je pa pokrajina Čota Nagpur, kjer med

Kristjan plemena Munda.

prastarimi indijskimi rodovi prekrasno uspeva katoličanstvo. Izpočetka ni bilo tako. Ko so l. 1869. prišli prvi misijonarji v te divje kraje, so našli do-

mače rodove v najgršem suženjstvu zaradi stiskanja in izžemanja indijskih zakupnikov, uradnikov in odesruhov. Našli so tam tudi že protestantske misijonarje, svoje najhujše nasprotnike. Začetek je bil težak in nerodoviten. V 16. letih trdega dela so spreobrnil le 2400 duš in bodočnost ni obetala nič boljšega.

Deklice kadijo. Na Himalaji vse kadi.

Tedaj se je pa l. 1885. pojavil mlad belgijski jezuit, p. Konstantin Lievens, in je v 7. letih popolnoma spremenil položaj. Kako je to dosegel? Nadarjeni mož je izprevidel, da prebivalcev ne bo mogoče pridobiti drugače, kakor da jih reši težkega jarma, ki so jim ga naložili indijski izžemalci. Proučil je zakone in običaje dežele in kmalu našel, kako nezakonito so ravnali Indijci z nevednimi ljudmi. Vrgel se je v boj za pravice ljudstva. Od vseh strani so se zgrinjali k njemu tlačeni ljudje, da jim pomaga pri vladi in sodniji do pravice. To je tudi storil z velikim uspehom. Na ta način si je pridobil zaupanje in lju-

bezen dobrih ljudi, ki so se začeli trumoma spreobračati. Prvo leto je bilo 1500 spreobrnjenec, drugo leto že 15.000, naslednje 50.000 in l. 1889. 75.000. Marsikdo je sicer pozneje odpadel, ker je bilo premalo misijonarjev in katehistov, da bi mogli vso velikansko množico temeljito poučiti, vendar od takrat ni gibanje več po nehalo in traja še danes. P. Lievens se je v 7 letih radi prenapornega dela popolnoma ukončal. Moral je oditi v Belgijo, kjer je umrl l. 1891. Bil je komaj 37 let. Z lastno roko je krstil 27.000 poganov in zasluži po pravici ime »Ksaverij našega časa«.

Danes katoliška vera v Čota Nagpurju tako napreduje, da upajo misijonarji v nekaj desetletjih napraviti to deželo popolnoma katoliško. Rast katoliškega prebivalstva kažejo sledeče številke:

l. 1900.	. . .	51.077	katoličanov,
l. 1905.	. . .	95.315	»
l. 1910.	. . .	147.141	»
l. 1920.	. . .	174.542	»
l. 1925.	. . .	222.542	»
l. 1927.	. . .	247.541	»

Misijonsko delo je temeljito urejeno. Iz 27 osrednjih misijonskih postaj s cerkvijo, šolami in drugimi napravami hodijo misijonarji na vse strani svojega območja, ki je včasih večje kakor naše škofije. Vendar prebivajo katoličani v toliko vaseh, da jih morejo misijonarji komaj po trikrat ali štirikrat na leto obiskati. Zato si pomagajo s katehisti, ki vodijo po posameznih vaseh šole, uče ljudi krščanskega nauka, molitve itd. Go rečim katoličanom pa ni preveč iti ob prvih petkih tudi po dva dni hoda daleč k misijonski postaji, samo da prejmejo sv. zakramente. Z mnogimi misijonskimi šolami (450) in s srednjo šolo v Rančiju dvigajo misijonarji izobrazbo ljudstva, tako da je že mnogo Uraoncev končalo vseučiliške nauke in dobilo dobre državne službe. Da rešijo uboge ljudi za vselej indijskih oderuhov in pijavk, ki so prej posojali denar po 125% in celo

175%, so ustanovili v Rančiju gospodarsko zadrugo in banko, ki imata po vsem Čota Nagpurju 425 podružnic z 20.000 člani. Vsako leto se sestanejo od blizu in daleč delegati in se posvetujejo ne samo o gospodarskih stvareh, temveč tudi o verskih in drugih organizacijah. Storili so že mnogo dobrih in koristnih sklepov za versko in nravno povzdigo ljudstva. Tako misijonarjem tudi gospodarska organizacija pomaga utrjevati kraljestvo Kristusovo v dušah. V misijonu krasno uspevajo Marijine družbe, ki so močna opora apostolskega dela. Zanje izhaja poseben časopis »Nišaslank« — »Brezmadežna« v 2000 izvodih.

Krona vsega dela so pa domači duhovniki in redovnice, ki so se v vsakem pogledu izkazali vredni svojega svetega poklica. To je pač čudo milosti božje, ki je napravila iz divjakov, ki so se bili potikali po goščavah, duhovnike Kristusove in jim dala v roke vso duhovniško oblast; poklicala je črne deklice iz nizkih koč, da bodo neveste božje in služabnice njegove ljubezni. Za vzgojo domačih duhovnikov je v Rančiju apostolska šola in bogoslovno semenišče.

Jasno je, da imajo pri vsem tem misijonarji silno dela. Najhuje je, ker jih je premalo. V vsem bengalskem misijonu je 280 misijonarjev jezuitov (patrov, školastikov in bratov), ki jim pomaga okoli 23 svetnih duhovnikov domačinov, 45 šolskih bratov, 200 evropskih sester iz 4 različnih redov in okoli 100 sester domačink sv. Ane. Kaj je to za tako velikansko žetev! Najbolj boli misijonarje, ko morajo gledati, kako propada bogata žetev, ker manjka žanjcev. S krvavečim srcem morajo odbijati prošnje poslancev iz vasi, ki želijo blagovestnikov. »O da bi nas bilo več«, se vedno ponavlja v pismih misijonarjev. Zato je razumljivo, da so bili belgijski patri silno veseli, ko so zvedeli, da jim pridejo slovenski in hrvaški sobratje na

pomoč. Radi jim bodo prepustili del bogatega polja, brž ko jih bo dovolj, da prevzamejo samostojen misijon.

3. Naši misijonarji.

Dan po prazniku sv. Frančiška Ksaverja, 4. decembra 1925, sta iz Marseilla odplula v Indijo prva naša dva misijonarja, p. Pavel Mesarić in bogoslovec Anton Vizjak, prvi Hrvat, drugi slovenskih staršev sin iz Zagreba. Dve leti potem, decembra 1927, sta šla za njima bogoslovec Jožko Vizjak, rodni brat Antonov, in Mihael Šmit, brat lajik. P. Mesarić že deluje kot misijonar med Uraonci v Hamirpurju, južno od Čota Nagpurja. Brata Vizjaka študirata in se pripravljata na misijonsko delo v bogoslovnem zavodu v Kurseongu. Prav tam je tudi brat Šmit, ki se naglo uči jezikov, da bi mogel čim prej prevzeti upravo gospodarske pristave. Vsi so srečni in zadovoljni, saj so dosegli to, po čemer so dolgo hrepeneli in za kar so veliko molili. Na zimo l. 1929. namerava odpotovati v misijon zopet več slovenskih misijonarjev. Ako bo Bog dal dovolj misijonskega naraščaja, bomo mogli že v doglednem času prevzeti v samostojno obdelovanje del misijonskega polja. Provincija bo rada žrtvovala tudi najboljše sile. Kajti skrajni čas je, da pride v Bengalijo veliko število misijonarjev. Čez nekaj desetletij bo mogoče že prepozno. P. provincijal belgijskih jezuitov, ki je bil l. 1927. obiskal misijon, se je tako prepričal o nujnosti prihoda čim več misijonarjev, da je doma poslal vsej provinciji okrožnico, naj se javijo vsi tisti od 30. do 46. leta, ki žele iti v Bengalijo misijonarjem na pomoč.

Rojaki, »povzdignite oči in poglejte polja, da so že bela za žetev« (Jan, 4, 36). »Žetev je velika, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, naj pošlje delavcev na svojo žetev« (Mt 9, 37, 38).

DEKLIŠKI POMEMNKI

NAŠA DEKLETA — NAŠA NADA.

Mnogo lepega so že ljudje napisali v žensko hvalo, a nič se ne da primerjati s slavospevom, ki ga hrani sv. pismo v knjigi pregovorov. Da, plemenita, dobra žena ni samo božji blagoslov za družino, nego še več, njen blagodejni vpliv sega preko domačega praga, preko rodne vasi, ona je pravi blagodar za ves narod.

V tem pogledu čaka naša doraščajoča dekleta težka naloga, ki jo pa bodo zmogla le, ako se za življenje dobro pripravijo. Evo nekaj misli o tem: Ako se ozremo okrog sebe, vidimo, kako bije posameznik, kakor celokupna človeška družba boj za svoj obstanek, za svoj napredek. Da boš, drago slovensko dekle, izšlo iz tega boja zmagovito, oboroži se najprej s *krepkim zdravjem*. Mi smo povečini kmetski narod, ki živi na deželi, v zdravi, lepi, neomadeževani naravi, ki nam ne nudi sicer obilnosti in naslad, ali dosti prilike, da si okrepmo in utrdimo zdravje. Kako moramo hvaliti dobrega Boga za to ugodnost! Mnoga kmetjska dekleta ne vedo, kaj imajo doma in prav brez potrebe silijo v velika mesta. Pred letom sem se mudila nekaj dni v zavodu, kjer se zbirajo v prostih urah slovenska dekleta, ki so se podala v veliko mesto iskat sreče. Povedati moram, da se mi je srce krčilo, ko sem videla te uboge stvari, vse izžete in izpite radi naporov in pomanjkanja čistega zraka, ki so ga bile vajene srkati v svojih mladih letih. Kaj pomagajo takemu dekletu lepe obleke, moderni klobuki, ako nosi v sebi kal bolezni, ki bo prej ali slej izbruhnila in izpila tisto malo iskrico življenja, ki še tli v tem bornem oslabelem te-

lesu. »V zdravem telesu prebiva zdrava duša,« to resnico so spoznali že stari narodi, ta resnica velja še danes. Zato bodi prva skrb naših deklet, da se ohranijo zdrave. Predvsem naj negujejo čistočo, red in priprosto, skromno, nedolžno življenje, če le mogoče na rodni grudi.

Ko skrbimo za telesno zdravje, seveda ne smemo zanemarjati *duševne vzgoje*. Vsako dekle ima dolžnost, da si razbistri um, oplemeniti srce in učvrsti voljo. Ko se je v šolskih klopah seznanila s črkami in številkami in morda nekaterimi najtemeljnejšimi pojmi o zemljepisju in zgodovini, o prirodoopisu in prirodoslovju, naj nikar ne misli, da je s tem storila že dovolj. Treba je tudi tu napredovati. Zato bodi dekletu tudi potem, ko je zapustila šolske klopi, dobra poučna knjiga verna prijateljica. Zlasti naj si prizadeva izobraziti se v gospodinjstvu in vzgojeslovju. Ako bo hotela, našla bo tudi v našem slovstvu dovolj člankov, razprav, knjižic in knjig, ki ji bodo prav dobre učiteljice in voditeljice.

Vendar samo nakopičeno znanje, bister razum še ne oplemenitita človeka, ako ostane srce prazno. Me ženske, tako nam vsaj očitajo, imamo več srca kot razuma. Nič zato. Človek brez čutečega srca, pa naj mu bo razum še tako razvit, ne more biti dober. Zato nam bodi vsakdanja skrb, da napolnimo naša srca s plemenitimi čuvstvi. Ko gledaš bližnjega v nesreči ali sreči, ne hodi mimo gluha in slepa. Veseli se z veselimi in jokaj z jokajočimi. Ogibaj se maščevalnih misli in zatiraj v sebi črno zavist. Imej odprto srce za svojega bližnjega, in če mu ne moreš podariti ničesar, nagovori ga s prijazno besedo. Sploh porabi vsako priliko, da izkazuješ bližnjemu dela ljubezni. Tebi najbližji so pa gotovo

tvoji starši, bratje in sestre. Da dolguješ prvim ljubezen, spoštovanje in pokorščino, tega si se učila že v katolikizmu, to ti pravi tudi tvoja pamet, razven tega ti je obljubljenost za verno izpolnjevanje te dolžnosti obilno plačilo: dolgo in srečno življenje. Ljubezen otrok do staršev je tako naravna in vendar, kako jo pogrešamo pri naši mladini. Prava ljubezen ne obstoji namreč samo v besedah, ampak predvsem v dejanju. Pokaži svoji materi, da jo ljubiš, s tem, da slušaš njene ukaze, poslušaj njene opomine, pomagaj ji pri njenem delu, da ima v tebi res oporo v starih letih. Skušaj ji pripraviti ob prilikah kako veselje, četudi majhno. Bodi očetu vedno s poštenim čednostnim življenjem in vedenjem v ponos in veselje. In tvoji bratci in sestrice, če so manjši, tudi oni čakajo nate, da jim pomagaš, se zanimaš za njihove potrebe, jih kratkočasiš z mičnimi povestkami in razveseljuješ z lepo pesmico. Bodi jim druga mamica, zlasti ako materi radi obilnega dela primanjkuje časa, da bi se pečala z vzgojo. Ako so starejši, vedi, da imajo dolžnost, da te nadzirajo, opozarjajo; rada jih slušaj, zlasti, kadar te navajajo k dobrim, plemenitim dejanjem.

Ljubi resnico nad vse, zato naj ti bo zoprna vsaka laž, četudi iz šale. Odkritosrčno priznavaj, kjer treba, svoje pogoške ter se varuj bahavosti in prilizovanja, ki sta sovražna pravi resnicoljubnosti. Pravi dekliški ponos ni deklici samo koristen, ampak celo potreben. Mladenka, ki drži na svojo dekliško čast, bo smatrala nizka, podla dejanja za sebe nevredna; ohranila si bo poštenje ne samo pred svetom, ampak tudi pred lastno vestjo. Ne bodo je omamile priliznjene besede, zapeljive obljube, poželenje po nasladi. Po drugi strani pa se bo varovala nečimurne častihlepnosti, ki bi jo osovražila pri tovarišicah. Vneta za vse dobro in lepo in plemenito, bo iskala razvedrila v krasni naravi in pogovorih z Bogom. Izogibala se bo plesišč in sličnih zabav, ki ogražajo

njeno poštenje in dobro ime. Pravi smisel za lepoto ji bo odkrival vse čare vedno sveže in lepe prirode; ob pestrem pomladanskem cvetju, v nežnem zelenju se bo paslo njeno oko, ubrano petje gozdnih krilatcev bo došlo na njeno uho, bistri um bo odkrival dan za dnem nove krasote, nove tajne ter dvigal njeno dušo k Njemu, ki je vse to pripravil človeku.

Koliko hrane nudi čutu za lepoto še umetnost! Ubrano petje, lepa knjiga, umetniška slika, dovršen kip, ali ne bo vse to tudi zbudilo v nas plemenitega veselja ter nas od časa do časa dvignilo iz zmede vsakdanjih skrbi in težav v višine, kjer se bo duh odpočil in navzel novih moči za trudapolno življenje. Občudujoč vzoren red v naravi, ogrevajoč se ob blažilem vplivu umetniških krasot bode si deklice nehote prisvojilo poseben čut za lepoto, ki ga bo skušalo udeleževati v svojem domu. Domača hišica bo postala majhna cerkvice, kakor mi je pred kratkim rekla priletna gospodinja. Vsak kos oprave bo lično izbran in postavljen na njemu najpristojnejše mesto. Povsod bo vladala snažnost in rednost. Gospodinja se bo tu sukala vsa sveža, snažna in mična. Ali tak kotichek ne bo vabil domov svojcev, ki bodo po naporih dneva kar tekmovali, da čimprej zopet ugledajo ljubo gnezdece svoje sreče, saj vedo, da jih čaka na domačem pragu prijazno lice, na okusno pripravljene mizi pa tečno okrepcilo.

Sreča pa ni trajna, ako se ne naslanja na temelje vere. Dekle, vsadi si globoko v srce pravo, jedrnato pobožnost, ki jo rodi ljubezen in spoštovanje do tvojega Stvarnika. Malomarnost v verskih zadevah se žalibog vedno bolj širi tudi med našim ženstvom. Zakaj? Ker se tudi ženske odtujujejo cerkvi, odtujujejo verskemu pouku. Suha maša ob nedeljah jih že zadovolji, več ne smatrajo za potrebno; kaj čudo, da omrzne njih versko življenje. Da s teboj ne bo tako, drago deklice, ljubi cerkev, čislaj službo božjo, oklepaj se vseh na-

prav cerkve, ki stremijo, da te čim tesneje priklenejo na Boga. Še več, ti postani med svojci apostolka, ki jih bo z lepim zgledom in spodbudno besedo prepričala, da je edini pravi vir zemeljske sreče življenje v veri in po veri, v vestnem izpolnjevanju božjih in cerkvenih zapovedi.

Bogateč svoje srce z blagimi čuvstvi, ne zanemarjaj tretje važne zmožnosti, ki ti jo je Stvarnik dal, to je tvoja volja. Imaš prosto voljo, s katero se neodvisno lahko odločiš za slabo ali za dobro. Ta tvoja volja je po izvirnem grehu popačena, da se lažje odloči za slabo kot za dobro, zato se mora človek trdo bojevati. V tem boju zmaga dobra vztrajna volja. Najboljša volja je gotovo božja volja, človeška je tem popolnejša, čimbolj se bliža božji. Do take volje pa boš dospela le s samopremagovanjem, pokorščino in pridnim delom.

S E S T R A M A R I J A.

TELESA MOČ, DUHA KREPOST!

Če rečemo kmečkemu dekletu, naj vsak dan telovadi, se bo nasmehnila in rekla: »Moje delo je velika telovadba.« To je le deloma res. Navadno je njeno delo dan za dnem približno enako. Delajo le nekatere mišice, druge pa počivajo. A namen telovadbe je ta, da razgiba in razvije celo telo, da razvije vse mišice, okrepi živčevje, ohranja krepke in delavne vse važne telesne organe, da dobi telo prožnost, svežost in moč. Človek, ki se ne giba, prezgodaj ostari, postane šibak ali pa maščoben, da je sebi v križ in drugim v napotje. Telovadba se je v povojnih letih silno razširila. Zakaj? Današnje življenje je tako brzo in naporno, da se telo hitreje obrabi, če ga ne stalno vežbaš. Mestni človek prav malo več hodi, povsod se vozi z električno železnico, z avtomobilom in drugimi vozovi. Zato so si

meščani začeli pomagati z izleti, da se nekolikanj razgibajo. Kdor sedi cel dan v zaprtih prostorih, si želi malo razgibati telo. Zato torej se je telovadba razširila, ker je postala potrebna, potrebujeta jo telo in duša, ker le zdravo telo bo opora duši.

Mnogo ljudi čudno gleda na to gibanje in vidijo v telesnih vajah samo znak materijalističnega duha te dobe. Nekoliko resnice je že na tem, a v tem vidimo tudi nekak odpor proti prehitri civilizaciji, proti bednemu in nenaravnemu življenju sedanjega človeka.

Zlasti žena je v naših časih potrebna gibanja. Njeno delo se ne omejuje več le na dom, ona mnogokrat ni več le mati in gospodinja, prevzela je poleg tega še druga dela, ki ji omogočajo, da vzdržuje družno. Mnogo je žen in mater, posebno v mestu, ki delijo svoje duševne in telesne sile v dva sveta. Skoro vse učiteljice, tudi ko se poroče, vršijo svojo službo naprej, ker moževi dohodki ne zadostujejo za prehrano družine. Isto opazimo v tisočeri naših delavskih družinah: mati dela v tovarni ali pomaga po hišah, če ne v dnevnikih urah pa v nočnih. Tudi na deželi je veliko revnih žena, ki si iščejo zaslužka v delu izven doma. Kaj naj rečemo pa o dekletih, ki služijo? Veliko jih je uradnic, tovarniških delavk in služkinj. Vse te nujno potrebujejo svežega zraku in gibanja.

Zato bi bilo krivično, če bi ženstvo odvrčali od telesnih vaj, češ, da zanje ni to primerno, da je nedostojno in smešno. Seveda mora žena sama dobiti prave meje; grdo bi bilo videti starejšo žensko, ki javno nastopa, ali pa deklico, ki bi se hotela ponašati s športom, ki je le za moške. Pametne žene in deklice se bodo omejile na telovadbo v domačem krogu.

Telesa ne smemo zanemarjati, ker človek je duša in telo. Naše telo je po božji podobi ustvarjeno, je posoda neumrjoče duše. Vzdržati telo zdravo, prožno, mladostno, da bo v

njem živela vedra, pogumna, mladostna duša — to je pravi namen telesnih vaj.

Pri telesnih vajah ne smemo zane-marjati duše, lahko jo združimo z vsakim gibom. Tako bodo naši gibi poduhovljeni, duša jih bo zvesto spremljala, oni sami bodo iz nje pri-vreli. Prava telesna kultura krepi tudi dušo. Zato ni važno, koliko telovadimo, ampak kako. Samo s ta-ko telovadbo dosežeš ubrano lepoto telesa, ona ne razvije samo mišic, am-pak da vsakemu našemu gibu pravi izraz, ki ga ni samo oko veselo, am-pak tudi vsa naša notranjost.

Samo tako naj bi telovadilo naše ženstvo. Graje vredna je ona deklica, ki hoče pri telovadbi ali pri športu doseči iste uspehe kakor moški, ali ki se hoče ponašati z rekordi. Pri ženski narava sama zahteva več sramežljivo-sti in njeno telo je tudi šibkejše kakor moško. Dekle, ki nima tega čuta, bo ob telovadbi posurovela.

Kako naj telovadi kmečka deklica ali žena, če nima nikogar, da bi jo učil, če v vasi ni telovadnega prostora, če nima nikakega orodja? Vsega tega ni treba. Na vse to so vodnice telesne kulture mislile in so sestavile vaje, ki so velike važnosti za zdravje in ki se lahko izvajajo na prostem ali v sobi, kakor se komu zljubi. Naj navedem le par priprostih telesnih vaj, ki so za žensko primerne.

Gospodinje niso drugače proste, ko takrat kadar ležejo k počitku. Preden zaspijo, naj bi le malo poskrbele, da zravnajo vse mišice svojega trudnega telesa, in sicer takole: Lezi ravno na hrbet, dvigni roke in oprimi se po-stelnjaka nad vzglavjem. Drži se čvr-sto in nategni roke, hrbet in noge. To ponavljaj tudi zvečer. Vaja je zelo priprosta in je velike važnosti, če jo redno ponavljamo.

Po kosilu je tudi ura počitka. Če ležeš, a ne takoj po kosilu, je dobro, da se ravno zlekneš na hrbet in osta-neš tako mirna vsaj deset minut.

Lahka in uspešna vaja za deklice je tudi, če stojiš na eni nogi in delaš

plavalne gibe, seveda morajo ti biti zelo živahni in krepki. Če hodiš deset minut po prstih, boš tudi pridobila na gibkosti.

Dekleta, ki delajo na polju, naj se vsak dan pomudijo z dihalnimi va-jami. Za par minut pustiš delo, da se spočiješ. Tedaj vzravnaš telo, deneš roke v bok in začneš počasi vdiha-vati vase zrak. To delaš mirno brez napora, in ko se ti je prsni koš raz-širil do skrajne meje, pomeni, da so pljuča polna svežega zraku, tedaj začneš z izdihavanjem. Tudi to delaj počasi, ne sunkoma. To lahko več-krat ponavljaj na prostem zraku ali v sobi pri odprtem oknu, zlasti v ju-tranjih solčnih urah. Priporočljiva je tudi igra z ročno žogo. Nikakor ni ta igra samo za otroke. Rade se jo poslu-žujejo tudi odrasle ženske, ker razgiba celo telo in razveseljuje duha. Ženska lovi in suje žogo vedno le z rokami.

Tudi razne lahke telesne napake odpravimo z redno telovadbo. Naj povem le en primer: Če opaziš, da ti je eno ramo nižje od drugega, izvršuj sledečo vajo: Če je desno ramo nižje, postavi roke ob boke ali za tilnik in se nagni počasi in kolikor moreš proti levi. To ponavljaj redno večkrat na dan, 10—20 krat zaporedoma.

Če ti ramena silijo naprej, da se ti pri tem hrbet krivi, moraš paziti da ne križaš rok na prsni, ampak na hrbtu. Skrči roke in krepko suni s ko-molci nazaj. Te vaje naj izvajajo po-sebno dekleta, ki so cel dan sključene nad delom n. pr. šivilje, uradnice. Če hočeš zravnati hrbtnico, lezi vsak dan četrdo do pol ure na ravni, trdi ploskvi, lahko na tleh, pod hrbet si položi trd zvitek.

Če si hočeš utrditi trebušne mišice, lezi vznak. Dvigni počasi zgornji ži-vot in sedi, noge pa naj ostanejo rav-ne in naj se cel čas dotikajo tal. Lezi zopet počasi. To ponavljaj trikrat! Teh par vaj sem navedla za vzgled, kako naj ženska telovadi. Če vam bo všeč, bom drugo leto v koledarju opi-sala cel sestav telesnih vaj za žensko v domu.

Danes opažamo, kakor stremljiva ženska za tem, da zakrije svojo starost. Pri tem si pomaga tudi s šminko in mokastim pudrom. A ne pomisli, da so to sredstva, ki le zakrivajo telesne napake in prezgodnje gube, a jih ne odpravijo. A kdor hoče biti mlad in svež v domu pri delu, ne samo na cesti, bo iskal druge pomoči. Deklica in žena, ki hoče obdržati ali pridobiti svojemu telesu zdravja in mladostne gibčnosti, bo svoje telo drugače negovala. Najboljša so naravna sredstva: zrak, solnce, voda in redna te lovadba.

Umivaj sleherni dan celo telo, hodi na zrak in ne izogibaj se solnca.

Nikoli ni prepozno začeti s telesno kulturo. Tudi žena, ki je že stara petdeset let, si bo lahko pridobila gibčnosti in okrepila zdravje, če bo vsak dan četrto ure krepila svoje telo s primernimi vajami.

Globoko pa si utisnimo v srce prelepo vodilo, ki ga je napisal sv. Ignacij Lojolski v pismu na svojega prijatelja sv. Frančiška Borjo: »Stremeti moramo za tem, da svoje telo ohranimo zdravo, dokler sluša in služi duhu; zakaj tako pridobi duh na moči, da služi našemu Stvarniku in ga poveščuje.«

K A T A R I N A.

POMENIMO SE O MODI.

Dekliška obleka! Koliko se o njej govori v razkošnih palačah in v gorskih kočah, o njej se menijo princezinje in šoli komaj odrasle pastirice, se kregajo očetje, vzdihujejo matere in tudi duhovniki vedo povedati o njej marsikako resnobno besedo. Nič čudnega! Pod vplivom vsemogočne mode se je ženska noša po vojni močno spremenila. In komur je na srcu zdravo dušno življenje našega ženstva, ne more mimo poglavja o ženski modi. Dajmo se tudi mi torej malce pomeniti o tem vprašanju.

Kak namen ima obleka? Lepo je to povedal škof A. B. Jeglič v pismu krščanskim staršem, ki ga je izdal v letošnjem poletju: »Obleka je zato, da polepša telo, da ga varuje prehlajenja in boleznin in da štiti sveto sramežljivost.« Obleka, ki naj polepša telo, mora biti okusna. Krila na obroče, stisnjena v pasu kakor osji kožušček, za sodobni okus nikakor niso lepa; tudi klobuki preobloženi s trakovami in rožami in ptiči so za strašila v njivi. Da bi se starinsko nosili, tega nihče ne zahteva. Obleka naj le bo sodobna, toda okusna mora biti. Ni vse okusno, kar zadnji modni list narokuje, ampak to je lepo in okusno, kar se prilega postavi, temperamentu, starosti in stanu. Neokusno je, če si debelušasta deklica obleče ozko in kratko krilo. Flegmatični in neokretni deklici nikakor ne pristojata rdeča obleka ali športni kroj. Ravnotako ima slab okus mlado, rožnolično dekletce, ki se oblači kakor tiče stari matroni. Prav malo okusa kažejo tudi stare babice, ki se po fantovsko nosijo, si lase strižejo in mimoidočim razkazujejo svoje maščobne roke. Ne samo neokusno, ampak grdo in nepošteno pa je, če se dekleta v obleki povzdigujejo nad svoj stan. Če se kmečko dekleta začne oblačiti kakor mestna uradnica — laže, hoče ljudem praviti, da je nekaj, kar ni! Tako dekleta se napihuje, da je nekaj več kot so njeni bratje, njene sovrstnice — pa ni nič več, ampak manj, ker se sama svoje resnične osebnosti sramuje! Kdor ima kaj okusa in izobrazbe, jo pomiluje, ko gre mimo nje. Izpod gosposke obleke se vidi robata nečimurnost — ali je to lepo in okusno? Ne! Taka noša dekleta ne polepša, ampak ga smeši!

Tisto dekleta se torej okusno nosi, ki povzema iz sodobne noše misli za svojo obleko, črto in kroj, pa jo prilagodi stasu, starosti, stanu in denarici, obenem pa jo ukroji tudi po načelih o sramežljivosti in dekliški časti.

Obleka ima še drugi namen: da nam štiti telo zoper boleznin — varuje

nas pred mrazom in pred vročino. Po zimi nam je potrebna bolj močna obleka in navadno bolj temne barve, ki usrkava solčne žarke in nam do naša toplote. V mrzlih krajih je zahteva po obleki bolj močna. V severnih krajih nosijo deklice škornje in močne kožuhe. V južnih pokrajinah pa takih težkih oblačil še poznajo ne. Kaj pa današnja moda, ali nas varuje pred mrazom? Pogostokrat čitamo izjave zdravnikov, ki se pritožujejo, da mnogo žen in deklic boleha z avoljo nespametne noše. Tudi stari izkušeni ljudje, naši očetje in matere večkrat pogodrnjajo nad neposlušnimi hčerkami, ki točno izpolnjujejo navodila mode in izpostavljajo svoje telo mrazu. Smešno in nevarno je, če se deklice v gorah, kjer je hud mraz, oblačijo v lahke čevljičke in prozorne nogavice, kratko obleko, z nezagrjenim vratom — kakor je videla v modnem listu, katerega sestavljajo ljudje, ki po zimi sedijo v dobro zakurjeni sobi. Ravnotako je nespametna deklica, ki odklanja spodnjo močno obleko samo zato, da ohrani vitko črto. So deklice, ki nočejo jesti kruha samo zato, da se ne odebelijo in postanejo tako »nemoderne«. Take deklice, ki ne dajo svojemu telesu dovolj hrane in dovolj obleke, hudo grešijo in grešijo z njimi tudi starši, ki tega ne preprečijo. Ko pride v take hiše bolezen, iščejo povsod vzroka, samo v nespametni noši in pomankljivi hrani ne. — Nič ne bo narobe, če se bo podeželska deklica, posebno pozimi, oblačila v močnejšo, toplejšo in bolj zaprto obleko.

Tretji in najvažnejši pomen obleke pa je, da ščiti sramežljivost. In zopet lahko navedemo besede škofa A. B. Jegliča v gori navedenem pismu: »Očetje in matere, prosim vas, pri Bogu vas zarotim: odstranite iz svojih družin tako nespodoben, nekrščanski krog obleke pri sebi in pri otrocih! Ako se ne bojite Boga, usmilite se vsaj otrok, da se ne pogreznejo v nečistost, ki škoduje ne le duši in dušnemu razvoju, ampak tudi telesu in telesnemu zdravju«.

Te besede, pisane s tako očetovsko ljubeznijo, nam kažejo, kako daleč sega odgovornost vsake ženske, ki je nedostojno oblečena. Taka ženska gre po cesti kakor ogenj, ki lahko smrtno opali mlade duše. Dajo nam pa tudi gruntati, kje so pravi, globoki vzroki, da sodobna moda močno poudarja nižje strasti v človeku. Zakaj je sedanja moda nedostojna in pohujšljiva? Zato ker nosi na sebi znake današnje pokvarjene dobe; v njej se kakor v zrcalu kažejo zablode, uživanjaželjnost, nizko pojmovanje telesnosti. V teh zablodah najdemo vzrok modnih norosti, kakor najde zdravnik vzrok za gnojno rano v slabi krvi. Vsak čas je kazal svoje pregrehe tudi v noši. Za časa renesance so ženske na čudne načine z razkošno nošo razkazovale svoje telo. In ta doba je bila hudo skvarjena, polna nizkih strasti. Tudi naši časi so težki. Mladi ljudje tega ne morejo prav od srca zatrditi, ker niso poznali drugih. Naši očetje in matere dobro poznajo razliko med današnjo mladino in ono iz njihovih časov. Iz mest, in sicer iz najbolj plitkih in brez miselnih mestnih krogov, se širi uživanjaželjna miselnost v vasi — in z njo tudi slabi, neokusni in nedostojni elementi moderne mode.

Del naše domače kmečke mladine že prav opičje posnema mestno pokvarjenost v noši. Močno se pojavlja v mnogih mladih ljudeh želja po bogastvu, po udobnosti in po velemestnem življenju. Pogrezajo se v duhovno brezbriznost, oddaljujejo se od Cerkev, trgajo se od doma, ne čutijo več ljubezni do lastne zemlje, pogled imajo obrnjen vedno le ven, v široko mlakužo lahkega uživanja. V tem tiči vir za nedostojne poteze v sodobni noši. Jo more po vsem tem boguvdana deklica sužensko posnemati? Morejo naša zdrava in poštena kmečka dekleta obleči kroje, ki spadajo v grešni svet, ki podčrtavajo in napravijo vidno in nizkotno, kar hoče sramežljivost zakriti? — Bojmo in varujmo se takih krojev, ker posledice take noše so naravnost razdejavne.

Obleka ni samo izraz in nekako zrcalo duševnosti, ampak ima silno moč, tako da lahko naše notranje življenje usmeri na boljša ali bolj kriva pota. Nič čudnega, če nedostojna obleka zamori v dekliški duši sramežljivost in ženski ponos.

Deklica, ki se prvič obleče v nedostojno obleko, bo nekoliko v zadržgi, zdelo se ji bo prekratko, preozko, drugič in tretjič ne bo videla več teh napak in slednjič bo v njej čutil, da se mora spoštovati, popolnoma zamrl in utihnil. Obleka torej ima tudi tako moč, da skvari človeka. Če bi bil kmečki fant primoran nositi frak in gosposke čevlje, bi sčasoma zasovražil kmečki stan in kmečko delo. Obleka ne vpliva le na zunaj, na ljudi, ki jo gledajo, ampak tudi na znotraj, v dušo človeka, ki obleko nosi. Zato je prav, da se dekleta čutimo v vesti odgovorne za svojo obleko.

Za razuzdanost fantov so deloma dekleta odgovorna, veliko veliko odgovornost nosi pri tem njihova noša. V vasi, kjer so ničvredni fantje, so gotovo tudi dekleta malovredna. One so nekake vodnice, zato bi morale biti fantom luč. Neka pravljica pripoveduje o otoku, ki je bil vedno cvetoč. Na njem so cvetele bele rože, in njih blesk je bil tako svetel in močan, da je služil za kačipot mornarjem tudi v najbolj temnih in viharjih nočeh. Lepo bi bilo, da bi krščanske deklice tvorile take otoke po naših vaseh in po vsem svetu, gotovo bi se ob njih mnogo duš rešilo. Mnogo bratov imamo, ki jih moramo voditi s skrbjo in ljubeznijo — to moramo pokazati že z našo ubrano in poduhovljeno zunanjostjo. Dekle, ki je vsa ošemljena in ki razkazuje in poudarja le telesnost, se mora poštenemu fantu upirati in ne more mu biti vodnica. Tudi otrokom naj velja naša spodobnost, kajti otrok ostro opazuje in posnema to kar vidi na »velikih«.

S tem nočemo reči, da bomo odslej hodile staromodno oblečene. Ne, a povzele bomo iz nove mode samo

kar je zdravega v njej za dušo in telo. Lahko posnamemo priprostost kroja, ki učinkuje zelo lepo in mladostno, le nekaj več blaga si kupimo, kakor ga zahteva modni list. Priporočljivo je zlasti za deklice, da nosijo krilo in jopico. Moderno krilo, ki je široko, ustreza vsem zahtevam mladega telesa, v njem lahko hodiš, telovadiš in skačeš. Zelo lepo se prilagajo takemu krilu športne jopice različnih barv s pasom visoko ob životu.

Naše narodne noše izginjajo, ker so preveč nekomodne in drage. Vendar jih ne smemo popolnoma zanesmariti, iz njih lahko kaj povzamemo. Posebno narodne vezenine lahko uporabljamo. Z njimi lepo okrašiš jopice in cele obleke, ki zelo lepo učinkujejo in ne kršijo sedanje modne črte. Tu je polje za samostojno snovanje in iskanje, da dekleta sama najde, kaj je lepo, okusno, naše, domače.

Želim, da bi naša dežela bila posuta z rožicami, z zdravimi, vedrimi, boguvdanimi dekleti, ki naj v okusni, priprosti in dostojni obleki kažejo, da rastejo v žlahtne osebnosti.

K A T A R I N A.

Z A N A Š E B R A T E.

Deklice, kaj ni lepo živeti?

V tihem kotu kraj sveta žedimo,
in srcè je vedro in pokojno
in ljubav ne neha v njem goreti...

Za popotne brate zdaj molimo,
da jih ne zatečejo viharji,
da ne padejo že v prvi zarji...

S tiho mislijo blagoslovimo
njih poti in boje in trpljenje,
skrite rane, radost in cvetenje,
(saj vse vemo in o vsem molčimo...)

Ko se vrnejo, v oči poglejmo brate:
Ali greste k Jezusu za svate?

V I G R E D N I C A.

Anti ste se še že ovedeli, da je očnica če ne najlepši cvet, pa vsaj najbolj zaželjena redkoča vseh plezavcev, ki obirajo pečevja, krne in kucije, vršiče in razpore v našem gorovju? Pastirčki stražijo popje, ki iz snegovja prodira, da povijejo prve očnice v šopek, ki naj zgovorno baja, da je prišla pomlad — mlad — mlad! Potem pritečejo za čredami urne platinke, da naberejo šopek fantu za slovo ali pa v vonjavo pismo. In še gospodar si zatakne eno, dve za klobuk, za pomladno srečo.

Najlepše pa cvetejo v celih jezerih tam na Stanem robu, v steni velikanke, v gubah njenega sivega krila, ki se strmo spušča štiri sto metrov navzdol v meline, kjer že zelenijo grmovi in travnate police. Če plezaš po stopinjah tja gor, te kar na lepem pogleda cela sestrina očnic z velikimi, nedolžnimi očmi: »Ej, bratec, kaj nas iščeš?« Pa se naslonim ob steno in se zagledam vanje, v svetloblede, žametaste liste, ki polegajo po peščenju, zatopim se v dušo te gorske rože, ki se rodi v snegu, raste v pomladanskih nalivih in še ko naleta zadnji snežec pred kresom, in se razcvete, ko se zasvetijo bajne mesečne noči v gorah in ko sam Tatrman, gorski divjak, med gromom in bliski beži pred sošarno vročico poletja. In ko slonim nad samotnim cvetom, se zablesti pred mano neka druga očnica, dete gorskih višav.

Mislím na Nežko.

Krstili so jo za Nežko, ne zato, ker bo jagniče pasla, ampak stari materi Neži v spomin in veselje. Ko so jo nesli k fari v dolini, je imela za par sosedovo Francko. Botri so se zaustavili skupaj v gostilni in postavili obe krščenki na peč; in šepeta se, da so potem vinjeni zamenjali Nežko za Francko, o čemer pravda še ni končana in

bo šele na sodni dan. Res pa je, da je Nežka, ko sem jo jaz spoznal, edina od vse temnopolte in temnolase družine imela lica ko lilija in pšenično-svetle lasi. Šestnajst let so ji šтели, pa se je že sprehajala vitka in bodra po planini in od daleč so jo plašno pogledovali mladi pastirji, kakor gorsko kraljično. In ko se je Nežka vračala trudna in zardela, a z zmagoslavnimi očmi iz sten Stanega roba s šopom očnic, so ji ukali v pozdrav. In zasmejala se je in zavriskala iz vseh moči, iz vseh globočin deviške duše.

Pa je minilo leto, dve, in Nežka je začela povešati glavo. Prazno, pusto se ji je zazdelo, živeti med očnicami, dobrimi živalmi, zdaj v nizki staji na planini, zdaj v vaški koči, med sivo babico Nežo in tršatim, molčečim očetom in med štirimi piščeti, ki jih je zapustila mati njej, preden je umrla. Ta piščeta, ki so se zbiralala krog Nežke, pa so bili Metka in Tonček in Ančka in Francek. Materi je Nežka zaobljubila, jih gleštati ko mamica in gospodinja. In ko jim je nasuvala za južino turšičnih ošvalkov v torilo in so čakali, da začno klepati po njem, je bila res podobna beli koklji med piščeti. Vsako leto na rožnico je peljala vso družinico na materino gomilo; ocedili so jo, obložili s svežo rušo pa jo obtaknili s krvavordečim slečem in modrim encijanom, na sredo v višino srca pa je Nežka položila očnice iz Stanega roba.

No, zdaj pa je Nežka začela čutiti puščobo. Nekaj se ji je bridkosladko zgenilo v prsih, kakor bi tam v bolečini prodirala kalica; to je bilo od dneva, ko jo je srečal na gozdni poti Fabij, mladi poštar, in ji je s toplim, globokim glasom pravil sto drobnih, lahkih besed, pod katerimi je plamikal topel, pomenljiv žar. Pa jo je vsevdilj klical ta glas: Nežica, Nežica!, kakor

zvok bajnih gosli iz drugega, sijajnejšega, neznanega, a vendar čarobnega in mikavnega sveta.

In nagonso se je Nežka začela prilikovati temu drugemu svetu, in ko je Fabij spet stopil izza debela velike jele, mu je sramežljivo ponosna skakljala nasproti prenovljena, v krajšem krilcu, kočemajko si je bila ukrojila nekam po trško in lase je imela kratko podvite. Dehtivo se je nagnil k njej in zmedena je hodila vstric njega pod slapom prijetnih besed. Pa kakor gorsko popje, ki se le polahno odpre, mu ni zmogla odpreti srca. Le ko se ji je le preveč silil, se je zdrznila in odbila:

»Nečem, gospod Fabij!« In je odbrzela po strmi stezi, on pa je zamračen zastal. Nežko pa so polile solze in spreletelo jo je, ko da bi bila ušla veliki nesreči. Otožno je živela in je hotela iztrgati iz sebe bridko kalico in je bledela, pa je vse preizkušene rože, ki jih je kuhala skrblija babcica, niso izlečile. Zvečer, ko je legala na trdo slamnico, je Nežka molila vroče ko še nikoli prej: »Angelček varuh moj, zdaj mi na strani stoj, čuvaj me še nocoj, angelček moj!« in je bridko obljubovala, da ne zapusti piščet, in se ji je zdelo, da bo ob tem umrla, ker on je tako čuden, čuden... Pa ji je prišel na misel molčeči Peter Kršanov, ki ji je jagod nosil in rož, ta veliki, dolgi fant, ki mu je bržda bila všeč, pa ni upal golsniti o tem. Njegovo resno, od solnca in dela urezano obličje je vstalo hipoma ob njej, in žalostno jo je gledal. Skrila je glas vico pod ponjavo in je tiho ihtela.

* * *

Nežka je poganjala svoj red ovac v tamár na planini. Tam jih je predala pastirju, potem pa je zavila proti Stanemu robu in je začela lesti v pečevje. Ko si je nabrala očnic, je sedla na ozko polico in si vzela za malico iz oprtnika reženj pogače. Pa je vse pelo v njej in je sladko kljuvalo v nedrih: Fabij, Fabij! In ko se je zasanjala, jo je pičil pisk, ki je zabrizgal odnekod:

visok, vreščoč krik ženske, potem zuboreč smeh. Nežka je urno preprečkala strmi rob, se sklonila navzdol in na stezi, ki se vije pod Stanim robom, je zagledala stati dve ženski in Fabija. Osupnila je in začutila bodljalj ob srcu.

»Nemara so njegove žlahtnice!« si je zašepnila. In je počenila za rob, da bi ne videle njene pastirske obleke.

Odspodaj pa je govoril teman, ljubljen glas:

»Tod cvetejo planinke!«

»Planinke vam cvetejo, dekličiči s planin! Seveda, le za vas, gospod Fabij!« je govoril nagajivo ženski glas.

»Pa je treba z okusom izbirati najlepše, vsako pomlad drugo!« je nadaljeval Fabij.

»Kako bi sicer mogli vztrajati v teh robotih, divjih krajih! Treba se je po kratkočasiti.«

In spet se je razlegel prešeren smeh.

Nežka pa je smrtno obledela in nekaj se je vanji utrgalo. Omočena je jela plezati nazaj in navzdol, kri ji je šumela v sencih, noge so se ji klecale in v osrčju ji je nabivalo:

»To je Fabij! Tak je!« In zagledala ga je spremenjenega, z groznim licem podleža, ki jo hoče v svojo slast. Stopala je naglo z vajenim korakom in vprav nagonso iskala vzdolbene stopinje v skali, ugreznjena v svojo bridkost. Ko je bila že skoraj ob koncu steze, je začula pod seboj smeh in se ozrla. Zagledala je Fabija, ki je stal ob mladi ženski in jo držal objeto črez pas. Nežka je sunkoma vzdrhtela, noga se ji je sprožila, omahnila je in zdrknila po škrbini, loveč se z rokami. Na njen krik se je mladi par prestrašeno ozrl in Fabij je koj lomil skozi grmovje proti mestu, kjer se je belilo krilo. Preden pa se je mogel preriti tje, je zagledal fanta, ki se je v drznih skokih spuščal po pečevju proti Nežki in v velikem loku skočil na polico, kjer jo je bilo grmovje zaustavilo. To je bil Peter, ki je s pomembnim bliskom v očeh odbil pomočnika, vzal Nežko v naročje in si napravil pot skozi redko grmičje.

Ko je prišel z bremenom na stezo, je molče šel mimo onih dveh žensk in le, ko sta ga vprašali, ali je Nežki hudo, je mračno odkimal z glavo. Fabij se je še motal iz trnja in izdiral okovanke iz melinja.

Peter je visok in teman nesel Nežko proti planini. Od časa do časa jo je pogledal v obličje, po katerem je curljala kri iz tenke praske na sencih. Zdaj je Nežka napol odprla oči; rdečica ji je planila v obraz in rahlo je dejala:

»Peter!«

Pa je spet padla v nezavest. Ta čas je Peter ugledal dve pastirici in ju je priklical ter jima izročil deklico. Zanesli so jo v tamár in položili na seno. Ko se je prebudila, je začela blesti in je klicala očeta in rajno mater, in je vekala o Fabiju, slednjič pa je šepetala o Petru in očnicah, o očnicah in Petru.

Ko je čez dva tedna njena jedrna planinska narava premagala vročico in rano, se je Nežka, še šibka, solnčila na senenem kupu pred tamárjem. Na pragu sta sedela Metka, šestnajstletna mala gospodinja, in Francek, rdečelični knofek. Metka je pitala Francka, ki so mu padali drobci ošvalkov na slinček, previdno privezan pod bradico, Nežka pa je zamišljena gledala tja čez planino, kakor bi nekoga čakala.

In ga je pričakala. Prišel je Peter in je molče in v zadregi položil torilce jagod pred njo. Rada jih je vzela in ga pogledala s hvaležnimi očmi:

»Peter, se ti lepo zahvalim, da si me rešil.«

Petru je zarajalo srce, pa je odrezal:

»Kaj bo to, Nežka! Zate bi vse storil!«

Zardela je in sladko jo je prešinišilo; tako varno se je čutila ob njem, kakor ob očetu v domači hiši.

»Peter, pa še pridi!«

»Ne, Nežka,« se je razvezalo molčečemu fantu, »danes bi rad zvedel, ali bi ti hotela priti k nam... za vedno!«

Nežka je hipoma začutila, kako ki-pijo v njej misli, molitve in občutki, ki so ji v samotni bolezni prihajali v srce ob misli na Petra, zvestega, ljube-ga. Pa je tiho in vdano dahnila:

»Pridem, Peter!«

In Peter, resni fant, je zaplesal po planini in si je pravil, da tako lepe očnice še nikoli ni prinesel domov s planine, kakor je bila ta, ki jo je našel na polici pod Stanim robom.

* * *

Anti bi rad tudi ti, mladi pobič ali ljubezniva bravka, splezal tja gori v strme police Stanega robu, kjer se smejo očesca očnic. Pa bi takole v jutru pogledal z orlovskimi očmi tja dol v grapo, kjer je Peter belo hiško prilepil v breg, in bi zagledal tam — koga? Nežko bi zagledal, Petrovo ženo, kako stoji na pragu in gleda tje gor v Stani rob, kjer je Fabiju odmrta in Petru zacvela. In če imaš prav tenka ušesa, prisluhni, kaj pravi Peterček, ko cuka mamico za rokav, nič ne maraje, da v tej roki pestuje majceno Nežico.

»Mama, zaukaj!«

Nežka se posmeje, pa ne more odreči.

»Ju—ju—ju—huhu!« zavriska proti pečem, da se še Petru, ki živini posklada, dobro zdi, Peterčku pa tako lušno, da še on poskuša.

Pa dajva še midva, ki tu na samotnem kamenju sediva, jaz zares, ti pa, ki to pisanje prebiraš, le v mislih, dajva še midva zavriskati najlepši očnici, Nežki in vsem njenim:

»Ju—ju—ju—huhu!«

G R E G O R H R A S T N I K.

KANONIK JANEZ WOLF.

Kadar prejmem »Staničev vestnik« ali se tudi sicer spomnim na starosto goriških prosvetnih delavcev, Valentina Staniča, mi oživi v spominu ob njem tudi prikupna podoba pred 11. leti umrlega kanonika Janeza Wolfa. V marsičem sta si podobna. Oba velika domoljuba, oba velika dobrotnika goriške škofije, oba pa tudi izredna ljubitelja naše lepe očetnjave, naših gora, vedno vedra in vesela.

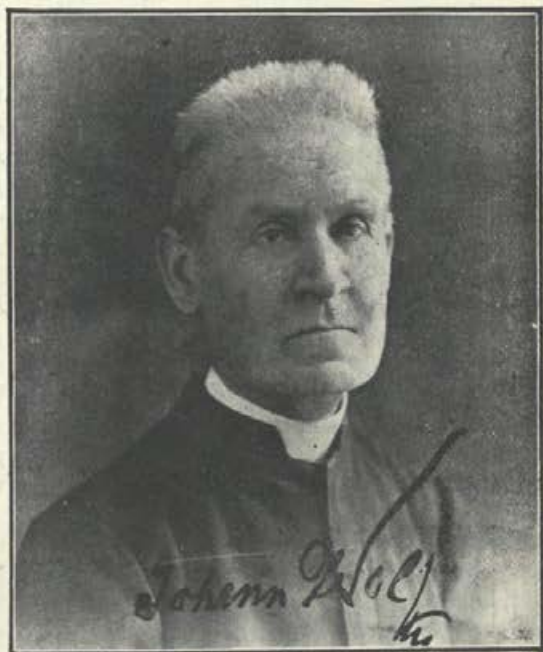
O Val. Staniču je pisal koledar leta 1926. ter poživil spomin nanj med našim ljudstvom. Tudi pok. Janezu Wolfu postavimo skromen spomenik v naš veliki letopis. Tiče mu, ker ni živel sebi, pač pa Bogu in ljudstvu.

Rodil se je v podbrški fari, visoko gori ob pobočju Hoča in Porezna, iz trde kmetske Robarjeve rodovine. Slikovita je lega te hiše in posestva. Leži sredi strmih travnikov in njiv okoli 1000 m nad morjem, 500 m strmo nad podbrško cerkvijo v vencu temnih smrekovih gozdov. S posestva se ti nudi od severa proti severo vzhodu krasen pogled na strmo gorovje Črne prsti, Možica in Ratitovca, divne Sorice in zaliloško davškega valovitega sveta z globokimi grapami in strmimi pobočji. Z malimi izjemami je vse svetlo in temnozeleno. Nad domom, nad vso to krasno panoramo se spenja modro nebo z očarljivim mirom in vzduhom, ki opaja dušo in telo z železnim zdravjem in veseljem do dela in življenja.

Ta krasna, drzna, veličastna narava je Janezu Wolfu že v otroški dobi utisnila v mehko dušo pečat planinca; in nosil ga je in verno ljubil do smrti.

Ko je hodil Janez Wolf v goriške

šole, Podbrdo še ni imelo niti prave ceste v svet. Šlo je pač ob Bači po grapi, zdaj dol, zdaj strmo gor po kolovozih, ob produ in zdaj pa zdaj čez vodo, kakor je pač nanesel svet, tja doli do Sv. Lucije. Vozniki, stari sloviti »furmani«, so edini vzdrževali

Janez Wolf.

zvezo med Gorico in zapuščenim, pozabljenim, nepoznanim »konce svet« . Redki študentje so se polagoma zbirali iz vseh kotov Tolminske v skupen pohod v Gorico, se deloma vozili s furmani, najčesče pa jo kar peš mahali proti Gorici, po cesti ob bistri Soči ali pa čez Petrovo brdo in Čepovan. Prav tako nazaj domov. Janez pa, ki je bil najbolj oddaljen in zabit v gore, jo je tu in tam udaril tudi čez Davčo, Cerkno in čez Trebušo in Čuro na Čepovan in dalje v Gorico. Tudi družba je odločevala.

Dolga je bila pot, a koliko se je doživel lepega in razvedrivenega na teh potih! Ej, tega se nikdar ne pozabi! In Janez Wolf je rad hodil na novo in na novo še v poznih letih te poti, čeprav se je bil svet od tedaj že zelo izpremenil.

In tako je prišel Janez Wolf v svet, da mu tudi on pokaže v nizkih odstotkih, kakšni talenti in plemenita srca so zabita v naše tolminske gore.

* * *

Janez Obglavljen Wolf se je rodil dne 26. avgusta 1835. V krstni knjigi je zapisano, da se je imenoval njegov oče Blaž Bolf (B in V hribovci radi zamenjujejo), mati pa Marija Kos. V duhovnika je bil posvečen 22. avgusta 1859. Najprej je bil 5 let za kaplana v Ročinju. Odtam je šel v Kanal, kjer je kaplanoval do l. 1868. Potem je župnikoval do l. 1876. v Šlovincu v Brdih, dve leti v Mirnu in od l. 1880. do 1900. pri sv. Ignaciju na Travniku v Gorici. Istega leta v avgustu, blizu za svoj rojstni dan in god, je bil imenovan za stolnega kanonika v Gorici, dve leti kasneje za cerkvenega nadškofijskega sodnika in še leto kasneje za župnijskega izpraševalca. Po smrti kneza in nadškofa Jordana l. 1905. ga je kapitelj izvolil za kaptularnega vikarja in je kot tak vladal našo nadškofijo do imenovanja sedanjega kneza in nadškofa, zlatomašnika Frančiška Sedeja. L. 1906. ga je knez in nadškof postavil za upravitelja deškega (malega) semenišča in nadškofijske menze (nadškofijskega premoženja). Bil je tudi ravnatelj nadškofijske pisarne in l. 1908. je bil imenovan za kanonika školastika. Svojo blago dušo je izročil Bogu kot vojni begunec v Ljubljani 10. majnika 1917.

Pokojni Janez Wolf je upravljal vse svoje službe z veliko vestnostjo in gorečnostjo. Zelo je bil vnet za lepoto hiše božje. Kot župnik na Travniku je dal poslikati cerkev in je zgradil lepo, prijetno župnišče, ki meji na zračni, obširni nadškofijski vrt ter nudi lep razgled na Sv. goro in krasni Trnovski gozd. Pri njem je stanoval

tudi semeniški profesor dr. Anton Mahnič, dokler ni bil imenovan za škofa. Oba sila preprosta in skromna gospoda sta res spadala vkup, pod isto streho in k isti mizi. Zelo domača sta si bila in se rada imela ko brata. Kot kanonik je stanoval v Montovi hiši v podstrešnem nadstropju — v kolikor pač mogoče — zračnem, razglednem stanovanju.

Janez Wolf je bil sicer ponižna, skromna duša, a globoko čustven, tih, skrit, skrben, neutrujen delavec in izboren gospodar. L. 1898. je kupil po naročilu kardinala Jakoba Missije Boekmanovo vilo z vsem nad 15 ha obsegajočim zemljiščem za 243.000 kron ter postavil s tem podlago sedanjemu veličastnemu deškemu semenišču. Kakor l. 1902. umrli kardinal dr. Jakob Missia, tako je vedel tudi sedaj že 23. leto vladajoči knez in nadškof zlatomašnik dr. Frančišek Sedej ceniti visoke zmožnosti in vrline Janeza Wolfa. Wolf je postal njegov prvi svetovalec in pomočnik, da, njegov zaveznik. In njuno skupno delo in nad desetletni krčeviti napor je slednjič kronala najveličastnejša goriška stavba, velikansko deško semenišče.

Kakor se je svet čudil visokim, neslišanim načrtom kneza in nadškofa, njegovi neomajni vztrajnosti in jezkleni volji, s katero je gradil in dogradil moči presegajočo stavbo, prav tako je vse osupnil Wolfov finančni, gospodarski talent in vse se je začudeno povpraševalo, kako in odkod je neki tako tihi in na videz tako preprosti mož nabral naravnost velikanske v to potrebne svote.

Brez kneza in nadškofa dr. Sedeja a tudi brez delavnega Wolfa bi gotovo nikdar ne imeli tega in takega deškega semenišča! V njem sta si v zavezo podala roko, postala brata, ki ju je po rojstnem kraju ločil samo visoki, zeleni Porezen, veliki ljubljenec obeh. Semenišče je bilo otvorjeno jeseni l. 1912.

Janez Wolf je bil tudi odbornik in nekaj časa predsednik »*Jožefovega*

društva« za bolne duhovnike. To društvo je imelo svoje hiše v *Meranu* na Tirolskem in v *Gorici*. *Janez Wolf* je pa zgradil v *Iki*, nedaleč proč od *Opatije* ob istrski obali še morsko zdravilišče, po njem imenovano »*Joa-neum*«. Tudi v *Dalmaciji* blizu *Zadra* je kupil v ta namen zemljišče. Mož je torej skrbel za udobnimi stanovanji za zdravje onih, ki so se nameravali posvetiti duhovskemu stanu in pa za zdravje bolnih in okrevajočih duhovnikov.

Ako hočemo dobiti vsaj na splošno zaokroženo sliko *Wolfovo*, ne smemo prezreti tudi *Wolfa* s planinca. Rojen v divnih gorah, domač ž njimi od mlada, jih ni zabil do smrti. Ljubil jih je iz vsega srca vse življenje. V prosti naravi, zlasti po gorah je iskal potrebnega razvedrila in užitka, po njih si krepil živce in zdravje. Bil je sicer drobne postave in navidezno bolj šibak, zlasti v poznejših letih, a zdravja trdnega kò gorska korenina. Zato pa tudi vedno dobre volje in dovtipen, celo malo poreden in hudomušen.

Vstajal je zgodaj, hodil zgodaj počivat, po kosilu in večerji hodil redno na sprehod. Čez dan ni nikoli počival. Kadar je le utegnil, pa je zletel iz *Gorice* na bližnje hribe ali više v tolimnske gore, in ko je stekla l. 1906. bohinska železnica, je vsako priliko porabil in se odpeljal v ljubljeno *Podbrdo*. Odhajal je iz *Gorice* navadno že z vlakom kmalu po polnoči, s podbrške postaje pa jo krenil naravnost gor na *Porezen* ali na *Črno prst* in sosedne vrhove. O počitnicah pa tudi na *Triglav* in druge naše gore s prijateljem dr. jem *Ličanom* in drugimi tovariši. Par jabolk v žep, kos kruha, pa je bil oskrbljen. Drugega, tudi vode, ni nikdar jemal s sabo, prav kakor njegov sedanji naslednik v nadškofijski pisarni, *sloviti naš turist*, a še bolj ko *Wolf* skromni in tihi *Franc Setničar*.

Na 70 letnico svojega rojstva leta 1905. je šel *Wolf* s prijateljem župnikom *Kragljem* še enkrat na *Triglav*. Kako se je tega srčno veselil! Imela

sta krasen razgled, a nazaj grede jima je predlo, ko sta v temi med gromom, bliskom in treskom lezla v *Srednjo vas* v *Bohinj*.

V hoji je bil zelo vztrajen. V 77. letu starosti je šel s pravkar omenjenim prijateljem in s pok. župnikom *Simonom Kosom* po železnici zjutraj ob 2. popolnoči iz *Gorice* čez *Podbrdo* do *Svetne vasi* na *Koroškem* in peš čez visoko *ljubeljsko sedlo* v *Trzič*, od tam pa v *Ljubljano*. Vse v enem dnevu. In leto kasneje sem ga spremljal s podbrškim prijateljem *Tinčetom* na *Črno prst* (1845 m). *Rabili* smo gor le 3½ ure. *Midva* sva počivala parkrat, on pa v svoji skoraj do petà dolgi suknji kar naprej, kar naravnost na vrh, ne oziraje se na stezo. Ko sva pricapljala za njim, naju je sprejel s porednim smehom in opombo, da je že brevir opravil in se že naužil krasnega razgleda.

Ko je bil na počitnicah *Podbrdom*, je bil čez dan najraje doma gori na *Robu*, hodil s sekirico po gozdu, sekal grmovje in si kuril kresove.

Tista leta pred vojno se je zelo rad mudil doma in se sklenil še bolj prikleniti na rojstno hišo, visoko gori pri *Robarju*. Dal si je že napraviti majhno leseno bajtico na lepem razgledišču nad hišo in v njej se je namenil stanovati. Tudi kapelico z oltarčkom si je omislil v nji, da bi mu ne trebalo hoditi maševat globoko dol v *Podbrdo*. Vojna mu je prekrizala vse lepe načrte.

Strašen je bil zanj dan, ko je moral zapustiti lepo ljubljeno *Goriško*. Preselil se je v *Ljubljano*. Stanoval je v *Elizabetišču*. Z ljubljanske ravnine in bližnjih gričev, kamor je hodil redno na sprehod, je z velikim hrepenenjem zrl proti *Triglavu* in proti goriški strani. Ni se čutil več srečnega. Hirati je začel od same žalosti.

Ginljiva so njegova pisma, ki jih je pisal iz *Ljubljane* v *Gorico* in na *Otlico* svojemu nasledniku nadškofijskemu kancelarju *Francetu Setničarju*. V pismu z dne 11. februarja 1916. (prav na dan, ko je granata ubila

svetolucijskega župnika Josipa Fabijana!) toži: ... »vedno bolj sem oslabljen, moči me zapuščajo, dušne in telesne, marasmus (starostno hiraenje) me ima v svojih kleščah in me stiska in me bo kmalu stisnil. Vdan sem popolnoma v božjo voljo, od tega sveta sem vzel slovo, nimam nobene svetne želje več. Pač, eno željo še gojim in redim v svojem srcu: namreč, da bi zamogel še enkrat prikobacati na »Kredarico« (do koč in h kapelici D. M. tik pod vrhom Triglava, 2515 m) in ondi uživati in srkati planinsko ozračje vsaj par tednov. Izpolnitev te želje pa mi je preprečila vojna. Pa naj bo, kakor more! Vam pa želim moč in trdno zdravje, da bi zamogli še veliko (gorá) obhoditi, na zadnje pa dospeti na nebeške višave in potem pa še mene tja gor potegniti...« 81 letni, doslej vedno zdravi in krepki Wolf bridko čuti v ljubljanski megli, da mu manjka pravega zraka, gibanja, svobode in duševnega poleta in je prepričan, da bi mu triglavski zrak spet vrnil zdravje in zgojbljene moči!

V pismu z dne 28. marca 1916. piše: »Marasmus me tlači ... in kmalu me bo potlačil in stlačil v grob ... Še vedno stanujem v otroški bolnici, v kateri se nahaja navadno okoli 40 otrok, starih od 14 dni do 12 let. Le-ti mi delajo koncert po noči in po dnevi; nekateri imajo prav krepke glasove. Kadar je vreme lepo, grem na prosto in lazim okoli po cestah in stezah kot deseti brat, kadar pa dežuje, kakor je deževalo tri tedne zaporedoma, tedaj pa čepim v svoji izbici kot kokoš v kurniku in gledam, kako se gosta megla vali po ulicah, se plazi po strehah, namaka jedrič in moči zidovje. Potem pa se vzdignejo moje misli in frlijo v solnčno Gorico in žalujem nad njo s prerokom: domus nostrae desertae... viae ejus lugent... ligna nostra... facti sumus pupilli... (po preroku Jeremiju: naše hiše so zapuščene... ulice mesta žalujejo... svoja drva kupujemo... sirote smo postali...). Potem se spominjam tudi

Vas in Vaše nesreče ter Vas pomilujem... Vam stoji vedno smrt na strani, ki reži nad Vami in Vas žuga pogoltniti. ... Jaz Vam želim, da ostanete pri mladem življenju in da ohranite svojo kožo zdravo...«

In po zavzetju Gorice piše v pismu z dne 1. sept. 1916.: »... Bog daj, da bi zopet mogli v priljubljeno Gorico, da bi se veselili in ogrevali na zlatem solncu, katero ondi vse drugače sije kakor pa po drugih krajih. Veseli me, da ste ohranili kožo nepreluknjano in da ste srečno odnesli pete. Le počivajte zdaj (na Otlici) in uživajte čisti in okrepčevalni zrak trnovskih gozdov (prav za prav Hrušice!).«

Iz zadnjega ohranjenega pisma posnamem naslednje: »... ni veliko škode, četudi je vse zgorelo. Tudi moj testament naj zgori, ga ne potrebujem, premoženja nimam, kapitalov tudi ne. Marija (dekla) naj vzame od perila in oprave, kar potrebuje in kar ostane, naj razdeli ubogim. Za moj pogreb je naložen znesek 500 K, stroški bodo večji, pa bo ob moji smrti že kaj ostalo od moje mesečne kongrue (plače), če ne, pa naj me pokopljejo, kakor morejo. Evo! Moj testament! — Visoko ste se dvignili (na Otlico, blizu 900 m), poleti je kaj prijetno stanovati na višavah med orli in sokoli, ali zima, zima je dolga in kadar zima prikima in kadar ledena burja brije in droban sneg mede okoli nosa in ušes — tedaj ni rešitve kot le dobro zakurjena peč. Sicer je pa toliko večje veselje, kadar pomladno solnce spet ogreva in je sitne zime konec; tako bo tudi nepopisno veselje, kadar bo te peklenske vojske konec. Potem pa prilezemo iz vseh kotov in vetrov v priljubljeno Gorico, kjer bo, čeravno bo raztrgana in podrta, vendar nepopisno veselje ondi stanovati in na goriškem solncu se greti.« — »Prelepo zahvalo za Vašo prijazno postrežljivost. Plačati Vašega truda ne morem, povrniti tudi ne, pa Bog naj Vam poplača, saj »božji lon« je tudi kaj vreden. Hvaležen pa Vam ostanem na veke...«

V teh in drugih pismih samo koprnenje po domu, zraku in svobodi. Prav tako, ko ga je kdo nas Goričanov prišel obiskat v Ljubljano in tem bolj, če smo bili mi iz bližine njegovega rojstnega kraja.

Še 10 dni pred smrtjo je dejal prijatelju Tinčetu, ki ga je bil prišel obiskat, da bi se rad preselil v Podbrdo, »da bi bil pri svojih pokopan.« Dejal je, da pride konec maja tja in da bo stanoval pri njemu, pri župniku. »Ne bomo v nadlego. Jaz bom kupoval meso, kuharica bo pa nama kuhala.« A srčna želja se mu ni izpolnila. Umril je 10. 5. 1917.

Blagi Janez, počivaj v miru v naročju Gospoda, ki si mu verno služil!

J O Ž E A B R A M.

J O S I P K O S E C.

Kadarkoli grem v Kamnje na Vipavskem, ne morem, da ne bi se ozrl na pokopališče, ki me spominja na pokojnega Josipa Kosca. Njegov grob zeleni in cvete, negovan od hvaležnih rok. Nehotè se takrat spomnim vrstic, ki jih je posvetil S. Gregorčič prijatelju Ivanu Stresu:

*Kako bi zabil to gomilo,
kjer blago tvoje spi srce,
ki mi brezmejno vdano bilo
ves čas do zadnjega je dne.*

Josip Kosec se je rodil v Gorici 9. maja 1866. Njegov oče je bil uslužbenec pri južni železnici. Mati mu je zgodaj umrla. Dasi je ni poznal, je obiskoval vsako leto njen grob v Gorici. Mesto nje je dobil dobro mačeho. Bil je edini otrok, zato oče je zelo pazil nanj. V deških letih ni čutil one otroške sreče, katero uživajo vaški otroci, ki skačejo po livadah, trgajo cvetlice in se razveseljujejo pri nedolžnih igrah. To je v svojih zapiskih sam priznal. Ko je gledal v Novakih otroke, ko so se veselili ob sv. Ivanu

kresa, skakali in prepevali okrog njega, mu je bilo milo pri srcu.

Vse šole je dovršil v Gorici. Obiskoval je vadnico in gimnazijo, ki jo je končal leta 1884.

Vstopil je v bogoslovje z mnogimi drugimi sošolci. Bogoslovci so imeli takrat izvrsten pevski zbor pod vodstvom Josipa Kalina, sedanjega dolgoletnega dušnega pastirja v Drežnici. Kosec je pel v tem zboru prvi tenor. Dijaki in drugi naši verniki so radi hodili v semeniško cerkev k popoldanski službi božji, da so poslušali tam krščanski nauk, ki so ga imeli bogoslovci v obliki pridig, in lepo petje. Cerkev je bila vedno polna.

Po končanem bogoslovju ni mogel biti posvečen, ker je bil še premlad. Kot dijakon je bil nastavljen za pomožnega veroučitelja na vadnici. Sv. mašniško posvečenje je prejel 7. oktobra 1888. Leta 1889. je bil poslan kot kaplan v Cerkno, kjer je bil v veliki oporo staremu dekanu Josipu Jeramu.

Svoje dušno pastirsko delovanje in svoje ljubezni polno občevanje z ljudstvom je pa začel leta 1893. kot vikar v Novakih. Tu je širil že takrat pogostno sv. obhajilo in čiščenje presv. Srca Jezusovega. Zraven tega je bil tudi odločen, neustrašen boritelj za krščanska načela, katera je poudarjal ob vsaki priliki zlasti v takratni dobi, ko se je porajal narodnostni boj, ki je pozneje priklical toliko gorja in strašnih posledic na to zemljo — sè svetovno vojno.

V novaških letih je pogosto prišel v stik z drjem Janezom Krekom. Če je imel ta veliki mož v bližini, tudi po več ur hoda od tam, kak shod, je bil Kosec zraven. Krekova ljubezen do ljudstva se je vnela tudi v njegovem srcu. Za dušni in gmotni blagor ljudstva je bil pripravljen vse žrtvovati. Iz onega časa izvira njegov trdni sklep, odpovedati se vsem alkoholnim pijačam, ker hudo mu je delo, ko je opazoval, koliko zla povzroča po družinah alkohol, zlasti v gorskih krajih. Da je mogel druge učiti, je hotel sam

pokazati najlepši zgled, dasi so se mu semtertje posmehovali in mu očitali, da je sam prej rad pil.

Po petih letih je zapustil Novake. Župljani so mu klicali »ostani«, toda lepa Vipavska dolina ga je mikala. Leta 1898. je bil vmeščen na lepo in dobro kamenjsko župnijo, kjer se je razcveto njegovo vsestransko plodovito delo za vero in ljudstvo.

Župnik Josip Kosec.

Kjerkoli se je nudila prilika, je občeval z ljudmi, doma v župnišču, na poti, v hišah; razgovarjal se je z otroci, z možmi, s starčki, z vsemi; popraševal jih je, pa jim tudi povedal vedno kaj poučnega, koristnega, boždrilnega.

Prepričan, da je treba mladino vzgojiti in izobraziti, ako hočemo imeti dobre družine, je takoj l. 1899. ustanovil dekliško Marijino družbo, ki je pred par leti slovesno obhajala svojo 25 letnico. Tudi mladeniško Marijino družbo je ustanovil, a žal, da ni uspela. To ste bili prvi družbi v črniškem dekanatu.

V onih časih ni bilo še popolnoma izginilo oderuštvo. Mnogi mali kmetje so se morali v raznih stiskah zateči se k takim, ki so zahtevali visoke obresti, in zraven prinašati posojeval-

cem vsakoletne darove, česar se še zdaj spominjajo bolj stari ljudje. To je Kosca nagnilo, da je že l. 1900. ustanovil hranilnico in posojilnico, ki še zdaj deluje. Kdo bi naštel vse one domove, ki so se takrat rešili iz odesuških rok!

Radi pogostnih nesreč pri goveji živini je osnoval »zavarovalnico za govejo živino«.

Naše šole so nudile pred svetovno vojno našim otrokom še precej splošnega znanja. Pa tudi ko je mladina šoli odrastla, je hrepenela po izpopolnitvi naobrazbe. In to so pospeševala naša katoliška izobraževalna ali prosvetna društva, s predavanji, petjem, gledališkimi predstavami, knjižnicami itd. Tu je bil zopet Kosec, ki je med prvimi ustanovil katoliško izobraževalno društvo l. 1904. Na malem dvorišču ob župnišču so se vršili prvi javni nastopi.

Kot župnik v Kamnjah je napel vse moči, da bi se staro župnišče predelalo in popravilo. Posrečilo se mu je; a žal, da je bival v njem le dve leti. Da je poskrbel v župnišču prostor izobraževalnemu društvu, Marijini družbi in hranilnici, tega ni treba omeniti, ker vedel je, kako potrebni so prostori za zbirališča mladine. Za silo je bilo preskrbljeno tudi z majhno dvorano za domače družabne nastope.

Pokojni Kosec je bil mirnega značaja v občevanju; redko, da bi se bil razvnel tudi pri njemu nasprotnih zadevah. Ravno tako je mirno prenašal razne napade po nasprotnih časopisih.

Zelo rad je potoval. Obiskal je svete kraje v Jeruzalemu, Lurdu, Rimu itd. V rokopisu se hranijo njegove »šmarnice«, ki jih je spisal kot jeruzalemski romar.

Bil je izvrsten pešec. Njemu je bila malenkost iti peš iz Novakov v Gorico. Pogosto je hodil na sprehod na Čaven in bližnje hribe. Če si ga pa srečal na potu, videl si ga vedno s kako knjižico v rokah.

Z vednim branjem in učenjem si je prisvojil obširno splošno izobrazbo.

Vsa pereča svetovna vprašanja so mu bila znana, zato so bila njegova predavanja v društvu in pri duhovskih konferencah zelo zanimiva.

Ravno tako je govoril zanimivo v cerkvi. Beseda mu je šla iz srca. Versno ljudstvo ga je rado poslušalo, dasi je semtertje na dolgo razvijal in pojasnjeval verske in нравstvene nauke.

Kot pevec je gojil petje v društvu in Marijini družbi. Prijatelj je bil posebno ljudskega petja in najbrž je bil on prvi, ki ga je izvajal na Goriškem. Takoj ko je izšla Spindlerjeva Ljudska pesmarica, je začel sam poučevati eno- in dvoglasno petje. Pela je cela cerkev pri službi božji in češčenju presv. Rešnjega Telesa. Sploh je rad pel, če je le bila prilika, bodisi v duhovski ali svetni družbi.

Župljani in župnik so živeli v toliki edinosti in ljubezni, da so večkrat pri nekdanjih volitvah kar vsi enoglasno volili.

Ljudstvu je priporočal, da naj sadijo poleg trt tudi razna sadna drevesa ter ga prepričeval, kako zdravo je sadje in tudi dobičkanosno, zlasti poleti, ko ni kaj drugega prodajati.

Ko je dovršil župnišče v Kamnjah, je tuhtal in tuhtal, kako bi tudi župno cerkev povečal in olepšal; kar se je pa posrečilo šele njegovemu nasledniku duh. svétniku Franju Črnigoju.

Kosec je bil mož molitve. Sam Jezus ve, koliko ur je preklečal v cerkvi pred Njegovim tabernakljem. Krasno znamenje, postavljeno v čast presv. Srcu Jezusovemu onkraj župnišča proti Skriljam, priča o njegovi ljubezni do Jezusa.

Ko je Kosec najbolj razvijal svoje delovanje, se raznese novica, da je bolan; šel je v bolnišnico. Mislili smo, da ne bo hudega. Našega utrjenega večnega popotnika ne bo strla bolezen. Tudi ko smo izvedeli, da je obšel na »slepico«, nismo obupali, ker take operacije se navadno posrečijo. Žal, da se naše upanje ni uresničilo. Ker je bil krepke narave, je mislil, da premaga bolezen; niti zmenil se ni zanjo, zato ni pravočasno iskal zdravniške pomoči. Ko je prišel v bolnišnico, je bilo že prepozno. Takoj so izjavili zdravniki, da ni več pomoči. Kosec je pri vseh velikih bolečinah umrl popolnoma vdan v božjo voljo dne 23. oktobra 1912 v navzočnosti duhovnika prijatelja, ki se je tudi takrat zdravil v bolnišnici.

Zapustil je svoje župljane v najkrepkejši moški dobi in šel po plačilo k Jezusu, za katerega je delal in katerega je ljubil.

Pogreb je bil veličasten. Prepeljali so njegove telesne ostanke iz Gorice v Kamnje. Krščanska-socijalna zveza je hotela izkazati svojo hvaležnost neumornemu prosvetnemu delavcu. Od blizu in od daleč so prihitela društva, stotine mladine, da so ga sprejeli k večnemu počitku. Lepo je bilo videti mladeniče telovadce v kroju z godbo na čelu. Resno so korakali ob rakvi in odspredej. Vsem se je z obrazov brala žalost, ko so se poslavljali od vnetega delavca za Boga in za ljudstvo.

Dobrotno nebo nam pošlji še mnogo tako vnetih duhovnikov!

I G N A C I J L E B A N.

VREMENSKI PREROKI.

Med vsemi stanovi je kmet najbolj odvisen od vremena. Malo preveč dežja in že vse rastline zastajajo v rašči. Če pa sonce nekoliko bolj žar-ko pogleda na zemljo in dež za mesec ali še več izostane, pa je zopet vse suho in sežgano od vročine. Letošnje, 1928. leto, je utrpela radi suše samo goriška deželna okrog 80 milijonov lir škode.

Pa tudi pri svojem vsakdanjem delu je kmet popolnoma odvisen od vremena. Danes se kosci potijo na vročem solncu pri košnji, jutri, ko je trava že napol suha, pride dež, ki delo in stroške za sušenje podvoji ali celo potroji in razen tega naredi seno manj vredno. Podobno je pri kopa-nju, pletju, škropljenju trt in skoro pri vseh poljskih opravilih.

Že v prastarih dobah je človek-poz-ljedelec iskal poti, kako bi se osvobo-dil od škodljivih vplivov narave. Opa-zoval je naravo in polagoma spravil razne njene pojave v odvisnost in soglasje. Gledal in opazoval je soj zvezd, lunin kolobar, solčni vzhod in zahod, vetrove in njih smer, jutranje in večerne megle, oblake, njih obli-ko in premikanje, pa tudi petje ptic, regljanje žab itd. Iz tega je potem s precejšno gotovostjo sodil na raz-ne vremenske pojave in spremembe. Znano je, da so imeli naši pradedje mnogo bistrejši čut za opazovanje narave kot ga imamo mi. Še dandanes dobimo stare ljudi, ki znajo na pa-met celo pratiko in vedo povedati ce-lo vrsto vremenskih prerokb, ki so povečini vezane z imeni raznih svet-nikov. Žal se take ljudske prerokbe vedno bolj pozabljajo, ne da bi dobil naš kmet zanje kakega nadomestila.

Medtem ko je kmet, ki bi imel od

poznavanja vremena največjo korist, brez vsakega tozadevnega znanja in popolnoma prepuščen vremenskim vplivom, poslujejo v vseh velikih me-stih moderno opremljeni meteorološki ali vremenoslovni zavodi, ki dnevs-no napovedujejo vreme za svoje pod-ročje. Razen tega ima skoro vsako me-sto majhno, popolnoma enostavno vremensko postajo, obstoječo iz ma-lega stolpiča, v katerem se nahaja toplomer, vlagomer in tlakomer. Na-vadno so te priprave avtomatične in zaznamujejo dviganje in padanje to-plate, vlage in tlaka med dnevom na poseben papir, ki je navit na vrtečem se valcu. Iz podatkov, ki jih kažejo omenjene priprave, si potem vsak po-samezni opazovalec, ki se na to razu-me, sam napravi vremensko napoved za prihodnji dan.

Kateri podatki nam rabijo za določanje vremenske napovedi?

Veliki vremenoslovni zavodi so opremljeni z raznimi modernimi na-pravami in so vedno v zvezi z drugimi velikimi zavodi v državi in izven nje. Na podlagi svojih opazovanj in tele-fonskih poročil drugih zavodov izda-jajo potem dnevno vremensko napo-ved za prihodnji dan. Te napovedi se objavljajo v raznih časopisih.

Določanje vremena za cele razsež-ne pokrajine, kakor to delajo veliki vremenoslovni zavodi, nas ne bo toli-ko zanimalo. Za nas je važno pred-vsem, da lahko določimo, kakšno bo vreme jutri v našem kraju. Za take krajevne napovedi moramo imeti:

1. dober toplomer, če mogoče ma-ksimo-minimalen;
2. točen vlagomer;
3. navaden sobni tlakomer.

Vse tri priprave obesimo na pri-pravnem, senčnem mestu zunaj hiše. Če bi jih držali v zaprti sobi, kjer

sta včasih zrak in toplota popolnoma drugačna kot zunaj, bi nam seveda ne kazale dobro. Najpreprostejša opazovalnica obstoji iz $2\frac{1}{2}$ metra visokega, v zemljo zabitega kola, ki ima na vrhu majhno strešico. Pod to obesimo okrog kola vse priprave, in sicer tako, da nanje ne pride solnce in da stoji približno 2 metra nad zemljo. Pravilno je, da podatke (toploto, vlažnost in tlak) ne samo ugotavljamo, ampak da jih tudi vpisujemo v posebno knjižico. Stari podatki v knjižici nam včasih zelo prav pridejo pri določevanju vremena, če smo razen toplote, vlažnosti in tlaka zapisovali v knjižico tudi vetrove, oblačnost, dež, roso, slano, točo, sneg itd. Razen tega pa se z zapisovanjem mnogo hitreje izvežbamo v napovedovanju vremena.

Merjenje toplote.

Toploto določamo trikrat na dan. Zjutraj ob 7. uri, popoldne ob 2. uri in zvečer ob 9. uri. Pišemo jo navadno v stopinjah Celzija (na pr. 28° C). Dobro nam rabi maksimo-minimalni toplomer, na katerem lahko določimo zvečer (zjutraj), kakšna je bila najvišja in najnižja dnevna (nočna) toplota.

Določanje zračne vlažnosti.

Zračno vlago merimo z različnimi vlažgomeri, ki nam na posebni lestvici prikazujejo relativno vlažnost. Vlažgomeri morajo biti točni, ne kake semenjske hišice z menihom in dekletom, ki pokaže navadno svoj dežnik le takrat, ko jo povlečemo iz hišice. Za vlago razmeroma najbolj občutljiv je las, iz katerega je bila prej odstranjena vsa maščoba, zato so priporočljivi predvsem lasni vlažgomeri. Določanje relativne vlažnosti je zelo važno, ker tvori glavni podatek za vremensko napoved.

Kako ugotavljamo zračni tlak.

Veliko važnost pri določanju vremena ima tudi tlak. Povprečna dnevna toplota in relativna vlažnost nam rabita za določanje rosišča, iz kate-

rega lahko sklepamo na vreme, vendar pa se moramo pri krajevni vremenski napovedi ozirati tudi na tlak. Padanje tlaka pomeni, da se vreme slabša, dviganje pa, da se boljša. Ob slabem vremenu je tlak zato nizek, ker je v zraku mnogo vodnih par, ki so lažje od zraka. Nasprotno je ob lepem vremenu v zraku le malo vodne pare. Zrak je torej težji in zračni tlak večji. Pri ugotavljanju v primerjanju zračnega tlaka se moramo ozirati na povprečen zračni tlak svojega kraja. Vpoštevati moramo tudi, da je zjutraj in popoldne med 3. in 5. uro tlak najnižji, med 10. in 11. uro popoldne in okrog 9. ure zvečer pa najvišji. Tudi med letom ni tlak vedno enak. Proti koncu poletja in sredi zime je najvišji, aprila in novembra meseca pa najnižji.

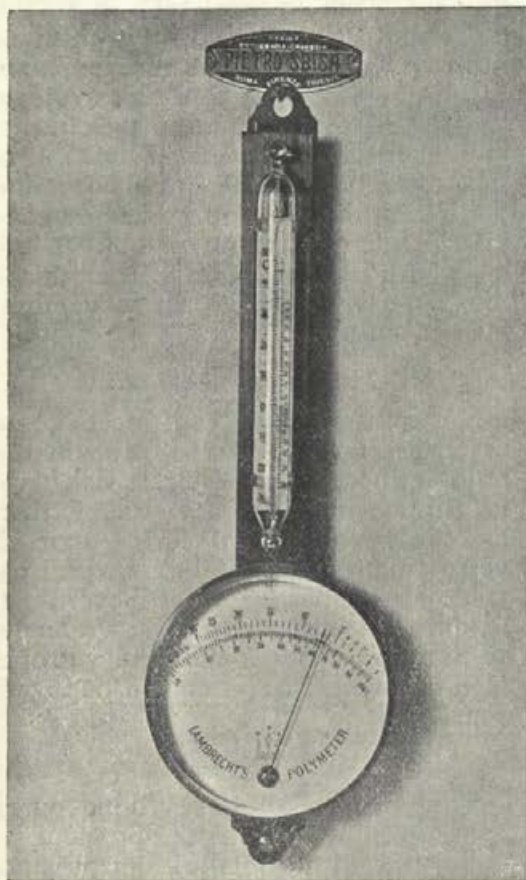
Opazovanje vetrov.

Vetrovi nastajajo radi neenakosti zračnega tlaka v različnih krajih in prihajo vedno iz kraja, kjer je tlak največji (maksimum), v kraj, kjer je tlak najmanjši (minimum). Južni, morski vetrovi nam prinašajo dež, severni pa jasno vreme. Južni so topli, severni pa hladni. Pri napovedovanju vremena se moramo vedno ozirati na vetrove in njih smer, šele potem bo napoved zanesljiva.

Rosišče.

Toplota, pri kateri se vodna para, nahajajoča se v zraku, spremeni v vodo (meglo ali oblake), imenujemo rosišče. Rosišče določamo na podlagi povprečne dnevne toplote in relativne vlažnosti. Povprečno dnevno toploto dobimo, če seštejemo vse tri dnevne toplote, ki smo jih ugotovili in napisali v knjižico, in svoto delimo s številom 3. Pri maksimo-minimalnem toplomeru pa seštejemo najvišjo in najnižjo dnevno toploto in dobljeni presek razpolovimo. Relativno vlažnost ugotovimo na vlažgomeru. Iz tako dobljene povprečne dnevne toplote in relativne vlažnosti poiščemo rosišče s pomočjo posebnih razpredelnic.

Za določanje rosišča imamo tudi razne priprave. Najenostavnejša in najbolj priročna izmed njih je tako zvan Lambrechtov polimeter. Sestoji iz toplomera, pod katerim je obešen tlakomer. Na tlakomeru sta dve lestvici. Spodnja kaže relativno vlago, gornja pa ima posebne, od Lambrechta sestavljene stopinje. Iz rela-

Slika nam kaže Lambrechtov polimeter. Na tlakomeru vidimo kazalec, ki ima na gornjem koncu tri roglje. Rosišče določamo na ta način, da od toplote, ugotovljene na toplomeru, odštejemo Lambrechtove stopinje, ki nam jih kaže podaljšani kazalec na tlakomeru. Če je na toplomeru toplota od 0—5° C, čitamo stopinje, ki nam jih kaže desni kazalec. Pri toploti od 5—15° C vpoštevamo srednji kazalec, pri toploti od 15—20° C in več pa levi kazalec. Primer: Na sliki kaže toplomer 10° C, kazalec 7 Lambrechtovih stopinj. Rosišče je torej pri 3. stopinjah C.

tivne vlage, ki jo kaže tlakomer, in toplote, ki jo ugotovimo na toplomeru, nad njim visečem, lahko določimo s pomočjo Lambrechtovih stopinj rosišče. Lambrechtov polimeter je že radi tega praktičen, ker nam ni treba posebej kupovati toplomera in tlakomera. Kupimo ga lahko pri vsakem optiku.

Krajevna vremenska napoved.

Za napovedovanje vremena določimo rosišče pred solničnim zahodom in sicer: od aprila do konca avgusta ob 6. uri zvečer, marca in septembra meseca ob 4. uri popoldne, ostale mesece ob 3. uri popoldne.

Za krajevno vremensko napoved na podlagi rosišča veljajo sledeča pravila:

1. Če se približuje rosišče, ki smo ga določili pred solničnim zahodom, povprečni dnevni toploti, drugi dan lahko pričakujemo ob južnem vetru dež, pozimi sneg.

2. Če je razloček med rosiščem in povprečno dnevno toploto velik, to se pravi, če je rosišče mnogo nižje, bo vreme lepo.

3. Če je rosišče višje od srednje dnevne toplote, ali če dosega brez ozira na dnevno toploto več kot 16½° C, je blizu nevihta.

4. Pri znatno višjem rosišču pride navadno toča.

5. Če je zvečer določeno rosišče pod ničlo (0° C), pade ponoči slana.

6. Če je rosišče nižje od povprečne dnevne toplote, vendar pa se ji približuje in če je razlika med dnevno in nočno toploto velika, pade ob jasnem vremenu rosa.

Drugi znaki, iz katerih lahko sklepamo na vreme.

Za določanje vremena ni dovolj, če ugotovimo rosišče in pogledamo na tlakomer. Mnogokrat bomo sicer na ta enostavni način določili vreme, včasih nas bo pa tudi prevarilo. Če hojčemo, da bodo naše napovedi bolj zanesljive, moramo opazovati prirodo. Pri trajnem opazovanju se bomo

kmalu seznanili z raznimi splošno poznanimi prirodnimi znamenji, ki dež, sneg, točo in druge naravne pojave spremljajo, ali pa se pojavljajo pred njimi. Prišli bomo pa tudi na sled raznim krajevnim posebnostim, ki so v vsakem kraju drugačne.

Izreki o vremenu.

(Zbral prof. Kopecky v Pragi.)

1. Če traja veter več kot 24 ur, pride za njim navadno dež.

2. Dvojne megle, ena plast nad drugo, ki grejo v raznih smereh, naznanjajo slabo vreme.

3. Kadar se naglo bližajo temni, huddourni oblaki s svetlejšim robom in vlagomer kaže veliko vlažnost, je velika nevarnost za točo.

4. Močna jutranja rosa je znamenje lepega vremena.

5. Če od juga iz daljave razločno slišimo vlak, zvonjenje ali kake druge glasove, bo kmalu deževalo.

6. Če se po solnčnem vzhodu rosa hitro posuši, pride navadno dež.

7. Rumenkasta večerna zarja in rdečkasta jutranja zarja napovedujeta dež. Rdeča večerna zarja pomeni veter.

8. Čisto in jasno vzhajajoče solnce napoveduje lepo vreme, rdečkasto pa dež.

9. Kolobar okrog lune ali solнца naznanja, da bo v teku 3 dni deževalo.

10. Večerno bliskanje pri jasnem nebu napoveduje, da bo lepo vreme trajalo.

11. Če je zvečer pri zemlji toplota precej nižja kot v višini dveh metrov, bo ostalo vreme lepo.

12. Če se jutranja megla po dolinah ob solnčnem vzhodu razgublja, bo lepo vreme. Če pa se megle dvigajo v zrak, bo v kratkem dež.

Gornji izreki niso samo splošno veljavni, ampak tudi splošno znani. Žal, se naši ljudje premalo ali pa skoro nič ne ozirajo nanje. Razen teh je še cela vrsta drugih izrekov in raznih ljudskih prerokb, ki seveda niso vse preizkušene. Treba bi bilo, da bi se naši ljudje zopet začeli zanimati za

nje. Eden ali drugi pa naj bi poizkusil svojo srečo tudi s krajevnim napovedovanjem vremena kot je bilo zgoraj popisano. Potrebne priprave (toplomer, vlagomer in tlakomer) ne stanejo mnogo in drugih stvari tudi ni treba, razen kola, par deščic in zvezka za zapisovanje. Tudi to bi si lahko nabavila cela vas ali pa par posestnikov skupno.

FRANCE PEGAN, KMET. INŽ.

O PRISTOJBINAH.

SPLŠNE OPOMBE.

Pristojbine se plačujejo pri registrskem uradu. — Za odmero pristojbin moramo predložiti registrskemu uradu vsako pogodbo najkasneje 20 dni po nje izstavitvi.

Vsi prizadeti pogodbeniki so dolžni prijaviti pogodbe.

Za neresnične ali opuščene prijave je treba plačati občutno kazen.

Spisov podvrženih registraciji, a ne prijavi ljenih v registracijo, ne moremo uveljaviti pred sodnijo, dokler ni bila izvršena registracija in plačana razen pristojbine še občutna kazen.

1. Menice.

Navedem le tiste menice, ki prihajajo za nas v poštev, namreč:

a) menico, ki zapade v plačilo v enem mesecu;

b) menico, ki zapade v plačilo v štirih mesecih;

c) menico, ki zapade v plačilo v šestih mesecih,

d) menico, ki zapade v plačilo po šestih mesecih in

e) menico, na kateri ni vpisan dan zapadlosti (bianco-menica).

Menica pod a) je izključno trgovska menica. Trgovec si da natisniti menice, ki morajo biti po obliki in besedilu enake menicam, ki jih prodaja državna uprava. Te menice predloži, preden jih uporablja, registrskemu uradu, da jih kolkuje.

Kolkovna pristojbina znaša za vsakih 1000 lir ali odlomek, 40 stotink.

Kolkovati jih mora neposredno pred uporabo, ker so te menice neveljavne, če je prešlo od dneva kolkovanja do dneva njihove uporabe več kot 45 dni. (Kraljevi odlok 14. novembra 1926. št. 1944).

Menica pod b). Te menice naj uporablja naša posojilničarja za taka posojila, katera se je posojilojemalec obvezal plačati najpozneje v štirih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir

L —,20

za zneske nad 200 do 400 lir

L —,30

za zneske nad 400 do 600 lir	L —.50
za zneske nad 600 do 800 lir	L —.60
za zneske nad 800 do 1000 lir	L —.90
za zneske nad 1000 lir ali odlo- mek od 1000 lir se plača od tisoča	L —.90

Menica pod c). Te menice naj uporabljajo naši posojilničarji za taka posojila, katera se je posojiljemalec obvezal plačati najpozneje v šestih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir	L —.40
za zneske nad 200 do 400 lir	L —.60
za zneske nad 400 do 600 lir	L 1.—
za zneske nad 600 do 800 lir	L 1.20
za zneske nad 800 do 1000 lir	L 1.80
za zneske nad 1000 lir ali odlo- mek od 1000 lir, se plača od tisoča	L 1.80

Menica pod d). Te menice naj uporabljajo naši posojilničarji za taka posojila, katerih se posojiljemalec ni obvezal plačati najpozneje v šestih mesecih.

Stanejo:

za zneske do 200 lir	L —.80
za zneske nad 200 do 400 lir	L 1.20
za zneske nad 400 do 600 lir	L 2.—
za zneske nad 600 do 800 lir	L 2.40
za zneske nad 800 do 1000 lir	L 3.60
za zneske nad 1000 lir ali odlo- mek od 1000 lir se plača od tisoča	L 3.60

Pri menici pod e) navedemo lahko dan plačila (zapadlost) na tri načine:

a) Na vpogled (a vista). Ta menica je plačljiva takoj, ko jo je upnik predložil dolžniku (akceptantu) v plačilo. Mora jo pa predložiti v plačilo najkasneje v dveh letih, računši od dneva izstavitve, sicer je neveljavna.

b) En mesec po vpogledu (Un mese dopo vista). Ta menica je plačljiva en mesec potem, ko jo je upnik pokazal dolžniku (akceptantu) in zahteval plačilo. Dolžnik mora zapisati na to menico dan, na kateri mu je bila pokazana. To menico je treba pokazati dolžniku najkasneje dve leti po nje izstavitvi, sicer je neveljavna.

c) Je menica in bianco. Na tej menici ostane prostor, kjer sicer vpišemo dan zapadlosti, prazen. Ako ni bil med upnikom in dolžnikom dogovorjen dan plačila, lahko vpiše upnik poljubno zapadlost na menico in jo predloži akceptantu v plačilo.

Kolkovna pristojbina za te menice znaša ravno toliko kot za menice pod d).

K vsem kolkovnim pristojbinam, ki so navedene pri vsaki posamezni menici, moramo doplačati še 10 stotink za potrdilo plačila, ki ga zapiše upnik (imetnik menice) na hrbet plačane menice.

Za vse tu navedene menice se zniža pristojbina za polovico, če so izstavljene v državi in plačljive v inozemstvu; ali pa izstavljene v inozemstvu in plačljive v državi, toda zadnje le pod pogojem, da je bila menica v inozemski državi pravilno kolkovana, sicer je pod-

vržena ta menica istim kolkovnim pristojbinam kot menice, ki so izstavljene in plačljive v državi.

2. Zadolžnica.

Ako denarni zavod dovoli posojilo na vknjižbo, mora poseči po zadolžnici.

Zadolžnico napišemo na kolekovani papir (carta bollata) za 3 lire. Na kolekovanem papirju se sme popisati le prostor, ki se nahaja med vodoravnimi in pokončnimi črtami.

Registrska pristojbina znaša L 1.30 za vsake 100 lir; vknjižninska taksa je znižana od L 2.50 na L 1.— za vsake 100 lir.

Torej stane zadolžnica za 1000 lir brez pravice vknjižbe:

Kolekovani papir	3 lire
Registrska pristojbina 10 krat 1.30	13 »

skupaj 16 lir

Če pa zadolžnico vknjižimo, moramo plačati še vknjižninsko pristojbino, ki znaša 10 krat 1.—

10 »

Vsega skupaj torej 26 lir

3. Knjige.

Trgovski zakon navaja le dve vrsti trgovskih knjig:

- Libro giornale in
- Libro degli inventari.

V vrsto pod a) spada naš blagajniški dnevnik, v vrsto pod b) pa:

- knjiga za hranilne vloge,
- knjiga za posojila,
- knjiga za tekoče račune,
- knjiga za deleže,
- knjiga inventarja in
- knjiga bilanc.

Pri konsumnih zadrugah spadajo v vrsto pod a) ameriški žurnal, knjiga došlih faktur in knjiga faktur o prodanem blagu;

V vrsto pod b) pa spadajo:

- knjiga upnikov in dolžnikov,
- skontro blaga in
- knjiga, v katero vpišemo konec leta v za-

logi se nahajajoče blago.

Zakon zahteva, da trgovske knjige, ki jih vodijo banke, trgovci, industrialci, gospodarske zadruge, posojilnice in druge sorodne ustanove, kolekujemo na ta način, da nalepimo na vsako polo v vezani knjigi, obsegajočo 4 strani, po en kolek za 10 stotink.

4. Zadrugi zapisniki. Istatoko kolekujemo pri zadrugah imenik članov in zapisnike načelnstvenih in nadzorstvenih sej ter zapisnike občnih zborov s kolekom 10 stotink za vsako polo obsegajočo 4 strani.

5. Hranilne knjižice, glaseče se na ime vlagatelja ali na prinesitelja, kolekujemo tako, da nalepimo na vsak list, obsegajoč 4 strani, kolek za 50 stotink.

6. Knjižice tekočih računov, sem spadajo tudi posojilne knjižice, kolekujemo, če ne ob-

segajo več kot 5 pol, s kolekom za dve liri, če pa obsegajo več kot 5 pol, kolekujemo vsako polo s kolekom za 50 stotink.

Koleke, ki smo jih nalepili na knjige in knjižice, prepečati registrski urad.

7. *Računske izvlečke* in prepise računov iz trgovskih knjig, obvestila o bremenopisih in dobropisih na tekočem računu, potrdila o pravilnosti računskega izvlečka, kolekujemo, ne oziraje se na višino zneska, s kolekom za 20 stotink.

8. *Zapiske, zaključke in prepise naročil*, če tudi niso podpisani, a so izstavljeni:

a) po trgovskih potnikih in zastopnikih trgovskih hiš,

b) po dobaviteljih ali trgovskih hišah samih, ne oziraje se na vrednost naročenega blaga, kolekujemo s kolekom 10 stot.

9. Istotako kolekujemo s kolekom 10 stotink potrdila o sprejetju naročil, ki jih pišejo dobavitelji naročnikom.

10. *Knjige tujcev*, ki jih vodijo hotelirji, gostilničarji in druga podobna podjetja, kolekujemo vsako polo s kolekom za 2 liri.

11. *Izpiske ali prepise iz matrik*, naj jih vodi kdorkoli, to so:

domovnice, poročni listi in
rojstni listi, mrtvaški listi

pišem na kolekovani papir (carta bollata) za 4 lire.

12. *Navadna potrdila, pobotnice*, račune, se zname in podobne listine kolekujemo:

do zneska L 100.— s kolekom L —,10

do zneska L 1000.— s kolekom L —,50

do zneska L 3000.— s kolekom L 1.—

do zneska L 6000.— s kolekom L 2.—

do zneska L 10000.— s kolekom L 3.—

do zneska L 13000.— s kolekom L 4.—

do zneska L 16000.— s kolekom L 5.—

do zneska L 20000.— s kolekom L 6.—

do zneska L 23000.— s kolekom L 7.—

do zneska L 26000.— s kolekom L 8.—

do zneska L 30000.— s kolekom L 9.—

itd. za vsakih 1000 lir ali odlomek od 1000 lir 30 stotink več, do zneska 200000 lir. Pobotnice za zneske čez 200000 lir kolekujemo s kolekom za 60 lir.

13. *Izmenjava blaga.*

Pod izmenjavo blaga (scambio) razumevamo kupčijo z blagom, ki se vrši med pridelovateljem, tovarnarjem, trgovcem in zasebnikom.

Doslej smo delili blago v štiri pristojske vrste; nova naredba pa je odpravila zadnjo vrsto t. j. pristojbino na luksurijsno blago, ki je znašala 2 in 3 lire za vsakih 100 lir fakturne vrednosti.

Po sedanji naredbi delimo blago le v tri kategorije.

V I. kategorijo spadajo pridelki in izdelki, ki jih neobhodno potrebujemo za preživljanje.

V II. kategorijo spadajo surovine in nekatere potrebščine za kmetijstvo.

V III. kategorijo spadajo izdelki, polizdelki in luksurijsno blago.

Predmeti I. kategorije so:

Žito, koruza, ječmen, riž in njihovi podizdelki: otrobi, krmilna moka in riževe pleve. Nadalje: moka, drobne otrobi, testenine, vrtni pridelki, sveže in suho sadje, paradižnikove konzerve, meso, mesni izdelki, mesne in ribje konzerve, perutnina, domači zajci, ribe, jajca, mleko, maslo, sir, slanina, mast, rožiči, olje in olive, kis, če ni v botiljkah, sladkor, kava in kavine primesi. Nadalje: kurivo, petrolej in bencina, milo za pranje in lug, in računi o izvršenih nepremičninah.

Račune o predmetih I. kategorije kolekujemo za zneske:

od 1 do 100 lir s kolekom L —,10

od 100 do 1000 lir s kolekom L —,50

od 1000 naprej s kolekom L 1.—

Predmeti II. kategorije so:

Surovine, apno, kreda, cement, barve, operski izdelki, umetna gnojila, žveplo, asfalt, oves, bencina in petrolej, če se ne uporabljajo za kurivo, svilodi (galeta), predivo, karbid, kmetijski pridelki, tamarindo, vosek, kosti, bombaž, žima, morska trava, seno, kostna moka, gobe, led, pesek, koruza za krmo, masti in olja za strojni pogon, volna, hmelj, surov marmor, cementni izdelki za stavbinske svrhe, kovine v kosih in palicah, med v satovju, prosa, laneno olje, slama, surove kože, sviloprejkino seme, laneno seme, soda, stearina in cunj, navadno vino in celuloza.

Račune o predmetih II. kategorije kolekujemo za zneske

do 20 lir s kolekom L —,10

do 40 lir s kolekom L —,20

do 60 lir s kolekom L —,30

do 80 lir s kolekom L —,40

do 100 lir s kolekom L —,50

do 200 lir s kolekom L 1.—

do 300 lir s kolekom L 1.50

do 400 lir s kolekom L 2.—

itd. za vsakih nadaljnjih 100 lir ali odlomek od 100 lir, 50 stotink več.

Predmeti III. kategorije so:

Navadni krojaški, čevljarški, mizarški in drugi izdelki in polizdelki rokodelcev; sukno, tkanine in podobni predmeti, ki odgovarjajo našim vsakdanjim potrebam. Nadalje govedo, vštveši ono, ki je določeno za zakolj, in zaklana živina.

Izdelki iz morske pene, izdelki iz srebra in zlata, luksurijsni avtomobili, izdelki iz slonove kosti, biseri, rokavice iz kože, čipke, kožuškovina, glasovirji, perje za okraske ženskih klobukov, vezanine, svila in orientalske preproge. Nadalje mizarški izdelki boljše vrste kakor:

1 postelja za 1 osebo, ki stane nad 1500 lir

1 postelja za 2 osebi, ki stane nad 2500 lir

1 nočna omarica z nast., ki stane nad 400 lir

1 predalčnik z nastavkom, ki stane nad 2000 lir

1 omara z dvema vrati, ki stane nad 3000 lir

1 omara s tremi vrati, ki stane nad 5000 lir

1 omara za obleko, ki stane nad 2000 lir

1 jedilnica, ki stane nad 3000 lir

1 raztegljiva, ki stane	nad 1500 lir
1 tapcirana stolica, ki stane	nad 300 lir
1 kanape, ki stane	nad 1200 lir
1 naslonjača, ki stane	nad 600 lir
1 miza, ki stane	nad 500 lir
1 omara s steklom, ki stane	nad 1500 lir

Nadalje: umivalniki, toaletne mizice, pisalne mize, divani, omare za knjige, navadne omare, ki stanejo nad 2000 lir.

Nadalje omare za shrambo perila, posode in drugih podobnih predmetov, tapciranih naslonjačev, počivalnikov itd., ki stanejo nad 1000 lir.

Račune o predmetih III. kategorije kolekujemo za zneske

do 20 lir s kolekom L	—20
do 40 lir s kolekom L	—40
do 60 lir s kolekom L	—60
do 80 lir s kolekom L	—80
do 100 lir s kolekom L	1.—
do 200 lir s kolekom L	2.—
do 300 lir s kolekom L	3.—
do 400 lir s kolekom L	4.—

itd. za vsakih nadaljnjih 100 lir ali odlomek od 100 lir, 1 liro več.

14. Les.

Glede mehkega, t. j. hojevega, smrekovega, borovega in mecesnovega lesa veljajo sledeče določbe:

Pristojbina znaša za vsakih 100 lir vrednosti ali povprečne tržne cene:

a) L 1.50 od hlodov, pripeljanih iz gozda, ne oziraje se na to, ali so bili kupljeni od države, občine ali zasebnega gospodarja.

b) L —.50 od hlodov obtesanih s sekuro.

c) L 1.— od žaganega lesa (desk), od vsega tistega lesa, ki se je nahajal dne 30. junija t. l. v skladiščih trgovcev.

Račune o razprodaji lesa, od katerega je bila plačana pristojbina, navedena pod a), b) in c) kolekujemo:

od 100 lir	L —.10
od 100 do 1000 lir	L —.50
od 1000 do 200000 lir po	L —.30

za vsakih tisoč lir.

Od pogodb, napravljenih med lastniki gozdov in onimi, ki so kupili gozdove za izsekati, se plača razen pristojbine navedene pod a) še 1 odstotna registrska pristojbina.

POŠTNE PRISTOJBINE.

za kraljestvo in italijanske naselbine, kakor tudi za ljudovlado S. Marino, za Dodekanez in Albanijo.

Pisma, navadna za vsakih 15 gramov	L —.50
» v kraju samem za vsakih 15 gramov	» —.25
» naslovljena vojakom (izvzemaš častnike) in za županstva za vsakih 15 gramov	» —.25
Dopisnice, z daljšim besedilom	» —.30

Dopisnice z daljšim besedilom v kraju ter naslovljene vojakom	» —.15
» s plačanim odgovorom	» —.70
» s plačanim odgovorom v kraju	» —.30
» s samim podpisom in datumom	» —.10

Razglednice, z ne več ko 5 besedami	» —.20
» z več ko 5 besedami v kraju ali poslane vojakom	» —.20
» z več ko 5 besedami izven kraja	» —.30

Posetke (vizitke) z ne več ko 5 besedami	» —.20
--	--------

Obvestila o rojstvu, smrti, poroki in slična	» —.20
--	--------

Trgovski računi (fakture), ki ne presegajo 15 gramov	» —.30
--	--------

Tiskovine večje obsežnosti, kojih ena stran presega 25 cm, izvemši če jih odpošlje za ložnik, plačajo dodatno pristojbino	» —.10
---	--------

» periodične (časopisi) poslane izven pošto tek. rač. od zasebnikov za vsakih 50 gramov	» —.10
---	--------

» neperiodične, (knjige, brošure itd. poslane od kogar si bodi za vsakih 50 gr) (do največje teže 2 kg)	» —.10
---	--------

Vzorci brez vrednosti za prvih 100 gr	» —.35
---------------------------------------	--------

» brez vrednosti za vsakih nadaljnjih 50 gramov (do najvišje teže 350 gramov)	» —.15
---	--------

Za take vzorce je dovoljena teža 350 g v Italiji in 500 g za pošiljke v inozemstvo.

Ekspresna pristojbina, poleg običajne pristojbine	» 1.25
---	--------

Ekspresne pošiljatve se dostavljajo le v mejah obveznega poš. krožja, izven tega se dostavljajo proti sledečim potninam: a) do 500 m	» —.30
--	--------

b) nad 500 m za vsak km ali del istega	» —.60
--	--------

Te potnine se pri slabem vremenu in za nočni čas zvišajo do dvojnega zneska.

Priporočitev (rakomandacija) poleg običaj. pristojbin	» 1.25
---	--------

(Odsk. za izgubl. priporoč. pošiljatve znaša 25 L).

Priporočitev za dopisnice in tiskovine	» —.60
--	--------

Zavarovanje pism (denarnih), vrhu običajne pristojbine in pristojbine za priporočitev za prvih 200 L	» —.80
za vsakih nadaljnjih 100 L (ali manj)	» —.30
Zavaruje se lahko do zneska 1000 L ; pri poštnih uradih II. reda do 500 L	

<i>Povratnice</i> (ricevute di ritorno) . . . »	—60
<i>Povzetje</i> , stalna pristojbina . . . »	—50
<i>Za poštno ležeče</i> pošiljave razen običajnih pristojbin še . . . »	—15
ako te pristojbine ne plača odpošiljatelj, plača naslovljenec . . . »	—30
<i>Zavoji</i> do teže 1 kg . . . »	2.50
» do teže 3 kg . . . »	5.—
» do teže 5 kg . . . »	7.50
» do teže 10 kg (vse brez navadne vrednosti) . . . »	12.50
Pri zavojih večje obsežnosti 50% doplačila. Zavoji nad 10 kg se ne sprejmejo, tako tudi ne zavoji, ki so manjši ko 1 dm ² .	
Nujni zavoji do največ 1 kg . . . »	8.—
» » » » 3 » . . . »	16.—
Nad 3 kg teži zavoji se ne sprejemajo. Za obsežnejše 50% doplačila.	
<i>Zavarovanje zavojev</i> , poleg običajne pristojbine za prvih 200 L . . . »	1.—
» za vsakih nadalj. 100 L ali ulomek istih . . . »	—50
Zavarovani zavoji morajo biti zašiti v platno in šivi gosto zapечатeni.	
<i>Povzetje pri zavojih</i> do 100 L . . . »	—60
<i>Pristojbina za shrambo</i> zavojev na pošti pri navadnih zavojih dnevno vendar le do najvišje vsote 5 L . . . »	—25
<i>Pristojbina</i> ista pri zavojih z navedeno vrednostjo dnevno . . . »	—40
do najvišje vsote 8 L	
Brezplačno hrani pošta zavoje le tri dni.	
Odškodnina za izgubljene navadne zavoje znaša 25 L	
<i>Poštne nakaznice</i> do 25 L . . . »	—40
» od 25 L do 50 L . . . »	—80
» od 50 L do 100 L . . . »	1.20
» od 100 L do 200 L . . . »	2.—
» za vsakih nad. 100 L ali ulomek istih . . . »	—50
» naslovlj. vojakom z najvišjim zneskom 25 L . . . »	—20
<i>Brzjavne nakaznice</i> poleg običajnih pristojbin za navadno nakaznico in za brzjavko še . . . »	—50
Najvišja dovoljena svota 1000 L.	
<i>Reklamacije</i> priporočenih in zavarovanih pisem, nakaznic in zavojev . . . »	—40
<i>Pismene prošnje</i> za vrnitev ali spremembo naslova že odposlanih pošiljatev itd. . . . »	—60
<i>Poštne legitimacije</i> . . . »	2.—
<i>Splošna določila</i> . Nefrankirana pisma, nefrankirane dopisnice z daljšim besedilom, nefrankirani trgovski računi, rokopisi in vzorci plačajo globo, ki znaša dvojno vsoto pristojbine. Nezadostno frankirani	

pa plačajo globo dvojne vsote primanjkljaja. Nefrankiranih ali nezadostno frankiranih dopisnic ali razglednic, ki ne obsegajo več ko 5 besed besedila, pošta sploh ne odpošilja, kakor tudi drugih pošiljatev, ki zgoraj niso navedene.

Poštroležeča pisma morajo imeti pravi naslov prejemnika in ne izmišljenega. Naslovljena morajo biti na prejemnike, ki so dosegli 18. leto.

<i>Brzjavke</i> , navadne 25 st. za besedo . . . »	2.—
» najmanj (10 besed) . . . »	0.25
» za vsako nadaljno besedo nujne plačajo trikratni znesek (10 besed) . . . »	6.—
» za vsako nadaljno besedo . . . »	0.75
<i>Brzjavna nakaznica</i> (poleg 25 st. za vsako besedo) . . . »	3.—
<i>Brzjavna nujna</i> nakaznica plača stalni znesek . . . »	9.—
in 75 st. za vsako bes.	
<i>Navadno obvestilo</i> , da je došla brzjavka na svoj naslov . . . »	2.—
<i>Nujno obvestilo</i> . . . »	6.—
<i>Navadno obvestilo</i> za brzjavno nakaznico . . . »	3.—
<i>Nujno obvestilo</i> . . . »	9.—

POŠTNI PROMET Z INOZEMSTVOM.

<i>Navadna pisma</i> v Avstrijo, Češko, Slovaško, Rumunijo in Ogrsko za prvih 20 gramov L	1.00
za vsakih nadaljnjih 20 gramov . . . »	—75
<i>Dopisnice</i> v te države . . . »	—60
S plačanim odgovorom . . . »	1.20
Za Albanijo veljajo iste pristojbine kakor za notranjost kraljestva.	

PRISTOJBINE ZA DRUGE DRŽAVE.

<i>Pisma</i> do 20 gramov L	1.25
» za vsakih nadaljnjih 20 gramov . . . »	—75
<i>Dopisnice</i> »	—75
» s plačanim odgovorom . . . »	1.50
<i>Razglednice</i> s samim podpisom . . . »	—25
» s daljšim besedilom . . . »	—75
<i>Posetnice</i> (5 besed) in druga obvestila o rojstvu, smrti, poroki . . . »	—25
<i>Rokopisi</i> do 50 gr. »	1.25
» za vsakih nadaljnjih 50 gr. (do največ 2 kg.) . . . »	—25
<i>Vzorci</i> do 100 gr. »	—50
» za vsakih nadaljnjih 50 gr. do najvišje teže 500 gr. . . . »	—25
<i>Tiskovine</i> za vsakih 50 gr (do 2 kg) . . . »	—25
<i>Priporočitev</i> za pisma, dopisnice, tiskovine »	1.25
<i>Povratnice</i> »	1.25
<i>Trgovske fakture</i> odprte, do 20 g . . . »	1.—
<i>Reklamacije</i> »	2.25
<i>Prošnje</i> za spremembo naslova itd. . . »	2.—
<i>Ekspres</i> »	2.50

<i>Povzetje</i> (poleg sorazmerne pristojbine L — 50 za vsakih 100 lir in ulomek)	» 1.—
<i>Poštne legitimacije</i>	» 5.—
<i>Pristojbina</i> za poštnoležee pošiljke, ako plača odpošiljatelj	» —20
» ako jo plača prejemnik	» —30
<i>Zavarovalnina</i> za vsakih 100 lir	» 1.—
<i>Zavoji</i> poleg stalne pristojbine	» 3.—
» do največ 10 kg., pristojbine različne po teži in po državi, kamor so namenjeni. Za Jugoslavijo plačajo n. pr. — 8.40 L, do 3 kg — 12.60 L, do 5 kg — 12.60 L, do 10 kg — 22.50L.	
<i>Poštne nakaznice</i> do 10 lir	» 2.—
» » za vsakih nadaljnjih 10 lir	» —50
» » v Kanado, v Ameriške združene države za vsakih 25 lir	» —75
» » na Angleško za vsakih 25 lir	» —25
Z Jugoslavijo ni uvedena raba poštne nakaznic.	
<i>Pristojbina</i> za obnovitev škatle na car. uradu	» 2.50
<i>Mednar. poštne nakaznice: stalna pristojbina</i> (poleg sorazmerne pristojb. L 0.50 za vsakih 100 L ali ulomek)	» 1.20

S E J M I.

Ajdovščina — 10. marca, križev petek, 24. junija, 10. avg., 15. okt. — *Akvileja* (Oglej) — 26. do 28. marca, 11. do 13. julija, 19. do 21. decembra. — *Avče* — nedeljo po 5. avgustu. — *Bazovica* — 20. dne vsakega meseca. — *Bistinja* — dan sv. Ane 26. julija. — *Boljunec* — 24. vsakega meseca in 1. septembra. — *Bovec* — 14. febr., dan po veliki noči in po binokostih, nedeljo po 25. juliju, nedeljo po 28. okt., 21. novembra in nedeljo po 13. decembru. — *Bresinja* — prvi četrtek aprila in prvi četrtek oktobra. — *Brestovica* — 28. aprila, 3. julija, 17. oktobra. — *Buje* — 31. januarja, 8. septembra. — *Buzet* — ponedeljek po sv. imenu Marijinem. — *Cerkno* — sredpostni ponedeljek, 23. aprila, 14. septembra, 4. novembra. — *Cerovo* — 25. aprila, 16. maja, 26. junija, 12. julija, 16. avgusta. — *Cres* — 5. do 7. avgusta. — *Čepovan* — 15. septembra. — *Červinjan* — ponedeljek po sv. Martinu 3 dni. — *Črniče* — prvo nedeljo po sv. Vidu. — *Črni vrh* — sv. Jurija dan, nedeljo po sv. Marjeti, ponedeljek po malem Šmarnu, nedeljo po sv. Martinu. — *Deskani* — 9. marca, 9. jun., 9. septembra, 9. decembra (živinski semnji). — *Devin* — 24. junija (konjski semenj). — *Divča* — 26. dan vsakega meseca. — *Dolina* — 4. julija. — *Dol-Otlca* — prvo nedeljo v septembru. — *Dorn-*

berg — 15. septembra. — *Dutovlje* — 3. februarja in vsakega 4. dne v mesecu (živinski in kramar. semji). — *Goče* — dan sv. Andreja (prašiči). — *Gorica* — vsak drugi in zadnji četrtek v mesecu, 16. marca osem dni, 24. avgusta 14 dni, 1. okt. osem dni, ponedeljek po sv. Andreju 14 dni. — *Gorjansko* — dan sv. Mohorja. — *Gradišče ob Soči* — vsak drugi torek, 20. januarja, ponedeljek in torek po prvi nedelji aprila, osem dni po veliki noči. — *Herpelje* — vsak drugi dan v mesecu. — *Hrastovlje* — na praznik sv. Treh kraljev — *Idrija* — velikonočno sredo, 16. maja, o sv. Janezu, 15. sept. 15. oktobra sv. Terezije dan, 16. novembra, dan sv. Barbare. — *Ilirska Bistrica* — prvi ponedeljek meseca junija, ponedeljek po sv. Juriju, prvi ponedeljek po malem Šmarnu, ponedeljek po sv. Martinu. — *Jelšane* — 1. aprila. — *Kanal* — ponedeljek pred sv. Martinom, 19. marca sv. Jožefa dan (nov!). — *Klana* — na dan sv. Roka, 16. avg., dan sv. Jeronima, 30. septembra. — *Kobarid* — 9. marca, 13. junija, dan po rojstvu M. D. in ponedeljek po zahv. nedelj. — *Kojsko* — ponedeljek po sv. Juriju, ponedeljek po posv. cerkva. — *Komen* — sv. Jurija 24. apr. sv. Tilha (v Svetem), mal. Šmarna (v Tomaževici), sv. Ivana (v Volčjem Gradu), sv. Križa (v Ivanjem Gradu). — *Koper* — 21. septembra, 21. oktobra. — *Krmin* — 25. junija in 4. septembra po tri dni, vsak ponedeljek v mesecu živinski trg. — *Kubed* — drugi ponedeljek po rožni nedelji, ponedeljek po sv. Martinu. — *Labinj* (Albona) — 29. junija, 8. oktobra. — *Log* (pod Mangartom) — dan sv. Stefana, prvo nedeljo v avgustu. — *Log* (pri Vipavi) — 15. avgusta, 8. septembra. — *Lokev* — veliki ponedeljek, 9. novembra. — *Lokovec* — sv. Petra in Pavla. — *Lovran* — 24. in 27. aprila. — *Lož* — 15. marca. — *Milje* (Muggia) — 26. junija, 7., 8. in 9. oktobra. — *Monfalcone* (Tržič) — 20. marca in 6. decembra po dva dni. — *Moščenice* — 2. februarja, 29. novembra. — *Naborjet* — ponedeljek pred Vsemi svetimi. — *Nabrežina* — 5. aprila, 17. septembra, 27. oktobra. — *Novi Grad* (Castelnuovo) — 8. aprila, 8. junija, 27. novembra. — *Osp* — zadnjo nedeljo junija, prvo nedeljo novembra. — *Pazin* — 2. avgusta. — *Piran* — 24. aprila in 15. septembra po dva dni. — *Platinina* — sv. Jurija dan, 12. julija, sv. Roka, sv. Andreja. — *Podgrad* (Istra) — vsak mesec dne 8., le v novembru 27. Ako je isti dan praznik, pa prvi delavnik. — *Podraga* — na dan cerkv. žegnanja, v nedeljo po sv. Mohorju in Fortunatu, 15. julija. — *Pontabelj* — 30. junija, 8. septembra, 16. oktobra. — *Poreč* (Parsenjo) — 21. novembra. — *Postojna* — ponedeljek po vnebohodu, sv. Luke dan, 24. avg., 3. decembra in prvi dan vsakega meseca. — *Povirje* — ponedeljek po sv. Antonu Padov. in po sv. Frančišku Ksav. — *Prem* — ponedeljek po sv. Gregorju, ponedeljek pred malim Šmarnom, ponedeljek po sv. Uršuli. — *Prosek* — sv. Martina dan, 11. novembra, ako je ta dan nedelja, pa dan poprej. — *Rakitna* — po-

nedeljek pred sv. Gregorjem, četrtek po sv. Juriju, sv. Medarda, ponedeljek pred sv. Simonom in Judo. — *Renče* — prvi ponedeljek v septembru. — *Ricmanje* — sv. Jožefa dan. — *Rihemberg* — veliki terek, 4. julija, kvat. soboto v septembru, 21. decembra. Če je 4. julija in 21. decembra nedelja, dan pozneje. — *Ročinj* — 30. novembra. — *Rovinj* (Rovigno) — 11. do 20. novembra. — *Senožeče* — četrtek po binkoštih, ponedeljek po kvat. nedelji v septembru. — *Sežana* — dne 12. in 22. vsakega meseca (živ. semenj). V slučaju praznika se vrši semenj naslednji dan. — *Slap pri Vipavi* v ponedeljek velikega tedna, 22. novembra, sv. Lucije dan. — *Slavina-Prestranek* — 24. junija (v Matenji vasi). — *Slivje* — 15. aprila, 26. septembra. — *Sorica* — sv. Luke dan (živinski sejm). — *Spodnja Idrija* — sv. Roka dan. 16. avgusta (za živino), ponedeljek po nedelji rožnega venca, 11. novembra, 17. marca, 3. maja. — *Suta pri sv. Tilnu* — 11. julija, 1. septembra, 7. oktobra. — *Sv. Anton* (pri Koprju) ponedeljek po sv. Antonu Pad., 20. oktobra. — *Sv. Križ-Cesta* — ponedeljek po sv. Reš. Tel., 14. septembra. — *Sv. Lucija* (pri Tolminu) — 14. februarja, sv. Lucije dan, terek po veliki noči, terek po binkoštih, v nedeljo po 28. oktobru, 21. novembra, 13. decembra. — *Sv. Mihael* (Nadanje Selo) — 30. novembra. — *Šmarje* — v tednu po jesenskih kvatrah, 3. febr., 22. nov. — *Šmarje pri Koprju* — ponedeljek po prvi nedelji meseca oktobra. — *Štanjel* — 7. januarja, 21. maja, 30. junija, 22. avgusta. — *Šturje* — 1. februarja, ponedeljek

po beli nedelji, v sredo po nedelji rožnega venca. — *Št. Peter na Krasu* — dne 10. vsakega meseca (živinski in kramarski sejmi). Ako je ta dan nedelja ali praznik, pa dan pozneje. To so živinski in kramarski sejmi, tudi za kornje in prešiče. Na praznik sv. Petra in Pavla velik kramarski sejm. — *Št. Vid pri Vipavi* — 14. marca, sv. Vida dan in 20. junija. — *Št. Viška gora* — sv. Jožefa, sv. Vida, 15. junija, sv. Petra in Pavla. — *Tolmin* — 23. aprila, 21. septembra, nedelja po Rešn. Telesu, sv. Matevža 21. septembra. — *Tomaj* — 29. junija. — *Trbiž* — prvo soboto v aprilu in okt., 30. junija, 16. oktobra. — *Tribuša* (Dolenja) — sv. Jakoba dan. — *Trenta* — sv. Ane dan, 8. septembra. — *Trnovo* — ponedeljek po sv. Treh kraljih, 24. junija, 19. oktobra, ponedeljek po sv. Petru in Pavlu. — *Turjak* (Monfalcone) — 20. aprila, 10. oktobra, 9. decembra po dva dni. — *Ukve* — zadnji ponedeljek v marcu in septembru. — *Unec* — prvi ponedeljek v marcu (živinski sejm). — *Vipava* — mesečni sejmi 20. vsakega meseca; pustni ponedeljek, velikonočni terek, ponedeljek pred malim Šmarnom, na dan sv. Simona (28. oktobra). — *Vodnjan* — 10. avgusta, 13. decembra. — *Volosko* — 16. maja, 26. julija, 16. avgusta. — *Vremski Britof* — 15. avg. — *Vrh* (Idrija) — ponedeljek po tretji nedelji po veliki noči, 27. julija, 9. septembra. — *Vrhopolje* (pri Vipavi) — 22. januarja, sv. Primoža dan. — *Zagorje* — 10. marca, terek po binkoštih, 17. septembra, kvaturni ponedeljek pred božičem.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

P R A V I L A GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE.

Namen bratovščine.

§ 1. Namen bratovščine Mohorjeve družbe je vzgajati slovensko ljudstvo, prebivajoče v Italiji, po načelih katoliške prosvete, pospeševati v njem versko in нравno življenje, sploh ohraniti in širiti v njem katoliško vero.

V ta namen se bodo izdajale in razširjevale dobre knjige, spisane v slovenskem jeziku v duhu katoliške vere.

O pristopu udov.

§ 2. V to bratovščino sme vstopiti vsak katoliški kristjan katerega koli stanu ali spola, da le more in hoče spolnovati družbene dolžnosti.

Član bratovščine postane, kdor se prijavi osebno ali pismeno pri krajevnem poverjeniku bratovščine ali pa če ga sprejme osrednji odbor, ki vpiše njegovo ime v glavno bratovsko knjigo.

Kdor se je v to družbo sprejel, ostane njen ud tako dolgo, dosler sam očitno ne naznani

svoje volje, da stopi iz družbe, pri kakem predstojniku (poverjeniku), ali pri osrednjem odboru, ali dokler ga osrednji odbor iz bratovščine ne izključi, zlasti če zanemarja bratovske (družbine) dolžnosti.

Dolžnosti udov.

§ 3. a) Vsak ud naj vsak dan moli en »Oče naš«, eno »Češčeno Marijo«, in zraven naj pristiavi besede: »Sveti Mohor, prosi Boga za nas!« za namenom, da se katoliška vera sploh, posebno pa med slovenskim ljudstvom ohrani in razširja.

b) Udje duhovniki naj pa vrhu tega tudi mašujejo za vse žive in mrtve ude, če le more goče na praznik sv. Mohorja, to je 12. julija.

c) Vsak ud plača od odbora določeno letnino, da zamore družba po svojem posebnem namenu delovati.

č) Vsak ud se zaveže, da si bo po svoji moči prizadeval, da se razširijo med verniki dobre knjige. Vendar ta dolžnost ne veže pod grehom.

Koristi in pravice udov.

§ 4. a) Ud, ki spolnuje dolžnosti, more zadobiti nepopolne ali popolne odpustke, ki jih

je naklonila Sv. Stolica tej bratovščini — kakor podobnim drugim družbam: — Vsak mesec se v Gorici daruje sv. maša za žive in pokojne ude. Vrhutega so udje deležni vseh dobrih del ter zasluženi celokupne bratovščine ter vseh udov.

b) Od vseh knjig, ki jih za ude izda bratovščina, dobi vsak ud za plačani znesek po en iztis.

c) Vsak ud ima pravico priporočiti družbenemu odboru, naj izda take spise, ki se mu zdijo za ljudstvo potrebni ali koristni.

Vodstvo bratovščine.

§ 5. Bratovščina ima svoje krajne poverjenike (župnik, kurat, vikar), dekanijske poverjenike ter osrednji odbor.

V vsaki dekaniji izvoli slovenska duhovščina dekanijskega poverjenika za vso dekanijo ter krajnega poverjenika (župnik, kurat, vikar) za posamezne duhovnije.

V slučaju, da se iz kakršnegakoli vzroka ni mogla izvršiti izvolitev dekanijskega in krajnega poverjenika v času, določenem od družbinega predsednika, imenuje poverjenike odbor.

Vsi dekanijski poverjeniki, ki jih skliče starosta med njimi, izvolijo izmed sebe osrednji družbeni odbor, in sicer predsednika ter 4 članke. Osrednji odbor pa mora potrditi pristojni prem. škof, ki je po cerkvenih postavah nadzornik bratovščine.

Osrednji odbor, ki naj ima po možnosti sedež v Gorici, vodi celokupno družbo.

Krajni poverjeniki pobirajo udnino ter jo pošiljajo osrednjemu odboru ter delijo med ude knjige, ki jih izda bratovščina.

Osrednji odbor daje udom vsako leto račun o oskrbovanju družbinega premoženja ter o drugih poslih, ki se tičejo družbe.

Ta pravila je odobril knezo-nadškofijski ordinariat.

Št. 3994/23.

Gorica, 16. novembra 1923.

† FRANCIŠEK BORJA, nadškof.

L I S T N I C A

GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE.

Vkljub hudi suši in izseljevanju je družina mohorjanov ostala naši družbi zvesta. Zahvaljujemo se vsem, ki so našo bratovščino v tem pogledu podpirali. Pred vsemi smo dolžni za hvalo prevzvišenemu knezu in nadškofu gorškiemu, ki je pokrovitelj Goriške Mohorjeve družbe, in vsem milostivim škofom, ki so družbo priporočali in podpirali.

Redni letni občni zbor družbe se je vršil dne 17. marca 1928 v Gorici ob udeležbi delegatov 15. dekanijskega odbora. Odobrili so književni načrt za tekoče leto in gospodarsko poslovanje.

Letos pošilja družba svojim članom, štiri knjige, in sicer:

1. *Koledar za l. 1929.*

2. *Henrik Sienkiewicz, Quo vadis*, zgodovinski roman, I. knjiga. Prevel dr. J. Glonar.

3. *Sadjarstvo*, spisal inž. Rustja.

4. *Zgodbe sv. pisma nove zaveze.*

Mesto lani napovedane »Pravne čitanke«, ki je radi vpeljane nove zakonodaje postala neporabna, se je odbor odločil izdati »Sadjarstvo«, s čimer je ustregel mnogim željam. Peta knjiga je odpadla, da smo mogli izdati dovolj zaokrožen prvi del »Quo vadis«, ki obsega skoro 300 strani.

Za prihodnje leto bo družba izdala štiri knjige:

1. *Cerkvena pesmarica*. Uredil Vinko Vodopivec. Obsegala bo 100 najbolj priljubljenih lepih skladb za sv. mašo in blagoslov ter za cerkvene praznike. Pesmarica je potrebna za vse vernike, da se v cerkvah poživijo in razširijo lepo petje v božjo čast.

2. *Sienkiewicz, Quo vadis*. II. knjiga. Prevel dr. Joža Glonar. Te povesti slovečega katoliškega pisatelja ni treba priporočati. Pisana je za zrele bravce.

3. *Ljudska povest*.

4. *Koledar za leto 1930.*

Udnina znaša šest lir.

Gg. poverjenike opozarjamo, da se nabirajo ude udov zaključni na velikonočni ponedeljek.

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA

An. družba. Glavnica L. 5.000.000, popolnoma vplačana. - Včlanjena v Italijanski bančni zvezi.

CENTRALA V TRSTU
Piazza Goldoni št. 4

PODRUZNICA V GORICI
Via Garibaldi šte. 5

Podružnice v Bujah, Červinjanu, Gradežu, Gradiški, Idriji, Ilirski Bistrici, Kobaridu, Kopru, Korninu, Labinju, Malem Lošinju, Opatiji, Pazinu, Postojni, Pulju, Tolminu, Tržiču, i. t. d.

Izvršuje vse bančne in menjalne posle

KUPUJTE

ČEVLJE IN

„ADRIA“

SANDALE

Prodaja na drobno v GORICI, CORSO VERDI ŠTEV. 32 ter v komisijskih zalogah pri raznih trgovcih in zadrugah po deželi.

ADRIA čevlji so izdelek edine domače industrije te stroke, edine industrijske zadruga

Čevljarske zadruga v Mirnu

Posebnost: naši gorski čevlji, ki so zasloveli v vojaških krogih.

Ko pridete v Gorico, oglejte si vedno zanimivo izložbo v oknih trgovine „ADRIA“ - Corso Verdi 32 - „ADRIA“

Katoliška tiskarna

Tiska knjige, časopise, oznanila, trgovske račune, vizitke, osmrtnice, ovitke, pisemski papir, vabila, in vse tiskovine potrebne za cerkvene in civilne urade itd. Okusno delo, ceno, solidno. — Naša veznica veže knjige po nizkih cenah.

Gorica - Riva Piazzutta 18 - Telef. 253

Največja manufakturna trgovina v Gorici
Ruggero Venuti Corso Verdi 19
 Telefon št. 95
Nove znižane cene! Cene zelo ugodne!

IVAN USSAI

Zaloga obuvala z lastno delavnico
 Gorica - Piazza della Vittoria 28 (na Travniku)
 Izključna zaloga „SALAMANDER“
 Via Oberdan št. 15 (ex Via Caserma)

Tovarna orgelj, glasovirjev in harmonijev
IVAN KACIN

GORICA - Piazza Nicolò Tommaseo 29 - GORICA
 Izvršuje vsake vrste dela po naročilu
 ter popravlja in uglašuje.

ZAHTEVAJTE CENIK!!!!

ANDREJ MAVRIČ

Gorica - Gosposka ulica št 3 - Gorica
 Bogata izbira domačega in inozem-
 skega sukna. - Velika izbira kožuho-
 vin. Lastna krojačnica moških in - -
 ženskih oblek.

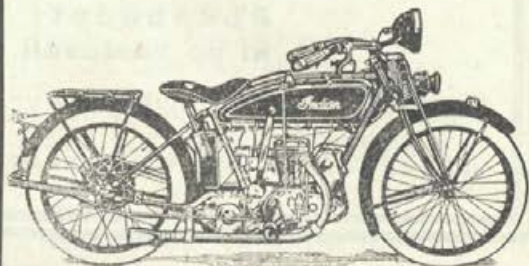
PRIPOROČAMO!

Odlikovana mehanična delavnica

RUDOLF VUGA

Gorica

v Draščekovi hiši na Kornu

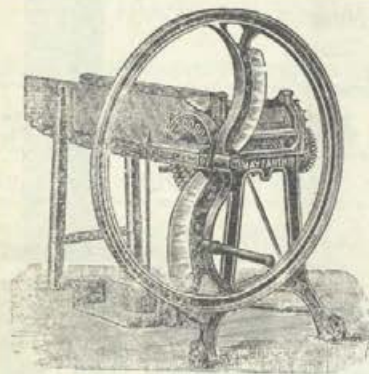
Zastopnik motornih koles »IN-
 DIAN«, »ZÜNDAPP« in »MOLA-
 RONI«. — Velika zaloga dvokoles,
 šivalnih strojev, olja in masti
 »PERMOLIO«

Fr. Saunig - Gorica

Via Carducci št.25

Velika zaloga
šivalnih, kmetijskih
strojev in dvokoles

Lastna mehanična delavnica

GIUS. MASSIG

manufakture

GORICA - Corso Giuseppe Verdi 18

Bogata izbera

Cene primerne

G. CARLOTTO

GORICA

Stolni trg 3-Tel.137

**Izbrana zelenjadna
in travniška semena**

**Zaloga semenskih
žit in umetnih gnojil**

Anton Koren nasl.

GORICA — VIA G. CARDUCCI 4

Velika zaloga stekla, porcelana, šip in kuhinjske posode ter sploh vseh v to stroko spadajočih predmetov. Gostilničarjem na posodo; mizarjem na šipe poseben popust.

Na debelo!

Na drobno!

ZALOGA VINA IN ŽGANJA

BRATA ABUJA

GORICA

VIA S. ANTONIO 4

Rmečka banka

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Piazza De Amicis (prej Koren) št. 12.

sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po 4 $\frac{1}{2}$ %, večje in na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. Dovoljuje posojila na vknjižbo in poroštvo pod ugodnimi pogoji.

Velika izbera KLOBUKOV

za gospe in gospodične

Otilija Calligaris-Pinich

GORICA — Via Mameli štev. 4.

**Popravila slamnikov
in drugih klobukov**

LASTNA IZDELOVALNICA

JAKOB ŠULIGOJ

URAR IN ZLATAR

Gorica — Via Carducci 19

Edini delničar švicarske tovarne Union „ALPINA“ ure in vseh drugih znamk z jamstvom do 5 let. Popravila točno in natančno. Kupujem staro zlato in srebro in plačam po najvišjih cenah.

PROTI
REVMATIZMU

ALGA

ALGA je domače zdravilo, ki ga svet pozna že četrto stoletje.

ALGA je dosedaj ozdravila že na stotisoče bolnikov.

ALGA zelo hitro in izdatno pomaga proti revmatizmu, trganju in bodljajem v kosteh, preprečuje in ozdravlja trganje v sklepkih in mišicah.

Vse bolezni revmatske narave

zobobol, glavobol, trganje v ušesih, takoj prenehajo, če uporabite zdravilo ALGA. Tega ne trdimo samo mi, ampak tisoči bolnikov, ki so z ALGO spet zadobili izgubljeno zdravje.

ALGA se dobiva v vsaki lekarni. Ena steklenica stane šest lir. Ako je Vaša lekarna slučajno ostalo brez ALGE, potem naročite jo po priloženi dopisnici od Laboratorija ALGA, Reka-Fiume. Poslali Vam bomo 4 steklenice, kar stane s poštnimi stroški 28 lir.

Ce želite naročiti samo eno steklenico za poskušnjo, pošljite nam s pošto ali v pismu v znamkah L. 7—

Kako se rabi

ALGA

FIUME

Premiato Laboratorio **ALGA**
della Farmacia D. BUDAK, Fiume

—30—

ALGA

ANTIREUMATICUM

je bila že pred vojno nagrajena na svetovnih zdravstvenih razstavah v Genovi, Parizu in Londonu, in sicer z zlatimi svečnjami in častnimi diplomami.

ALGA

v znamkah pošljite L 7.-

CONTIENE:
 Rosolo rosati 0.4347 1/2
 Otto gualteria pr 0.6521 1/2
 Etere acetico 1.1182 1/2
 Alcool etilico 90° 47.8290 1/2
 Acque destillate 49.9590 1/2
 Clorofila q. b.

Preparato nel
 Laboratorio
INDEFICIENTER
 DELLA
 FARMACIA

D. BUDAK
FIUME

PROTI
REVMATIZMU

ALGA

ALGA - FIUME

Prosim, pošljite mi po poštnem povzetju

štiri steklenice Antireumaticum ALGA

z zavojem in poštnino za lir 28.—

Moj točni naslov je:

Ime in priimek

Kraj:

Zadnja pošta

ALGA je domače z
ALGA je dosedaj oz
ALGA zelo hitro in
v kosteh, pre

Vse bo

zobobol, glavobol, tr
ALGA. Tega ne trdim

ALGA se dobiva v vsa
slučajno ostalo brez AL
ALGA, Reka-Fiume. P

**Ce želite naročiti samo eno steklenico za poskušnjo,
pošljite nam s pošto ali v pismu v znamkah L. 7.—**

ALGA

Je bila že pred vojno nagrejena na svetovnih zdravstvenih razstavah v Genovi, Parizu in Londonu, in sicer z zlatimi svečnjami in častnimi diplomami.

**Kako
se rabi**

ALGA

Premiato Laboratorio **ALGA**
della Farmacia D. BUDAK, Fiume

-30

ALGA

FIUME

ANTIREUMATICUM

v znamkah pošljite L 7.-

PROTI
REVMATIZMU

ALGA

ALGA je domače z
ALGA je dosedaj oz
ALGA zelo hitro in
v kosteh, pre

Vse bo

zobobol, glavobol, tr
ALGA. Tega ne trdim

ALGA se dobiva v vsa
slučajno ostalo brez AL
ALGA, Reka-Fiume. P

**Ce želite naročiti samo eno steklenico za poskušnjo,
pošljite nam s pošto ali v pismu v znamkah L. 7.—**

ALGA - Fiume

Prosim, pošljite mi po poštnem povzetju

štiri steklenice Antireumaticum ALGA

z zavojem in poštnino za lir 28.—

Moj točni naslov je:

Ime in priimek

Kraj

Zadnja pošta

**Kako
se rabi**

ALGA

Na roko ali robec namažite dovolj ALGE in dobro drgnite boleče mesto. Ko ste večkrat dobro obdrgnili, zamotajte boleče mesto v toplo volneno ogrtačo ali robec. Mesto, ki ste ga drgnili, se bo že po prvem ribanju (masiranju) ugrelo in bolnik se bo čutil kakor prerojen. Priporoča se, masirati boleče mesto 3 do 4 krat na dan, kakor je pač bolezen huda.

Vsaka družina bi morala vedno imeti v hiši vsaj eno steklenico ALGE, ker ALGA more vsakemu in vsak čas pomagati in lahko mnogo bolečin in trpljenja že v začetku odstrani.

ALGA se dobiva v vsaki lekarni. Ena steklenica stane **6 lir.** Če je Vaša lekarna slučajno ostala brez ALGE, naročite jo po priloženi dopisnici od **Laboratorija ALGA Reka-Fiume.** Poslali Vam bomo štiri steklenice ALGE, kar stane s poštnimi stroški 28 lir.

Če želite naročiti samo eno steklenico za poskušnjo, nam s pošto ali v pismu v znamkah pošljite L 7.-

BANCA DELLE VENEZIE

DELNIŠKA DRUŽBA

Delniška glavnica 25.000.000 litr

Podružnica v GORICI

Piazza Vittoria - Travnik - Tel. 124

SPREJEMA - depozite v naložbo in na tekoči račun in izvršuje vse bančne in menjalne posle.

Izvršuje borzna naročila po najboljših pogojih.

TEOD. HRIBAR

Največja izbira najfinejšega in priprostega blaga za obleke. —

RESTAVRACIJA-PRENOČIŠČE
PRI ZLATEM JELENU

Gorica - Nasproti škofije

Izborna domača vina
briško, vipavsko, teran.

A. VIDA.

GIUSEPPE CULOT

GORICA - VIA RASTELLO št. 2 - GORICA

ZALOGA drobnarij, igračk
in nabožnih predmetov. PO-
SEBNOST: športni predmeti.

KATOLIŠKA KNJIGARNA

K N J I G E

SLOVENSKE, ITALIJANSKE
IN NEMŠKE. - - BOGATA
IZBERA. SMO V TRGOVSKIH
ZVEZAH Z VELIKIMI KNJI-
GARNAMI IN ZALOŽBAMI
ITALIJE, NEMČIJE, AVSTRIJE
IN SLOVENIJE.

TELEFON

štev. 253

ŠOLSKE KNJIGE

PISARNIŠKE POTREBŠČINE
ZVEZKI

V E R S K I S P I S I

MOLITVENIKI. - ŽIVLJENJA
SVETNIKOV. - KNJIGE ZA
CERKVENE GOVORNIKE
- BOGOSLOVNA DELA -
VERSE REVIJE

P A P I R N I C A

BOGATA ZALOGA VSEH
ŠOLSKIH POTREBŠČIN

GORICA - VIA CARDUCCI 2

KNJIGARNA IN PAPIRNICA, ČASOPISI IN MUZIKALIJE
EMILIO WOKULAT & C. - - GORICA
 CORSO VITT. EM. III št. 7 in vogal VIA BARZELLINI

priporoča svoje izvrstne fotografske aparate vsake velikosti
 in cene ter svoje priročne gramofone z najmodernejšimi
 ploščami. V zalogi so tudi plošče slovenskih pesmi.

The **DECCA**

66

TRGOVINA Z JESTVINAMI

ANGEL KODRIČ

GORICA

VIA MORELLI št. 7

Blago dobro in sveže

== Postrežba točna. ==

ZDRAVNIK

Dr. GRESIC ADALBERTO

mladi

sprejema vedno v svojem AMBULATORIJU
 na Piazza Vittoria 14/1 - Gorica
 nad lekarno Cristofoletti.

GORIŠKA LIVARNA IN MEHANIČNA DELAVNICA

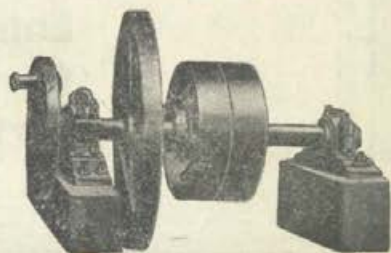
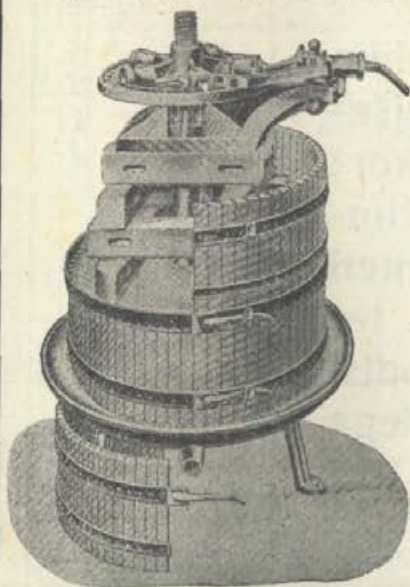
G. Prinzig & Figlio

GORICA - - Via Brigata Casale št. 13 - Telef. 92 - - GORICA

Izdeluje vsakovrstne kmetijske
 stroje, mline, žage, hidravlična
 kolesa, ter posamezne dele. Za-
 loga stiskalnic za grozdje, jeklenih
 cevi, jeklenih plošč, strešnih oken,
 peči.

*Izdeluje in uliva vsakovrstna v
 to stroko spadajoča dela po
 naročilu.*

Cene brez
 konkurence.

Največji ponos gospodinje
je lepo urejeno stanovanje

Če hočeš to oskrbeti
z malimi stroški,
== obrni se na ==
odlikovano tvrdko

A. BREŠČAK

GORICA VIA CARDUCCI 14

V zalogi ima veliko
izbiro najrazličnejše-
ga pohištva kakor:
železne postelje, žim-
nice, posteljne vzmeti
(šušte), stole itd. ter
kompletne sobe bodisi
fornirane ali iz trdega
različnega lesa ! ! ! !

KATOLIŠKA KNJIGARNA V GORICI

je dala na svetlo in ima v zalogi sledeče knjige:

LEPE POVESTI

Junaštvo in zvestoba. Zgodovinski roman iz časov francoske revolucije. Jos. Spillmann. 362 str. L 16.

Zadnji dnevi velikega mučenika. Povest iz Amerike. B. Franko. 80 str. 18 risb. L 4.

Faraon. 15 povestic. Fr. Bevk, 127 str. L 4.

Rožice sv. Frančiška. (I fioretti di S. Francesco.) Poslovenil in uvod napisal Alojzij Res. Umetniške priloge je vrezal Tone Kralj. Str. XII + 167, broš. 14.50 lir, vezano L 17.

Narodne pripovedke. Po Vuka Karadžića zbirki prevedel Alojzij Gradnik. Cena 6 lir.

PRIMORSKA VRSTA

Rast. Publikacije primorskih dijakov. 3 snopiči po L 2.

Jadranski almanah 1923. Pregled kulture Slovencev v Italiji. Nad 40 sotrudnikov. Z ilustracijami. L 6.

Jadranski almanah 1924. L 6.

Slovensko italijanski slovar. Spisal dr. Josip Valjavec. 404 str. L 28.

Pravilni in nepravilni glagoli. Pavla Makuc. L 2.

Kristianske učilo po rozoanskih predano od jera Jozefa Kramarja. (Katekizem v rezijanščini.) Str. 54. Vezano. L 3.

KNJIGE ZA OTROKE

Slepi slavčki. Povestice za mladiho. Karel Sirok, Slikal Avgust Černigoj. Krasna izdaja. Vezana. 120 str. L 5.

Malčki in palčki. 85 najlepših pesmi za otroke zbral Fr. Bevk. Nevezano L 3, vezano L 4.

Mladini. Spisal Ksaver Meško. Z ilustracijami Milka Bambiča. Navadna izdaja L 5, gosposka izdaja L 8.

TRI PREGLJEVE KNJIGE

Oče budi tvoja volja. Istrski roman. Dr. Ivan Pregelj. S slikami 96 str. Kartoniran L 3,50

Plebanus Joannes. Zgodovinski roman iz 14. stoletja. Dr. Ivan Pregelj. 198 str. L 8.

Tolminci. Zgodovinski roman iz knežkega punta. Str. 400. Cena L 8.

VERSKI SPISI

Na Sveto goro. Zgodovina Sv. gore z majniškimi premišljevanji. 270 str. Dr. M. Brumat. Nevezana L 4, vezana L 6.

Mali katekizem. Izšel 1. avgusta 1928. Broširan L 1,50, vezan L 2.

Češčenje sv. Rešnjega Telesa. L 0,50.

Pota Marijina. Dr. M. Brumat. Knjiga za krščanska dekleta, broširano L 6, vez. L 10.

Marija v senci naših dni. 31 majniških govorov. Spisal Stanko Stanič. Str. 200. Vezano L 8.

Marija, naše življenje. Smarnice. Spisal Filip Terčelj. Vezano 6 lir.

MOLITVENIKI

Oče naš. 126 str. Cene od 1,80 do 8 L.

Angelček. Najmanjši slov. molitvenik. 192 str. Od 2,70 do 10 L.

Zdrava Marija, 190 str. Od 4,50 do 40 L.

Kam greš? 200 str. Od 2,70 do 10 L. *Zgodi se tvoja volja.* 430 str. Od 6 do 10 L.

Za Jezusom, 256 str. Od 3,50 do 8,50 L.

Reši dušo. Silno velike črke. 396 str. Od 6 do 8,50 L.

Moje molitvice, 32 str. L 0,50.

Življenja srečen pot. Slomšek Anton Martin. Fantovski molitvenik. 400 strani. Od 4,50 L naprej.

